

Handwritten notes in Greek script, likely bleed-through from the reverse side of the page.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΠΑΤΑΤΣ

Handwritten blue ink mark, possibly a signature or initials.

Handwritten blue ink mark, possibly a signature or initials.

(4)

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΥΔΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ
1821 ΕΚΡΑΓΕΙΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Α. ΜΙΑΟΥΔΗ,

τελειοφοίτου τῆς νομικῆς σχολῆς.

«Χαλεπόν μὲν ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρ-
τάνειν ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν ὧς ἀγνοήσαν-
τα, τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέσ-
σον γράψαντα.» (ΓΑΛΗΝΟΣ περὶ συνθέ-
σεως φαρμάκων κατὰ τόπων βιβλ. Β'.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.

Ἐν ὁδῷ Ἀδριανοῦ Ἀριθ. 153.

1874.

9

1871

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1871

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1871

1871

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1871

1871

ΤΗ ΦΙΛΟΚΑΛΩ ΤΗΣ ΥΔΡΑΣ ΝΕΟΛΑΙΑ.

ΤΟ ΠΟΝΗΜΑ ΤΟΔΕ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ,

Εὐχόμενος ἐκ καρδίας ὅπως αὕτη ἐνάμιλλος
γένηται τοῖς μεγαθύμοις αὐτῆς προγόν-
οις, τοῖς εἰς τῆς δουλείας ἥρωϊ-
κῶς τὸ ἡμέτερον ἔθνος
ἀναστήσασιν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Α. ΜΙΑΟΥΛΗΣ.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἄπαντες, πλὴν ὀλιγαρίθμων τινῶν εὐπατριδῶν, ἀνυπολογίστως διὰ τῶν χρηματικῶν αὐτῶν θυσιῶν καὶ τῶν φώτων τὴν πατρίδα εὐεργετήσαντων, μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ ἀπαγγέλλουσι τὸ ὄνομα τῆς μικρᾶς μὲν τὴν ἔκτασιν πλὴν μεγαλοῦρου καὶ μεγαλυνόμου νῆσου • ΥΔΡΑΣ, • χωρὶς πάντως οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν νὰ γινώσκωσι πῶς αὕτη ἔν τε τῇ ἀρχαϊότητι καὶ τῷ μεσαίῳ διέκειτο καὶ τίνα τὰ συντελέσαντα ὅπως ἐκ τοῦ μηδενὸς δυνήθη νὰ φθάσῃ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ζηλωτὴν καὶ ἀμύθητον ἐκείνην ἀνθηρὰν κατάρστασιν, ἣς ἄνευ ἤθελεν ἴσως καταποντισθῇ ἢ ἐν τῷ ἀχανεῖ πελάγει κλυδωνιζομένη καὶ πολλάκις διακινδυνεύουσα ἱερὰ κιβωτὸς, ἣ τὴν Ἑλληνικὴν Παλιγενεσίαν κομίζουσα.

Ἡ ἀσύγνωστος αὕτη ἄγνοια, ἣ καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς Ὑδραίοις, ὡς μὴ ὥφειλεν, ἐπικρατοῦσα, προέρχεται κυρίως, καθ' ἡμετέραν τοῦλάχιστον γνώμην, ἐκ τῆς νῦν παντελοῦς ἐλλείψεως συντόμου καὶ ἀκριβοῦς ἱστορίας, λεπτομερῶς τὰ περὶ τὴν εὐανδρον ταύτην νῆσον ἱστορούσης. Καὶ ἵνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀξιοσέβαστοί τινες ἄνδρες (οἱοὶ εἰσὶν ὁ ἐν μαχαρίᾳ τῇ λήξει Γ. Κριεζῆς καὶ ὁ ἀοίδιμος πάππος μου Α. Μιαούλης), ὑπὸ εὐγενοῦς αἰσθήματος πατριωτισμοῦ παρακινούμενοι, ἐξέδωκαν κατὰ καιροῦς ὁ μὲν Ἱστορίαν τῆς

ο ἡ σ ο υ Ὑδρας, ὃ δὲ σύντομόν τι περὶ αὐτῆς Ὑπὸ
μ ν η μ α, πλὴν ἀμφοτέρω τὰ ἔργα ταῦτα οὐ μόνον ἐν πολ-
λοῖς δυστυχῶς λίαν ἀτελῇ εἰσίν, ἀλλὰ καὶ ὀλοσχερῶς ἤδη
ἐξέλιπον.

Τὴν μερίστην ὕθεν ταύτην καὶ ἐπαισθητήν, καθ' ἡμᾶς, ἔλ-
λειψιν ἐπιθυμοῦντες νὰ θεραπεύσωμεν ἀφ' ἱκανοῦ ἤδη χρό-
νου ἐπελήφθημεν τῆς συγγραφῆς ἱστορίας τῆς μεγαλοδύ-
ξου ταύτης νήσου. Τῇ βοηθείᾳ δὲ διαφόρων συγγραφέων,
ἡμετέρων τε καὶ Εὐρωπαίων, κατηρτίσαμεν, τῇ θεείᾳ συνάρ-
σει, τὸ πόνημα τοῦτο, ὅπερ θαρβράλέως φέρομεν νῦν εἰς
φῶς, πεποιθότες ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θέλομεν τύχει τῆς
ἐπικεικούς κρίσεως τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν.

Εἴθε ἐντελέστεραι συγγραφαί, παρ' ἐντριβεστέρων περὶ
τὴν ἱστορίαν ἀνδρῶν συγγραφησόμεναι, νὰ καταστήσωσιν
ὀλοσχερῶς ἄχρηστον τὸ ἡμέτερον ἔργον!

Ἀθήνησι, τῇ 1 Ἰουλίου 1874.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Α. ΜΙΑΟΥΛΗΣ,

τελειόφοιτος τῆς νομικῆς σχολῆς.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΥΔΡΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Μεγάλως οί κατά καιρούς γεωγράφοι διεφώνουν περί του ὀνόματος, ὃ περ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔφερεν ἢ τότε μὲν ὅλως ἄσημος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς δὲ χρόνοις τὰ μάλα κλειῖσθεῖσα μεγαλουργὸς νῆσος ΥΔΡΑ, ἣτις, πρὸς τὰ Μ. Α. τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, μίαν λεύγαν καὶ $\frac{1}{2}$ ἀπὸ τῆς παραλίας αὐτῆς, κειμένη, ἔχει περιφέρειαν μὲν 24 μιλίων, πλάτος δὲ 2 καὶ $\frac{3}{4}$ (α).

Ὁ πολυῖστωρ Μελέτιος, ὃ καὶ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ἀνὴρ ἐν πολλοῖς ἀξιόπιστος καὶ πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῆς ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν Ἑλλάδος ἐντῇ γεωγραφίᾳ αὐτοῦ ἀποθησαυρίσας, ἐγνωμάτευσεν, ἐπ' ἐσφαλμένων πάντως στηριζόμενος πληροφοριῶν, ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ἐκαλεῖτο Εἰρήνη, Κάλυρις καὶ Ποσειδωνία (β). Οἱ γεωγράφοι Κ. Κούμας καὶ Ν. Λωρέντης ἐπ' ἴσης ἐσφαλμένως ἰσχυρίσθησαν ὅτι αὕτη ὠνομάζετο ἐν τῇ ἀρχαιότητι οὐ μόνον Ὑδρέα, ἀλλὰ καὶ

(α) Οὐκ ὀρθῶς ὁ Pouqueville διαγράφει περιφέρειαν μὲν 30 μιλίων, πλάτος δὲ 4 $\frac{1}{2}$. Ἐπ' ἴσης δ' ἐσφαλμένως λέγει ὅτι ἀπορθμὸς πλάτους 2 καὶ $\frac{1}{2}$ λευγῶν διαχωρίζει τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου. • (Voyage de la Grèce VI. 302.)

(β) Γεωγραφίας Μελετίου, ἐκδοθείσης ἐν ἔτει ἀψκῇ. ἐν Βενετίᾳ, σελ. 382.

Ἐφ' ὧν (α). Ὁ Lapie, ὁ Balbis, ὁ Carta, ὁ Dodwell, ὁ Walppole καὶ τινες ἄλλοι δι' ἵνε ἡ ἀρχαία Ἀριστερὰ (δ), ὁ Γόρδων δι' ἵνε ἡ Ἀπεροπία (γ), πλεῖστοι δ' ἕτεροι δι' ἵνε ἡ παλαιὰ Καλαυρία, ἐν ἧ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦν ψοκοδομημένος ὁ πασίγνωστος τοῦ Ποσειδῶνος ναὸς, ὁ ὡς ἄσυλον χρησιμεύσας τῷ καταφυγόντι καὶ δηλητηριασθέντι ἐν αὐτῷ πολυαίνω τῶν Ἀθηναίων ῥήτορι Δημοσθέει (δ).

(α) Γεωγραφίας Ν. Λωρέντη σελ. 607 καὶ γεωγραφίας Κ. Μ. Κούμα τόμον III σελ. 243.

(β) M. Lapie: Atlas classique et universel de Géographie ancienne et moderne. — Abrégé de Géographie par Adrien Balbi, p. 602. — G. B. Carta: Dizionario Geografico universale, 341. — E. Dodwell: Travels in Greece, vol I. (ἄτλαντα). — R. Walppole: Memoirs relating to Europe and Asiatic Turkey vol I. (ἄτλαντα).

(γ) Ἱστορίας τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως, συγγραφείσης μὲν ὑπὸ Θ. Γόρδωνος, μεταφρασθείσης δὲ ὑπὸ Σ. Κασσιμάτη, τόμον 1. σελ. 180.

(δ) Ἐκ τῶν εὐαρίθμων τῆς δοξασίας ταύτης ὑπερμάχων ἀναφέρονται ἐνταῦθα μόνους τοὺς ἐπομένους :

Α'. Τὸν κατὰ τὸν II'. αἰῶνα ἀκμάσαντα Νικηφόρον τὸν Βλεμμίδην. Ὁ ἀνὴρ οὗτος πρῶτος, ἃν δὲν ἀπατώμεθα, ἀπονέμει εἰς τὴν νῆσον Ὑδραν τὸ ὄνομα Καλαυρία λέγων· ἀπρὸς δὲ τὴν βορρᾶν πολλαὶ νῆσοι φαίνονται ἀπὸ τοῦ Ἀμνισσοῦ ποταμοῦ, τὰ Αἶγυλα, τὰ Κύθηρα, καὶ ἡ τραπεζία Καλαυρία. » (σελ. 76. τῆς ὑπ' αὐτοῦ μὲν συγγραφείσης, ἐν ἔτει δὲ αἰώθ. ἐν Ῥώμῃ, ἐπιμελείᾳ Γ. Μάνζου, ἐκδοθείσης συνοπτικῆς γεωγραφίας.)

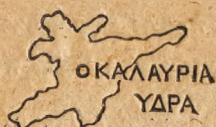
Β'. Τὸν πολυτίστορα Μελέτιον, οὗ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐμνησθήμεν (σελ. 382. τῆς γεωγραφίας αὐτοῦ.)

Γ'. Τοὺς γεωγράφους Δανιὴλ ἱερομόναχον καὶ Γρηγόριον ἱεροδιάκονον, τοὺς Δημητρίεῖς. (σελ. 303 τῆς γεωγραφίας αὐτῶν, ἐκδοθείσης ἐν ἔτει 1791 ἐν Βιέννῃ.)

Ὅλως ἀσκοπον καὶ ἀνωφελὲς ἐν ταύτῃ κρίνομεν τῇ καὶ ἐπιχειρίσωμεν ὅπως διὰ μακρῶν καταδείξωμεν ἐνταῦθα τὸ ἐσφαλμένον τῶν προεκτεθεισῶν δοξασιῶν, καθ' ὅτι αὐταὶ εἰσὶν αὐτόχρημα ἀποκυήματα ἀσυγγνώστῃ ἐπιπολαιότητος, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀγνοίας. Ἡ ἐν Πόρῳ ἀνεύρεσις ἐπιγραμμάτων τινῶν (α), ἐν οἷς ἀπαντᾶται τὸ ὄνομα Καλαυρία, ἡ μετ' ἐπιστάσις ἀνάγνωσις περικοπῆς τινος τοῦ βιβλ. β'. κεφ. 34. τῆς πολυτιμωτάτης τοῦ Πausanias περιηγήσεως (β), αὐτὸ τέλος τὸ μὲ μικρὰν παραφθορὰν μέχρι τῆς σήμερον περισωθὲν ὄνομα Ὑδρα (γ), νομίζομεν ὅτι ἀρχοῦσιν ἵνα εὐκόλως πείσωσι

Δ'. Τὸν Δανιὴλ Δ. Μάγνητα (σελ. 195 τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συντεθέντος ἱστορικομυθικοῦ καὶ γεωγραφικοῦ λεξικοῦ.) Καὶ

Ε'. Τὸν συντάκτην τῆς Χ α ρ τ α ς τ ῆ ς Ἑ λ λ ᾱ δ ο ς Ῥήγαν τὸν Βελεστινλήν, ὅστις δίδωσι μάλιστα τῇ Ὑδρᾷ τὸδε τὸ σχῆμα

ὅπερ παρ' οὐδενὶ ἑτέρῳ τῶν γεωγράφων εὑρομεν καὶ ὅπερ πάντῃ διάφορον ἐστὶ τοῦ πραγματικοῦ, στενοῦ καὶ ἐπιμήκου ὄντος.

(α) Inscriptions Grecques et Latines etc. par Philippe le Bas. t. I. p. 392.—Ἑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Α. Μιαούλη σελ. 9.

(β). «Πρόκειται δὲ Βουπόρθμου — λέγει ὁ περιηγητὴς οὗτος—νῆσος Ἀπεροπία καλεμένη· τῆς δὲ Ἀπεροπίας ἀφέστη· κεν οὐ πολλὸ ἑτέρα νῆσος Ὑδρέα.»

(γ) Μεγάλῃ σύγχυσις καὶ ἀοριστία ἐπεκράτει παρὰ τισι τῶν συγγραφέων καὶ περὶ τοῦ σημερινοῦ τῆς νήσου ταύτης ὀνόματος, καθ' ὅτι ὁ Dapper ἀποκαλεῖ αὐτὴν Σιδόραν (Description des îles d'Archipel p. 284), ὁ Γάσπαρις καὶ οἱ γεωγράφοι Δανιὴλ ἱερομόναχος καὶ Γρηγόριος ἱεροδιάκονος

πάντα ὅτι ἡ νῆσος αὕτη δὲν ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι οὔτε Κα-
λαυρία, οὔτε Ἐφύρη, οὔτε Ἀριστερά, οὔτε Ἀπεροπία,
ἀλλ' ἁ π λ ῶ ς Ὑ δ ρ έ α.

Τούτων οὕτως ἐχόντων φέρε ἴδωμεν νῦν πόθεν τὴν
τσιαύτην ὀνομασίαν ἔλαθεν. Ὁ μὲν Κριεζῆς πρεσβεύει
ὅτι ἔλαθεν αὐτὴν ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων, ἅτινα ἐν τῇ
ἀρχαιότητι περιεῖχεν (α). ὁ δὲ Διονύσιος ὁ Πύρρος ἕνεκα
τῆς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς κειμένης ἀρχαίας πόλεως Ὑδρας,
ἔνθα ὑπῆρχε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ μ ό ν η π η γ ῇ
π ο τ ί μ υ Ὡ δ α τ ο ς, ἐξ ἧς οἱ κάτοικοι ὕ δ ρ έ ύ ο ν τ ο (β).
Ἐκ τῶν δὺω τέτων εἰκοτολογιῶν προτιμῶμεν τὴν πρώτην,
ἅτε πιθανοτέραν, διότι φαίνεται ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ὄν-
τως θαφιλῇ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκέκτετο ὕδατα, ὡς
παρακατιόντες θέλομεν ἰδεῖ.

Εὐτελῇ τινὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως σώζονται ἔτι
καὶ νῦν ἐν τῇ καλυμένῃ Ἐπισκοπῇ, δὺω μόνας ὥρας
ἀπεχούση τῆς μετὰ πάσης τῆς ἐφικτῆς μεγαλοπρεπείας
καὶ καλλονῆς ἀνεγερμένης νέας πόλεως. Ἐν τῇ γρα-

Νίδραν (σελ. 341. γεωγραφίας Ἀδὰμ Γασπάρεως καὶ σελ.
303. γεωγραφίας Δανιὴλ καὶ Γρηγορίου)· ὁ Savary ἐν τινι
ἄτλαντι τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει νήσων Ἰδερον (*Idero*)
(lettres sur la Grèce), καὶ ἄλλοι, οὓς ἀδυνατοῦμεν νὰ παρα-
θέσωμεν ἐνταῦθα, ἄλλως!

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ. σελ. 1.

(β) Μεθοδικῆς γεωγραφίας τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἱατρο-
διδασκάλου Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θετταλοῦ σελ. 216. Ἡ
ὑπὸ τοῦ γεωγράφου τούτου ἀναφερομένη πηγὴ, ἐν τῇ νῦν κα-
λουμένη «*Λούτσα*» τὸ πάλαι κειμένη, περιεῖχε μέχρι πρὸ ὀλί-
γων ἐτῶν, ὡς κοινῶς λέγεται, μικράν ποσότητα ὕδατος, ἣν θέ-
λοντες ν' αὐξήσωσιν οἱ ἐν Ἐπισκοπῇ μοναχοὶ ἐπεχειρίσαντο
τὴν ἀνασκαφὴν καὶ περιτείχισιν τῆς πηγῆς. Πλὴν μετὰ τὸ
πέρασ τῆς ἐργασίας ταύτης οὐ μόνον δὲν ἐπῆλθεν ἡ προσοδο-
κωμένη αὐξησης τοῦ ὕδατος ἀλλὰ καὶ τὸ ἥδη ἐν σμικρᾷ πο-
σότητι ὑπάρχον τὸ παράπαν ἐξέλιπε.

φρικωτάτη ταύτη τοποθεσία, τῇ κατὰ μέγα μέρος τοῖς μοναχοῖς τοῦ προφήτου Ἑλίου ἀνηκούσῃ, εἰσὶ τὴν σήμερον ὠκοδομημένα ἐκκλησιδιά τινα καὶ ἀγροτικαὶ ἐπαυλεις διαφόρων εὐπόρων Ὑδραίων, ἀσχολουμένων, κατὰ τὸ θέρος ἰδίως, περὶ τὴν εὐχάριστον θήραν τῶν παμπληθεῖ συρρέοντων ἀποδημητικῶν πτηνῶν. Μεγάλαι ἐνταῦθα αἱ τῶν κυνηγῶν ἀναμνήσεις! Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἢ τῇ ἡμεδαπῇ ἤδη ἀποδημοῦντες, εἰς μεγίστην ἀθυμίαν ἐμπίπτουσιν εὐθὺς ὡς ἀναπολήσωσιν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν τὸ ὄνομα μόνον τῆς μαγευτικωτάτης ταύτης τοποθεσίας, ἐν ᾗ, κυνηγοῦντες κατὰ τὴν νεότητά αὐτῶν μετὰ προσφιλῶν ὁμηλικῶν, διήλθον ἡμέρας ὄντως εὐφροσύνης.

Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτῃ ὑπάρχει χαράδρα, ἐν τῇ βάθει τῆς ὁποίας ἀνώρυκται φρέαρ, θεσπέσιον τῇ ἀληθείᾳ μεταλλικὸν ὕδωρ περιέχον. Τὸ φρέαρ τοῦτο ἀνωρύχθη, ὡς ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς μονῆς προφήτου Ἑλίου κ. Ἱερόθεος, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τῆς νῆσι κατοίκων, εἴτα δέ, κατακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν χωμάτων, ἀνευρέθη καὶ ἐξεχώσθη πρὸ ἐτῶν παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πατρὸς αὐτοῦ ὡς ἐξῆς: Διαβαίνων ποτὲ ὁ μακαρίτης διὰ τῆς χαράδρας ταύτης παρετήρησεν ἐν τῇ βάθει αὐτῆς ὕδωρ ἀναθρόον· ὑποθέσας δὲ ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ τάπῃ ἐκείνῃ πηγὴ ποτίμου ὕδατος, ἤρξατο σκάπτων ἄχρις οὗ ἀφίκετο εἰς τὸν ἀρχαῖον πυθμένα, ἐφ' οὗ εὗρε διάφορα ἐκλεκτὰ τῆς ἀρχαιότητος ἀγγελία, ἐν οἷς καὶ πῆλινόν τινα λυχνίσκον, Δωρικὸν τὴν κατασκευήν.

Ἐκτὸς τῶν ἐν Ἐπισκοπῇ σωζομένων ὀλίγων, ὡς εἴρηται, τῆς ἀρχαιότητος λειψάνων ἀνευρέθη κατὰ τὸ ἔτος 1798., καθ' ὃ ἀνεκαίνιζετο ὁ παρὰ τὸν λιμένα ναὸς, ὃ καλούμενος Τρεῖς Ἐκκλησίαι, βωμὸς τῷ Πο-

σειδῶνι ἀνατεθειμένος, ὡς ὁ Κριεζῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐ-
τοῦ μαρτυρεῖ (α). Ἀπασαι αἱ παρ' ἡμῶν καταβληθεῖσαι
ἄπειροι προσπάθειαι πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ βωμοῦ τούτου,
ὅστις, ἔνεκα τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγράμματος, πάντως ἤθε-
λεν ἔχει μέγα τὸ ἐνδιαφέρον, ἀπέβησαν καθ' ὁλοκληρίαν
μάταιαι. Οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ παράσχη ἡμῖν θετικὴν τι-
να περὶ αὐτοῦ πληροφορίαν, οὐδ' αὐτὴ ἔτι ἡ χήρα τοῦ
μακαρίτου ἱερέως Παπαδομανοῦ, ὧς ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος
ναὸς ἀνῆκε. Μόνος δ' ὁ ἀξιότιμος κ. Λάζαρος Μεθενίτης
ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς ὅτι ἤκουσέ ποτε τὸν πατέρα αὐτοῦ,
λόγον ποιούμενον περὶ ἀνευρέσεως τοιαύτου τινὸς βω-
μοῦ ἐν τῷ μνησθέντι ναῷ καὶ οὐδὲν πλέον.

Καὶ ἄλλαι δ' ἀρχαιότητες ἐνιαχοῦ τῆς σημερινῆς πό-
λεως φαίνονται, αἵτινες ὅμως δὲν ἀνευρέθησαν ἐν αὐ-
τῇ τῇ Ὑδρᾷ, ἀλλὰ μετηνέχθησαν ὡς οἰκοδομήσιμοι ὄ-
λαι ἐκ Πόρου, Αἰγίνης ἢ ἄλλων πλησιχώρων τόπων.
Οὕτως ἐν τῷ κατὰ τὴν συνοικίᾳ Κ α μ ι ν ι α ναῷ τῆς
Ἀναλήψεως παρατηρήσαμεν σπόνδυλον κίονος, ἀνευ
ῤαδῶσεων, βάσιν ἀνδριάντος, πρὸς δὲ καὶ τι κιονόκρανον,
Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, ἀνῆκον εἰς τοὺς τελευταίους τῆς ἀρχαιό-
τητος χρόνους, καθ' οὓς ἡ τέχνη διετέλει ἐν παρακμῇ. Ἐὰν
ὀλίγα ταῦτα τῆς ἀρχαιότητος λείψανα ἐκίνησαν τὴν ἡμε-
τέραν περιέργειαν, ἐρωτήσαντες δὲ περὶ αὐτῶν τὸν γε-
ραρόν τοῦ ναοῦ ἐφημέριον κ. Ἐμμ. Μιχαλάκην ἐμάθομεν
ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν μετεκομίσθησαν παρὰ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ ἐξ Αἰγίνης πρὸς κατασκευὴν κωδωνοστασίου. Ὡ-
σαύτως ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Ζουρδιδῶς
ἀνευρέθη πρὸ ἐτῶν πλᾶξ μαρμαρίνη, φέρουσα τήνδε τὴν
ἐπιγραφὴν: ΛΕΟΝΤΙΧΟΣ ΕΥΒΟΙΟΥ ΕΛΑΙΟΥΣΙΟΣ·
καὶ ἡ πλᾶξ δ' αὕτη μετεκομίσθη, ὡς λίαν ὀρθῶς ὁπο-

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 9.

τίθησιν ὁ Γερμανὸς κ. Bursian, κατὰ πᾶσαν πιθανότη-
τα, ἐξ Ἀττικῆς (α):

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ Ὑδρα σύγκειται ἐξ ἀπορρώ-
γων βράχων, ἀποτελούντων πολλὰ ὄρη, ἐν οἷς δύο μό-
να εἰσὶν ἄξια λόγου, ἅτε ὑπερτεροῦντα τὰ λοιπὰ κατὰ
τὸ ὕψος.

Τὸ ἐν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου κείμενον, καλεῖται
π ρ ο φ ή τ η ς Ἡ λ ί α ς, κατέστη δὲ βεβαίως τοῖς πᾶσι
λίαν γνωστὸν, διότι ἐν τῇ ἐπ' αὐτοῦ ὑποδομημένη δμω-
νύμῳ μονῇ καθειρήχθη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1825,
ἐπιταγῇ τῆς τότε προσωρινῆς κυβερνήσεως, ὃ τὰ ὄπλα
κατ' αὐτῆς ὀραζάμενος διάστημα τῆς Πελοποννήσου ὁ-
πλαρχηγὸς Θεόδωρος ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ τινων ἄλλων
συνενόχων καὶ ἀρχηγῶν ἐπ' ἴσης τῆς ἀνταρσίας (β).
Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου πρὸ ἐτῶν πᾶν
πολλῶν ἦν ὑποδομημένον. ἐντὺς μικροῦ ὁροπεδίου, ναΐ-
διον, ὃπερ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφῆτου Ἡλιοῦ καὶ
ὃπερ ἔμελλε νὰ καταστῇ ποτε ἐστία ἀνδρῶν ὄντως εὐ-
σεβῶν, τὰ μάλα ἡθικῶς τε καὶ ὑλικῶς τὴν νῆσον ὠφε-
λησάντων, ἐκ τοῦ ἀκολούθου γεγονότος:

Ὀλίγα πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστά-
σεως: ἔτη μοναχί, ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῆς μείζονος αὐ-
τῶν ἀναφύσεως π ε ρ ῖ τ ῶ ν κ ο λ λ ὕ β ω ν ἔριδος νὰ
ἀπέλθωσι τῆς ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ κειμένης μι-
κρᾶς νήσου Ἀλατᾶ, κατέφυγον εἰς τὴν ἐν Πόρῳ μονὴν
τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὅπως μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἀδελφῶν
ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ μονάσωσιν. Ἐκ τῆς μονῆς δμωε

(α) Géographie von Griechenland von Conrad Bursian,
II. 100.

(β) Τὰ ὀνόματα τῶν μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνου ἐν τῇ μονῇ
ταύτῃ καθειρθέντων ὄρα ἐν ἀριθ. 95 καὶ 96, ἔτους 1825,
τῆς ἐφημερίδος «Φίλου τοῦ Νόμου.»

ταύτης δώδεκα ἐξ αὐτῶν, ἔνεκεν ἀγνώστων ἡμῖν λόγων ἀποχωρήσαντες, μετέβησαν εἰς Ὑδραν, ἔνθα ἡτήσαντο παρὰ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς τὴν ἄδειαν τοῦ μονάσαι ἐν τινὶ μακρὰν τῆς πόλεως χώρῳ. Ἡ τοπικὴ ἀρχή, καλῶς βεβαίως ποιούσα, τοῖς ἐπέτρεψεν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιρρήσεως νὰ ἐκλέξωσιν οἷονδῆποτε μέρος ἥθελε φανῇ αὐτοῖς ἐπιτήδειον πρὸς τὸν εὐσεβῆ σκοπὸν των· οὗτοι δέ, περιελθόντες τὰ διάφορα τῆς νήσου μέρη, ἐξελέξαντο τέλος τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους προφῆτου Ἑλίου.

Οἱ πρόσφυγες οὗτοι ὁπαδοὶ τοῦ Κυρίου δὲν ἦσαν ἐκ τῶν συνήθως, ὡς γνωστόν, ἐν τῷ τάγματι Αὐτοῦ δι' ἄκραν ῥαστώνην καταλεγομένων, καθ' ὅσον ἰδίαις χερσὶν δλόκληρον τὴν κορυφὴν τοῦ ἀπροσίτου τούτου ὄρους ἐξομαλύναντες κατέστησαν ἐν βραχεὶ χρόνῳ διαστήματι καλλιεργήσιμον καὶ κατάφυτον ἐκ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἀμπελώνων. Πλὴν δὲ τούτου κρημνίσαντες τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον ναῖδιον ἀνήγειραν ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἔτει 1815 διὰ συνδρομῶν διαφόρων εὐσεδῶν, ἰδίως δὲ τινος πλουσίου ἐκ Ζαγοράς ἐμπόρου, Δημητρίου τοῦνομα (α), περικαλλέστατον ναόν, περικυκλούμενον ὑπὸ πληθύος εὐρυχώρων ἀποθηκῶν καὶ ἐρημητηρίων, πρὸς ἐναποταμίευσιν τῶν ζωοτροφῶν καὶ ἰδίαν αὐτῶν κατοικίαν.

Μακρὰν τῶν μεριμνῶν καὶ τῆς τύρβης τοῦ κόσμου, μακρὰν ἀπὸ οἰκογενειῶν καὶ φίλων ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι ἡρεμὸν τε καὶ ἡσυχον βίον οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι μοναχοὶ βιοῦντες, δικαίως εἴλχυσαν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν ἄπειρον σεβασμὸν πάντων τῶν τότε τῆς νήσου κατοίκων, οἵτινες ἐξέτιμων καὶ ἡγάπων αὐτοὺς ὑπερβαλλόντως, (ἰδίῳ ἔδλεπον διὰ πᾶν τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν

(α) Οὗτος, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἱερόθεος ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ μονάσας, προσήνεγκεν αὐτῇ ὀκτὼ χιλιάδας ταλλήρων.

προκύπτουν περίσσευμα δὲν ἐδαπανᾷτο πρὸς ἰδίαν ἡδυσ-
πάθειαν, ὡς τοῦτο δυστυχῶς τὴν σήμερον ὡς ἐπὶ τὸ
πλείστον συμβαίνει, ἀλλὰ πρὸς ἀνακούφισιν πολλῶν
ἀδυνάτων καὶ ἀναπήρων ὄντων.

Τὴν μονὴν ταύτην ἐπεσκέφθημεν, χάριν συλλογῆς
ιδίως πληροφοριῶν, κατὰ Αὐγούστον τοῦ 1873 ἔτους,
διεμείναμεν δ' ἐν αὐτῇ δύο περίπου ἡμέρας, λίαν εὐ-
χαριστηθέντες ἐκ τῆς μεγάλης φιλοξενίας καὶ τῆς κα-
λῆς συμπεριφορᾶς τοῦ παντὸς ἐπαίνου ἀξίου ἡγουμένου
αὐτῆς κ. Ἱεροθέου, ἀρχιμανδρίτου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦν, ὡς
μετ' εὐχαριστήσεως παρετηρήσαμεν, εἷς ἐκ τῶν ὀλίγων
ἐκείνων ἱερομονάχων, τῶν ἀπηλλαγμένων τοῦ νοεροῦ
περιορισμοῦ καὶ τῆς εὐήθους ἐκείνης δεισιδαιμονίας, ἥτις
κατέχει δυστυχῶς τοὺς πλείστους τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
ἐκκλησίᾳ λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τοῦτο δὲ προσέρχε-
ται ἐκ τῆς ὅτι δὲν θεωρεῖ, ὡς πολλοὶ τῶν συναδελφῶν τε,
τὴν ἐκπαίδευσιν περιττὴν διὰ τοὺς καταλιπόντας τὰς βιω-
τικὰς μερίμνας καὶ ἐγκολπωθέντας τὸν μονήρη βίον, οὐ-
δὲ φρονεῖ ὅτι ἀρκεῖ αὐτοῖς μόνος ὁ ὑπὸ τοῦ ἁγίου
πνεύματος φωτισμός. Ἐφ' ἱκανὰς ὥρας μετὰ τοῦ φιλο-
μαθῆς τούτου ἀνδρὸς περὶ διαφόρων ἀντικειμένων συν-
διαλεχθέντες, μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως παρετηρή-
σαμεν ὅτι ἐκέκτητο πολλὰς περὶ πάντων γνώσεις. Τὰ μά-
λα δ' ἐξεπλάγηνμεν ὅτε ἐμάθομεν ὅτι ἦν αὐτοῦ δι-
δασκαλίας!

Περιελθόντες δολόκληρον τὴν μονὴν καὶ τὰ περὶ αὐ-
τὴν μετὰ μεγάλης φιλοπραγμοσύνης ἐξετάζοντες ἐν ἑκα-
στον τῶν διαφόρων ἔργων, τῶν μαρτυρούντων τὴν φιλο-
πονίαν τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκαταθιέντων μοναχῶν, ἀφικόμεθα
ἀνεπαισθῆτως ὑπὸ εὐμεγέθη τινὰ καὶ παχύσκιον πεύ-
κην, ἥτις καλεῖται, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ κ. ἡγουμένου ἐπλη-
ροφορήθημεν, πεύκη τοῦ Κολοκοτρώνου.

Ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς πεύκης ταύτης κατακλιθέντες, ὅπως ἀναπαυθῶμεν ἐπ' ὀλίγον, παρεδόθημεν εἰς μυρία διαλογισμοὺς, περιστρεφόμενους κυρίως περὶ τὸν ἔξοχον ἥρωα, οὗ τὸ ἔνδοξον ὄνομα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος δένδρον φέρει. Ἡλική ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ματαιότης ! . . Ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐκείνην, ὅφ' ἦν κατεκλίθημεν ὅπως τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἀποφύγωμεν, κατεκλίνετο συχνάκις ἄλλοτε, κατὰ τοὺς χαλεποὺς ἐκείνους τῆς διχονοίας χρόνους, ὁ μεγαλειόβολος τῆς Πελοποννήσου ὀπλαρχηγὸς μετὰ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ, ὅφ' ἵκανῆς φρουρᾶς, δίκην κικαύργου, φρουρούμενος ! Ἐκεῖ καθήμενος ἄλλοτε ὁ γέ ρ ω ν κ λ έ φ τ η ς παρηγύρει, διὰ παροιμιῶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοὺς περικλύπους αὐτοῦ ἐταίρους, προμαντεύων τὴν ταχέαν ἀποκλύτρωσίν των ! Ἐκεῖθεν ὁ ἀκαταδάμαστος ἀνιάρτης ἐπὶ τὸν ἀτρύγετον πόντον μετ' ἐλπίδος τὸ βλοσυρὸν αὐτοῦ ὄμμα προσηλῶν προσεδόκα βοήθειάν τινα ἐκ τῶν πᾶτρίων ὀρίων !

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος προσῆλθεν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ μονὴν σὺν τισὶν ἄλλοις μοναχοῖς καὶ ὁ τοῖς πᾶσι γνωστὸς διδάσκαλος καὶ τοῦ πολυχρότου Θεοφίλου Καῖρη συμμαθητῆς Ἀγγελάκης, ὅστις, τὸ μοναχικὸν ἀσπασάμενος σχῆμα καὶ Ἀγάθων ἐπικληθεὶς, ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ ἔτος 1843. Τοῦ διασχήμου τούτου ἀδελφοῦ σώζονται πολυάριθμοι θεολογικαὶ μελέται, ἄξιοι μὲν περιεργείας καὶ μελέτης, πλὴν δυστυχῶς ἡμιτελεῖς.

Ὑπὲρ τὸν προφήτην Ἡλίαν ὁφθεῖται τὸ ἔτερον ὄρος, Ἐ ρ ε καλούμενον καὶ ἔχον ὄψος 1958 Ἀγγλικῶν ποδῶν. Τὸ ὄρος τοῦτο ὁ Κριεζῆς ἀποκαλεῖ Ἐ ρ ω ς, ὁξάζων ὅτι ἐκλήθη ὑψὺς ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀπορρώγων αὐτοῦ βράχων ἐκρημνίσθη ποιμὴν τις ἕνεκα διακαυῆς

ἔρωτος πρὸς νεάνιδα, οὐδόλως ἀνταγαπῶσαν αὐτόν (α). Ἐὰν ἐπεχειροῦμεν ν' ἀναλύσωμεν καὶ ἐξετάσωμεν τὰ καθ' ἕκαστον τῆς δοξασίας ταύτης ἡθέλωμεν εὑρεῖ ἐν αὐτῇ καὶ ὑποδείξει πολλά τὰ ἀδόξαιμα· φοβούμενοι ὥμως μὴ ἀδίκως τινὲς ὑπολάβωσιν ἡμᾶς ὡς θέλοντας νὰ ψέξωμεν τὸν ἀξιοσέβαστον τοῦτον συγγραφέα, πρὸς ὃν μάλιστα ἐσμὲν λίαν εὐγνώμονες, τῆς συγγραφῆς του ἐν πολλοῖς χρησιμεύουσης ἡμῖν ὡς ὁδηγοῦ, ἀρκούμεθα εἰς μόνην τὴν ἀπόκρουσιν τῆς δοξασίας αὐτοῦ.

Βεβαίως δυσκόλως δύναται ὁ ἱστοριογράφος, εἰσδύσας εἰς τὰ ἀδιάδυτα τοῦ παρελθόντος ζοφώδη νέφη, νὰ ἐξιχνιάσῃ καὶ μετὰ πλήρους βεβαιότητος νὰ ἐρίσῃ πόθεν ἐκλήθη οὕτως ἢ δεῖνα πόλις, ἢ τὸ δεῖν ὄρος, ἢ ὁ δεῖνα ποταμός. Μόνον εἰς εἰκασία· δύναται νὰ περιορισθῇ, αἱ δὲ εἰκασίαι αὐτοῦ, εἰς πολλοὺς ἀπύθαναι καὶ ἀδόξαιμοι φαινόμεναι, ἀποκρούονται καὶ ἀντικαθίστανται δι' ἄλλων ἥκιστα ἴσως πιθανῶν.

Ἀπορρίπτοντες λοιπὸν τὴν δοξασίαν τοῦ Κριεζῆ λέγομεν ἐν συντόμῳ ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄρος ἴσως ἐκλήθη Ἐρρε ἐκ τῆς Ἀλβανικῆς λέξεως Ἐρρε (ἄνεμος), καθ' ὅσον ἡ κορυφὴ αὐτοῦ, αἶτε λίαν ὑψηλῇ, ἵνα ἐκτεθειμένη εἰς τὰς προσβολὰς τῶν διαφόρων ἀνέμων.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, ἐφ' ἧς μόνον ἐρείπια οἰκίσκου τινὸς εὐρίσκονται καὶ ἐξ ἧς ἐν καιρῷ γαλήνης διακρίνονται οὗ μόνον αἱ Ἀθῆναι καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ Κύθηρα, διέμενε πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἁγῶνος καὶ κατ' αὐτὸν ὁ διάσημος σκοπιωρὸς Ἀντώνιος Βίγλαρης (β), ὅστις, καθορῶν τὰ περὶ τὴν νῆσον πλέ-

(α) Ἱστορία· τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 6.

(β) Ὁ σκοπιωρὸς οὗτος ἐγεννήθη ἐν Χίῳ, ἐκ μικρᾶς δὲ ἡλικίας μεταναστεύσας καὶ ἐγκαταστάς ἐν Ὑδρᾷ, ἀπεβίωσεν ἐν αὐτῇ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1833, ἐξηκοντούτης τὴν ἡλικίαν.

οντα πλοῖα, διέκρινε διὰ τοῦ τηλεσκοπείου, ὡς ἄλλος Λιγχεύς, πέραν τῶν ἐξήκοντα μιλίων ἂν ταῦτα ἦσαν Ὑδραϊκά καὶ εἰς τίνας ἀνῆκον· ἀμέσως δέ, κατερχόμενος εἰς τὴν μόλις περὶ τὰς δύο ὥρας ἀπέχουσαν πόλιν, εἰδοποιεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους, παρ' ὧν ἐλάμβανε τὴν προσήκουσαν ἀμοιβήν.

Τὸ πάλαι οἱ ἀπορῥῶγες τῆς νήσου βράχοι, κατάφυτοι ὄντες, ὡς κοινῶς λέγεται, ὑπὸ πληθύος πελωρίων πευκῶν (α), ἀγρίων καὶ ἡμέρων ἐλαιῶν (β), ἀμυγδαλῶν καὶ ἄλλων καρποφόρων δένδρων, κατέθειλον τὸν παραπλέοντα θαλασσοπόρον, ὅστις ἀπλήστῳ ὄμματι ἐθεώρει τὴν εὐχάριστον ἐκείνην φυτεῖαν, ἐξηπλωμένος ἐπὶ τοῦ ἥγρεμα διατέμνοντος τὰ κύματα πλοίου καὶ εὐθύμως τερπειζων τὸ ἀλιευτικὸν αὐτοῦ ἄσμάτιον. Πλὴν ἀλάστωρ δαίμων ἐδόσκανε τὴν ἐξαίρετον ταύτην καλλονήν, ἥτις ἀπώλετο φεῦ ! ἕνεκα τοῦ ἀκολούθου κυρίως, ὡς λέγεται, γεγονότος:

Ἐν τινι σπηλαίῳ, κειμένῳ ἐν τῇ κατὰ τὴν θέσει Κ λ ι μ ἄ κ ι πυκνοτέρῳ τῆς νήσου δάσει, ἐνδιητᾶτο πρὸ ἐτῶν πολλῶν τερατώδης ὄφις, ὅστις, ἐξερχόμενος κατὰ καιροὺς τῆς κοίτης αὐτοῦ, ἐνέδοαλλεν εἰς μέγιστον φόβον καὶ τρόμον τοὺς ἐν ταῖς πέριξ τὰ ποίμνια ποιμαίνοντας ποιμένας· οὗτοι δέ, θέλοντες ν' ἀπαλλάξωσι τὸν τύπον τῆς

(α) Ὅτι ἡ Ὑδρα οὖν τοῖς εὐαρίθμοις ἄλλοις δένδρεσιν ἦν κατάφυτος καὶ ἐκ πολυαρίθμων πευκῶν, ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ Ἑρκικοῦ ὀνόματος Τ σ ἄ μ λ ι ζ α (πευκῆεις τόπος), δι' οὗ οἱ Ὀθωμανοὶ ἐκάλουν καὶ καλοῦσιν αὐτὴν ἄχρι τοῦδε.

(β) Ὁ μὲν Μισούλγης ἀναφέρει ὅτι τὰ καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον ἐλαιόδενδρα συνεποσοῦντο εἰς ὀκτὼ χιλιάδας· ὁ δὲ Κριεζῆς ὅτι τὰ ἡμέρα μόνον ὑπερέβαινον τὰς 24 χιλιάδας. Ἀδελον ποτέρα τῶν μαρτυριῶν τούτων ἐστὶν ἡ ἀληθευτέρα. (σελ. 21. Ὑπομνήματος περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Α. Μισούλγῃ καὶ σελ. I. ἱστορίας τῆς αὐτῆς νήσου ὑπὸ Γ. Κριεζῆ.)

Χύμης αὐτοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ τὴν ἐξαλείψωσι τιθέντες εἰς διάφορα τοῦ δάσους μέρη πῦρ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξαν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, οὐδόλως λογισάμενοι τὸ καίριον καὶ δυσίατον τραῦμα, ὅπερ διὰ τῆς ὅλως ἀπερισκέπτου ταύτης πράξεως ἔμελλον νὰ ἐπενέγκωσιν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. Καὶ οὕτω μὲν κατεστράφη τὸ πυκνότερον, μεγαλύτερον καὶ κατ' ἀκολουθίαν περικαλλέστερον τῆς νήσου δάσος. Τὰ δ' ἀλλαχοῦ ἐκ τοῦ πυρὸς διασωθέντα ἐξηφανίσθησαν μετέπειτα ὡς ἑξῆς:

Ἡ τοπικὴ ἀρχή, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μικρὰν πρὸς τὴν γεωργίαν κλίσιν τῶν Ὑδραίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ὀσημέραι τεραστίως ἐπιτεινομένην πρόοδον αὐτῶν εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐξ ὧν πλουσιοπαρόχως ἡμείδοντο, ἠθέλησε νὰ χρησιμοποίησῃ τὰ κατ' αὐτὴν ἄχρηστα ἐν τῇ νήσῳ δένδρα δι' ὃ ἐπέτρεψε τοῖς κατοικοῖς νὰ προμηθεύωνται τοῦ λοιποῦ ἐξ αὐτῶν οὐ μόνον τὴν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν πλοιαρίων των ἀπαιτουμένην ξυλείαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ καυσόξυλα, ἅτινα πρότερον ἐκ τῶν ἀπ' ἑναντι τῆς Πελοποννήσου χωρίων ἐπρομηθεύοντο.

Ὅλίγα ἔτι μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς δοθεῖσαν ἐπιδραστὴ ταύτην ἄδειαν τὰ τέως ὑπάρχοντα ἐν Ὑδρᾷ πελώρια δένδρα ἕνεκα τῆς συνεχοῦς ἐκκοπῆς παντελῶς σχεδὸν ἐξέλιπον, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προμηθεύωνται καὶ αὖθις ἐξ ἄλλων χωρῶν τὴν διὰ τὰς αὐτῶν χρεῖας ἀπαιτουμένην ξυλείαν. Οὕτως ἐπὶ Pouqueville διὰ μὲν τὴν κατασκευὴν τῶν πλοίων των ἐπρομηθεύοντο πίτυς ἐκ τῆς Ὀλυμπίας, διὰ δὲ τὴν τῶν ἱστικῶν ξυλικὴν ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ (α).

Τὴν σήμερον ἐν Μώλῳ, Γερακίνα, Ἀγίῳ Ἰωάννῃ τῆς Νησίζας καὶ τισιν ἄλλαις γραφικωτάταις τοποθεσίαις

(α) Pouqueville: Voyage de la Grèce VI. 302.

υπάρχουσιν ἔτι ἱκανοὶ πευκῶνες, οἵτινες ἀναμφιλέκτως ἤθελον πολλαπλασιασθῆ καὶ προξενήσει τῇ νήσῳ μέγαν κόσμον ἐὰν μετὰ τῆς προσηκούσης ἀκριβείας ἐφηρμόζοντο αἱ μέχρι τοῦδε ἐκδοθεῖσαι ἀστυνομικαὶ δασονομικαὶ διατάξεις καὶ παραδειγματικῶς ἐτιμωροῦντο οἱ κατὰ καιροὺς ἀναφανδὸν παραβαίνοντες αὐτὰς ἀγροῖκοι ποιμένες.

Ἐκ τῶν εἰς διάφορα τῆς νήσου ταύτης μέρη σωζομένων ἔτι ὀλίγων πηγαίων ὑδάτων, ἀναγκαίως ἐξάγεται ὅτι αὕτη ὄντως δαψιλεὶς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκέκτητο πηγάς. Τὴν σήμερον ὅμως μόνον φρέατά τινα, ὀλίγον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλμῶδες ὕδωρ περιέχοντα, ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ· οἱ δὲ κάτοικοι εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ ἔχωσιν ἐν ταῖς οἰκίαις των εὐρυχώρους δεξαμενὰς πρὸς ἐναποταμίευσιν τοῦ ὑετίου ὕδατος.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1803 οἱ Ὑδραῖοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ προμηθεύωνται διὰ πλοιαρίων, ἐν ὧρα ὑπερβαλλούσης ἀνομβρίας, τὸ πρὸς πόσιν ἀναγκαίου αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς ἀπ' ἑναντι παραλίας τῆς Πελοποννήσου, ἔνθα κεῖται ἡ καλουμένη Περὶ θόλα (α). Τὴν ὀχληράν ταύτην ἀνάγκην θέλων νὰ θεραπεύσῃ ὁ ἀσίδιμος τῆς νήσου διοικητῆς Γεώργιος ὁ Βούλγαρης κατεσκευάσε κατὰ τὸ ῥηθὲν ἔτος δύο εὐρύχωρα φρέατα, πότιμον ὕδωρ περιέχοντα, ἅτινα μεγάλως τοὺς τότε κατοίκους

(α) Ἡ παραλία αὕτη, ἥτις καλεῖται καὶ *Μετόχι*, κέκτηται ἀσφαλῆ καὶ εὐρύχωρον λιμένα, εἰς ὃν συνεΐθιζεν ἐπὶ Τυρκοκρατίας νὰ προσορμίζηται ὁ καπετὰν πασᾶς, δοάκις ἐξέπλεε πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ, ἐν ᾗ οἱ Ὑδραῖοι πρὸς ἰδίαν προφύλαξιν ὑπεχρέουν τοὺς Τούρκους νὰ μένωσιν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ὑπὸ καθαροῖν πρὶν ἢ τῇ νήσῳ αὐτῶν κοινωνήσωσι, εὐρίσκονται ἤδη πολλὰ προσοδοφόρα κτήματα, κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀνήκοντα τῇ ἐν Ὑδρᾷ διασήμῃ τῆς Θεομήτορος μονῇ, περὶ ἧς κατωτέρω γενήσεται λόγος.

ἀνεκοφισαν, καὶ τοι τὸ ἐν αὐταῖς ἐμπεριεχόμενον ὕδωρ διήρκει δυστυχῶς, μόνον ἐπὶ 8—9 μῆνας τοῦ ἔτους. Πλὴν ὁ ἀκάματος οὗτος ἀνὴρ, κατιδὼν ὅτι διὰ τῶν διαλειπόντων τούτων φρεάτων οὐδὲν ἐπῆλθε τὸ παρ' αὐτοῦ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, κατώρθωσε δι' ἐπανειλημμένων προσπαθειῶν ν' ἀποσταλῇ εἰς Ὑδραν παρὰ τοῦ τότε στολάρχου τῶν Τούρκων καὶ ἐπιστηθίου αὐτοῦ φίλου Χουσεῖν-πασσᾶ ἐπιτήδειος ὑδρομαστυτῆς, ὅστις, περὶ ληθὼν καὶ ἐπισταμένως ἐξετάσας τοὺς παρὰ τῇ πόλει τόπους, ἀνεῦρεν ἐν ἔτει 1805 ἐπὶ λοφίσκου, κειμένου πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως καὶ ἄνωθεν τῆς οἰκίας Γκίκα, πηγὴν ποτίμου ὕδατος, ἐπαρκοῦντος εἰς τὰς χρεῖας τῶν εὐαρίθμων τότε κατοίκων. Ἡ πηγὴ αὕτη ἐξηκολούθει ἀναδύουσα ἱκανὸν ὕδωρ μέχρι τοῦ ἔτους 1812, καθ' ὃ κακῇ τύχῃ ἀπεσθῆσθαι ἔνεκα τῆς ὑπὸ σεισμοῦ αἰφνιδίως καταπτώσεως τῶν περὶ αὐτὴν ἀνυψουμένων χωμάτων, ἅτινα τὴν κατέχωσαν εἰς βάθος, ἐκ τοῦ ὁποίου διὰ τὸ πολυδᾶπανον δὲν ἐξεχώσθη πλέον. Μετὰ παρέλευσιν ἑτῶν τινῶν ἤρξατο ν' ἀναδρῷ αὖθις ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης πολλὰ ὀλίγον ὕδωρ, διατηρηθὲν μάλιστα μέχρι τοῦ ἔτους 1857· πλὴν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης παντελῶς ἐξέλιπεν.

Ἐν τῶν κυριωτέρων αἰτίων, εἰς ἃ ἀποδίδουσι τινες τὸ νῦν ἀνυδρον τῆς νήσου, ἔνε καὶ οἱ ἰσχυροὶ σεισμοί, εἰς οὓς αὕτη συνεχῶς ὑπέκειτο καὶ ὑπόκειται. Ὁ Κριεζῆς ἀναφέρει τοιοῦτον τινὰ σεισμόν, ὅντως φρικτῶδη, ἐπισυμβάντα κατὰ Μάϊον τοῦ 1769 καὶ ἐπὶ τριάκοντα ἑξ ὧρας ἡμέρας διαρκέσαντα (α). προστίθῃσι δὲ ὅτι ἦν τοσοῦτον ἰσχυρός, ὥστε οὐ μόνον πολλαὶ οἰκίαι ἔνεκον αὐτοῦ κατέρρευσαν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ κάτοικοι, εἴτε βαδίζοντες, εἴτε

(α) Ἐννοεῖται ὅτι ἐν τῇ μεταξύ κατ' ἀνάγκην ἐπῆρχοντο διαλείμματα τινα.

ἄσταμέναι, πολλάκις ἀνετρέποντο!(α). Περιεργείας δ' ἄξιον ἔνεσθι τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ ἐκάστοτε συμβαίνοντας σεισμοὺς αἰσθάνονται ἐν Ὑδρᾷ ἰσχυροτέρους διὰ καθεστῶν δυνάμεων. (δ)

Ἡ Ὑδρα κέκτηται ἐν τοῖς παραλίοις αὐτῆς, ἥ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἐν ταῖς βάσεσι τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν ἀπορρώγων βράχων τοὺς ἐξῆς τέσσαρας λιμένας: Α'. τὸν τῆς πόλεως. Β'. τὸν τοῦ Μανδρακίου, ἐν τῷ ἐρήμῳ μυχῷ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ λοιμοκαθαρτήριον, οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου ναυάρχου Ἀνδρέου Μιαούλη. Γ'. τὸν τῶν Καμινίων καὶ Δ'. τὸν τοῦ Μώλου· πλὴν ἅπαντες οἱ λιμένες οὗτοι εἰσὶ δυστυχῶς λίαν ἀπροφύλακτοι καὶ τούτου ἕνεκα δὲν παρέχουσι τὴν προσήκουσαν ἀσφάλειαν, ὅταν ἰδίως ὁ ἄνεμος ἦ νε ἀρκτικός.

Ἡ νῆσος αὕτη ἔνεσθι ὅλως ἄγονος καὶ πρὸς γεωργίαν ἀνεπιτήδεις· μικροὶ τινες ἀγροί, σποράδην ἐπ' αὐτῆς κείμενοι, μόλις παράγουσιν ὀλίγα προϊόντα, θεραπεύοντα τὰς ἀνάγκας ἐλαχίστου μόνον μέρους τῶν κατοίκων, αἵ τινες οὐδόλως μεριμνῶσιν ὅπως καταστήσωσι τὴν χώραν τὴν κατὰ τι γονιμωτέραν. διότι διὰ τῆς ναυτικῆς προμηθεύονται ἅπαντα τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἀναγκαζοῦντα αὐτοῖς τρόφιμα ἔκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἐκ τῶν γείτοنيκῶν νήσων, συχνάκις μάλιστα εἰς μετριωτέραν τιμὴν ἐκείνης, εἰς τὴν ἀγοράζουσιν αὐτὰ οἱ ἐν αὐτῇ τῷ τόπῳ τῆς παραγωγῆς ἐνδαιτιώμενοι. Ἐπειδὴ δ' ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ προϊόντων τῆς ἀγόνου ταύτης νήσου δὲν κρίνομεν ὅλως ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον, ὃ περ ἐκ παραδόσεως ἔχομεν ἀκούσει.

Ἡ πρώτη ἄνασσα τῆς Ἑλλάδος Ἀμαλία εἰρωνευομένη ἡρώτησέ ποτε τὸν αἰοιδίμν, ἂν δὲν ἀπατώμεθα,

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 3.

(δ) Pouqueville: Voyage de le Grèce, VI. 303.

ἀντιναύαρχον Ἀντώνιον τὸν Κριεζῆν περὶ τῶν προΐον-
των, ἅτινα ἡ τῆς Ὑδρας νῆσος παράγει. Ὁ Ὑδραῖος
ἀντιναύαρχος, οὐδόλως πειραχθεὶς ἐπὶ τῷ πλήρει εἰρω-
νείας ἀπευθυνθέντι αὐτῷ ἐρωτήματι, ἀπεκρίνατο τῇ βα-
σιλίσσῃ μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ καὶ μετὰ τῆς
χαρακτηριζούσης αὐτὸν ὀξυνοίας καὶ λακωνικότητος τάδε·
«Τὸ νησί μας, μεγαλειοτάτη, παράγει
ἄφθονα ἀραπόσυκα (α), γενναίους ναυ-
άρχους καὶ μεγαλοφυεῖς πρωθυπουργοὺς.» Εὐφροσεστάτη ἀπάντησις! πλήν καὶ κατὰ πάντα
ἀληθεστάτη! καθ' ὅσον ἡ νῆσος αὕτη δύναται μάλα
δικαίως νὰ καυχηθῇ ὅτι πράγματι παρήγαγε καὶ ἀνέ-
δειξεν ἐν πολέμῳ μὲν πλείστους θαλασσομάχους ἤρωας,
ἐναμίλλους τῷ Θεμιστοκλεῖ καὶ Κίμωνι, ἐν αἷς πᾶσι διε-
κρίθη κατ' ἐξοχὴν ὁ φοβερός ναύαρχος τῆς Μεσογείου,
ὁ ἀτρόμητος, λέγομεν, ἥρως Ἀνδρέας ὁ Μιαούλης, ἐν εἰ-
ρήνῃ δὲ πολιτικοὺς ἄνδρας, μεγαλόφρονας καὶ συνετοὺς,
καθ' ὅλα παραπληροῖους τῷ Νέστορι καὶ Ἀριστείδῃ.

Ἡ Ὑδρα λοιπὸν καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν σχεδὸν παράγει,
τὸ πᾶν δὲ ὀφείλει εἰς τὴν μεγάλην φιλοπονίαν τῶν τέ-
κνων της, ἅτινα ἀνήγειραν ἐν αὐτῇ τὴν περικαλλεστέραν
καὶ ἀνθηροτέραν πόλιν ἀπάσης τῆς τότε ἀνατολῆς. Αἱ
οἰκίαι, ἡ μᾶλλον τὰ ἀμφιθεατρικῶς κείμενα μεγαλοπρε-
πῆ αὐτῆς μέγαρα, τὰ δι' Εὐρωπαίων ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ
τεκτόνων στερεῶς καὶ μεθ' ὅλων τῶν ἐφικτῶν ἀναπαύ-
σεων ὑποδομημένα, οὐδεμίαν σχεδὸν ἄχρι τοῦδε ὑπέ-
στησαν ὑπὸ τοῦ πανθαμάτορος χρόνου ἐπαισθητὴν φθο-
ράν, καίτοι τὰ πλείστα αὐτῶν ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν
στεροῦνται πάσης περιποιήσεως. Κοκοσμημένα διὰ μαρ-
μαρίνων κιόνων, ἐρειδόντων γιγαντιαίας στοάς, καὶ περι-

(α) Ἀραπόσυκα καλοῦσιν ἐν Ὑδρᾷ τὰ ἐνταῦθα καὶ ἄλλα
χοῦ φ ρ α γ κ ό σ υ κ α καλούμενα.

βαλλόμενα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ὑπὸ κηπίσκαυ, περιεχόντων διάφορα ὀπωροφόρα τῆς Εὐρώπης δένδρα, ἐκπλήττουν τὸν θεωροῦντα αὐτά, τάνυν σχεδὸν ἀκατόκητα, περιηγῆτην καὶ ἀγγέλλουσιν αὐτῷ ὅτι ὥκουν ποτὲ ἐν ταῖς νέαις ταύταις Σάρδεσιν ἕτεροι Κροῖσσοι, οἵτινες ὅμως ἔνεκα διακαοῦς πρὸς τὴν καθ' ὅλου πατρίδα ἔρωτος, ὅλως περιϊδόντες τὰς ὀλικὰς καὶ ἐφημέρους τοῦ κόσμου τούτου ἀπολαύσεις, ἀσμένως ἐθυσίασαν εἰς τὴν φωνὴν αὐτῆς, κατὰ τῶν τυράννων ἐξεγερθείσης, πᾶν ὅτι ἐκέχτητο ὅπως συμμερισθῶσι τὰς τύχας μέλλοντος, ἐνδόξου μὲν πλὴν κινδυνώδους καὶ ἀμφιρρέπους.

Αἱ λιθόστρωτοι τῆς πόλεως ἀγυαί, καίπερ ἀνάντεις καὶ σχολιαί, εἰσὶ μ' ὅλα ταῦτα λίαν καθαραὶ καὶ ἐνδεικνύουσιν ἐν μέρει τὴν παροιμιώδη πρὸς τὴν καθαριότητα τάσιν τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων, οὐς καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔχνος ἀκαθαρσίας ἀρκεῖ νὰ ἐμβάλη εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν.

Ἐκ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς νήσου ἀνεγηγερμένων ἀπειραριθμῶν καὶ ἄγαν ἐπιπρόικων ναῶν δύναται τις νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀπαραδειγμάτιστον πρὸς τὰ θεῖα εὐλάβειαν τῶν παλαιῶν Ὑδραίων, οἵτινες, κατὰ τοὺς διὰ πολλοὺς λόγους τρισευδαίμονας ἐκείνους χρόνους, καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἀθρόοι συνέρρεον εἰς αὐτούς, ἵνα ἐν μεγίστῃ κατανόῃσι χάριτας τῷ Ὑψίστῳ ἀπονέμωσιν.

Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ναοῖς τούτοις, τοῖς μεθ' ὅλης τῆς ἐφικτῆς ἐξωτερικῆς τε καὶ ἐσωτερικῆς καλλονῆς ἀνεγηγερμένοις, διαπρέπει ἰδίως ἢ ἐν τῷ μυκῷ τοῦ λιμένος ὠκοδομημένη μονὴ τῆς Θεομήτορος, ἐφ' ἣ, ὡς θαυματοργῷ, οἱ κάτοικοι σεμνύονται. Ἡ μονὴ αὕτη ἐκτίσθη τὸ πρῶτον πᾶν σμικρὰ ἐν ἔτει 1643, δαπάνῃ εὐσεβοῦς ἐκ Κύθνου μοναχῆς, μονασάσης ἐν αὐτῇ μετὰ δέκα ὀκτὼ ἄλλων καλογραιῶν (α). Ἀνεκαινίσθη δὲ ἐκ βάθρων γῆς

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 13.

ἔν-ἔτει 1766 παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου ἀγίου καθηγουμένου κυρίου Νεοφύτου Ζώταλη, πλὴν μόνον ἀχριτῶν παραθυρίδων, καθ' ὅσον αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἕνεκα τοῦ κατὰ τὸ 1767 ἐπελθόντος θανάτου αὐτοῦ. Αἱ διακοπεῖσαι ἐργασίαι, ἐπαναληφθεῖσαι, ἤχθησαν εἰς πέρας παρὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου κυρίου Ἱεροθέου Ζώταλη, ἀδελφιδοῦς τοῦ προμνησθέντος Νεοφύτου.

Ὁ ναὸς οὗτος κατερράγη ὑπὸ φρικτοῦ σεισμοῦ τῇ 16 Ἰουνίᾳ 1769· ἀνηγέρθη δ' αὖθις εἰς ἐντελῆ καλλωπισμὸν καὶ ἀπεπερατώθη παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ἱεροθέου Ζώταλη τὴν 20 Μαΐου 1774 (α).

Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην τῆ ναοῦ ἀνακαινίσιν ἅπαντες οἱ Ὑδραῖοι, ὑπὸ ἀκραιφνοῦς αἰσθήματος εὐσεβείας ἐλαυνόμενοι, ἔλαβον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐνεργὸν μέρος. Καὶ αὐτὸ δ' ἔτι τὸ ἀσθενὲς φύλον αὐθόρμητον προσήνεγκε τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, μετακομίζον λίθους διὰ τοῦ περιζώματός τε! Ὡστε καθ' ὅλην τὴν ἐργασίαν ταύτην δὲν ἐδαπανήθη οὐδὲ τὸ τέταρτον σχεδὸν τῆς δαπάνης, ἥτις θὰ ἀπητεῖτο τὴν σήμερον.

Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ὑπάρχει εἰκὼν τις, τὴν κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐξεικονίζουσα, μικρὰ τὸ μέγεθος καὶ ἀργύρῳ κεκαλυμμένη. Εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην τρέφουσιν οἱ κάτοικοι βαθύτατον σεβασμὸν, πιστεύουσι δὲ ὅτι δύναται οὐ μόνον τὴν κατακυμαιομένην θάλασσαν ἐν ἀκαρεῖ νὰ κατασιγάσῃ ἀλλὰ καὶ ἐπιδημητικὴν ἐν γένει νόσον, εἰς τὴν πόλιν ἐνσκήψασαν, ὀλοσχερῶς ν' ἀπομακρύνῃ. Περὶ τῶν παρὰ τῷ χύδῳ ὄχλῳ θρυλλουμένων διαφόρων θαυμάτων τῆς εἰκόνης ταύτης οὐδένα

(α) Ἀπάσας τὰς περὶ ἀνακαινίσεως κλπ. τῆς μονῆς πληροφορίας ἠρύσθημεν ἐκ τινων ἐπιγραμμάτων, ἐγγεγραμμένων ἐν μαρμαρίναις πλατεί, ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτῆς προσηρμοσμέναις.

ποιούμεθα ἐνταῦθα λόγον, ἀλλ' ἀπλῶς παραπέμπομεν τὸν βουλούμενον νὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτῶν εἰς τι βιβλίον, ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1817 ἐν Λιθόρνῳ, δαπάνῃ τοῦ μακαρίου Σταματίου Μπουντούρη, προκρίτου τῆς νήσου.

Ἔνεκα τοῦ ἀπαραδειγματίστου πρὸς τὴν θαυματουργὸν ταύτην εἰκόνα σεβασμοῦ τῶν Ὑδρῶν δ' ναὸς τῆς Θεομήτορος βρίθκει ἤδη παικτῶν καὶ βαρυτίμων ἀναθημάτων, ἐν οἷς ὑπερέχει δ' ὑπὸ τοῦ Δ. Σαρχώση ἐν Γαλλίᾳ ἀγορασθεῖς χρυσοῦς πολυέλαιος, δ' ἄλλοτε, ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ 18Τ'. ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Κεραμεικοῦ κρεμάμενος.

Ἡ μὲν αὕτη κατέστη διάσημος καὶ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ γινόμενα συμβόλια τῶν προκρίτων καὶ οἰκοκυράων τῆς νήσου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Ἐν αὐτῇ συνεζητοῦντο ἅπασαι αἱ τὰς κατὰ θάλασσαν ἐκστρατείας τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἀφορῶσαι ὑποθέσεις. Ἐν αὐτῇ δὲ προὔτ' ἔθ' ἡ τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Λαζάρου Κουντουριώτου καὶ ἐπεκυρώθη παρὰ τῶν λοιπῶν οἰκοκυράων τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ παράβολον τῇ ἀληθείᾳ σχέδιον τῆς πυρπολήσεως τοῦ Τουρκο-Αἰγυπτιακοῦ στόλου ἐν αὐτῇ τῇ τῆς Ἀλεξανδρείας λιμένι.

Καθ' ὃν χρόνον ἐκρημνίζετο δ' περὶ τὴν ἀρκυῖαν πύλην τοῦ προαυλίου τῆς μονῆς ταύτης τοῖχος, ὅπως οἰκοδομηθῇ τὸ νέον κωδωνοστάσιον, ἀνευρέθη μαρμαρίνη πλάξ, ἐφ' ἣς ἦν Τουρκιστὶ γεγραμμένον γλαφυρώτατόν τι ἐπιτύμβιον, οὗ μετάφρασιν παρατίθεμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν.

Ὁ χατζῆς Ἰσμαὴλ ἀγᾶς ἀρχιτιμαριώτης,
ἀγαθοῦ καὶ ἀγνοῦ χαρακτῆρος διατελέσας,
ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐποίησε καί, διανύ-
σας τὸν πρόσκαιρον βίον, ἐτάφη ἐν τῇ

μνημείῳ τούτῳ. Βυθισθήτωσαν εἰς τὸν ὠκεανὸν αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ ταραχαὶ τοῦ πολυχυμάντου βίου του! Ὁ δὲ θεὸς τῶν πνευμάτων θώσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ διαμονὴν ἐν τῷ παραδείσῳ, διότι ψυχῇ τε καὶ σώματι εὐσεβὲς ἦν πρὸς τὸν πλάστην αὐτοῦ καὶ ἀγογγύστως ὑπῆκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πρὸς αὐτὸν προσκλήσεως, ὡς ὀρθόδοξος μουσουλμάνος.

Ἐτάφη δὲ τὴν 1 Σεβὰν ἐν ἔτει 1227 (Ἐ. γείρας.)

* Ἀδελφὸν ἔνε ἐὰν ὁ ἀγῶς αὐτός ἀπεβίωσε καὶ ἐτάφη πρᾶγματι ἐν Ὑδρᾷ ἢ ἐὰν ἡ τὸ ἐπιτύμβιον ἐμπεριέχουσα μαρμαρίνη πλάτ᾽ μετεκομίσθη ὡς οἰκοδομήσιμος ὕλη ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ὅπερ καὶ πιθανώτερον.

Τὸ κλίμα τῆς νήσου ταύτης ἔνε ἐν γένει ὀρεινὸν καὶ εὐκρατον, ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς καὶ ἀστρονομικῆς αὐτῆς θέσεως, τῆς θαλάσσης, τοῦ μετρίου αὐτῆς ὕψους, τῶν κατὰ τὸ θέρος ἐπικρατούντων ἐτησίων, καὶ τῆς ἐλλείψεως τελεμάτων. Τούτου ὁ ἔνεκεν αἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες εἰσὶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑγιέστατοι καὶ εὐρωστώτατοι καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι, ὅπερ τὸ περιεργότερον, τῷ βαθυτάτῳ γήρᾳ.

Διαλείποντες πυρετοὶ λίαν σπανίως ἐνσκήπτουσιν εἰς Ὑδραν· μόνῃ δὲ ἡ νόσος φθίσις διατελεῖ ἐν αὐτῇ ἔτι καὶ νῦν ἐν ἐντάσει, καὶ ἰδίως παρὰ ταῖς γυναῖξι. Τῆς νόσου ταύτης γενικά, μερικά καὶ τοπικά αἷτια παραδέχεται δὲ ἐπὶ δεκαπενταετίαν ἐν Ὑδρᾷ διαμείνας ἰατρὸς Ἰωάννης Κλάδος τάδε, ἅτινα αὐτολεξεῖ ἐκ τοῦ ἱατρικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος “Ἀσκληπιοῦ,” ἐρανιζόμεθα·

“Ὁ ρ γ α ν ι σ μ ὀ ν, λέγων, ὅτι αἱ πολυχρότηρήσεις του ἀπέδειξαν ὅτι πολλοὶ τῶν φθι-

αισικῶν Ὑδραίων ἦσαν τοις τοτρόπως ὠργανισμένοι, ὥστε
ακαὶ ἄνευ ἄλλων περιστατικῶν αἰτίων ἐδύναντο ἰδιοπα-
θητικῶς νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν φθίσιν.

αβ'. Τὴν κληρονομίαν, ἐπειδὴ ὅλοι σχεδὸν
ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι εὐρέθησαν κακῶς ὠργανισμένοι, ἢ ἔρ-
ρεπον εἰς τοιαύτην διάθεσιν, ἢ ἐγεννῶντο ἀπὸ γονεῖς
αὐτῆς ἰδίας κράσεως, ἢ ἀπὸ φθισικούς, ἢ ἀπὸ χοιραδικούς,
ἢ εἶχον προγόνους τοιούτους, καθ' ὅτι πολλάκις ἡ κλη-
ρονομικὴ μετὰδοσις μετέβη εἰς τὰ πλάγια πρὸς ὧσα,
ἄλλοτε δὲ ὑπερεπήδησεν εἰς τοὺς ἀπογόνους χωρὶς νὰ
ἐνοχλήσῃ τοὺς μετὰξυ.

αγ'. Τὰ ψυχικὰ πάθη, ἐπειδὴ ἡ εὐαισθησία, ἡ
αφιλοτιμία, ἡ ἀμίλλα τῆς ὑπεροχῆς, αἱ ὑπερβολικαὶ προσ-
πάθειαι, καὶ ἡ ἀλλεπάλληλος θλίψις, ἔνε τὰ συνηθέ-
στερα ψυχικὰ πάθη, τὰ ὅποια κυριεύουσι τὰς ψυχὰς τὰ
αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκτὸς τῶν γενι-
κῶν, εἰς τὰ ὅποια ὑπόκειται ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτοὶ ὡς
ακαὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων.

αδ'. Τὸν ἀνήφορον, λέγων, ὅτι ὁ σχηματισμὸς
αὐτῆς πετρῶδης Ὑδρας βιάζει τοὺς κατοίκους νὰ οἰκοδο-
μῶσι τὰς οἰκίας των κρεμαμένας εἰς τοὺς βράχους καὶ
ὅτι ἐκ τούτου ὅλοι αἱ ὁδοὶ ἔνε ἀνηφορικαί, ὥστε βιάζε-
ται ὁ ἀνθρώπος νὰ περιπατῇ μὲ κυρτωμένον σῶμα, νὰ
αχοπιᾶται καὶ νὰ ἀσθμαίνῃ καὶ ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης κα-
ταστάσεως οἱ πνεύμονες ὑποφέρουσι τὰ μέγιστα, καὶ ἡ
ἀσθενοῦσα παραπολὺ, ἢ γίνονται πολλὰ εὐερέθιστοι καὶ
εὐδιάθετοι εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ ἀέρος, τοῦ φύ-
χους κλπ.

αε'. Τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ἐπειδὴ ὁ
αλεπτὸς καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ὀξυγονημένος ἀτμοσφαιρικὸς
αἰὴρ τῆς Ὑδρας, ἔνε ὀλέθριος εἰς εὐδιαθέτους καὶ εὐε-
πρεθίστους πνεύμονας, μάλιστα δὲ ὅταν προστεθῇ εἰς αὐ-

ατὸν καὶ ὁ καθαρὸς ὀξυγονικὸς ἀήρ, ὅστις ἐμπεριέχεται
αἰεὶ τὰ βρόχινα ὕδατα τῶν δεξαμενῶν.

«στ'. Τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς,
«ἐπειδὴ τὸ ἄστατον καὶ αἰσχυρὰ μεταβολαὶ τῆς ἀτμο-
«σφαίρας, προσερχόμεναι ἐκ τῶν γενικῶν αἰτίων καὶ ἐκ
«τῆς ἰδίας γεωγραφικῆς θέσεως τῆς νήσου, ἔτι δὲ καὶ οἱ
«ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πνέοντες ἀρκτοὶ καὶ ἀνατολικοὶ
«ἄνεμοι, ἐμποδίζοντες τὴν ἄδηλον διαπνοήν, προσβάλ-
«λουσι τοὺς πνεύμονας καὶ γεννῶσι τὰς σιγθικὰς καταρ-
«ρῶς καὶ τὰς πλευροπεριπνευμονίας.

«ζ'. Τὴν ὑγρασίαν, λέγων, ὅτι ἡ ἐκ τῆς κατη-
«μερουσίου καθάρσεως τῶν οἰκιῶν συνεχῆς ὑγρασία, τὸ
«κατ' ἀνάγκην ἀνοιγμα θυρῶν τε καὶ παραθύρων διὰ τὴν
«αστέγνωσιν, ἢ τῶν τῆς μικρᾶς τάξεως βάπτεις τοῦ ἡμί-
«σεως σχεδὸν σώματος εἰς τὰ ψυχρὰ ὕδατα, πολλάκις
«καὶ ἐν ᾧ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἔμμητον τάξιν των, ὁ ἀγὼν
«τὸν ὅποιον ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου ὑποφέρουσι τὰ ὄργανα
«τῆς ἀναπνοῆς δίδουσι νέας ἀφορμὰς εἰς τὴν διάθεσιν
«τῶν πνευμόνων πρὸς δὲ καὶ ἡ διάθεσις τοῦ σώματος ὡς
«ἐκ τῶν ἐργασιῶν, ἢ καὶ ἄλλων περιστάσεων, ἢ καὶ τῶν
«κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαίρας.

«η'. Τὰς μεταβάσεις τῶν ρευματισμῶν,
«οἵτινες θλίβουσιν ἄνευ διακρίσεως πᾶσαν τάξιν καὶ φύ-
«λον τῶν κατοίκων τῆς Ἰδρας, τὰ ὑστερικὰ πάθη,
«τὰ ὅποια ὑπερπλεονάζουσιν εἰς τὰς Ἰδραλίτσας καὶ τὰ
«ἀποῖα μόνα, ἄνευ ἄλλων αἰτίων, δύνανται, κατὰ τὸν
«Πορτὰλ καὶ ἄλλους συγγραφεῖς, νὰ ἐπιφέρωσι τὴν φθί-
«σιν, τὰς σιγθικὰς καταρροὰς καὶ τὰς πλευ-
«ρίτιδας, τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς ἐνδημικὰς νόσους τῆς
«νήσου, τὴν ἱλερίν, τὰ παρημελημένα γαλ-
«ελικὰ πάθη εἰς μερικοὺς, τὰ διάφορα
«ἐξανθήματα κ.τ.λ. Τὴν κολλητικότητά,

«μὲν ὅλον ὅτι δὲν τὴν ὑπερασπίζεται ἀποφαντικῶς, δηλοῖται
 «μὲν ὅλα ταῦτα ὅτι δὲν ἔνε καὶ τόσον σύμφωνος μὲ τὸν
 «Πορτάλ καὶ ἄλλους τῶν μεταγενεστέρων, οἵτινες δοξά-
 «ζουν ὅτι ἡ φθίσις δὲν ἔνε κολλητικὴ νόσος. Προσθέτει
 «μάλιστα ὅτι ἡ πολυχρόνιος διαμονὴ τοῦ εἰς Ὑδραν, τὸ
 «απλῆθος τῶν παρ' αὐτοῦ ἐπισκεφθέντων φθισικῶν, καὶ αἱ
 «ἀκριβεῖς παρατηρήσεις του, πολλάκις τὸν ἐβεβαίωσαν
 «ὅτι ἡ φθίσις μεταδίδεται καὶ διὰ τῶν ἱματίων, ὅσας
 «οἱ πνεύμονες ἔνε προδιατεθειμένοι ἀπὸ ὅποιανδήποτε
 «ἄλλην αἰτίαν· ἀλλ' ἀναφέρων τὰ ὑποπτα ἱμάτια, δὲν ἐν-
 «αννοεῖ εἰ μὴ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια κατεδράχθησαν πολλάκις ἀπὸ
 «αὐτοῦ ἰδρωτός καὶ ἄλλας ἀκαθαρσίας τοῦ φθισικοῦ, καὶ
 «ὅχι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια καίτοι καινὰ καὶ ἀμεταχειρίστα
 «ἀποβάλλονται παρὰ τῶν Ὑδραίων ὡς ὑποπτα.

«Οὐκ. Κλάδος τελειόνων τὴν διατριβὴν τοῦ βεβαίως
 «εἶπε αἱ γυναῖκες ὑπόκινονται εἰς τὸ πάθος τοῦτο πολὺ πε-
 «ρισσότερον παρὰ τοὺς ἄνδρας, διότι ἐκτὸς τῆς τρυφερό-
 «τητος τοῦ σώματός των, τῆς εὐαισθησίας των, τῶν
 «εὐστερικῶν παθῶν καὶ ἄλλων αἰτίων ἰδιαιτέρων τοῦ φύ-
 «λου τούτου, αἱ γυναῖκες, διαμένουσιν σταθερῶς εἰς τὴν
 «ανῆσιν, ὑποφέρουσιν ἀδιακόπως τὰς προσβολὰς τῶν γενι-
 «κῶν καὶ μερικῶν αἰτίων τοῦ πάθους τούτου, ἐν ᾧ οἱ ἄνδρες
 «ὅταν εἰδεύοντες συνεχῶς ἀπαλάττονται ἀπὸ αὐτά. (α)»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Πρὸ τῆς μυθικοῦ ιστορικῆς περιόδου διπῆρχεν, ὡς γνω-
 «στόν, ἑτέρα περίοδος, π ρ ο ῖ σ τ ο ρ ι κ ῇ καλουμένη,
 «ἣτις διηγεῖτο εἰς δύο μεγάλας διαιρέσεις· εἰς τὴν λι-

(α) Ἀσκληπιοῦ ἔτος 1836 σελ. 122—124.

θί ν η ν κυρίως, καθ' ἣν ἡ τοῦ μετάλλου χρῆσις ἦν πάν-
τη ἄγνωστος, ἅπαντα δὲ τὰ ἐργαλεῖα κατεσκευάζοντο ἐκ
σκληροῦ λίθου, καὶ εἰς τὴν μεταλλί ν η ν, καθ' ἣν
ἀντὶ τῶν τέως λιθίνων ἐργαλείων ἤρξαντο οἱ κατ' αὐτὴν
ζῶντες λαοὶ νὰ μεταχειρίζονται χάλκινα.

Ἀντικείμενά τινα, ἀνήκοντα εἰς τὴν πρώτην τῶν διαι-
ρέσεων τούτων, δηλ. εἰς τὴν λιθί ν η ν, συνεχῶς, ὡς
ἐπληροφορήθημεν, ἀνευρίσκονται ἐν Ὑδρᾷ ὑπὸ ποιμέ-
νων καὶ γεωργῶν, οἵτινες ὅμως οὐδεμίαν ἀξίαν ἀποδίδου-
σιν εἰς αὐτὰ ἀλλ' ἀπορρίπτουσιν ὡς τυχαίους καὶ ἀχρή-
στους χάλικας, καθ' ὅσον ὁλοσχερῶς ἀγνοοῦσιν ὅτι ταῦτα
εἰσὶ λείψανα λαοῦ, οἰκοῦντος τὴν νῆσον ἐν προϊστορικαῖς
ἐποχαῖς.

Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1873 ἡμετέραν ἐν Ὑδρᾷ διαμονὴν
ἀνεύρομεν παρὰ τὴν Χώριζαν (α) σμίλην ἐκ πυρο-
λίθου, βραδύωσσι κεκοσμημένην καὶ ἐξεργασμένην μετὰ
τέχνης καὶ στιλπνότητος, μαρτυρούσης ὅτι ἀνήκει οὐχὶ
εἰς τὴν πρωϊαί τ ἄ τ η ν ἀλλ' εἰς τὴν ὀψιαιτέραν
τῆς λιθίνης περιόδου ἐποχὴν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ σμί-
λη αὕτη ἦν κατεσκευασμένη ἐκ πυρολίθου ἐγχωρίου, οὗ
ἔχνη παρετήρησαμεν ἐν τῇ ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῆς Χώρι-
ζας χαράδρᾳ.

Οὐδεμία ἄρα ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἐν Ὑδρᾷ ὑπῆρξε λι-

(α) Χώριζα καλεῖται μικρὸν καὶ ἀπόκρημνον ὄρος, εἰς τὴν
θάλασσαν καθῆκον καὶ ὑπεράνω τοῦ «Βληχοῦ» κείμενον.
Περὶ τὸ ὄρος τοῦτο φαίνεται ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς τῆς
ἀρχαιότητος χρόνους ὑπῆρχε πολίχνιον τι, καθ' ὅσον συχνά-
κις ἀνευρίσκονται ἐν αὐτῷ παρὰ τῶν ποιμένων διάφορα ἐκ
πηλοῦ ἀγαλμάτια καὶ ἀγγεῖα. Ὁ δημοδιδάσκαλος μάλιστα κ.
Ἰάκωβος Χαλκιόπουλος, ἐνταῦθα πρό τινος χρόνου διατρίδων,
ἐδεβαίωσεν ἡμᾶς ὅτι παρετήρησεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ
ἔχνη κυκλωπέων τειχῶν, ἅτινα δὲν ἠτύχησαμεν νὰ ἴδωμεν
εἰσέτι.

θίνῃ περιόδῳ, ἥς ὁμῶς τὴν λεπτομερῇ καὶ ἐμπεριστα-
τώμενην ἔρευναν ἐῴμεν ἐτέροις, ἡμῶν δεινότεροις καὶ
ἐντρίθεστοις περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐξετάσωμεν δὲ μόνον
νῦν ἂν ἡ ἡμετέρα νῆσος καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ τῆς ἀρχαιο-
τήτος περιόδῳ κατωκίετο.

Ἐκ τῶν ἐκάστοτε ἐν Ἐπισκοπῇ, ἐνθα ἔκειτο ἡ ἀρ-
χαία πόλις, καὶ ἀλλαχοῦ ἀνακαλυπτομένων ποικίλων τῆς
ἱστορικῆς ἀρχαιότητος λειψάνων ἀριδῆλως ἐξάγεται ὅτι
ἡ Ὑδρα δὲν ἦτο τὸ πάλαι διὰ τὸ ἀπόκρημνον καὶ πε-
τρῶδες αὐτῆς

«... βροτοῖς ἄστειπτος οὐδ' οἰκουμένη»

ὣς τις, τῷ Σοφοκλείῳ τούτῳ ἰάμβῳ χρώμενος, ἐσφαλ-
μένως διατινέται (α), ἀλλ' ὅτι πάντως τότε κατω-
κίετο, ἔστω καὶ ὑπὸ κατοίκων ὀλίγων, ἀσήμενων καὶ ποι-
μενικὸν ἢ ἀλιευτικὸν ἴσως βίον διαγόντων. Τὸ τοιοῦτον
δ' ἐπιθεδαιοῖ ἐτι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τοῦ μεγαλυνύμου γεω-
γράφου Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου ἀναφερομένη περικοπὴ
τοῦ 23'. βιβλίου Διονυσίου τινός, περὶ ἱστορίας τῆς μου-
σικῆς συγγράψαντος, ἐξ ἧς δῆλον γίνεται ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ
ποιμὴν Ὑδρεάτης, Εὐάγης τοῦνομα, ὅστις, καίπερ
ἀγράμματος καὶ τῆς ἄλλης παιδείας ἄπειρος, ἦν μ' ὅλα
ταῦτα ποιητῆς ἀγαθὸς καὶ κωμωδιῶν (β.).

Τούτων οὕτως ἐχόντων φέρε ἴδωμεν νῦν τίνες οἱ πρῶ-
τοι τῆς νήσου ταύτης οἰκισταί.

Ἡρόδοτος, ὁ τῆς ἱστορίας πατὴρ, ἀναφέρει ὅτι Σά-
μιοί τινες φυγάδες, ἐπιχειρήσαντες νὰ καταλύσωσι τὴν
δυναστείαν τοῦ Πολυκράτους καὶ ἀποτυχόντες, ἀπέπλευ-
σαν εἰς τὴν νῆσον Σίφνον, τὴν τότε ἕνεκα τῶν χρυσο-
ρυχείων καὶ ἀργυρωρυχείων αὐτῆς βαρὺπλουτον, ἐν ᾗ
ἀρπάσαντες παρὰ τῶν κατοίκων ἑκατὸν τάλαντα ἡγόρα-

(α) σελ. 1019 ἐφημερίδος «Ἀθηνᾶς», ἔτους 1835.

(β) Στεφάνου Βυζαντίου περὶ πόλεων, ἐν λέξει Ὑδρεῶς.

σαν μετὰ ταῦτα παρὰ τῶν Ἑρμιονέων Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπόννησιν (α). Πλὴν οἱ φυγάδες οὗτοι οὐδόλως ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ἀγορασθείσῃ νήσῳ ἐγκατεστάθησαν, καθ' ὅτι, παραδόντες αὐτήν, ὡς δ' αὐτὸς ἱστορικὸς μαρτυρεῖ (β), πρὸς φύλαξιν τοῖς Τροϊζηνίοις, ἀπέπευσαν ἀμέσως εἰς Κρήτην καὶ ἔκτισαν τὴν ἐν αὐτῇ Κυδωνίαν, ἐν ᾗ, ἐπὶ 2½ ἔτη διαμείναντες, ἐξηνδραποδίσθησαν τέλος ὑπὸ τῶν Αἰγινήτων, νικησάντων αὐτοὺς ἐν ναυμαχίᾳ μετὰ τῶν Κρητῶν.

Προδήλως δὲ οἱ Σάμιοι, οἱ πάντως ἀκατοίκητον τὴν νῆσον ταύτην παρὰ τῶν Ἑρμιονέων ἀγοράσαντες, δὲν ᾔσαν, ὥς τινες ἐσφαλμένως ἰσχυρίζονται (γ), οἱ πρῶτοι αὐτῆς οἰκισταί. Τίνες λοιπὸν ᾔσαν οὗτοι; Λίαν βεβαίως τολμηρὸν ἔνε τὰ νῦν ἐπιχειρήσωμεν ὅπως ἐξακριβώσωμεν τὸ τοιοῦτον, διότι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ἐν οἷς ἡδυνάμεθα νῦν εὖρωμέν ἄρωγόν τινα, ὅλως περὶ τούτου σιγῶσι. Μ' ὅλα ταῦτα, ἐκ τῶν προτέρων πεποιθότες ὅτι θέλομεν τύχει τῆς ἐπιεικοῦς κρίσεως τῶν ταῦτα διυλιζόντων δεινῶν κριτικῶν, λέγομεν ὅτι ἴσως οἱ πρῶτοι τῆς νήσου ταύτης οἰκισταί ᾔσαν Ἀθηναῖοι, ἐγκαταστάντες ἐν αὐτῇ περὶ τὸ 480 π. χ. Τὴν τοιαύτην δ' εἰκοτολογίαν ἡμῶν στηρίζομεν ἐπὶ τῶν ἑξῆς:

Εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω ὅτι οἱ φυγάδες Σάμιοι παρέδωκαν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν τὴν Ὑδραν πρὸς φύλαξιν τοῖς Τροϊζηνίοις. Ἰσως λοιπὸν καθ' ὃν χρόνον, ἕνεκα τοῦ δέους τοῦ ἐπερχομένου στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, αἱ οἰκογένειαι τῶν Ἀθηναίων, συμμορφούμεναι τῇ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ δήμου ἐκδοθείσῃ διακηρύξει, ἀπεδήμουν σωρηδὸν εἰς Τροϊζῆνα καὶ Αἰγίνα, ἴσως, λέγο-

(α) Ἡροδότου III. 59.

(β) Αὐτόθι.

(γ) Enciclopedia Geografica V. 928.

μεν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετήνεχον οἱ Τροϊζήνιοι, χάριν ἀραιώσεως ἢ καὶ μείζονος ἀσφαλείας, μέρος τῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καταφυγουσῶν οἰκογενειῶν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Σαμίων παρακατατεθεῖσαν αὐτοῖς νῆσον τῆς Ὑδρας, ἔνθα πολλαὶ τούτων μονίμως ἐγκατέστησαν, μὴ θέλουσαι νὰ ἐπιστρέψωσι πλέον, μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν τοῦ Ξέρξου, εἰς τὴν πολλὰ παθοῦσαν πόλιν καὶ χώραν αὐτῶν.

Καὶ οὕτω μὲν, καθ' ἡμᾶς, κατωκίθη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ νῆσος αὕτη, ἣτις ἔνε δλως ἄγνωστον ἂν καὶ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων κατωκεῖτο, διότι οὐδεὶς τῶν τότε συγγραφέων ἀναφέρει τι περὶ αὐτῆς. Μόνος δ Κριεζῆς λέγει ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν αὐτοκρατόρων κατωκεῖτο, στηριζόμενος ἀπλῶς ἐπὶ τινων χαλκίνων νομισμάτων, ἀνακαλυφθέντων ἐν τῷ ἔντος τῆς πόλεως κήπῳ τοῦ Ἰωάννου Α. Κοκκίνη καὶ φερόντων ἔνθεν μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔνθεν δὲ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (α). Πλὴν τὸ ἐπιχείρημα, ἐφ' οὗ ὁ ἀξιότιμος οὗτος συγγραφεὺς ἐρείδεται δὲν φαίνεται ἡμῖν γε τοσούτῳ ἀσφαλές, διότι λίαν ὀρθῶς δύναται ν' ἀντιτάξῃ τις εἰς αὐτὸ ὅτι ἴσως τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος νομίσματα παρεχώθησαν ὑπὸ πειρατῶν.

Ἡ αὐτὴ δὲ μεγάλη σιγὴ ἐπεκράτει οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν μετέπειτα μέχρι τῶν μέσων τῆς ΙΣΤ'. ἑκατονταετηρίδος· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δμως ταύτης ἤρξατο νὰ γίνηται πῶς λόγος περὶ τοῦ τέως δλως ἀσῆμου τούτου βράχου, καθ' ὅτι, κατὰ παράδοξον ὄντως σύμπτωσιν, ἀπὸ τινων ἤδη ἐτῶν εἶχον ἀρχίσει νὰ συρρέωσι καὶ ἐγκαθίστανται ἐν αὐτῷ διάφοροι αὐθις φυγάδες, Ἀλβανοὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ γένος, πλὴν προωρισμένοι νὰ παραγάγωσιν ἀπογόνους ἀλκίμους, μέλ-

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 9.

χόντας νὰ ἐκδικηθῶσιν ἐν ἡμέρᾳ, ὑπὸ τοῦ Κυρίου ταχθη-
σομένη, τὰ μακροχρόνια τῆς πολυτλήμονος Ἑλλάδος
παθήματα.

Οἱ πρῶτοι καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐγ-
καταστάντων φυγάδων καίπερ Ἀλβανοί, ὡς προεῖρηται,
τὴν καταγωγὴν, δὲν μετώκησαν μ' ὅλα ταῦτα εἰς αὐτὴν
ἔξ' αὐτῆς τῆς Ἀλβανίας κατὰ τὸ 1470 μ. χ. ὡς τινες οὐκ
ὀρθῶς διατείνονται (α), ἀλλ' ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καθ' ὃν
χρόνον αὕτη (1540), μετὰ πενταετῇ αἱματηρότατον
πόλεμον, παρεδόθη ἐντελῶς διὰ συνθήκης ὑπὸ τῶν Ἑνε-
τῶν εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀλλὰ πῶς — ἴσως ἐρωτήσωσί
τινες τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν — οἱ ἀρχιῤῥίλοι οὗτοι
τῆς ἡρωϊκῆς Ἀλβανίας κάτοικοι ἐδρέθησαν ἐν Πελοπον-
νήσῳ; Πότε καὶ τίνας ἔνεκεν ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκατα-
λείψωσι τὸ πατρῷον αὐτῶν ἔδαφος καὶ νὰ μεταναστεύ-
σωσιν εἰς τοσοῦτῃ μεμακρυσμένην χώραν; Εἰς τὰ ἐρω-
τήματα ταῦτα ἀπαντῶμεν τὰ ἑξῆς:

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγαλυνύμου ἥρωος Γεωργίου
τοῦ Σκεντέρμπεη ὀλοτελῶς ὑπεδουλώθησαν οἱ Ἀλβανοί
ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ διαταγὴ τοῦ Βαϊαζίτου, ἡ προσ-
τάττουσα αὐτοῖς νὰ ἐγκολπωθῶσι τὴν τοῦ προφήτε θρη-
σκείαν, ἀνεनέωθη καὶ οἱ μὲν ἐν ταῖς πεδιάσιν οἰκοῦντες
ἠναγκάσθησαν ἐκόντες ἄκοντες νὰ ὑπακούσωσιν εἰς αὐ-
τήν, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἀντέστησαν γενναίαν ἀντίστα-
σιν, ἀποσυρθέντες καὶ οὐσσωματωθέντες εἰς τὰς ὄχυράς
χώρας τῆς Χιμάρας, Σαλλίου καὶ Πάργης. Ἀλλὰ καὶ ἐκτὶ
τινὲς τούτων, μὴ δυνάμενοι νὰ μένωσι περισσότερον, αἶτε
ἀπηγῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων καταπολεμούμενοι, μετηγά-

(α) Enciclopedia Geografica V. 928. — Dictionnaire Gé-
néral de Bibliografie et Histoire etc. par Ch. Derobry, Th.
Bachelet etc. — Ὑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ
Α. Μιαούλη σελ. 10.

στευσαν, πρὸς πλείω αὐτῶν ἀσφάλειαν, εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν τότε κατεχομένην Πελοπόννησον. Ἴδου λοιπὸν πῶς οἱ Ἀλθανοὶ εὐρέθησαν ἐν τῇ τοῦ Πέλοπος χώρᾳ.

Μετὰ τοὺς πρώτους τούτους φυγάδας, ὧν τὰ ὀνόματα ὅλως ἀγνοοῦμεν, μετώκησαν ἀκολούθως, ἐν ἔτει 1580, οἰκογενειακῶς εἰς Ὑδραν ἔκ τινος πολυχνίου τῆς Τροιζηνίας, Κ ο κ κ ι ν ῖ ᾱ ς καλουμένου, δύο ἀδελφοὶ ποιμένες, καταγόμενοι ἐκ τῶν διασπαρέντων στρατιωτῶν τοῦ Σκεντέρμπεη καὶ καλούμενοι Λ ᾱ ζ α ρ ο ς καὶ Ζ έ ρ β α ς. Ἐκ τῶν ἀδελφῶν τούτων ὁ μὲν εἶχε τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας, ὁ δὲ δύο υἱοὺς νενυμφευμένους.

Τούτοις προσετέθη ἀκολούθως, ἐν ἔτει 1596, ἑτέρα ἐπταμελὴς ἐκ Κύθνου οἰκογένεια, ἥς ὁ ἀρχηγέτης ἐκαλεῖτο Ρ α φ α λ ῖ ᾱ ς. Ἐκ ταύτης δὲ κατάγονται οἱ ἐν τῷ δὲρ ἀνεξαρτησίας ἱερῷ ἄγωνι οὐκ ὀλίγον κλεισθέντες ἀδελφοὶ Ραφαήλ.

Μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα περίπου ἐτῶν, ἦτοι ἐν ἔτει 1628, μετώκησαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἐκ διαλειμμάτων δώδεκα ἄλλαι οἰκογένειαι ἐκ Πελοποννήσου, Πάργης, Σβλίου, Ἀρτης, Χιμάρας καὶ μία ἐκ Τήνου, αἵτινες ὁμῶς ἀγνοοῦμεν πῶς ἐκαλοῦντο, καθ' ὅτι οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, ἅτε μὴ διαπρέψαντες, ἔμειναν πάντῃ ἀγνωστοί.

Ἀκολούθως, ἐν ἔτει 1635, προσῆλθεν ἑτέρα ἐξ Αὐλῶνος, παρσθαλασσίου τῆς Ἡπείρου πόλεως, οἰκογένεια, ἥς ὁ ἀρχηγέτης ἐκαλεῖτο Γ κ ῖ ὠ ν η ς. Ἐκ ταύτης δὲ οἱ Γ κ ῖ ὠ ν α ι καὶ οἱ Δ ο κ ο ῖ κατάγονται.

Μετὰ ταῦτα ἔκ τινος χωρίου τῆς Εὐβοίας, Κ ρ ι ε ζ ᾱ καλουμένου, μετηνάστευσεν ἐν ἔτει 1640 ἡ οἰκογένεια τῶν Κριεζίδων.

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἐτῶν, ἦτοι ἐν ἔτει 1643, μετώκησαν ἐκ Κύθνου ἑτεραι δύο οἰκογένειαι, ἦτοι οἱ Ν έ γ κ α ι καὶ οἱ Γ κ ο ὕ μ α ι, ἐξ ἑνδεκα μελῶν συνιστά-

μεναι· μετ' αὐτῶν δ' ἀφίκετο καὶ γεραρός τις ἱερομόναχος σὺν τινι μοναχῇ, ἰδίᾳ δαπάνῃ οἰκοδομησάσῃ εὐτελὲς ναΐδιον ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ θέσει, ἐν ᾗ νῦν ἱδρύεται ὁ περικαλλέστατος τῆς Θεομήτορος ναός, οὗ ἐν τῷ ΑΨ κεφαλαίῳ τῆς παρούσης συγγραφῆς ἐμνήσθημεν.

Ἀκολούθως ἐν ἔτει 1668, προσῆλθεν ἐκ τῶν Βερλων, παραθαλασσίῳ κωμωπόλεως τῆς Σμύρνης, ἡ οἰκογένεια τῶν Γλακοῦμακιδων, ἀπόγονοι τῶν δποίων ὑπῆρξαν οἱ μεγακλεεῖς ἀδελφοὶ Τομπάζαι (α). Ταῦτο· χρόνως δὲ μετηνάστευσεν ἐκ τῶν Φύλλων, μεσογείου τῆς Εὐβοίας χωρίου, καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν Βώκων, ἐξ ἧς κατήγετο ὁ νέος Θεμιστοκλῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀοίδιμος αὐτῆς ναύαρχος Ἀνδρέας ὁ Μισούλης (β). Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος μετώκησεν ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου τῆς Ἀργολίδος καὶ ἡ τῶν Τριχάδων οἰκογένεια, ἐξ ἧς κατὰγονται αἱ Οἰκονόμοι.

Μετὰ παρέλευσιν δέκα ἐτῶν, ἦτοι ἐν ἔτει 1678, κατέφυγεν ἐκ τῆς Εὐβοίας καὶ ἡ τῶν Μπουντουραίων οἰκογένεια. Ἐπ' ἱσῆς δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει προσῆλθεν ἐκ τῆς Φωκίας, παραθαλασσίῳ κωμωπόλεως τῆς Σμύρνης, ἡ οἰκογένεια τῶν Χονδροδημήτριδων ἢ Παπαμανώλιδων. Μικρὸν δὲ μετὰ ταῦτα, ἦτοι ἐν ἔτει 1682, μετέβη ἐκ τῆς Ἀρχαδίας καὶ ἡ τῶν πολυαίνων Μπουντουριωτῶν οἰκογένεια.

(α) Ἐσφαλμένως ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 238, ἔτους 1835, φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος “Ἀθηναῖς” καταχωρηθείσης συντομοτάτης ἱστορίας τῆς Ὑδρας ἀναφέρει ὅτι οἱ Τομπάζαι κατήγοντο ἐκ τῆς Ἐρμιόνης.

(β) Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὁ ἄφθιτον, ὡς γνωστὸν, κτησάμενος κλέος διὰ τὰς τροπαιούχους νίκας, αἷς ναυαρχῶν ἀνείλετο ἐν ταῖς κατὰ τῶν Τούρκων ναυμαχίαις, ἐκαλεῖτο κατ' ἀρχάς Ἀνδρέας Βώκος, μετωνομάσθη δ' ἀκολούθως Μισούλης ἐκ τινος Κρητικοῦ πλοίου, Μισοὺ καλουμένου, ὅπερ ἠγγράσεν ἐν Χίῳ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μεταξὺ τῶν Ἑνετῶν καὶ Τούρκων αἱματηρῶν πολέμων, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1686—1687 παράδοσιν τῆς Πελοποννήσου τοῖς πρώην δεσπόταις αὐτῆς Ἑνετοῖς, πολλοὶ Πελοποννήσιοι ἠναγκάσθησαν νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς Ὑδραν. Τοῦτοις δὲ συγκαταλέγονται καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν Ἐλευθερίων, Πάνων καὶ Σέρρων, ὧν αἱ μὲν δύο πρῶται ἀφίκοντο ἐξ Ἑρμιόνης, ἡ δὲ τελευταία ἔκ τινος κώμης τῆς Τροιζηνίας, Φοῦριθι καλουμένης.

Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1718 ὁλοσχερῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπὶ Ἀχμέτ τοῦ Γ'. ἀρπαγὴν τῆς Πελοποννήσου ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἑνετῶν, πολλοὶ πάλιν ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ δυστυχοῦς τούτου τόπου ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσιν αἰφνιδίως τὰς ἐστίας αὐτῶν καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν σωτηρίαν των διὰ τῆς μεταναστεύσεως, καταφεύγοντες ὅπου αἱ περιστάσεις καὶ ἡ γεωγραφικὴ θέσις ἐπέτρεπον ἐκάστω νὰ ζητήσῃ ἄσυλον. Ἡ Ὑδρα καὶ εἰς τὴν περίρυσιν ταύτην ὑπῆρξεν αὐθις ἐν τῶν κυριωτέρων ἀσύλων, εἰς ᾗ μετέβη μέγα μέρος τῶν φυγάδων τούτων μετὰ τῶν οἰκογενειῶν καὶ ὄλων τῶν εὐχομίστων πραγμάτων.

Μετὰ τούτους προσῆλθεν εἰς αὐτὴν ἐν ἔτει 1750 νέος τις ἐκ Κρανιδίου, Μιχαήλ τοῦνομα, ὅστις, νυμφευθεὶς, ἀπέκτησε δύο υἱοὺς, τὸν Δημήτριον καὶ Ἀναστάσιον (α) Τσαμαδοῦς, τὰ μάλα πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ κατ' αὐτὴν διαπρέψαντας.

Ἀκολούθως ἐν ἔτει 1762, μετώκησεν ἐξ Ἑρμιόνης ἕτερος νέος Παπαμανώλης καλούμενος, ὅστις ἐνυμφεύθη ἐπ' ἱοῦς ἐν Ὑδρᾷ. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἀπέκτησε τέ-

(α) Οὗτός ἐστιν ὁ ἐνδόξως καὶ ἡρωϊκῶς κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1825 ἐν Σφακτηρίᾳ πεσὼν μετὰ τῶν ἀειμνήστων Ἀναγνωσταρά, Σαχίνη καὶ Σάντα-Ρόζα.

κνα, ἡναγκάσθη νὰ υἱοθετήσῃ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Φῶνον, ὃν κατέστησε κληρονόμον του, δοὺς αὐτῷ συνάμα τὸ ἐπὶ νόμον Παπαμανώλης (α.).

Οἱ ἄποικοι οὗτοι, οἱ κατὰ τὰς ὥς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἐποχὰς εἰς Ὑδραν μεταναστεύσαντες καὶ ἐν αὐτῇ μονίμως ἐγκαταστάντες, ἠρξήθησαν ἐπαισθητῶς καθ' ὃν χρόνον (1770) ἡ Πελοπόννησος, ἐπαναστατήσασα ἕνεκα τοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας πολέμου τῆς Ῥωσσίας, ἀνεκλήθη αὐτῇς ὑπὸ τῶν Τουρκαλῶν, οἵτινες, εἰσελθόντες εἰς αὐτήν, ἔφερον φόνον καὶ κῆρα, ἀνηλεῶς κατασφάζοντες τοὺς κατοίκους τῆς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πολλοί, ὅπως ἀποφύγῃσι τὴν μαιοφόνον τῶν ἀπηνῶν σφαγέων μάχαιραν, κατέφυγον εἰς τὸν ἀπορῶγα μὲν πλὴν εὐεργετικώτατον τῆς Ὑδρας θράχον, ὅστις ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἐνδοιασμοῦ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰλκύσθη «ἐξ ὁδῶν πολλῶν» ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Πανσόφρου Δημιουργοῦ, ἵν' ἀείποτε ὡς ἄστυλον τοῖς κατὰ καιροὺς φυγάσι χρησιμεύῃ. Οἱ Ὑδραῖοι προσηέχθησαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὡς τὸ πάλαι, μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην, οἱ Τροϊζήνιοι καὶ οἱ Αἰγινῆται πρὸς τὰς σωρηδὸν ἀποδημούσας, ἕνεκα τοῦ φόβου τοῦ ἐπερχομένου στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, οἰκογενεῖας τῶν Ἀθηναίων, ἅτε φιλοξενήσαντες τοὺς εἰς αὐτοὺς προσφυγόντας προσηκόντως καὶ μεταδιβάσαντες μάλιστα πολλοὺς τούτων διὰ τῶν πλοίων των ἀναυλεῖ εἰς διαφόρους παραθαλασσίους χώρας, ἐν αἷς δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ταύτην τῆς Πελοποννήσου μετηνάστευσαν εἰς Ὑδραν σὺν τοῖς Πελοποννησίοις καὶ πολλοὶ Σπετσιῶται, καθ' ὅτι σῶμα ἐκ πεντακοσίων Τερκαλῶν διὰ νυκτὸς ἐπιδραμὸν τὴν νῆσόν των ἐδήλωσεν αὐτήν καὶ ἡχμαλώτισεν οὐκ ὀλίγους κατοίκους.

(α) Ἱστορίας τῆς νήσε Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 10—16.

Οὗτοι περίπῃ εἰσὶν οἱ ἐκ διαφόρων χωρῶν εἰς Ὑδραν καταφυγόντες καὶ ἐν αὐτῇ μονίμως ἐγκαταστάντες φυγάδες. Ἐννοεῖται ὅτι πλὴν τούτων μετώκησαν εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλοι πολλοί, ὧν ὅμως ἡ ἀπαριθμῆσις ἵνε λίαν δυσχερὴς καὶ ἀνωφελὴς ἐν ταύτῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ διαληφθέντων φυγάδων, ἐξ ἀνάγκης τὴν γεωργίαν ἐγκολπωθέντες, μετ' ἀπαραδειγματίστου ζήλου κατεγίνοντο περὶ αὐτήν. Μὴ δυνάμενοι δέ, διὰ τὴν ἔλλειψιν πλοίων, νὰ συγκοινωνῶσι ταῖς λοιπαῖς τῆς Ἑλλάδος πόλεσι διτήγον λίαν περιωρισμένον βίον, οἰκοῦντες ἐν καλύδαις, ἐκ πευκῶν κατεσκευασμέναις, καὶ προσπορίζόμενοι τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τοῦ παναρχαίου τρόπου τῆς πρὸς ἀλλήλους συναλλαγῆς τῶν διαφόρων προϊόντων (α).

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινων ἡ διὰ τῆς προσελεύσεως τῶν κατὰ καιροὺς φυγάδων αὔξεσις τῶν οἰκογενειῶν, ἡ ἀνάγκη ἐξαγωγῆς ἐγχωρίων καὶ εἰσαγωγῆς ξένων προϊόντων, αὐτὴ τέλος ἡ γεωγραφικὴ τῆς νήσου θέσις ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ κατασκευάσωσι πλοιάριά τινα, δι' ὧν ἤρξαντο ν' ἀλιεύωσι καὶ νὰ ἐμπορεύονται μετὰ τῶν πλησιαιτέρων παραθαλασσίων πόλεων τῆς Πελοποννήσου. Ἀλλ' ἐκ τῶν ταξειδίων τούτων πολλὰ ὀλίγα ἐκαρποῦντο ἕνεκα τῶν πολέμων, εἰς οὓς ἀδιαλείπτως διετέλει ἡ ἡρωϊκὴ μὲν ἀλλὰ πολυτλήμων αὕτη χερσύνησος.

(α) Τὰ προϊόντα τῆς νήσου συνέκειντο τότε ἐξ ἐλαίου, κριθῆς, ὀσπρίων, μέλιτος, τυροῦ, καὶ ῥητίνης.

Τοιοῦτον ἄσημον μὲν καὶ πένητα πλὴν ἥσυχον καὶ ἀνενόχλητον βίον διῆγον μέχρι τοῦ 1656. Κατὰ τὸ ἔτος ὁμως τοῦτο Ἀλγερινὰ πλοῖα, ἀνήκοντα τῷ πρὸς ἀποκλεισμόν τῆς Κρήτης περιπλέοντι τὸ Αἰγαῖον πέλαγος Τουρκικῷ στόλῳ, κατέπλευσαν εἰς τὴν νῆσόν των πρὸς λεηλασίαν αὐτῆς. Οἱ πρῆχοντες τοῦ πολυχνίου, καταπλαγέντες ἐπὶ τῇ ἀπροόπτῳ τῶν βαρβάρων ληϊσθήρων ἐμφανίσει, περιδεεῖς ἔδραμον μεθ' ἱκανῶν δώρων εἰς προὔπαντήσιν αὐτῶν, ἐλπίζοντες ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἤθελον ἀποτρέψει τοὺς ἀρπακτικούς σκοπούς των. Ἀλλ' ἠπατήθησαν! καθ' ὅτι οὗτοι, μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὰς αὐτοπροαιρέτους αὐτῶν προσφοράς, αὐτοὺς μὲν ἐδέσμευσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς τοῦ πολυχνίου κατοίκους ἀπεπειράθησαν νὰ αἰχμαλωτίσωσι. Θὰ ἐπειτύγχανον δὲ βεβαίως καὶ τοῦτο, ἐὰν μὴ οὗτοι, καταλιπόντες εἰς τὴν διακρίσιν αὐτῶν ἅπαντας τοὺς μετὰ τασούτων καὶ τηλικούτων μόχθων ἀποκτηθέντας καρποὺς τῆς πολυετοῦς ἐργασίας των, κατέφευγον εἰς τὰς ἀπροσίτους τῶν ὁρέων κορυφάς (α).

Τὰ ἐπόμενα, ἅτινα κρίνομεν ἀναγκαῖον ν' ἀναφέρωμεν ἐν συντόμῳ ἐνταῦθα, συνετέλεσαν ὅπως οἱ φιλόπονοι Ὑδραῖοι ἐν βραχεὶ χρόνῳ διαστήματι ἀνακτήσωνται τὴν ὑπὸ τῶν Ἀλγερινῶν διαρπαγεῖσαν αὐτῶν περιουσίαν. Ἡ Πελοπόννησος, ἀπὸ ἡμίσεως ἤδη αἰῶνος ἥσυχίαν ἄγισα, ἤρξατο ἀνακύπτειν καὶ εἰς τὴν ἐμπορίαν προκόπτειν. Πολλοὶ πόλεις αὐτῆς ἤκμαζον, ἰδίᾳ δὲ τὸ Ναύπλιον, ὅπερ, ἐν προσφόρῳ θέσει κείμενον, ἦν κέντρον ἐμπορίου καὶ ἀποθήκη, ὧς εἰπεῖν, ὅλου ἐν γένει τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐν αὐτῷ συνελέγοντο παντοδαποὶ τῆς Ἑλλάδος καρποί,

(α) Ὑπομνήματος περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Α. Μιαούλη
σελ. 13.

δαφιλῆς σῖτος, οἶνος, ἔλαιον, μέταξα, βάμβαξ, δερμάτα, καὶ διάφορα ἄλλα τῆς τε φύσεως καὶ τῆς τέχνης προϊόντα. Ἐκ τῆς εὐτυχοῦς λοιπὸν ταύτης συγκυρίας ὠφελήθησαν μεγάλως οἱ Ὑδραῖοι διὰ τῶν συνεχῶν εἰς τὴν μνησθεῖσαν ἰδίως πόλιν ταξιδίων· τῇ συνδρομῇ δὲ Πελοποννησίων καίτινων ἐν Ναυπλίῳ ἐμπορευομένων Τηνίων ναυπηγήσαντες μείζονος χωρητικότητος πλοιάρια, τὰ κοινῶς καλούμενα τρεχαντήρια, ἐξέτειναν τὸν τέως λίαν περιωρισμένον τῆς ναυτιλίας αὐτῶν κύκλον μέχρι τῶν ἐγγυτέρων τοῦ Αἰγαίου πελάγους νήσων. Ὁ φόβος τῶν Τουρκικῶν πλοίων ὀλίγον πλέον ἐπτόει αὐτούς, διότι ἀφ' ἐνός μὲν ἐτέλουν τῷ Σουλτάνῳ μικρὸν τέλος, ὅπερ ἔδιδον τῷ καπετάν πασσά καθ' ὃν χρόνον περιέπλεε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι, τῶν Ἑνετῶν ἀπολεσάντων τέλος τὴν Κύπρον καὶ τὴν Κρήτην, ὁ πόλεμος εἶχε καταπαῦσαι ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα.

Προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ Ὑδραῖοι ἐγένοντο θαρραλεώτεροι καί, ἰδόντες ὅτι τὰ κέρδη δὲν ἀνταπεκρίνοντο ἀρκούντως εἰς τὰς προσδοκίας των, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὰς θαλασσοπολίτας αὐτῶν εἰς ὅσον οἶόν τε μᾶλλον μεμακρυσμένας χώρας· πρὸς πραγμάτωσιν δὲ τούτων κατεσκεύασαν ἐν ἔτει 1716 διὰ δανείων τὰ καλούμενα σακτοῦρια, πλοῖα εὐρυχωρότερα τῶν τρεχαντηρίων καὶ χωρητικότητος 10 ἕως 15 τόνων, δι' ὧν ἤρξαντο νὰ ἐμπορεύωνται μεθ' ἅπασιν ἀχεδὸν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους (α).

Ἡ ἐπὶ Ἀχμέτ τοῦ Γ' ἐν ἔτει 1718 ὁλοσχερῆς ἄλωσις τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων, καταστρέψασα τὸ ἐμπόριον τῆς ἡρωϊκῆς μὲν πλὴν πολυπαθοῦς ταύτης χερσονήσου, συνετέλεσεν ἵνα οἱ περὶ αὐτὸ ἰδίως ἀσχο-

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριαζῆ σελ. 20.

λούμενοι Ὑδραῖοι ἐπεκτείνωσι τοὺς πλοῦς αὐτῶν εἰς Χαλκίδα, Βῶλον, Θεσσαλονίκην, Χίον, Σμύρνην, Μιτυλήνην καὶ τινὰς ἄλλας παραθαλασσίους τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πόλεις. Αἱ νέαι αὗται θαλασσοπλοῖαι ἀπέδρσαν αὐτοῖς λίαν λυσιτελεῖς, καθ' ὅσον τοὺς κατέστησαν οὐ μόνον εὐποροτέρους ἀλλὰ καὶ νοημονεστέρους, καὶ δὴ καὶ κοινωνικωτέρους, ἅτε συνεχῶς συναναστρεφόμενους μετὰ τῶν ἐν ταῖς ῥηθείαις πόλεσι μεγαλεμπόρων.

Ἐκτοτε μετὰ μείζονος ζήλου ἐνηγκαλίσθησαν οἱ Ὑδραῖοι τὴν θαλασσεμπορίαν, ὥσει προοικονιζόμενοι ὅτι ἔμελλόν ποτε δι' αὐτῆς νὰ καταστῶσιν οἱ πλουσιώτεροι τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ νησιωτῶν καί, τὸ κυριώτερον, αἱ πρῶτιστοι τῶν τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερωτῶν. Τὰ τρεχαντήρια καὶ τὰ σακτούρια, τὰ μόνα εἶδη πλοιαρίων, ἅτινα τέως ἐκέκτηντο, ἐφαίνοντο ἤδη αὐτοῖς ὅλως ἀκατάλληλα καὶ ἀνεπαρκῆ πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐπιχειρήσεών των· τοῦτ' ὅ· ἔνεκα ἤρξαντο ναυπηγοῦντες τὰ καλούμενα λατινάδικα, πλοῖα 40—50 τόνων τὴν χωρητικότητα (α), δι' ὧν ἐξέτειναν τὰ ταξείδια των μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Τερζέστης καὶ Ἐνετίας (β).

(α) Πρῶτος ὁ ἐπὶ τοῖς ἀπείροις αὐτοῦ πλούτεσι διάσημος καταστάς Λάζαρος ὁ Κοκκίνης, κατεσκεύασεν ἐν ἔτει 1745 λατινάδικον, ἀσυχρίτω τῷ λόγῳ μείζον τῶν τῶν λοιπῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, καθ' ὅτι ἐκέκτητο χωρητικότητά 116 τόνων. Μετὰ τοῦτον ὁ πάππος τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τὰ μάλα κλεισθέντων ἀδελφῶν Κουντουριωτῶν Χατζῆ Γεώργιος Κουντουριώτης, ὁ τοῦ μεγαθύμου Ἀνδρέου Μιαούλη πατὴρ Δημήτριος Βῶκος, ὁ Μιχαὴλ Κριεζῆς καὶ τινες ἄλλοι εὐκατάστατοι ἄνδρες, ἀμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἐναυπήγησαν πλοῖα τῆς αὐτῆς περίπου χωρητικότητος. (Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 20—21).

(β) Εἰς μὲν τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας λιμένα πρῶτος ἐπλευσεν,

Ἐν τοιαύτῃ καλῇ δπωσοῦν καταστάσει διατελοῦν τὸ μικρὸν τῆς Ὑδρας ναυτικὸν ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατασραφῇ δλοσχερῶς κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1769 ἔκρηξιν τοῦ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πολέμου ἕνεκα τῆς ἀκολούθου αἰτίας:

Ὁ μέγα παρὰ τῇ τότε αὐτοκρατείρᾳ τῶν Ῥώσσων δυνάμενος Ἀλέξιος δ' Ὀρλώφ, ἀποπλεύσας ἐκ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Σπιριτῶφ σταθμεύοντος ἐτοιμοπολέμου Ῥωσικοῦ στόλου, ἐνεφανίσθη αἰφνιδίως καὶ πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν τοῦ νωθροῦ διδανίου ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὑδάτων, προσκαλῶν ἅπαντας τοὺς δμολόξους Ἑλληνας, καὶ ἰδίᾳ τοὺς νησιώτας, εἰς ἐλευθερίαν καὶ ὑπεράσπισιν τῆς θρησκείας προσορμισθεῖς δ' εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς ὄχθης λιμένα τῆς Περὶ ὁ λ α ς (α) ἔπεμψε δις εἰς Ὑδραν ἀξιωματικόν, δι' οὗ παρήγγειλεν ἐντόνως τοὺς κατοίκους αὐτῆς νὰ ὑψώσωσι τὴν Ῥωσικὴν σημαίαν καὶ νὰ ὀράξωσι τὰ ἔπλα κατὰ τῶν τυράννων τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δμως οὗτοι, συναισθανόμενοι ὅτι δὲν ἦτο εἰσέτι κατάλληλος δ καιρὸς πρὸς ἐπιχείρησιν τοσοῦτω παραθόλου ἔργου, δυνάμενοι νὰ ἐπενέγκῃ ἀνωφελῶς πολλὰ καὶ ἐπιβλαθεῖς τῇ πατρίδι αὐτῶν συνεπείας, λίαν εὐγενῶς ἀπεποιήθησαν νὰ συμπράξωσιν, ὀργισθεῖς διέταξε τὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ στόλον νὰ κατάσχησιν ὅσα Ὑδραϊκὰ πλοῖα ἦθελέ τυχον συναντήσῃ. Ἡ διαταγὴ αὕτη, μεθ' ὅλης τῆς ἀστηρότητος ἀρξασμένη νὰ ἐκτελεῖται, ἐνέδωκεν, ὡς εἰκόσ,

ἄνευ πυξίδος, πρὸς μεγίστην ἀπάντων τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἔκπληξιν, ὁ Ἀλέξανδρος Κοκκίνης· εἰς δὲ τὸν τῆς Τεργέστης καὶ Ἑνετίας δ Μιχαὴλ Κριεζῆς. (Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 24).

(α) Περὶ τοῦ λιμένος τούτου ἐρρήθησαν τὰ εἰκότα ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς σελ. 20.

εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν τοὺς δυστυχεῖς Ὑδραῖους, οἵτινες, μεταξὺ Σκύλλης καὶ Χάρυδδews ἐδρεθέντες, ἀπεφάσισαν νὰ πέμψωσιν εἰς τὸν ἐν Πάρῳ τότε διαμένοντα φιλόδοξον καὶ υπερόπτην Ῥῶσσον εἰκοσαμελῇ ἐπιτροπῇ, ἥτις νὰ ἐξαιτήσῃται ἱκετευτικῶς παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀδίκως κατασχεθέντων πλοίων. Ἀπασαὶ ὁμως αἱ ἱκεσίαι ἀπέθῃσαν ἔωλοι καὶ μάταιαι· ὁ Ὀρλῶφ ἔμενεν ἀμετάπειστος. Τότε οἱ τὴν ἐπιτροπὴν ἀποτελοῦντες ἄνδρες ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκριθῶσιν ὅτι συγκατατίθενται νὰ συμπράξωσι μετ' αὐτοῦ, τοιοῦτω τρόπῳ δὲ συνδιαλαγέοντες παρέλαβον τὰ κατασχεθέντα πλοῖα καὶ ἐπανῆλθον εἰς Ὑδραν, συνοδευόμενοι ὑφ' ἐνὸς Ῥώσσου ἀξιωματικοῦ, ὃ οἱ οἰκοκυραῖοι ἀνέθηκαν, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Ἀλεξίου, τὴν τέως παρὰ τῶν ἱερέων κατεχομένην διοίκησιν τῆς νήσου.

Διὰ τῆς ρηθείσης πράξεως ἀπηλλάγησαν μὲν οἱ Ὑδραῖοι τῶν ἐκ μέρους τῶν Ῥώσσων ἐπιζημιῶν ἐνοχλήσεων, ἐκινδύνευον ὁμως νὰ ἐφελκύσωσι τὴν ὀργὴν τῶν Τούρκων. Πρὸς ἀποφυγὴν θῖεν αὐτῆς ἔπεμψαν λάθρα καὶ λίαν ἐπιτηδεῖως πρὸς τὸν καπετὰν πασσᾶν ἔγγραφον, δι' οὗ ἐδικαιολογοῦν τὴν ἀνταρσίαν αὐτῶν ὥς πηγάζασαν ἐξ υπερβολούσης ὑπὸ τῶν Ῥώσσων πίεσεως καὶ ἐζητοῦντο τῆς συγγνώμης αὐτοῦ· εὐκόλως δὲ ἔτυχον ταύτης, ἅτε θεωρούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ὥς οἱ πιστότεροι τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ὑπήκοοι.

Ὡστε κατὰ τὴν ὄντως κρίσιμον ταύτην περίστασιν οὗ μόνον ἀπέφυγον οἱ Ὑδραῖοι διὰ τῆς συνέσεως αὐτῶν, ὅτι οἱ Σπεισιῶται διὰ τῆς ἀπερισκεψίας αὐτῶν ἔπαθον, ἀλλὰ καὶ ὠφελήθησαν ἐκ ὀλίγον, διότι, ἐφοδιασθέντες παρὰ τῆς κοινότητος διὰ διπλῶν πιστοποιητικῶν, ἐτροφοδότην λίαν τεχνιέντως καὶ ἐπωφελῶς τὸν τε Ῥωσικὸν καὶ τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον· καὶ δασάκας μὲν συνηγνῶντο ὑπὸ

τοῦ πρώτου παρουσίαζον τὸ διὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πιστοποιητικόν, ὡσάκισ δ' ὑπὸ τοῦ δευτέρου τὸ διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸν Ἑλλήσποντον (α).

Μέχρι τοῦ ἔτους 1784 οἱ Ὑδραῖοι ἐναύλωνον τὰ πλοῖα των εἰς ἐμπόρους· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης ἤρξαντο νὰ μετακομίζωσι καὶ μεταπωλῶσι δι' αὐτῶν εἰς ἰδιὸν των λογαριασμὸν διάφορα ἐμπορεύματα καὶ ἰδίᾳ σῖτον (β). Ἐκ τῶν ἐμπορικῶν δὲ τούτων ἐπιχειρήσεων, ὡς ἔσπεφان ἀλλεπάλληλοι ἐπιτυχίαι, διπλασιάσαντες καὶ τριπλασιάσαντες ἐν βραχεὶ χρόνῳ διαστήματι τὰ ὀλίγα χρηματικά αὐτῶν κεφάλαια, ἀπεφάσισαν νὰ μεγεθύνωσιν, ἀμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους, τὰ πλοῖα των καὶ νὰ ἐπιχειρήσωσι μᾶλλον μεμακρυσμένους πλοῦς. Κατεσκεύασαν ὅθεν ἐν ἔτει 1787 τὰς καλουμένας *κα ρ α θ ο σ α ἱ-τι ᾶς*, πλοῖα, παραπλήσια τοῖς βρικίοις κατὰ τε τὴν ἐντέλειαν καὶ τὸ σχῆμα (γ), δι' ὧν ἐξέτειναν τὸ ἐμπόριόν των μέχρι τῆς Ἰσπανίας, τῶν Γαδέρων (Cadix) καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ ἐπόμενον γεγονός, ὅπερ κρίνομεν ἀναγκαῖον ν' ἀναφέρωμεν ἐν συντόμῳ ἐνταῦθα, ἐκώλυσε δυστυχῶς ἐπὶ

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 26—28.

(β) Πρῶτος ὁ ἱκανὰ χρηματικά κεφάλαια κεκτημένος Γεώργιος Παπαμανώλης, ὁ καὶ Κιβωτὸς ἐπικληθεὶς, ἐπλήρωσε αἴτε τὸ λατινῶδικον αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1784, καί, προσορμισθεὶς, προτροπῇ τοῦ ἐν Λιθόρνῃ μεγαλεμπόρου Ι. Κωστάκη, εἰς Νίκαιαν (Nizza), ἐπώλησεν εἰς μεγάλην τιμὴν τὸ φορτίον αὐτοῦ. Μετὰ τούτον ἔπλευσεν εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ὁ Ἀνδρέας Μιασοῦλης, δεκαεξαετῆς μόλις τὴν ἡλικίαν τότε ὧν, ὡς εἰς ἐπώλησεν ἐπ' ἴσῃ εἰς μεγάλην τιμὴν τὸ ἐκ αὐτοῦ φορτίον του (Ἱστορ. τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 29.)

(γ) Τὴν πρώτην χαραδοσαίτιν ἐναυπήγησεν ἐν Fiume, παραλίᾳ τῆς Ἰταλίας πόλει, ὁ Κυριάκος Μπροῦσχος, ὁ καὶ Πεσολήκης ἐπικαλούμενος. (Ἱστορ. τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σ. 29.)

τινα χρόνον τὴν πρόοδον τῆς Ὑδραϊκῆς ναυτιλίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1790 προσορμισθεὶς εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς ὄχθης λιμένα τῆς Περιβόλας, ὁ μετὰ στολίτσκου τὸ Αἰγαῖον τότε περιπλέων πειρατὴς Γουλιέλμος Μάλτζος ἀπήτησεν, ἐπὶ μεγάλας ἀπειλαῖς, παρὰ τῶν Ὑδραίων τὴν διὰ τροφῶν καὶ χρημάτων ταχεῖαν ἀπάντων τῶν πλοίων αὐτοῦ ἐφοδίασιν. Ἐπειδὴ δὲ τῷ ἀπήντησαν ὅτι ἡδυνάτουεν νὰ πράξωσι τὸ τοιοῦτον, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐκδιάσῃ· δι' ὅ, πλεύσας ἀπ' ἐναντι τοῦ λιμένος, ἤρξατο τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ νὰ κανονοβολῇ τὴν χώραν (α), τῇ δ' ἐπιούσῃ νὰ κωλύῃ τὸν τε εἰσπλοῦν καὶ τὸν ἐκπλοῦν τῶν πλοίων.

Ὁ ἐπίμων τοῦ Γουλιέλμου ἀποκλεισμός, εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν τοὺς δυστυχεῖς τῆς Ὑδρας κατοίκους ἐμβά-
λών, ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ παρακαλέσωσι τὸν συμπολίτην των Ἐλευθέριον Γκίκαν, ἀντιπρόξενον τῆς Γαλλίας, ἄνδρα ἐν πολλοῖς τίμιον καὶ εὐϋπόληπτον, ἵνα διὰ παντὸς τρόπου ἀναγκάσῃ τὸν ἱταμὸν πειρατὴν ὅπως παύσῃται τῶν τοιούτων ἐπιβλαβῶν ἐχθροπραξιῶν. Ὁ Γκίκας, προσελθὼν παρὰ τῷ Γουλιέλμῳ, κατ' ἀρχὰς μὲν προσεπάθησε ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν διὰ τῆς πειθοῦς, ἐπειδὴ ὁμως εἶδεν ὅτι οὐδὲν διὰ ταύτης κατώρθου, ἠναγκάσθη ἀκολούθως νὰ τὸν προσκαλέσῃ ἐντόνως ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλίας, ὅπως αὐθωρεὶ ἀπέλθῃ τῆς νήσου, προσθεὶς ὅτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θέλει ἐπικαλεσθῇ τὴν ἄμεσον τῶν Γαλλικῶν πλοίων ἀρωγήν.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ὑπήκουσεν ὁ Γουλιέλμος, ἀπελθὼν δέ, μένεα κατὰ τῶν Ὑδραίων πνέων διὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς αἰτήσεώς του, ἔδραμε παραυτίκα πρὸς

(α) Ὁ Μιαούλης ἀναφέρει ὅτι ὁ Γουλιέλμος ἔρριψε κατὰ τῆς πόλεως τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ περὶ τὰ πενταχόσια κανόνια. (σελ. 25 τοῦ ὅπ' αὐτοῦ περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ἐκδοθέντος ὑπομνήματος.)

ἀναζήτησιν τοῦ ἀνὰ τὸ Αἰγαῖον τότε ἀναστρεφόμε-
νου πολυθρυλλήτου ἐκ Λεβαθείας ἐπιδρομῆως Λάμπρου
Κατσόνη, ὃν, ἀνευρών, ἔπεισεν ἵν' ἀπὸ κοινοῦ λεηλα-
τήσωσι τὴν Ὑδραν. Πρὸς πραγμάτωσιν δὲ τούτου μετα-
βάντες ἀμφότεροι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα
συνέλλεξαν πεντακοσίους Ἀλβανούς, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν
τοῦ κλέπτου Ἀνδρούτσου πατρὸς τοῦ περιωνύμου
ἥρωος τῆς Γραβιᾶς Ὀδυσσέως, μεθ' ὧν ἀφίκοντο καὶ
προσωρμίσθησαν εἰς τὸν ἀπ' ἑναντι τῆς Ὑδρας λιμένα
τῆς Περιβόλας. Ἀλλ' οἱ Ὑδραῖοι, προειδοποιηθέντες ὅτι
οἱ ἐπιδρομεῖς οὗτοι ἔμελλον ἐν ὥρᾳ νυκτὸς νὰ ἐπιχειρή-
σωσι ἀπύθασιν, συνηθροίσθησαν ἀθρόοι ἐν τῷ περι-
βόλῳ τοῦ κατὰ τὴν συνοικίαν Κ α μ ί ν ι α κειμένου ναοῦ
τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἔνθα ἅπαντες ἀπεφάσισαν νὰ ὑπε-
ρασπίσωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ νὰ ματαιώσωσι μέ-
χρι τελευταίας τοῦ αἵματός των ῥανίδος τὴν τῶν Ἀλ-
βανῶν ἀπόδασιν. Καταλαβόντες ὁθεν τὰς δεούσας τοπο-
θεσίας ἀνέμενον ἀταράχως τὴν ἔφοδον.

« Ἄμα δὲ ἡ νύξ ἤρχισε νὰ ἐπεκτείνη τὸ σκότος εἰς
τὸν ὀρίζοντα—λέγει ὁ Κριεζῆς— εἴκοσι λέμβοι, γέμη-
σαι Ἀλβανῶν, ἐπλησίασαν εἰς τὴν θέσιν καλουμένην
π ο τ α μ ὸ ν τ ο ῦ Κ ρ ι τ ᾱ μ ο υ. Ἀλλ' οἱ Ὑδραῖοι,
ὥς προκαταλαβόντες τὴν θέσιν ταύτην, περιστοιχισμέ-
νην ὑπὸ ἀποτόμων κρημνῶν, ἀντέκρουσαν τὴν ἀπόδα-
σιν μὲ ἀκατάπαυστον πῦρ. Τότε ἡ συμπλοκὴ ἔγινε πει-
σματώδης, τῶν μὲν Ἀλβανῶν ἐπιμενόντων εἰς τὴν
ἀπόδασιν, τῶν δὲ Ὑδραίων ἀντικρουόντων τὴν ἀπόδασιν
κυρίως διὰ τὴν τήρησιν τῆς τιμῆς τῶν γυναικῶν. Καὶ
ἐπειδὴ ἐν γένει τὰ πνεύματα θλῶν τῶν κατοίκων ἦσαν
ἐξημμένα, ἔδραμον καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες πρὸς βοή-
θειαν τῶν ἀνδρῶν, ῥίπτουσαι καὶ κυλίουσαι κατὰ τῶν
ἐχθρῶν λίθους παμμεγέθεις ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν κρημνῶν,

καὶ μάλιστα ἡ καλουμένη Χοντροπαναγιώτα, ἡ μήτηρ τοῦ κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα διαπρέφαντος Λαζάρου Παναγιώτα, (ὁμοιάζοντος κατὰ πάντα καὶ κατὰ τὸ πελώριον ἀνάστημα τὴν μητέρα του,) ἦτις καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν γενναιοφυχίαν ἐφαίνετο ὡς ἄλλη Ἀμαζών, καὶ ἐζωσμένη τὰ ὅπλα ἐτρεχε τῇδε κακείσε, ὡς ἡλέαινα, πυροβολοῦσα τοὺς ἐχθρούς. Ἐπὶ τέλους οἱ Ἀλθανοί, μὴ δυνάμενοι νὰ προχωρήσωσιν, ἀπесύρθησαν, φρονευθέντες ἐξ αὐτῶν δύο, καὶ πληγωθέντες πολλοί, ἐκ δὲ τῶν Ὑδραίων οὐδεὶς ἐφρονεύθη, οὔτε ἐπληγώθη, ὡς μαχομένων ἐκ τῶν κρημνῶν.

Ἄ' Οὐ Λάμπρος, ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, ἐπεχειρίσθη τὴν ἐπιούσαν καὶ δευτέραν ἀπόδασιν. Ἐνῷ δὲ τὰ πλοῖα ἐκανονοδῶλουν τὴν πόλιν, οἱ Ἀλθανοὶ ἐφώρμησαν ὁρμητικώτερον εἰς τὴν ἀπόδασιν, ἀλλ' ἐματῶσαν τὴν ὁρμὴν τῶν οἱ Ὑδραῖοι, ὡς ἐμψυχωμένοι ἑμᾶλλον ἐκ τῆς προτεραίας μάχης, καὶ ἐκ τούτου οἱ Ἀλθανοὶ ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι. Ἐν τῷ μεταξὺ συνέβη καὶ τὸ ἐξῆς ἀστείον καὶ περιέργον στρατήγημα. Δύω Ὑδραῖοι, κατασκοπεύοντες τὰ κινήματα τῶν Ἀλθανῶν εἰς τι μέρος ἀπρόσιτον, διὰ τοῦτο καὶ ἀπροφύλακτον, θεωροῦντες τὴν προσπέλασιν μιᾶς ἐκ τῶν λέμβων τοῦ Λάμπρου καὶ μὴ δυνάμενοι ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ἀπόδασιν τῶν Ἀλθανῶν, ὁ εἰς ἐκ τῶν Ὑδραίων, ὡς ἐάν ἀπετείνετο ὀρθὴν εἰς τὴν ἀπ' ἔναντι φρουράν, ἐφώναξε Στεντορείως. — «Καπετὰν Σταμάτη, μὴ χτυπήσης τοὺς παλιοτσαρουχάδες, ἀλλ' ἄφησέ τους ἕως οὗ ν' ἀποδῶσιν εἰς τὴν ξηράν, καὶ τότε σὺ ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ παλληχάριά σου, κατ' ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ μὲ τὰ εἰδικά μου πνὰ τοὺς περικυκλώσωμεν, ὥστε ν' ἀπολεσθῶσιν ὅλοι». Οἱ Ἀλθανοί, πιστεύσαντες ὡς ἀληθῆς τὰ λεγόμενα, ὡπισθοδρόμησαν». (Ἱστορ. Ὑδρ. σελ. 32—33.)

Κατανοήσαντες οἱ περὶ τὸν Λάμπρον ὅτι ἦν αὐτόχρημα ματαιοπονία τὸ νὰ ἐπιχειρήσωσι καὶ ἐτέραν ἀπόδασιν, ἀπῆλθον τῆς Ὑδρας, ὅλως περιλυποὶ διότι δὲν ἤδυνήθησαν νὰ λαφυραγωγήσωσιν αὐτήν. Ἀλλὰ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1792 ἐνέσκηψεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην πανώλης μετὰ τηλικαύτης ἐντάσεως, ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ κάτοικοι αὐτῆς νὰ μετοικήσωσι σχεδὸν πανδημεὶ καὶ μεθ' ἀπάσης τῆς κινητῆς περιουσίας των εἰς τὴν ἀπ' ἔναντι παραλίαν τῆς Ἑρμιονίδος πρὸς κάθαρσιν. Τῆς περιστάσεως δὲ ταύτης ὠφεληθέντες οἱ περὶ τὸν Λάμπρον μετέδωκαν κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὴν Ἑρμιόνην καὶ ἐξ ἀπήνης ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἐν σκηναῖς εἰς τὸ ὑπαιθρον διαγόντων καὶ νοσηλευομένων Ὑδραίων, οἵτινες, καταπλαγέντες ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίᾳ τῆς ἐπιθέσεως, κατέλιπον εἰς τὴν διάκρισιν αὐτῶν πᾶν ὅ,τι ἐκέκτειντο καὶ διὰ τῆς φυγῆς ἐσώθησαν οἱ μὲν εἰς τὰ Καλύδια καὶ τὸ Ἀστρος, παράλια τῆς Κυνουρίας χωρία, οἱ δὲ εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην, χωμόπολιν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἐνθα διέμεινον μέχρι τῆς ἐντελεῦς τῆς νόσου παρόδου (α).

Ἐπανελθόντες κατὰ τὸν Ἀπρίλιον εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν οἱ Ὑδραῖοι, πένητες καὶ ἐλβεῖνοί (β), ἅτε ἀπολέσαντες ἅπασαν τὴν περιουσίαν των πλὴν τῶν πλοίων καὶ

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 34.

(β) Ὁ Μιαούλης ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπεφάσιζαν οἱ Ὑδραῖοι, κατὰ τὸ λέγειν τῶν γεροντοτέρων, νὰ ἐγκαταλείψωσιν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῶν τὴν νῆσον των καὶ νὰ μετοικήσωσιν εἰς Πειραιᾶ. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ λόγους ἀγνώστους, ἀντέστησαν εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ διὰ τὸ κατωρθώσωσιν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐκβάλουν βασιλικὰς διαταγὰς, τὸ ὅποῖον ἦτο καὶ πολυέξοδον καὶ δύσκολον, παρητήθησαν. » (σελ. 27. Ὑπομνήματος περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Α. Μιαούλη.)

τῶν οἰκιῶν, ἤρξαντο νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτοῖς τὰς διακοπείσας θαλασσοπλοῖας αὐτῶν, ἀναπληρώσιντες τὴν τῶν χρημάτων στέρησιν δι' ἐντόκων δανείων, ἅπερ ἀσμένως παρέσχον αὐτοῖς οἱ ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσιν ἔμποροι, ἀναλογιζόμενοι τὴν περὶ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς ἀπαραδειγμάτιστον εὐθύτητα καὶ τιμιότητά των.

Ταχέως οἱ φιλόπονοι οὗτοι νησιῶται οὐ μόνον ἀνέκτησαν διὰ τῆς μεγάλης αὐτῶν δραστηριότητος τὴν διαρπαγεῖσαν περιουσίαν των, ἀλλὰ προσεκτήσαντο καὶ ἱκανὰ χρηματικὰ κεφάλαια, δι' ὧν καὶ τὰ πλοῖά των ἐπὶ τὸ ἐντελέστερον μετέδωλον, κατασκευάσαντες τὰ καλούμενα β ρ ί κ ι α, καὶ τοὺς πλοῦς αὐτῶν ἐξέτεινον πέραν τοῦ Γιβραλτάρ καὶ μάλιστα μέχρις αὐτῆς τῆς Ἀμερικῆς (α).

Ἡ ἐν ἔτει 1779 μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας συνολογηθεῖσα ἐμπορικὴ συνθήκη, παρασχούσα τοῖς Ἑλλήσι τὴν προνομίαν τοῦ ἀναρτᾶν ἐπὶ τῶν πλοίων αὐτῶν τὴν Ῥωσικὴν σημαίαν καὶ τελεῖν μόνον τὰ ὅπδ τῶν Μοσχοδιτῶν τελούμενα τέλη, ἔδωκε νέας δυνάμεις τῷ τε Ὑδραϊκῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ Ὑδραϊκῇ ναυτιλίᾳ. Ἀπὸ τῆς παραδόξου ταύτης συνθήκης, ἥτις ἐνδείκνυσι, κατὰ τὸν Villemain, τὴν διαφθοράν τοῦ Διευνίου καὶ τὴν ἐπιδησιότητα τῶν Φαναριωτῶν (δ), ἤρξαντο οἱ Ὑδραῖοι ἐλευθερίως καὶ λίαν

(α) Εἰς τὴν χώραν ταύτην πρῶτος, ἄνευ πρωρέως μάλιστα, ἔπλευσεν ὁ πλοίαρχος Δημήτριος Χριστοφίλου, μετακομίσας διάφορα ἐμπορεύματα ἐκ Βαρκελώνης εἰς Μοντεβίδιον : δεύτερος δέ, ἐπ' ἴσης ἄνευ πρωρέως, ὁ Δημήτριος Σαρχώσης, μετενεγκὼν οἶνον καὶ οἶνοπνεύματα ἐκ Σμύρνης εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν.

(δ) Essai historique sur l'état des Grecs par M. Villemain, 3 ed. p. 255.

ἔπωφελῶς νὰ μεσολαβῶσιν ὑπὸ Ῥωσσικὴν σημαίαν εἰς τὰς τῆς Τουρκίας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ν' ἀναφαίνωνται ἐπικίνδυνοι ἀντίζηλοι καὶ ἀνταγωνισταὶ τῶν Γάλλων καὶ Ἀγγλῶν, οἵτινες τέως σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὠφελοῦντο ἐκ τῆς ἀμβλύτητος καὶ ἀκηδίας τῶν Ὀθωμανῶν πρὸς τὰς ἐκ τῆς ἐμπορίας πηγαζούσας ὠφελείας, ἀδρῶς μὲν διὰ τὰ εἰσαγόμενα πληρωνόμενοι, οὐδὲν δὲ διὰ τὰ ἐξαγόμενα τελοῦντες.

Διὰ τῆς Ῥωσσικῆς σημαίας κατέστησαν μὲν σεβαστότεροι οἱ Ὑδραῖοι εἰς τοὺς Τούρκους, δὲν ἐξησφαλισθῆσαν ὅμως ἐκ τῶν συνεχῶν καὶ λίαν ἐπιζημιῶν ἐπιδρομῶν τῶν τότε διαυλακίζοντων τὰς θαλάσσας Ἀλγερινῶν πειρατῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο, πολλάκις δὲ καὶ δὲν ἤθελε, νὰ προστατεύσῃ αὐτοὺς κατ' ἐκείνων, ἀπεφάσισαν ν' ἀντιτάξωσι τὴν βίαν τῇ βίᾳ· ἤρξαντο ὅθεν νὰ ναυπηγῶσι τοῦ λοιποῦ μεγαλείτερα, ταχύτερα καὶ καλῶς ἐξοπλισμένα πλοῖα (α), δι' ὧν συμπλεκόμενοι πολλάκις πρὸς τοὺς φοβεροὺς τῆς Ἀλγερίας καὶ τῆς Τύννιδος πειρατὰς, ἐγίνοντο μαχηώτεροι καὶ θαρρῶτεροι πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ προησχοῦντο ἱκανῶς πρὸς τὸν μέγαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα, εἰς ὃν ἔμελλον βραδύτερον ν' ἀποδυθῶσι καὶ νὰ διαπρέψωσιν.

Ἀκαταλόγιστον καὶ γιγαντιαίαν ἐπίδοσιν ἔλαβε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτικὴ τῶν Ὑδραίων δύναμις ἀπὸ τῆς περὶ τὰ τέλη τῆς 18ης ἑκατονταετηρίδος ἐκραγείσης Παλλικῆς ἐπαναστάσεως. Τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης

(α) Ἐκαστον τῶν πλοίων τούτων ἔφερεν 8—20 τηλεβόλα, καλούμενα διὰ τῶν ὀνομάτων διαφόρων ἀστέρων καὶ ἀστερισμῶν, πλήρωμα δὲ 35—70 ἀνδρῶν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τούτοις καὶ 5—6 παιδῶν, μικρῶν τὴν ἡλικίαν. (Pouqueville: Voyage de la Grèce. VI. 305.)

πρῶτον μὲν καὶ ἄμεσον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ παρὰ
 λυσις τοῦ τότε ἀκμάζοντος Γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ ναυτι-
 κοῦ καὶ ὁ δι' Ἀγγλικῶν πλοίων ἀποκλεισμός τῶν τῆς
 Μεσογείου λιμένων, δεύτερον δὲ ἡ κατάλυσις τῆς Ἑνε-
 τικῆς δημοκρατίας, ἥτις πρότερον ἐκέκτειτο, μετὰ τὴν
 Ἀγγλίαν, τὴν ἐμπορικωτέραν θαλασσίαν δύναμιν. Οὕτω
 λοιπὸν κυρίαρχοι τῆς Μεσογείου ἔμειναν τότε οἱ Ἀγ-
 γλοι, οἱ πειραταὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ οἱ ναυτικοὶ Ἕλληνες.
 Ἀλλ' οἱ μὲν Ἀγγλοι ἡσχολοῦντο μᾶλλον περὶ τὸν ἀπο-
 κλεισμόν τῶν λιμένων καὶ δὲν ἠδύναντο διὰ τῶν πολε-
 μικῶν αὐτῶν πλοίων, τῶν μόνων ἱκανῶν ν' ἀντιπαρατα-
 χθῶσι κατὰ τῶν πειρατῶν, νὰ συνοδεύωσι πλέον τοὺς
 ἐμποροπλοιάρχους των, οἵτινες δὲν ἐτόλμων νὰ πλέωσι
 μόνοι τὰς θαλάσσας· οἱ δὲ ἄγριοι τῆς Ἀφρικῆς πειραταί,
 οὐδέποτε γευθέντες τῶν ἡδονῶν τοῦ ἐντίμου καὶ εἰρη-
 νικοῦ βίου, ἠδυνάτουσαν νὰ τραπῶσι πρὸς τοῦτον, ἅτε ἐν
 κακίαις γεννηθέντες καὶ ἐν ἀδικίαις ἀρεσκόμενοι. Μόνοι
 ὄντες οἱ φιλόπονοι καὶ ῥιψοκίνδουνοι Ἕλληνες ναυτικοί,
 κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ περισσύτερα, ταχύτερα καὶ πολεμικώ-
 τερα πλοία κεκτημένοι Ὑδραῖοι ἠδύναντο νὰ ἐπωφελη-
 θῶσιν ἐκ τῶν εὐνοϊκῶν ταύτων περιστάσεων καὶ δὲν πα-
 ρημέλησαν.

Ἡ ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ὠφέλεια ἐμετρεῖτο
 τότε διὰ τοῦ πῆγους τοῦ κινδύνου, ἐπειδὴ σμῆνος Ἀγ-
 γλικῶν πυργοῦσιν ἀδιαλείπτως περιέπλεε τὴν Μεσό-
 γειον πρὸς αὐστηράν τῶν ἀποκλεισμῶν τήρησιν. Οἱ
 τολμηροὶ ὅμως Ὑδραῖοι ἀνεδείχθησαν, πρὸς μεγάλην
 τοῦ κόσμου ἔκπληξιν, ἀτρόμητοι ἀπάντων τῶν κινδύ-
 νων καταφρονηταί, διότι ἀγοράζοντες σίτον ἐκ Ῥωσσίας
 καὶ Τουρκίας μετέφερον αὐτὸν θαρρᾶλέως μὲν πλὴν ἀν-
 τι μεγάλου τῆς ζωῆς αὐτῶν κινδύνου εἰς Μασσαλίαν,
 Γενεύην, Λιβόρνον καὶ τινὰς ἄλλας ἀποκεκλεισμένας τῆς

Μεσογείου πόλεις, ἐν αἷς τὸν ἐπώλουν εἰς λίαν ὑπερόγκους τιμὰς (α).

Πολλὰ γεγονότα, μαρτυροῦντα τὸ εἰς ἄκρον φιλοκίνδυνον τῶν Ὑδραίων ἡδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα· χάριν ὁμῶς συντομίας περιοριζόμεθα εἰς μόνον τὸ ἐπόμενον, ὅπερ αὐτολεξεῖ ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ μακαρίτου Κριεζῆ ἐρανιζόμεθα : « Ἡ νῆσος Κέρκυρα — λέγει ὁ συγγραφεὺς οὗτος — κατεχομένη τῇ 1809 ὑπὸ τῶν » Γάλλων, ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τύσον στενά, » ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ εἰσέλθωσι ζωοτροφίαι, καὶ ὥς » ἐκ τούτου οἱ πολιορκούμενοι ἐμελέτων νὰ παραδοθῶσι. » Βεβαιωθεὶς τοῦτο ὁ Κυριάκος Σκούρτης, τολμητίας » ὢν, ἔσπευσε νὰ ὤφελθῃ ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης. » Ὅθεν ἐξέπλευσεν ἐξ Ὑδρας, ἔχων πλοῖον ἄξιον μὲ φορ- » τῖον δεκατεσσάρων χιλιάδων κοιλῶν αἵτου, διὰ νὰ εἰ- » σέλθῃ εἰς τὸν πολιορκούμενον λιμένα τῆς Κερκύρας, τὸ » ὁποῖον καὶ ἐπέτυχεν ἄνευ τινὸς βλάβης. Ἀποπλεύσας » δὲ ἔκ τινος λιμένος τῆς Ἠπείρου μὲ οὖριον ἄνεμον καὶ » σφοδρὸν, διέβη τὴν πλήρη Ἀγγλικῶν πλοίων Ἴονικὴν » θάλασσαν καὶ προσωρμίσθη ἐκεῖ, ἃν καὶ ἐπέπεσον ἐρμη- » τικῶς καὶ αὐτοῦ πυροβολοῦντες οἱ Ἀγγλοι, οὔτινες εἰ- » σῆλθον καὶ αὐτοὶ κατόπιν τοῦ εἰς τὸν λιμένα διὰ νὰ τὸν » συλλάβωσιν. Ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξέλθωσι πάραυ- » τα ἕνεκα τοῦ πυρὸς τῶν ἐν τῇ νήσῳ κανονοστοιχιῶν » τῶν φρουρίων.

« Ἡ ἀπροσδόκητος ἄφιξις τοῦ Σκούρτη, ἥ τις τοῖς ἐφά- » νη ὥς ἐξ οὐρανοῦ πεμφθεῖσα, ἐνεψύχωσεν ἀμέσως τοὺς

(α) Πολλάκις ἠκούσαμεν παρὰ τινων γηραιῶν Ὑδραίων ὅτι πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων ἀποκεκλεισμέναις τότε πόλεσιν οἰκούντων προθύμως ἀντήλασσον, οἱ ἔλλειψιν χρήματος, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ πολυτιμώτερα τῶν οὐκωῶν καὶ κοσμημάτων αὐτῶν ἀντὶ σμικρᾶς ποσότητος σίτου!

ἡ ἀπηλπισμένους κατοίκους, οἵτινες, συρρέουσιν παντα-
ποχόθεν καὶ γέμοντες χαρᾶς, ἐνηγκαλίσθησαν τοὺς Ὑδραίους,
ἀποκαλοῦντες αὐτοὺς σωτῆρας. Οἱ δὲ Ἀγγλοι, ἀγανα-
κτισμένοι, διότι τοῖς ἔφυγεν ἡ λεία, τοῦ λοιποῦ δὲν
ἀπεμακρύνοντο τοῦ λιμένος, παρατηροῦντες ἡμέραν καὶ
νύκτα τὸν ἐκεῖθεν ἀπώπλουν του διὰ νὰ τὸν συλλάβωσιν.
Ἡ Ἀλλ' ὁ Σκούρτης, πωλήσας τὸ φορτίον του μὲ κέρδος
ἀκαταλόγιστον καὶ φορτώσας ἀντ' αὐτοῦ ἔλαιον, διέμει-
νεν ἐκεῖ μέχρις οὗτου ἐπιτύχη καιρὸν ἀρμόδιον. Ἐπιτυ-
χὼν δὲ τούτου ἐν νυκτὶ θυελλιώδει καὶ σκοτεινῇ, διέ-
φυγε τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν τῶν Ἀγγλων καὶ οὕτω
ἠδισώθη εὐτυχῶς εἰς Ὑδραν (α).^β

Τοσοῦτοι φιλοκίνδουνοι ὄντες οἱ Ὑδραῖοι ἐφείλχυσαν
κατὰ φυσικὸν λόγον τὸν γενικὸν τῆς Εὐρώπης θαυμα-
σμόν καὶ παρεκίνησαν τοὺς πλείστους τῶν ἐν αὐτῇ με-
γαλεμπύρων νὰ προτιμῶσιν αὐτοὺς τῶν ἄλλων νησιω-
τῶν. Τούτου δ' ἕνεκεν οὐ μόνον ἐπολλαπλασίασαν τὰ
χρηματικά των κεφάλαια ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐπέστρεφον
ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτῶν θαλασσοπλοΐας εἰς τὴν πατρίδα
των ὡς ἔρματα τῶν πλοίων αὐτῶν φέρον-
τες τὸ ἄργύριον!

Νέα ἤδη ἐποχὴ ἀνέτειλε διὰ τὴν Ὑδραν. Οἱ τέως γυ-
μνοὶ αὐτῆς βράχοι ἤρξαντο νὰ καλύπτονται ὑπὸ μεγά-
λων καὶ πολυτελῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκοδομῶν, οἱ δὲ λιμε-
νίσκοι τῆς νὰ πληρῶνται πλοίων, διαφόρου μεγέθους
καὶ διαφόρων σημαίων. Ἐμπορικὰ πολλῶν πόλεων πρα-
κτορεῖα, εὐάριθμα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ διά-
φορα ἐκπαιδευτήρια ἐγκαθιδρύθησαν νῦν ἐν αὐτῇ· πλού-
τη δὲ θαφιλῇ καὶ μυθώδῃ, συσσωρευθέντα ἐν τοῖς εὐρυ-
χώροις τῶν οἰκιῶν τῆς ὑπογαίης, κατέστησαν, κατὰ

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 41—42.

Κριεζήν, τὰ μὲν κλειθρα περιττά, τὰ δὲ κιδώτια δλωσ ἀνεπαρκῆ(α). Ὁ ἐναρμόνιος τῷ χρυσῷ καὶ τοῦ ἀργύρου ἥχος ἔχει ἥδη οὐ μόνον ἐν τοῖς πολυορφοῖς τῶν πλουσίων καραβοκύριδων μεγάροις ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς τριορφοῖς οἰκίαις τῶν ναυτῶν, οἵτινες συνείθιζον νὰ ἐναποταμιεύωσι τὰ περισσεύοντα αὐτῶν δίστηλα ἐν μεγάλοις θελίνοις δοχείοις πρὸς ἐπίδειξιν. Οὐδείς πένης περιέτρεχε τὰς οἰκίας καὶ τὰς δδοὺς ἐπαιτῶν, οὐδὲ περιεφέρετο δίκην τυχοδιώκτου ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν πρὸς ἐξεύρεσιν πόρου ζωῆς (δ). Ἄπαντες εἶχον τὰς ἐργασίας αὐτῶν καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττω ὑπόρου.

Ἵνα δ' ἐναργέστερον κατανοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται τὴν παροιμιώδη ἀκμήν, ἐν ἣ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διετέλει ἡ μεγάλως νῦν παρακμάσασα Ὑδρα, ἀρκεῖ ν' ἀναλογισθῶσιν ὅτι ἐν τῇ σμικρᾷ ταύτῃ καὶ ἀγόνῳ νήσῳ ὥκουν κατὰ μὲν τὸ 1813. 22 χιλιάδες κάτοικοι, ἐξ ὧν 10 χιλιάδες ἦσαν ναυτικοί (γ), κατὰ δὲ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος 28,190, ἐξ ὧν 16,460 ἦσαν ἰθαγε-

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 62.

(β) «Κάνεις σχεδὸν Νιδριώτης—λέγει ὁ Ἀδὰμ Γάσπαρις—
 »δὲν φαίνεται οὔτε εἰς τὴν Προύμελιν οὔτε εἰς τὴν Ἀνατολήν,
 »νὰ περιπατῇ χωρὶς βρακί ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον· καὶ ποτὲ
 »μὲν νὰ γίνεταί ζητούλας, ποτὲ δὲ νὰ τρέχῃ εἰς τὰ ξένα ἀμ-
 »πέλια καὶ τοὺς ἀγροὺς νὰ σκάπτῃ καὶ νὰ θερίζῃ ἢ νὰ βαστά-
 »ναι τοὺς ὄμους ἕνα ζεμπίλι μὲ ἕνα μιστρί, καὶ ἕνα σκουρια-
 »σμένον σκεπάρνι καὶ πριόνι διὰ νὰ μερεμετίξῃ τὰς καλύδας τῶν
 »χωρικῶν· ἀλλ' ὅλοι οἱ Νιδριῶται πλέουσι τὴν θάλασσαν ὡσὰν
 »δελφίνια, καὶ ἀποκτῶσιν εἰς ἕνα μῆγα τόσα, ὅσα ἕνας ἄλλος
 »νησιώτης δὲν ἀποκτᾷ εἰς ὅλην τοὴν ζωὴν.» (Γεωγραφία
 Ἀδὰμ Γασπάρεως σελ. 341—342.)

(γ) Pouqueville : Voyage de la Grèce VI 305.

νεῖς, οἱ δὲ λοιποὶ πᾶροι: (α)· ἀρκεῖ πρὸς τούτοις ν' ἀνα-
λογισθῶσιν ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη νῆσος ἐκέκτητο, καθ' ὃν
χρόνον ἐξερράγη ἡ 'Ελλ. ἐπανάστασις, 186 φορτηγὰ
πλοῖα (β), ἐξ ὧν ἐννεήκοντα δύο (γ), μεταποιηθέντα
εἰς πολεμικά, θριαμβευτικῶς κατεναυμάχησαν καὶ κατε-
τρόπωσαν τοὺς μεγάλους καὶ ὑψιπαγεῖς τῆς ἀγερῶχου
καὶ ἀτεράμνου Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας στόλους,
πρὸς μέγιστην ἔκπληξιν ἀπάσης τῆς ὀφηλίου.

Τὰς καταπληκτικὰς ταύτας τῆς Ὑδρας προόδους
κατ' ἀρχὰς μὲν μετ' ἀδιαφόρου καὶ περιφρονητικοῦ, οὕτως
εἶπεῖν, ὁμματος παρετήρει ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις, ἀ-
κολούθως δ' ὅμως, ἀνανήψασα αἰφνιδίως κατὰ τὸ ἔτος 1819
ἐκ τοῦ ληθάργου, ἀπεφάσισε νὰ περιστείλῃ αὐτάς καὶ νὰ
καταστρέψῃ μάλιστα ταῦτοχρόνως οὐ μόνον τὸ Ὑδραϊκὸν
ἀλλ' ἅπαν τὸ ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν προστασίαν διατελοῦν
καὶ ὁσημέραι ἐπιφοδῶτερον καθιστάμενον Ἑλληνικὸν ναυ-
τικόν, ὅπερ μετὰ βεβαιότητος λέγεται ὅτι δ' κατὰ τὴν ἐπο-
χὴν ἐκείνην ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Γαλ-
λίας Σεβαστιάνης κατήγγειλεν εἰς τὸν Σουλτάνον ὡς
προάγγελον μεγάλων πολιτικῶν λαϊλάπων. Πρὸς πραγμά-
τωσιν δὲ τούτων ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ πέμψῃ κατὰ
πρῶτον μὲν εἰς τοὺς Ψαριανούς καὶ Ὑδραῖς, ἀκολούθως
δὲ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς νησιώτας Ἑλληνας τὸν τότε μέ-
γαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου διερμηνέα Νικόλαον τὸν
Μουρούζην, ὅπως οὗτος δι' ὑποῦλων ὑποσχέσεων ἐλευ-

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 17.

(β) Αὐτόθι.

(γ) Ἐκ τῶν 92 τούτων πλοίων δύο ἦσαν τὰ μεγαλείτε-
ρα· τὸ τρικάταρτον τοῦ Τομπάζη, περιέχον 20 τηλεβόλα τῶν
δώδεκα λιτρῶν, καὶ τὸ δικάταρτον τοῦ Μιαούλη, περιέχον 18
τηλεβόλα τῶν δώδεκα ἐπ' ἴσης λιτρῶν. (Ἱστορίας τῆς Ἑλλης
ἐπαναστάσεως ὑπὸ Σ. Τρικούπη τομ. Α' σελ. 175.)

θερίας, ἀσυδοσίας καί τινων ἄλλων προνομιῶν πείσῃ αὐτοὺς νὰ καταθιδάσωσιν ἀπὸ τῶν πλοίων των τὴν φοβερὰν τῆς Ἀρκτοῦ σημαίαν καὶ ἀναρτήσωσιν ἀντ' αὐτῆς τὴν τῆς ἡμισελήνου. Πλὴν ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων ἄλλα δὲ θεὸς κελεύει. Ὁ πρῶτος διερμηνεὺς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥωσσικῆς πρεσβείας Μητσάκης ἐματρίωσεν ὁλοσχερῶς τὰ ὑπὸ τῆς Τουρκίας τεκταινόμενα, καὶ ὅτι, προσκαλεσάμενος κρύφα ἅπαντας τοὺς τότε ἐν Βυζαντίῳ παρεπιδημοῦντας Ἑλληνας ἐμποροπλοίαρχους, ἐγνωστοποίησεν αὐτοῖς ταῦτα καὶ παρήγγειλεν ἐντόνως ἐκ μέρους τοῦ προϊσταμένου του πρεσβευτοῦ Στρογγωνῶφ νὰ τ' ἀνακοινώσωσιν ὡς τάχιστα εἰς τοὺς προύχοντας τῶν πατρίδων των καὶ νὰ καταστήσωσιν αὐτοὺς πρὸς ἐκτικοὺς, ἵνα μὴ, σαγηνευθέντες ὑπὸ τῶν ὑποούλων τοῦ μεγάλου διερμηνέως λόγων καὶ ὑποσχέσεων, ἐμπέσωσιν ἀνepsiσθήτως εἰς τὴν πλεκτάνην τῆς Τουρκικῆς πλεονεξίας.

Καὶ ὁ μὲν Μητσάκης τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνήργει. Ὁ δὲ Μουρούζης, ὅλως ἀγνοῶν τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐμποροπλοίαρχων διατρέξαντα, ἀπέπλευσεν ἐκ τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1820 ἔτους, πλήρης ἐλπίδων ἐπιτυχίας· προσορμισθεὶς δὲ περὶ τὰ μέσα τῆς τεσσαρακοστῆς εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς ὀχθῆς λιμένα τῆς Περιβόλας, μετέβη ἀμέσως εἰς Ὑδραν καὶ, παραστάς ἐνώπιον τῶν οἰκοκυραίων τῆς, κατὰ πρῶτον μὲν ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τὰ αἷτια τῆς ἀφίξεώς του, ἀκολουθῶν δέ, ἐκτυλίσας μεγάλα καὶ διάχρυσα φερμάνια, τοῖς ἀνήγγειλε τὴν πολυευσπλαγχνίαν τοῦ κυριάρχου των Σουλτάνου καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπερβάλλουσαν μέριμνά του. Ἐπὶ τούτῳ δὲ περιεκάλυψεν αὐτοὺς τῇ ὑψηλῇ τοῦ Παδισαχ εὐμενείᾳ καὶ τοὺς ἐκή-

ρυξε δυνάμει τῶν χρυσοδούλλων ἐλευθέρους, χαίροντας δὲ καθ' ὅλην τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν ἴσα δίκαια καὶ παραπλησίαις ταῖς κρατ.ῦσι προνομίαις, πλὴν ὅπου τὸν ῥητὸν ὅρον νὰ καταδιβάσωσιν ἐκ τῶν πλοίων των τὴν Ῥωσσικὴν σημαίαν καὶ ν' ἀναρτήσωσι τὴν τῆς ἡμισελήνου.

Οἱ τὰ πάντα παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμποροπλοιάρχων λεπτομερῶς πληροφορηθέντες Ὑδραῖοι αἰκοκυράι, μετὰ προσοχῆς ἀκροασάμενοι τῶν λόγων τοῦ μεγάλου διερμηνέως, ὑπεκρίθησαν μὲν ἅψ' ἑνὸς ὅτι οὐ μόνον αὐτοὶ ἀλλὰ καὶ ἅπαντες οἱ τῆς νήσου κάτοικοι τρέφουσιν ἀπεριόριστον πρὸς τὸν Σουλτάνον ἀφοσίωσιν καὶ ἠὺχαρίστησαν αὐτὸν διὰ τὰς ἐπιδαφιευομένας αὐτοῖς προνομίας, τὰς ἀποδεικνυούσας τρανώτατα τὴν ἔξοχον πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τοῦ ἡγεμόνος, ἀπήντησαν ὁμῶς ἅψ' ἑτέρου λίαν εὐγενῶς ὅτι μετὰ μεγάλης λύπης ἠδυνάτουν νὰ παραδεχθῶσι τὰς περὶ ἀλλαγῆς τῆς σημαίας προτάσεις, ἅτε τῶν πλείστων Ὑδραϊκῶν πλοίων κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς Ῥώσους ἐμπόρους καὶ ἰδιοκτῆτας ἀνηκόντων.

Κατιδὼν δὲ Μουρούζης ὅτι διὰ τῆς κολακείας καὶ τῶν ὑποσχέσεων οὐδὲν κατῴρθου, κατέφυγεν εἰς τὰς ἀπειλάς· ἰδὼν ὁμῶς πάλιν ὅτι καὶ αὗται ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους ν' ἀποπλεύσῃ ἄπρακτος ἐκ τῆς Ὑδρας, μένεα πνέων κατὰ τῶν κατοίκων αὐτῆς, οὕς κατὰ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπάνοδόν του κατήγγειλεν εἰς τὸν καπετὰν πασσᾶν οὐ μόνον ὥς ἀπειθήσαντας εἰς τὰς διαταγὰς του ἀλλὰ καὶ ὥς ἐξυθρίσαντας καὶ ἀποπέμφαντας μάλιστα αὐτὸν βαναύσως. Ἄλλ' ἢ αἰείποτε σεβαστὴ τοῖς Τούρκοις Ῥωσσικὴ σημαία, ἣν οὗτοι ἐπὶ τῶν πλοίων των ἔφερον, αὐδετέρωσε τοὺς ἀξίους ἀγῶνας τοῦ Μουρούζη, ἀνταμειφθέντας κατὰ τὴν ἔκρη-

Εἰν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τῆς ἀποτομῆς τῆς κεφαλῆς του (α)».

Οὕτω λοιπὸν οἱ Ὑδραῖοι, μὴ συγκατατεθέντες νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ὀθωμανικῆς σημαίας, διέφυγον ὥς ἐκ θαύματος τῶν ὀνύχων τοῦ λέοντος τῆς ἡμισελήνου καὶ διέσωσαν ἐκ τῆς δημεύσεως τὰ πλοῖα ἐκεῖνα, δι' ὧν ἔμελλον τοσάκις νὰ κατατροπώσωσι βραδύτερον τοὺς γιγαντώδεις καὶ ἀγερῶχους τοῦ Βυζαντίου, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Τύννιδος καὶ τῆς Ἀλγερίας εὐλοῦς καὶ ν' ἀνανεώσωσι τὰ τρόπαια τῆς Σαλαμῖνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

*Εν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ θέλομεν λαλήσει περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ Ὑδραῖοι περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΗ'. ἑκατονταετηρίδος ἐναυτιλεύοντο.

Τέσσαρας ἢ πέντε πρὸ τοῦ ἀπόπλου τῶν πλοίων ἡμέρας ἐναυτολόγει ὁ ναύκληρος, διαταγῇ τοῦ πλοιάρχου, τὸ ἀναγκαῖον πλήρωμα, εἰς ἐδδομήκοντα πολλάκις ἄνδρας ἀνερχόμενον. Τὸ πλήρωμα δὲ τοῦτο συνήθως συνίστατο: α.) ἐκ τεσσάρων ἢ ἑξ̄ πρεσβυτῶν, ἐκτελούντων χρέη πρωρέως, πηδαλιούχου καὶ ἐν γένει ὀδηγοῦ τοῦ πλοίου, β.) ἑξ̄ ἀνδρῶν μεσηλικῶν, διευθετούντων ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τὰ ἱστία, γ.) ἐκ νέων, ἐχόντων ἡλικίαν 16 — 20 ἐτῶν, ἀναβιβαζόντων δὲ καὶ καταβιβαζόντων ἰδίως τὰ ἱστία ἀπὸ τοῦ ἱστοῦ καὶ δ'.) ἐκ τῶν ναυτοπαίδων (μούτσων κοινῶς καλουμένων), οἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν ἡσχολοῦντο περὶ τὴν καθαριότητα τοῦ πλοίου, ἀκολού-

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 64.

θως δὲ προήγοντο ἀναλόγως τῆς ἰδίας ἑκάστος ἱκανότητος (α).

Ἐκτὸς τῶν ρηθέντων προσελαμβάνοντο ἐν ἑκάστῳ πλοίῳ καὶ τρεῖς ἀξιωματικοί, δ ν α ὕ κ λ η ρ ο ς, δ γ ρ α μ μ α τ ε ὕ ς καὶ δ τ ρ ο φ ο δ ό τ η ς. Ἐκ τούτων δ ν α ὕ κ λ η ρ ο ς ἐμερίμνα περὶ τῆς εὐταξίας τοῦ πληρώματος, περὶ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ταχείας τῶν ἐργασιῶν ἐκτελέσεως καὶ περὶ τῆς ἐπισκευῆς τῶν ἐφθαρμένων σκευῶν· ἐπειδὴ δὲ ἦν ἡ ζῶσα, οὕτως εἰπεῖν, ψυχὴ τοῦ πλοίου, διὰ τοῦτο ἀπηγορεύετο αὐτῇ ἡ ἔξοδος, ἀπόντος τοῦ πλοιάρχου. Ὁ γ ρ α μ μ α τ ε ὕ ς ἐξεπλήρη χρέη φροντιστοῦ, ἐκράτει ἡμερολόγιον τοῦ πλοῦ, ἐσημείβ τὰ κατ' αὐτὸν ἔσοδα καὶ ἔξοδα καὶ ἐν γένει τ' ἀφορῶντα τὸ φορτίον καὶ παρουσίαζε τοῖς ἰδιοκτῆταις κατὰ τὴν ἐκ τοῦ ταξιειδίου ἐπάνοδον γενικὸν λογαριασμὸν. Ὁ δὲ τ ρ ο φ ο δ ό τ η ς τέλος ἐφύλασσε τὰ σκεύη καὶ τὰ τρόφιμα,

(α). Λίαν πρακτικὴ ἦν ἡ μέθοδος δι' ἧς οἱ πρεσβύτεροι τοῦ πληρώματος ἐδίδασκον εἰς τοὺς μικροὺς μὲν πλὴν εὐφυεῖς τούτους ναυτόπαιδας τὴν ναυτικὴν τέχνην. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξήσκουν αὐτοὺς εἰς τὴν διαχειρίσιν· ἀκολούθως δὲ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἐδίδασκον, διὰ τοῦ δακτύλου ὑποδεικνύντες, τὰς θέσεις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων ἀκρωτηρίων, νήσων, ὑφάλων, ὀρμίσκων κλπ. ὅσα κατὰ τοὺς μακροὺς αὐτῶν διάπλους ἀπῆντων. Ὅτε δὲ συνέβαινε νὰ παραπλεύσῃ καὶ αὐθις πρὸ τῶν ὑποδειχθέντων αὐτοῖς μερῶν, ἀπῆλθον μετὰ τῆς συνήθους τοῖς ναυτικοῖς αὐστηρότητος νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν οὗτοι λεπτομερῶς ὅσα ἰδίῳις ὄμμασιν ἰδόντες ἐδιδάχθησαν. Καὶ ὁ μὲν εὐστόχως ἀποκρινόμενος ἡμείβετο διὰ θωπευμάτων καὶ μειδιαμάτων εὐαρεσκείας· ὁ δὲ μὴ, προὐκάλει μὲν τὴν ἐκ νέου διδασκαλίαν, καθίστατο ὅμως προσεκτικώτερος διὰ ῥαπισμάτων ἱκανῶν ἐκ μέρους τῶν ἀνωτέρων καὶ μυκτηρισμῶν οὐκ ὀλίγων ἐκ μέρους τῶν ἐπιτυχῶς ἀποκριθέντων καὶ ἐπὶ τούτῳ μεγάλως σεμνυνομένων ὀμηλίκων.

ἐκράτει τὰς κλεῖς τοῦ ὀφιοφυλαχείου, εἰς δὲ μόνον δὲ ναύ-
κληρος καὶ δὲ ἐσχαρεὺς ἠδύναντο ἐν ἀνάγκῃ νὰ εἰσέρ-
χωνται, καὶ ἦν ὑπεύθυνος δι' ἅπαντα τὰ ἐμπιστευθέντα
αὐτῷ.

Ναυτολογηθέντος τοῦ πληρώματος οἱ ναῦται μετέ-
βαινον μετὰ τοῦ πλοιάρχου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰδιοκτή-
του καὶ παρελάμβανον παρ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀγορὰν τοῦ
φορτίου ἀναγκαιοῦντα χρηματικὰ κεφάλαια ἐντὸς σάκ-
κων, ὧν ἕκαστος περιεῖχε χίλια συνήθως δίστηλα. Μετὰ
ταῦτα δέ, ἐφοπλίζοντες τὸ πλοῖον, ἀπέπλεον τοῦ λιμέ-
νος, ἀφ' οὗ προηγουμένως μετὰ μεγάλης κατανύξεως
καὶ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν ἐδέοντο τοῦ Ὑψίστου ὅπως καθ' ἅ-
παντα τὸν πλοῦν διαφυλάττῃ αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἀγίαν
Του πτέρυγα.

Αἱ κατὰ τὸν διάπλουον νύκτες διηροῦντο εἰς τέσσαρας
φυλακάς, καθ' ἃς τὸ πλήρωμα ὥφειλε ν' ἀγρυπνῇ ἀλ-
ληλοδιαδόχως, αἱ δ' ἐν ταῖς πλοίοις ζωοτροφίαι ἦσαν,
κατὰ γενικὸν κανόνα, λιτόταται καὶ συνίσταντο ἐξ ἁθλίων
καὶ ἐφθαρμένων, κατὰ τὸν Villoison, διπύρων
(α), μελαινῶν ἐλαιῶν, τυροῦ, ὀσπρίων, σαρκῶν, κρημ-
μύων, τεταριχευμένων κρεάτων καὶ δαψιλοῦς, κατὰ
Κοραῖν, οἶνου (β).

Τρις τῆς ἡμέρας ἦοιτο τὸ πλήρωμα· καὶ κατὰ μὲν τὸ
πρόγευμα ἔτρωγε τυρόν, σάρδας ἢ ἐλαίας, ἐὰν αἱ ἡμέ-
ραι ἦσαν νηστίσιμοι, κατὰ δὲ τὸ γεῦμα ἰχθύας, κρέας
τεταριχευμένον ἢ ὀσπρια, καὶ κατὰ τὸ δεῖπνον τὰ αὐτὰ,
ἄπερ καὶ κατὰ τὸ πρόγευμα.

Οὐδέποτε οἱ Ὑδραῖοι, διαρκοῦντος τοῦ διάπλου, ἤρ-

(α). Mss. Villoison, Ribl. Nation, 362, 9. 3. p. 498.

(β). Coray: Mémoire sur l'état actuel de la civilisa-
tion dans la Grèce, p. 31—32.

γουν ἐν τοῖς πλοίοις αὐτῶν, ἀλλ' αἰέποτε κατεγίνοντο εἰς διαφόρους ἐργασίας. Μόνον δὲ κατὰ τὰς ἐπισήμους θρησκευτικὰς ἐορτὰς ἀνεπαύοντο καὶ ἀπῆλθον ὀλιγοῦρου διασκεδάσεως, οἱ μὲν ναῦται λυρίζοντες, χορεύοντες ἢ ᾄδοντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος Ἀλθάνιστι διάφορα ἡρωϊκὰ καὶ ἐρωτικὰ ᾄσματα, οἱ δὲ ναυτόπαιδες χαριέντως καὶ μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος παίζοντες διὰ τῶν ὀσταιῶν τῶν ἀμνῶν τὴν παιδίαν ἐκείνην, ὅφ' ἥς χολωθεῖς ποτε ὁ Πάτροκλος κατέκτανε, καθ' Ὅμηρον (α), ἄκων τὸν παῖδα τοῦ Ἀμφιδάμαντος.

Οἱ Ὑδραῖοι πλοίαρχοι, κ α ρ α θ ο κ ὅ ρ ι δ ε ς κοινῶς καλούμενοι, ἦσαν λίαν προσφιλεῖς καὶ σεβαστοὶ εἰς τοὺς ναύτας των, εἴθιζον δ' αὐτοὺς διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν παραδείγματος εἰς τὴν σκληραγωγίαν, εἰς τὴν ἐν ταῖς ταλαιπωρίαις καὶ ταῖς κακουχίαις ἀγόγγυστον ἐγκαρτέρησιν, εἰς τὸ εὐαρέστως καὶ ἀφρόδως πρὸς τὰς τρικυμίας παλαίειν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀκριβοῇ τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν. Οὕτως δὲ μεγάλθυμος Μισούλης, δὲ Κριεζῆς, δὲ Σαχτούρης, δὲ Παναγιώτας καὶ τινες ἄλλοι διάσημοι πλοίαρχοι, λέγεται ὅτι οὐδέποτε κατὰ τοὺς διάπλους ἐνετρώφων ἀμέριμνοι ἐν τῷ πλοιαρχικῷ δωματίῳ, ὥς τοῦτο πολλοὶ τὴν σήμερον ποιοῦσιν, ἀλλὰ πάντοτε, καὶ ἐν ὥρᾳ ἔτι παγετωδεστάτου χειμῶνος, παρὰ τὸ πηδάλιον τοῦ πλοίου αὐτῶν καθηῦδον.

Οἱ Ὑδραῖοι οὕτε ναύτας ἐμίσθουν, οὕτε τὰ πλοῖα αὐτῶν συνήθως ἐναύλωνον, ἀλλ' ἐναυτιλεύοντο ἐμπορευόμενοι δι' ἰδίων χρημάτων, ἐπ' ὠφελείᾳ ἢ ζημίᾳ κοινῇ τῶν κυρίων τῶν πλοίων, τῶν κεφαλαιούχων καὶ τοῦ πληρώματος. Διένεμον δὲ τὰ κέρδη αὐτῶν, εὐθὺς μετὰ τὸν εἰς Ὑδραν κατάπλουν, ὥς ἔξῃς : Ἐν πρώτοις ἀφή-

(α) Ἰλιάδ. Ψ. 85—88.

ρῶν τὸ πρὸς ἀγορὰν τοῦ φορτίου δαπανηθὲν χρηματικὸν κεφάλαιον, τὸν νενομισμένον τόκον, τὰ τῆς διατροφῆς καὶ ὅ, τι ἕτερον ἐδαπάνων· μετὰ ταῦτα ἀφῆρουν τὸν ἐκ πέντε τοῖς ἑκατὸν κεκατονισμένον δημοτικὸν φόρον, πρὸς δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑκατὸν πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν τῇ νήσῳ αὐτῶν μονῆς τῆς Θεομήτορος. Ἐκ τοῦ οὕτω πως δ' ἐκκαθαρισθέντος κέρδους τὸ μὲν ἡμισυ ἐδίδοτο τῷ κυρίῳ τοῦ πλοίου, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ διενέμετο μεταξὺ τοῦ πληρώματος ἐξ ἴσου καὶ ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας, βαθμοῦ ἢ ἱκανότητος, ἀφ' οὗ ὅμως ἀφηροῦντο ἀπ' αὐτοῦ προηγουμένως δέκα μερίδες, αἵτινες ἐδίδοντο τῷ πλοίαρχῳ δι' ἑκτακτα αὐτοῦ ἔξοδα, πρὸς δὲ καὶ δι' ἀμοιβὴν τῶν ἱκανοτέρων καὶ προθυμοτέρων ναυτῶν. Καὶ οὕτω μὲν ἐγένετο ἡ διανομὴ δσάκις τὸ ἐκ τοῦ κέρδους ἐκάστω ναύτῃ ἐπιθᾶλλον συνεποσοῦτο εἰς εἴκοσι διστηλα· δσάκις ὅμως τοῦτο συνεποσοῦτο εἰς ὀλιγώτερα, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡλαττοῦτο μόνον ὁ κανονικὸς ἐπὶ τῶν κεφαλαίων τόκος, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν κατὰ καιροῦ προκρίτων, οἵτινες, συνερχόμενοι, ἀπεφάσιζον, ἐπὶ τῇ βάσει διατάξιόν τινων καὶ ἐθίμων, ἐπεχόντων τὸν νόμον, πόσος τόκος ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὰ κεφάλαια καὶ πόσον ποσὸν ἔπρεπε νὰ διανεμηθῇ εἰς τοὺς ναύτας.

Τὸ τοιοῦτον τῆς διανομῆς τῶν κερδῶν σύστημα, ὅπερ νῦν δὲν ἔνε πλεόν ἐν χρήσει, ἐπέφερε πολλὰ λυσιτελεῖς ἀποτελέσματα, διότι καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ ἀπλοῦς ναύτης ἢ ναυτόπαις, ὡς συμμέτοχος τοῦ κέρδους, ἔχων τὸ αὐτὸ ἀναλόγως συμφέρον, ὅπερ ὁ τε πλοίαρχος καὶ ὁ κεφαλαιοῦχος εἶχον πρὸς τὴν ἐπιτυχῇ τοῦ πλοῦ ἐκδασιν, ἐκοπίαζε προθύμως, ἐρριψοκινδύνευεν αὐτοπροαιρέτως καὶ ἐθαλασσομάχει πλήρης πάντοτε ἐλπίδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἀείποτε ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην δικαιοδοσίαν τοῦ καπετὰν πασᾶ διατελοῦντες καὶ τὴν προνομίαν τῆς αὐτονομίας καὶ αὐτοδιοικήσεως κεκτημένοι Ὑδραῖοι διωκοῦντο ὑπὸ τῶν ἱερέων, οἵτινες δὲν ἦσαν ἀμαθεῖς, προληπτικοὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ὥς εἰσὶ νῦν δυστυχῶς οἱ πλείστοι τῶν ἐν ταῖς ῥύμαις τῶν διαφόρων πόλεων περιφερομένων βακενδυτῶν βασσοφόρων, ἀλλὰ τοῦναντίον οἱ ἐναρετώτεροι, οἱ κοσμιώτεροι, οἱ σεβασμιώτεροι καί, συγκριτικῶς τῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπιπολαζούσῃ μεγάλῃ ἀμαθείᾳ, οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι τῶν τότε ἀνδρῶν.

Οἱ ἱερεῖς οὗτοι διώκουν τὴν νῆσον ἀμισθί, ὑπὸ τὴν προεδρείαν ἐνὸς πάντοτε Οἰκονόμου, ἐμερίμων δὲ περὶ τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ὑπαγομένων πιστῶν ὥς οἱ φιλόστοργοι πατέρες μεριμνῶσι περὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν τέκνων. Καὶ μέχρι μὲν τινος οὐδένα ὑπάλληλον εἶχον. Ἰνα συντρέχῃ αὐτοὺς εἰς τὰς διαφόρους διοικητικὰς ἀσχολίας ἀφ' ἧς δὲν ἐποχῆς ἤρξατο ἡ Ὑδρα νὰ φορολογῇται ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκλέγῃσι κατ' ἔτος δύο ἐπιτρόπους καὶ ἓνα γραμματικόν, ἐπὶ ἐτησίᾳ ἀντιμισθίᾳ ἐκ γροσίων δέκα μόνων, κατὰ Κριεζῆν (α), ἕκαστον, ὅπως καταγράφωσιν οὗτοι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ὀνοματεπωνυμίαν τῶν μελῶν ἐκάστης οἰκογενείας, εἰσπράττωσι τὰ τέλη κλπ.

Προϊόντος τοῦ χρόνου τὸ τέως καθαρῶς θεοκρατικὸν τῆς νήσου σύστημα συνεμίγη μετ' ἀρχῶν ἀριστοδημοκρατικῶν, διότι οἱ Ὑδραῖοι, διαιρεθέντες πρὸς διάκρισιν εἰς τρεῖς τάξεις, τὴν τῶν πρὸς ὑχόντων

(α). Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 87.

ἢ οἱ κοκυραῖων, ἐν ᾗ μόνοι οἱ πλούσιοι καὶ οἱ μὴ ναυτοποροῦντες ἠδύνατο νὰ κατατάσσωνται (α), τὴν τῶν πλοιαρχῶν ἢ καραβοκύριδων καὶ τὴν τοῦ δήμου, ἤρξαντο νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰ σπουδαιότερα τῆς διοικήσεως ἀντικείμενα, διασκεπτόμενοι καὶ ἀποφασίζοντες περὶ αὐτῶν ἐν δημοσίαις συνελεύσεσιν. Αἱ δημόσiai δ' αὗται συνελεύσεις συνεκροτοῦντο ὡς ἑξῆς: Ὁ κῆρυξ ἢ ὁ κώδων συνεκάλει εἰς τὸν ἐν Κιόφῃ: ἔτι καὶ νῦν σωζόμενον ναὸν τοῦ Χριστοῦ τοὺς οἰκοκυραίους, τοὺς πλοιαρχούς καὶ τὸν δῆμον. Καὶ οἱ μὲν ἱερεῖς, καταλαμβάνοντες μετὰ τῶν οἰκοκυραίων καὶ πλοιαρχῶν τὸ προαύλιον, συνδισκέποντο καὶ ἀπεφασίζον μετ' αὐτῶν περὶ τῆς ὑποθέσεως, δι' ἣν συνῆλθον· εἰς δὲ τῶν πλοιαρχῶν ἀνέφερεν εἰς τὸν ὕπισθεν καὶ πέριξ τοῦ Ἀγίου Βήματος συνηγμένον δῆμον τὰ δόξαντα μετὰ τῶν προσηκουσῶν διασαφήσεων. Καὶ εἰ μὲν οὗτος ἐπεδοκίμαζεν αὐτά, εἶχε καλῶς· ἄλλως οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἠδύνατο μονομερῶς περὶ τοῦ πρακτέου νὰ ἀποφασίσωσιν.

Οἱ ἱερεῖς ἐξηκολούθησαν διοικοῦντες τὴν Ὑδραν μέχρι τοῦ ἔτους 1770· κατὰ τὸ ἔτος δμως τοῦτο ἐστερήθησαν τῆς διοικήσεως, ἀνατεθείσης κατ' ἀνάγκην τῇ παρ' Ἀλεξίου τοῦ Ὀρλώφ ἀποσταλέντι Ρώσῳ ἀξιωματικῷ (δ).

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ τέως θεοκρατικαῖς, ἀριστοκρατικαῖς καὶ δημοκρατικαῖς ἀρχαῖς μειγμένον πολί-

(α) Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκοκυραίων ἦν ἀόριστος, συχνάκις δὲ πλοίαρχοι, παύοντες τοῦ νὰ ταξειδεύωσιν εἴτε διὰ τὸ γῆρας αὐτῶν εἴτε δι' ἄλλην σωματικὴν νόσον, ἢ καὶ διότι ἠτύχησαν, συνηριθμοῦντο μεταξύ αὐτῶν.

(δ) Ἰδὲ σελίδα 45 τῆς παρούσης συγγραφῆς.

τευμα τῆς νήσου μετετρέπη ἐντελῶς εἰς ἀριστοκρα-
τικόν, ὃ δὲ Ῥώσος ἀξιωματικὸς, συγκροτήσας σῶμα
ἐξ εἴκοσι τεσσάρων προκρίτων, διώκει μετ' αὐτῶν
μόνων, καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης τοῦ λαοῦ συμπράξεως,
τὴν νῆσον (α).

Βραδύτερον, συνθηκολογησάσης τῆς Τουρκίας μετὰ
τῆς Ῥωσσίας ἐν Κουτσούκ — Καϊνάρτζῃ καὶ ἀπελθόντος
τῆς Ὑδρας ἐν ἔτει 1776 τοῦ Ῥώσου διοικητοῦ, ἅπασα
ἡ ἔξουσία περιῆλθεν ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας τῶν οἰκο-
κυραίων, οἵτινες, συγκροτήσαντες σῶμα ἐκ δώδεκα ἐμ-
μίσθων προκρίτων, ἀνέθηκαν αὐτῷ τὴν τῶν κοινῶν διεύ-
θυνσιν. Τοὺς προκρίτας δὲ τούτους ἐξέλεγον μὲν πάντοτε
ἐκ τῶν πνευσετέρων οἰκοκυραίων, ἵνα ἔχῃσι πειθιγίους
εἰς τὰς προσταγὰς αὐτῶν, ἔπαυον δ' ὁσάκις ἐβούλοντο.

Ἡ τοῦ δήμου τάξις οὐδόλως καὶ αὐθις εἰς τὰ τῆς διοι-
κήσεως ἀνεμιγνύετο· μόνοι δὲ οἱ πλοίαρχοι, συγκαλού-
μενοι ἐν δαιναῖς καὶ κρισίμοις περιστάσεσιν, ἐγνωμοδό-
κουν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πλοῖα, ἅτινα ἐκυβέρνων, ἀνῆκον
τοῖς οἰκοκυραίοις, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ψῆφος αὐτῶν ἦν πάν-
τοτε ψῆφος ἐκείνων.

Μέχρι τῶν μέσων τοῦ τελευταίου τετάρτου τῆς ΙΗ'.
ἐκατονταετηρίδος αἱ φατρίαι καὶ τὰ πάθη ἦσαν πάντῃ
ἄγνωστα ἐν Ὑδρᾷ, οἱ πάντες δὲ σχεδὸν τυφλοὶ ὕμμασιν
ὕψηκουον ταῖς ἀποφάσεσι τῶν προκρίτων, οὓς ὑπερβάλ-

(α). Ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Ῥώσου ἀξιωματικοῦ ᾠκοδο-
μήθη παρὰ τὸν λιμένα τὸ πρῶτον διοικητήριον τῆς νήσου,
Καγγελλαρία (chancellerie) καλούμενον, ἐν ᾧ ἤδρευον
αἱ διάφοροι ἀρχαὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1823· κατὰ τὸ ἔτος ὅμως
τοῦτο κατεδαφισθέν, διὰ τὴν εὐρυχωρίαν τῆς ἀγορᾶς, ἀνεπη-
ρῶθη παρὰ τῆς μονῆς τῆς Θεομήτορος. Τὸ διοικητήριον τοῦτο
ἐχρησίμευε συνάμα καὶ ὡς λέσχῃ. συνεζητοῦντο δ' ἐν αὐτῷ
ἅπασαι αἱ εἰς τὴν θαλασσεμπορίαν ἀναγόμεναι ὑποθέσεις.

λόντως ἐσέβοντο. Πλὴν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἰδίως δ' ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1789 ἐκραγείσης πολυχρότου Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ πειθαρχία ῥῆξαιτο νὰ παραλύη, ἐμφύλια πάθη ν' ἀναπτύσσωνται, ὁ δὲ ὄχλος νὰ υποβλέπη τοὺς τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν κατέχοντας προκρίτους καὶ νὰ μὴ ὑπακούη πλέον ταῖς διαταγαῖς αὐτῶν. Ὁ παλληκαρισμὸς ἐκορυφώθη τεραστίως, ὁ ἰσχυρὸς καὶ ῥωμαλέος ἐφέρετο κατὰ τὸ θεοκοῦν αὐτῷ, οἰκτρὰ δ' ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἀναρχία ἐπεκράτει ἐν τῇ νήσῳ. Μάτην οἱ δυστυχεῖς πρόκριτοι προσεπάθουν διὰ νουθεσιῶν καὶ πατρικῶν συμβουλῶν νὰ περιστείλωσι καὶ καθησυχάσωσι τὸ ἀχαλίνωτον τῶν παλληκαράδων σμῆνος· οὐ μόνον δὲν εἰσηκούοντο πλέον παρ' αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ἀσυστόλως πολλαῖς καθυβρίζοντο. Ὁ Κριεζῆς μάλιστα ἀναφέρει ὅτι ὁ Βασίλειος Μπουντούρης, εἷς τῶν εὐγενεστέρων καὶ σεβασμιωτέρων τῆς νήσου προκρίτων, ἐδάρη μὲν τῶν ἡμερῶν, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ, διὰ θέσεως πράσων μόνον καὶ μόνον διότι συνεβούλεσε παλληκαρᾶν τινα, Γενίτσαρον Χριστιανόν, νὰ φέρεται εὐτακτότερον (α).

Ἐὰν ἡ ἀθλία αὕτη κατάστασις παρετείνετο ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐξ ἅπαντος ἤθελε διαμελισθῇ ὀλοσχερῶς ἡ Ὑδραϊκὴ πολιτεία. Εὐτυχῶς ὅμως μόνον ἐπ' ὀλίγον διήρκεσε, διότι ὁ καπετὰν πασσαῆς, ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην δικαιοδοσίαν τοῦ ὀποίου ὑπῆγετο, ὡς προείπομεν, ἡ Ὑδρα, προλαβὼν διώρισε καὶ ἀπέστειλε διοικητὴν (Ζαμπίτην) αὐτῆς, συνεπεία ἐπανειλημμένων ἀναφορῶν τῶν φιλησυχοτέρων καὶ διασημοτέρων Ὑδραίων, ἐξαιτουμένων ἰσχυρὰν διοίκησιν, τὸν καπετὰν Γεώργιον Δ. Βούλγαρη, ἄνδρα ἐξ ἀσκήμων μὲν γονέων καταγόμενον, ἀλλὰ διαπρέποντα ἐπὶ ἀνδρεία, συνέσει, εὐθύτητι

(α). Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 93.

καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τῇ ἀδιατρέπτῳ καὶ ἀκάμπτῳ τοῦ χαρακτῆρος του, τούτων δ' ἕνεκα σπουδαῖον ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ στόλῳ ἀξίωμα κατέχοντα.

Ὁ Βούλγαρης ἀφίκετο εἰς Ὑδραν τῇ 27 Δεκεμβρίου 1802, συνοδευόμενος τιμῆς ἕνεκα ὑπὸ μεγάλου Τουρκικοῦ στόλου, καίπερ δ' ὦν ἐφωδιασμένος παρὰ τοῦ πανισχύρου καπετάν πασᾶ διὰ φερμανίου, παρέχοντος αὐτῷ οὐ μόνον πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ δικαίωμα ζωῆς τε καὶ θανάτου ἐπὶ τῶν συμπολιτῶν του, δὲν ἠθέλησε μ' ὅλα ταῦτα νὰ διοικήσῃ παρὰ τὴν βούλησιν τῶν οἰκοκυραίων καὶ πλοιάρχων, ὧν τὴν συνδρομὴν ἐθεώρει ἀναγκαιοτάτην. Δι' ὃ, συγκαλεσάμενος τούτους ἐν συνελεύσει πρὶν ἢ ἀναδεχθῇ τὰ τοῦ διοικητοῦ καθήκοντα, ἐξέθηκεν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν πολιτικὴν του πορείαν, τοῖς ὑπέδειξεν ὅτι ἡ πατρίς των διατρέχει μέγαν κίνδυνον, ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῇ ἐπικρατούσης μεγάλης ἀταξίας, καὶ ὅτι ἵνα σωθῇ καὶ ἀληθῶς εὐημερήσῃ δεόν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὴν διὰ παντὸς τρόπου, ἔστω καὶ διὰ τῆς σπάθης τοῦ Δαμοκλέους, ἥ ἀπὸ τινος ἐκλείψασα τάξις καὶ τοὺς παρεκάλεισεν ἵν' ἅπαντες ὑποσχεθῶσιν αὐτῷ ἐγγράφως τὴν ἑαυτῶν συνδρομὴν, τοῦθ' ὅπερ ὁμοφώνως οὗτοι ἐπραῖξαν χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Μετὰ τὴν ἔγγραφον τῶν οἰκοκυραίων καὶ πλοιάρχων ὑπόσχεσιν ἀνεδέξατο ὁ Βούλγαρης τὰ τοῦ διοικητοῦ καθήκοντα. Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκήρυξε δι' ἐγκυκλίου ἀμνηστειὰν ἀπάντων τῶν παρελθόντων ἀμαρτημάτων ἀκολούθως δέ, συστήσας πολιτοφυλακὴν ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐκλεκτῶν τῆς μεσαίας τάξεως ἀνδρῶν, ἀπηγγόρευσε τὸν ἐν ὧρᾳ ἡμέρας φανερόν ἢ κρύφιον ὀπλισμόν, τὸν πυροβουλισμόν, διαρκούσης τῆς νυκτός, καὶ τὴν ἄνευ κατεπειγούσης ἀνάγκης καὶ ἄνευ φανοῦ ἔξοδον ἐκ

τῆς οἰκίας μετὰ τὴν 9ην μ. μ. Πλὴν δὲ τούτων ἀπηγό-
ρευσε καὶ διέταξε ταυτοχρόνως πλείστα ἄλλα, ἅτινα οἱ
μὲν φιλήσυχοι καὶ συνετοὶ παρεδέχθησαν ὡς ὀρθὰ καὶ
ἀναγκαῖα, οἱ δὲ ἀτίθασσοι καὶ ἀτάσθαλοι παλληγκαράδες
κατ' ἀρχὰς μὲν ἐθεώρουν ὡς ἀνεφάρμοστα καὶ δὲν ὑπή-
κουον, μετ' ὀλίγον ὅμως ἠναγκάσθησαν ν' ἀναγνωρίσωσιν
ὡς λίαν εὐεφάρμοστα καὶ μετὰ τρόμου νὰ ὑπακούωσιν
εἰς αὐτὰ ἕνεκα τοῦ ἀκολούθου ἀξιοσημειώτου γεγονότος:

Ὁ Δημήτριος Μαυροπαίδης, εἰς τῶν ἀτρομητοτέρων
τῆς Ὑδρας παλληγκαράδων, πολλάκις ἀτακτήσας καὶ μὴ
σωφρονισθεὶς οὔτε διὰ συμβουλῶν οὔτε δι' ἡπιωτέρων
ποινῶν, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Βούλγαρη εἰς πεντακο-
σίας μαστιγώσεις καθ' ἐκάστην μέχρι θα-
νάτου. Καὶ κατὰ μὲν τὰς δύο πρώτας ἡμέρας μετ' ἀ-
παρδειγματίστου ἀναληθείας, ἐκκληξάσης ἅπαντας τοὺς
θεατάς, ὑπέστη τὴν ὄντως σπαραξικάρδιον ταύτην ποι-
νὴν κατὰ δὲ τὴν τρίτην, ἀγγελθείσης τῷ Βούλγαρη τῆς
γεννήσεως τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ γνωστοῦ
παρ' ἡμῖν Δημητρίου Βούλγαρη, ἡτήσατο ἅπαξ μόνον,
τῇ παρακελεύσει τῶν παρισταμένων, χάριν ἐν ὀνόματι
τοῦ ἀρτιτόκου υἱοῦ. Ἀλλ' ὁ μὲν Βούλγαρης ἔμεινεν ἄκαμ-
πτos, νεύσας μάλιστα τοῖς ἐκτελοῦσι τὴν ποινὴν νὰ ἐπι-
σπεύσωσι τὸν θάνατον, ὁ δὲ Μαυροπαίδης ἐτελεύτησε(α).

(α). Ὁ θάνατος τοῦ Μαυροπαίδου ἀφῆκεν ἀνεξιτήλους ἐν-
τυπώσεις τοῖς τότε Ὑδραίοις, οἵτινες ἐστιχοῦργησαν μάλιστα
περὶ αὐτοῦ, ὡς ἠκούσαμεν, συγκινητικώτατόν τι ποιημάτιον.
δυστυχῶς ὅμως ἐκ τοῦ ποιηματίου τούτου μόνοι οἱ ἐπόμενοι
στίχοι περιεσώθησαν:

Ἀδελφὲ χαπετὰν Γιώργη,
χάρισέ μου τὴν ζωὴν
νὰ σοῦ πῇ ὁ κόσμος ὅλος
νὰ σοῦ ζήσει τὸ παιδί.

μετὰ παρέλευσιν στιγμῶν τινῶν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ,
εἰπὼν τοῖς περὶ αὐτὸν τάδε· “Ἐγὼ μὲν ἄξια ὦν
ἔπραξα ἀπήλαυσα σεῖς δὲ σωφρονισθῆτε
διὰ τοῦ παραδείγματός μου (α).”

Ὁ τοῦ ἀνδρείου πλὴν ἀτυχοῦς τούτου παλληκαρᾷ
οἰκτρότατος θάνατος κατεπτόησε μὲν καὶ περιέστειλε τὸ
ἀχαλίνωτον τῶν λοιπῶν παλληκαράδων σμῆνος, δὲν
διήγειρεν ὁμως καὶ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν, τὸ μὲν διό-
τι ἅπαντες σχεδὸν ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ὁ ἀνὴρ οὗτος
ἦν ἀδιόρθωτος, τὸ δὲ διότι εἶδον τὸν Βούλγαρην ἐπ’ ἴσης
αὐστηρὸν καὶ κατ’ αὐτοῦ ἔτι τοῦ παρὰ τὰς ἀστυνομικὰς
ἀπαγορεύσεις νύκτωρ πυροβολήσαντος ἀδελφοῦ του, ὃν,
μεταπεμφάμενος εἰς τὸ διοικητήριον, οὐ μόνον αὐστη-
ρότατα ἐπέπληξεν ἐνώπιον τῶν ἐν αὐτῷ παρευρισκομέ-
νων προϋχόντων, ἀλλὰ καὶ ἀνηλεῶς ἔτυψε διὰ τῆς καπνο-
σύριγγος.

Ἀποκατασταθείσης μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου
ἐν Ὑδρᾷ τῆς τάξεως, ὁ Βούλγαρης, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχη
συγκεντρωμένην ἐν ἑαυτῷ ἅπασαν τὴν ἐξουσίαν, συνε-
κρότησέ συμβούλιον ἐκ δέκα προκρίτων, οὓς καὶ σ υ ν δ ῆ-
κ ο υ ς ἀπεκάλεσε καὶ οἵτινες ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ
ἐδίκαζον ἀνεξαίρετως περὶ πάντων· πρὸς τούτοις δὲ διώ-
ρισε γενικὸν ταμίαν, πολιτάρχην καὶ τινας ἄλλους ὑπο-
δεεστέρους τῆς κοινότητος ὑπαλλήλους, οἵτινες, ἐπὶ ἐν
ἔτος ὑπηρετοῦντες, ὥφειλον πάντως μετὰ τὸ πέρας
αὐτοῦ νὰ δίδωσι λόγον τῶν πράξεών των εἰς τὸ συμ-
βούλιον τῶν προκρίτων, ἐχόντων τὸ δικαίωμα νὰ δια-
τηρῶσιν αὐτοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον
ἔτος.

Μέχρι τῆς εἰς Ὑδραν ἐλεύσεως τοῦ Βούλγαρη οἱ πό-

ροὶ τοῦ κοινοῦ ᾤσαν, κατὰ Τρικούπην (α), οἱ τοῦ τελωνίου, $2\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{0}$, καὶ τρία γρόσια καθ' ἑκάστην οἰκογένειαν· τὰ δ' ἐλλείποντα εἰς συμπλήρωσιν τῆς δημοσίου ἡδαπάνης κατέθετον μόνοι οἱ νοικοκυραῖοι ἀναλόγως. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς εἰσφορᾶς ἐγένετο πολυάκις παραίτιον ἀδιαλείπτων διενέξεων, διὰ τοῦτο ὁ Βούλγαρης, καταργήσας αὐτό, τῇ συναινέσει καὶ συμπράξει τῶν συνδίκων, ἐτακτοποίησε κατ' ἰδιαιτέρον ὅλως τρόπον τὰ τοῦ τελωνίου, ἔπαυσε τὰς προσωπικάς εἰσφορὰς, πρὸς θεραπείαν δὲ τῶν τῆς νήσου ἀναγκῶν ἐπέδωκε φόρον πέντε τοῖς ἑκατὸν ἐφ' ὅλου τοῦ κέρδους παντὸς ἐγχωρίου πλοίου, ἔμπεριεχομένων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν μεριδίων τῶν ναυτῶν.

Πλὴν τῶν ρηθέντων ἐκανόνισεν ὁ Βούλγαρης μετὰ τοῦ συμβουλίου τῶν συνδίκων καὶ τὸν τόκον τῶν κεφαλαιούχων κατὰ τὰς ἀποστάσεις τῶν διαφόρων χωρῶν, πρὸς δὲ ἀπεφάσισε καὶ τὸ περὶ τῆς ἐτησίας αὐτοῦ μισθοδοσίας, δρίσας αὐτὴν εἰς δισχίλια τάλληρα. Σημειωτέον ὁμοῦ ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ χρηματικοῦ τούτου ποσοῦ ἔδαπάνα ἀείποτε οὐχὶ πρὸς ἰδίαν ἡδυσπάθειαν ἀλλὰ πρὸς ἀνακούφισιν πολλῶν ἀναπήρων ὄντων καὶ πρὸς σύστασιν καὶ συντήρησιν σχολείων καὶ διαφόρων ἄλλων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων.

Βραδύτερον, παγιωθείσης σχεδὸν ἐντελῶς τῆς τάξεως ἐν Ὑδρᾷ, τὸν μὲν ἀριθμὸν τῶν συνδίκων ἡῤῥησεν ὁ Βούλγαρης· εἰς εἴκοσι, τοὺς δὲ πολυαριθμούς πολιτοφύλακας περιώρισεν, οἰκονομίας χάριν, μέχρι τῶν ἀπολύτως τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀναγκαιούντων, καταβιδάσας μάλιστα αὐτοὺς μετέπειτα εἰς εἴκοσι μόνους.

Ταῦτα πάντα πληροφορήθεις ὁ τότε στόλαρχος τοῦ Ὁθωμανικοῦ στόλου Χουσεῖν πασᾶς, ἐχάρη ὑπερμέ-

(α) Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τόμ. Α' σελ. 117.

πρως καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀνταμείψῃ γενναίως τὸν ἄοκνον Βούλγαρην· δι' ὃ κατὰ πρῶτον μὲν ἀνέδειξεν αὐτὸν ἐν ἔτει 1803 διοικητὴν καὶ Πόρου καὶ Σπετσῶν, ἀκολούθως δ' ἐπεξέτεινε τὴν δικαιοδοσίαν του καὶ ἐφ' ὅλων σχεδὸν τῶν πέριξ τῆς Ὑδρας νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους (α).

Μετὰ τὴν ἐν Ὑδρᾷ ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας πάραυτα ἔστρεψεν ὁ μεγάλονους Βούλγαρης τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ἠθικὴν τῆς νήσου βελτίωσιν, ἣν ἐθεώρει ἀναγκαιοτάτην. « Ἀποθάντων δ' ἐκεῖ-
» ρσε— λέγει ὁ Γούδας— χάριν δοσοληψίας τινὸς δῶμα εὐ-
» παιδεύτων Θετταλομαγνήτων, Νούλα καλουμένων, Δη-
» μητρίου καὶ Κωνσταντίνου, ὁ Βούλγαρης ὠφελήθη
» τῆς περιστάσεως, καί, ἀφ' οὗ ἀπέδωκεν αὐτοῖς δικαιο-
» σύνην, τοῦς ἔπεισε νὰ μείνωσι καὶ ὡς διδάσκαλοι.
» Παρ' αὐτοῖς μὲν ἐμαθήτευσαν οὐκ ὀλίγοι Ὑδραῖοι μὴ
» ἀρκούμενος δὲ εἰς τὴν ἀπόκτησιν μόνων τῶν Νούλα ὁ
» Βούλγαρης ἐπέβλεπε συχνάκις αὐτοῦς νὰ προσκαλέσωναι
» καὶ ἄλλους καὶ εἰ δυνατόν τοῦς καλλιτέρους λογίους
» τοῦ ἔθνους, νὰ ἔλθωσιν εἰς Ὑδραν ὡς διδάσκαλοι· καὶ
» μεγίστην ἐπιθυμίαν ἔδειξε νὰ ἐλκύσῃ τὸν τότε φημιζό-
» μενον Βενιαμὴν τὸν Λέσθιον. « Μὴ φείδεσθε
» χρημάτων » ἔλεγε συνήθως τοῖς Νούλα ὁ Βούλ-
» γαρης » « ἔχομεν πολλὰ, ἀρκεῖ μόνον νὰ
» πεισθῶσι νὰ ἔλθωσιν οἱ δυνάμενοι νὰ
» μαῶς φωτίσωσι καὶ ἀνταμείδομεν τοὺς
» κόπους τῶν δι' ὅσων χρημάτων θελή-
» σωσι (β). »

(α) Βίωσι παραλλήλων τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλ-
λάδος διαπρεφάντων ἀνδρῶν ὑπὸ Α. Γούδα, τόμον ΣΤ'. σελ. 95.

(β) Αὐτόθι σελ. 97—98.

Καὶ οὕτω μὲν ὁ συνετὸς καὶ δραστήριος Βούλγαρης, πρὸς μερίστην εὐχαρίστησιν ἀπάντων τῶν εἰλικρινῶς ἐπιθυμούντων τὴν ἀληθῆ τῆς πατρίδος εὐημερίαν καὶ πρόοδον, διώκει τὴν Ὑδραν μέχρι τοῦ ἔτους 1806· κατὰ τὸ ἔτος ὁμῶς τοῦτο Ὑδραῖοι τινές, δυσηρεστημένοι, φαίνεται, ἐκ τῆς λίαν αὐστηρᾶς τοῦ ἀνδρὸς διοικήσεως, ἐσχημάτισαν μικράν τινα κατ' αὐτοῦ ἀντιπολίτευσιν καὶ διήγειραν τοὺς ἀπὸ τινος ἡσυχάσαντας παλῆκαρας αὐθις εἰς ἀπεΐθειαν. Εἰς δ' ἐκ τούτων, ὁ Στ. Γκιούστος, ἀξιωματικὸς ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ στόλῳ, θέλων νὰ ἐκδηλώσῃ δημοσίᾳ δι' ἀποδοκιμάζει τὰ καθεστῶτα, ἐπεχείρησε διὰ τῆς βίας νὰ παραβῇ πρόσφατόν τινα περὶ τῶν ἰχθυοπωλῶν ἀστυνομικὴν διάταξιν ὑπὸ τὰς ὀφείας αὐτοῦ τοῦ ἐν τῷ ἐξώστῃ τοῦ διοικητηρίου ἱσταμένου Βούλγαρη· ἀλλ' οὗτος δὲν ἤτο, φαίνεται, οὔτε ἐκ τῶν λαμβανόντων ἀλλαχόθεν τὴν ἰσχὺν οὔτε ἐκ τῶν φοβουμένων τὰς τοιαύτας ἀντιπολιτεύσεις· ὥς κεραυνὸς ἐπέπεσε κατὰ τοῦ παραβάτου Γκιούστου, μὴ παραδοθέντος δὲ τούτου τοῖς πολιτοφύλαξιν, ἰδιοχείρως ἐμαχαίρωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ χατζαρίου, ἐνώπιον τοῦ μετὰ δέους ἀποσυρομένου πλήθους, καὶ ὠδήγησεν εἰς τὰς φυλακάς. Ἐκεῖ δὲ κατέβαλε μὲν πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τὸν θεραπεύσῃ δι' ἱατροῦ, ἐπέμενεν ὁμῶς νὰ τὸν τιμωρήσῃ βραδύτερον διὰ ῥαδισμού. Καὶ τότε μόνον μετέλλαξε γνώμην, ὅτε πλέον ἐπέσθη ὅτι ἢ μὲν ἀντιπολίτευσις κατεσίγασεν ἐντελῶς, ὁ δὲ ἀτακτῆσας μετεμελήθη εἰλικρινῶς· τότε οὐ μόνον ἀπῆλλαξεν αὐτὸν τῆς ποινῆς, ἀλλὰ τῷ ἐδωρήσατο καὶ ἑκατὸν δίστηλα εἰπὼν: "Ὑπαγε, Γκιούστε, ἐνθυμούμενος τὸ πάθημα τοῦ Μαυροπαίδου, καὶ ὥς πρὸς τὴν συγκατάθεσίν μου τὸ

ἄξιωμα, οὐδὲ ἐπὶ τὸ αὐτό (α).»

Ἐκλειψάσης μετ' οὐ πολὺ δλοσχερῶς ἐν Ὑδρα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐνθρονισθείσης δ' ἀκλονήτως ἐν αὐτῇ τῆς τάξεως καὶ εὐνομίας, ὁ Βούλγαρης ἐχάρη καθ' ὑπερβολήν, ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἡσυχάσῃ πλέον καὶ νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ βίον ἰδιώτου· δι' ὃ, καταθέσας τὴν ἀρχήν, ἀπεσύρθη οἶκοι. Ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν οἰκοκυραίων, ὥσπερ προοικονιζόμενοι τὰς κρίσεις, εἰς ἃς μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ περιέλθῃ ἡ πατρίς των, δὲν ἐδέχθησαν κατ' οὐδένα τρόπον τὴν παραίτησίν του· ἐπέμειναν μετὰ θερμοτάτων παρακλήσεων, ἐπὶ τέλους δὲ κατώρθωσαν νὰ συγκινήσωσι καὶ πείσωσι αὐτὸν ὥπως ἀναδεχθῇ πρὸς χάριν των τὸ τῆς διοικήσεως βάρος καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1807, συντάξαντες περὶ τούτου τὸ ἑξῆς ἐπίσημον γράμμα:

«Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δηλοποιεῖται, ὅτι ἐπειδὴ »εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον 1806, διὰ κοινῆς μας παρακα- »λέσεως, ὁ εὐγενέστατος κύριος καπετὰν Γεώργιος Δῆμα »Βούλγαρης ἔλαθε τὸ βάρος καὶ τὴν φροντίδα τῆς διοική- »σεως τοῦ τόπου μας, καὶ ἐπεστάτησεν ὡς καὶ εἰς τοὺς πα- »ρελθόντας χρόνους, ὅτε δι' ὑψηλῶν προσκυνητῶν προσταγ- »μάτων (μπουργιουρδίων) τῶν Ὑψηλοτάτων ἡμῶν Αὐθέν- »των καπετὰν πασσάδων ἦτο συστημένος, καὶ εἰς τὸ διά- »στημα τοῦ χρόνου ἐδιοίκησε μετὰ τῶν ἐκλελεγμένων προ- »κρίτων τὴν πολιτείαν μας, καὶ ἔδωκε τὴν ἀναγκαίαν πει- »θαρχίαν (νιζάμι) καὶ τὴν καλὴν εὐταξίαν· καὶ ἐπειδὴ διὰ »τὸ μάκρος τοῦ καιροῦ ἠθέλησεν ὁ ῥηθεὶς καπετὰν Γεώρ- »γιος νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιστάσιαν διὰ νὰ λάβῃ »ἄνεσιν, ἡμεῖς δέ, γνωρίζοντες, ὅτι ἡ ἔλλειψίς του δὲν ἦτον »ἐπωφελής, ἀλλ' ἡμποροῦσε νὰ καταντήσῃ ὁ τόπος μας εἰς

(α). Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 118.

»ἐκείνας τὰς ἀκαταστασίας καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ κακά, ὅσα καὶ
 »πρὶν τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ἐδοκίμαζε, καὶ τέλος πάντων στο-
 »χαζόμενοι τὸν ὕλεθρον καὶ ἀφανισμόν, ὅπου ἤθελε μᾶς
 »ἀκολουθήσει, διὰ τοῦτο κοινῇ γνώμῃ ὅλοι μικροί τε καὶ με-
 »γάλοι τὸν ἐπαρακαλέσαμεν νὰ δεχθῇ πάλιν τὸ αὐτὸ βά-
 »ρος καὶ τὸν παρόντα χρόνον 1807, νὰ ἐπιστατήσῃ ὡς καὶ
 »τὸν παρελθόντα, καὶ νὰ σταθῇ μετὰ τῶν ἐκλελεγμένων
 »συνδίκων ὡς διοικητὴς μας (Ζαμπίτης), καὶ ὡς φιλόπατρις
 »καὶ ζηλωτὴς, καὶ διὰ τὰ περιστατικὰ τοῦ καιροῦ συγκατέ-
 »νευσεν εἰς τὰς παρακλήσεις μας, καὶ ἐδέχθη πάλιν τὸ αὐτὸ
 »βάρος τοῦ ἐρχομένου χρόνου, τόσον ἢ εὐγενεία του, ὥσάν
 »καὶ αἱ τιμιώτατοι ὀνομαστὶ γεγραμμένοι σύνδικοι εἶχουσι
 »τὸν ἀριθμόν, Νικόλαος Μπουντούρης, Δημήτριος Παροῦ,
 »Γεώργιος Μπρούσχου, Κωνσταντῆς Χ. Δαμιανοῦ, Ιεώργης
 »Γκιώνη, Ἀναγνώστης Παπᾶ Μανώλη, Ἰωάννης Κριεζῆς,
 »Θεοδωρῆς Ν. Γκίκα, Ἀναγνώστης Γχορογιάννη, Ἀγγελὸς
 »Κουτουλουμᾶ, Χ. Ἀνδρέας Παπαμανώλη, Χ. Κανελάκης,
 »Παντελῆς Γιάννη Γκίκα, Γεώργιος Χ. Γκιώνη, Ἀναστάσιος
 »Γκίκα, Δημήτριος Κριεζῆ, Μανώλης Νικολοῦ Ἐλευθέρη,
 »Χρησφόδουλος Μωραΐτη, Ἰωάννης Β. Μπουντούρη, καὶ Νι-
 »κόλαος Δημήτρη Ἀναγνώστου, πρὸς τοὺς ὁποίους ὑποσχό-
 »μεθα καὶ ἡμεῖς νὰ προσφέρωμεν τὴν προσήκουσαν εὐπέ-
 »θειαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς δικαίας καὶ εὐλόγους ἀποφά-
 »σεις, ὅσαι ἤθελαν γίνεαι, τόσον ἀπὸ τὴν εὐγενείαν του, ὥσάν
 »καὶ ἀπὸ τοὺς ρηθέντας τιμιωτάτους ἐκλελεγμένους συνδι-
 »κους, καὶ νὰ μείνωμεν κατὰ πάντα εὐχάριστοι, καθὼς καὶ
 »εἰς τοὺς ἀπερασμένους χρόνους, ὅτε δι' ἔργων ἔδειξαν,
 »ὅτι ἐπροσπάθησαν διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ εὐταξίαν καὶ
 »πειθαρχίαν τοῦ τύπου μας, καὶ ἐξαιρέτως ὑποσχόμεθα
 »πάντες οἱ κάτοικοι τῆς αὐτῆς νήσου, εἰάν ἤθελε τύχει τὸ
 »ἐναντίον (ὃ μὴ γένοιτο), ἢ ἔκ τινων στασιαστῶν, ἢ ἀπειθῶν
 »ἢ ἀτάκτων, νὰ ἡμεθα ὅλοι εἰς ἓν λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ τοῦς

»τῶν αὐτῶν, ὅποιοι καὶ ἂν ᾖ νῦν, νὰ τοὺς κατατρέχωμεν μέχρι
»θανάτου, διὰ νὰ σώξῃται τὸ κοινὸν ὄφελος, ἡ καλὴ εὐτα-
»ξία, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ τόπου μας· δι' ὃ καὶ εἰς πιστοποίησιν
»τῶν εἰρημένων ἐποιήσαμεν τὸ παρὸν ἐνσφράγιστον καὶ
»ἐνυπόγραφον.»

(Τ. Σ.) Ὑδρα, 1806. Δεκεμβρίου 17.

Οἰκονόμος Ὑδρας.

Σακελάριος Ὑδρας.

Χαρτοφύλαξ Ὑδρας.

Σακελίων Ὑδρας.

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν οἰκοκυραίων

πεντήκοντα πέντε τὸν ἀριθμόν.

Ἀναγνώστης Οἰκονόμου.

Ἀνδρέας Βασίλη Μπουντούρη.

Γιάννης Σταμάτη Γκιώνη.

Κυριάκος Μπροῦσκος.

Χ. Δημήτρης Βασίλη Μπουντούρη.

Ἀναστάσης Θεοδωράκης.

Χ. Σαρῆς.

Νικόλαος Γιακουμάκης.

Ἀντώνιος Γκίκα Μανώλη.

Σταμάτης Ν. Μπουντούρη.

Γεώργιος Βασίλη Μπουντούρη.

Χ. Κοσμάς Μικρούλη.

Ἰω. Χ. Γεωργίου Ποριώτης.

Ἀναγνώστης Ῥαφαλιᾶ Παροῦ.

Ἐλευθέρης Ν. Ἐλευθέρη.

Χ. Ντρένια.

Παντελῆς Νέγκα.

Δαμιανὸς Νήνη.

Χ. Λάζαρος Κατάρα.

Γκίκας Κοσμάς.

Μανώλης Λισμάνης.

Χ. Βασίλης.

Μανώλης Γιάννη Παπᾶ Ῥαφαλιᾶ.

Νίκας Καλμανιάκης.
 Γιάννης Πάνου.
 Νικόλαος Δημητρίου Κιοσσέ.
 Δημήτριος Τρίτζα.
 Νικόλαος Τρόπος.
 Ἀνδρέας Μάσκουλα.
 Βασίλης τοῦ Γιάννη.
 Ἀνδρέας Μπαμπόσης.
 Κωνσταντῆς Γκίκα Μανώλη.
 Νικόλαος Μπροῦσκος.
 Γιάννης Παντελῆ.
 Ἀναγνώστης Θεοδωράκης.
 Νικόλαος Μάρκου.
 Γκίκας Μελαχρινός.
 Καπετὰν Κωνσταντῆς.
 Ἀλέξανδρος Τζουάνε.
 Ἀνάργυρος Δημητρίου Παροῦ.
 Μανώλης Μιχάλη.
 Γεώργιος Δήμα Νέγκα.
 Κοσμάς τοῦ Νικόλα.
 Θεοφίλης Κυριακοῦ.
 Μανώλης Νέγκα.
 Χ. Ἡλίας.
 Χ. Φρατζέσκος.
 Νικόλας Μανώλη Ἐλευθέρη.
 Χ. Δήμας Κατζαμπίρης.
 Γεώργιος Κριεζῆς.
 Δῆμας Παπαφεύγα.
 Ἀντώνιος Χ. Θεοδωρῆ.
 Δημήτριος Γιάννη Κοκκίνη.
 Φίλιππος Παντελῆ.
 Νικόλαος Λαζάρου Δόντᾶ (α).

Μικρὸν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ γράμματος τοῦ-
 του, ἔτοι κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1807, κηρυχθέντος
 τοῦ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τυρκίας πολέμου, ὁ εἰς τὸ Αἰ-

(α). Ἱστορίας τῆς γῆσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 119—123.

γαῖον ὑπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Σινιάδιν πρὸ ὀλίγου ἐμφανισθεὶς Ῥωσσικὸς στόλος προσωρμίσθη αἴφνης εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς ὀχθῆς λιμένα τῆς Περιθόλας. Ῥώσσοι δ' ἀξιωματικοί, μεταβάς εἰς Ὑδραν, προσεκάλεσε τοὺς κατοίκους αὐτῆς εἰς ἐπανάστασιν. Ἡ πρόσκλησις αὕτη κατεθροῦόθησε τὰ μάλα, ὥς ἦν ἐπόμενον, τοὺς οἰκοκυραίους, οὔτινες, συνελθόντες κατεσπευσμένως, ἀπεφάσισαν νὰ μεταδῶσιν ἐν σώματι εἰς τὴν ναυαρχίδα, ὅπως ἐξηγηθῶσιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ ἀντιναύαρχου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἅπαντες, μεταδάντες, ἡρνήθησαν αὐτῷ ἐκ συμφώνου νὰ συμπράξωσι μετὰ τῶν Ῥώσσων, λίαν δικαίως ἀναλογιζόμενοι τὴν ἐν ἔτει 1770 ἐπονείδιστον ἀπιστίαν των, μετὰ ταῦτα ὅμως συγκατένευσάν τινες, παρασυρθέντες, κατὰ Κριεζῆν, ἐκ τῶν σαγηνευτικῶν λόγων τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Σινιάδιν Παλατίνου, ὅστις, θέλων σὺν τοῖς ἄλλοις νὰ παραστήσῃ αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων τὴν Τουρκίαν κατεστραμμένην ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, ἐξερρόφησε δραγμίδα ταμπάκου καὶ ἡρώτησεν ἀκολούθως ἂν ἔμεινέ τι ἐξ αὐτοῦ, προσθεῖς: κοῦ τ ω κ α ι ἦ Ῥ ω σ σ ί α θ ἂ κ α τ α π ί η τ ἣ ν Τ ο υ ρ κ ί α ν. » (α)

Τὴν διαίρεσιν τῶν οἰκοκυραίων πληροφορηθεὶς ὁ Βούλγαρης, ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ἀπεσύρθη, φρονίμως ποιῶν, ἐκ τοῦ διοικητηρίου εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ βραδύτερον ὅτι οἱ πολῖται, συνδαυλιζόμενοι ὑπὸ τῶν Ῥωσσιζόντων οἰκοκυραίων, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀντιπροξένου τῆς Ῥωσσίας Ἀναστασίου Κοκκίνη, ἐξήπτοντο δλονέν καὶ ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν τὸν κατηγοροῦν ἐμμανῶς ὥς Τ ο υ ρ κ ο λ ἄ τ ρ η ν, ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ἐκείθεν δέ, τῇ συνδρομῇ διαφόρων προϋχόντων Ὀθωμανῶν, ἐδικαιολόγη-

σεν εἰς τὴν Πύλην τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὡς σαλευομένην δῆθεν ὑπ' ὀλιγαριθμῶν φιλοταράχων.

Ἐν τούτοις οἱ Ὑδραῖοι ἐπανέστησαν πλέον πράγματι· ὁ Σινιάδιν, δανεισθεὶς, ὡς ᾔδετο τότε λόγος, παρὰ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου καὶ Ἀναστασίου Κοκκίνῃ τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδας Ὀλλανδικῶν φλωρίων. ἐξέπλευσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου. Ἡ Ῥωσικὴ σημαία, ὡς σημαία τῆς πολυποθῆτου ἐλευθερίας, ἐχαιρετήθη διὰ κανονοβολισμῶν ὑπὸ τῶν πλείστων σχεδὸν πλοίων, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι πλοίαρχοι Κυριάκος Σκούρτης, Ἀντώνιος Χατζῆ Τούκας καὶ Ἀντώνιος Βαλῆς, συνενθουσιῶντες, παρηκολούθησαν μετὰ τῶν πλοίων αὐτῶν τὸν Ῥωσικὸν στόλον, φόνον καὶ κῆρα φέροντες κατὰ τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς Τουρκίας ναυτικοῦ, ληΐζοντες ἅπαντα τὰ πλοῖα, ὅσα συνήντων, καὶ αἰχμάλωτίζοντες διαφόρους ἐπισήμους Ὀθωμανούς, οὓς μάλιστα, πρὸς μεγαλείτερον σκάνδαλον, ἀπέστελλον εἰς Ὑδραν.

Μάτην δὲ Βούλγαρης, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σινιάδιν, ἐπανακάμφας ἐξ Ἀθηνῶν, συνηνώθη τοῖς ὁπαδοῖς αὐτοῦ ὅπως σώσῃ ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα. Τὰ ὑπὸ τῶν Ῥωσολατρῶν οἰκοκυραίων διανεμόμενα τῷ ὄχλῳ χρήματα καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν διασπειρόμεναι ψευδεῖς ἀγγελίαι, περὶ τροπαιούχων νικῶν τῆς Ῥωσσίας καὶ ἀνεπανορθώτων ἡττῶν τῆς Τουρκίας, ἡρέθιζον ὁσημέραι ἔτι μᾶλλον τὰ πράγματα· ἐπὶ τέλους δὲ κατώρθωσαν ὅπως διαιρέσωσι καὶ τὸν λαὸν εἰς δύο σπουδαίας φατρίας, εἰς τὴν τῶν ἐπιθυμοῦντων ἔτι τὴν διατήρησιν τῶν καθεστώτων καὶ εἰς τὴν τῶν Ῥωσσιζόντων. Καὶ τῆς μὲν πρώτης προΐεταντο ὁ Γεώργιος Βούλγαρης, ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης, οἱ δύο ἀδελφοὶ Σταμάτιος καὶ Βασί-

λείος Μπουντουραιοι, οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Ἰωάννης, Γεώργιος καὶ Δημήτριος Κριεζαῖοι, ὁ Δημήτριος Σαχίνης, ὁ Γ. Γκιώνης, ὁ Γ. Δοκός, ὁ Θ. Γκίκας, ὁ Ἰάκωβος Τομπάζης, ὁ Ἀντώνιος Φῶνος, ὁ Ἀναστάσιος Θεοδωράκης, ὁ Χατζῆ Λ. Παπαμανώλης, ὁ Ἀντώνιος Βῶκος καὶ ὁ Γ. Κιθωτός, οἵτινες, ἀποσυρθέντες εἰς τοὺς οἴκους των, ἐβρῆσαν τὴν ἀποπλάνησιν τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν τῆς δὲ δευτέρας προΐσταντο οἱ ἐκ τῆς διοικήσεως κυρίως τοῦ Βούλγαρη δυσηρεσθημένοι δύο ἀδελφοὶ Κουντουριῶται, Λάζαρος καὶ Γεώργιος, ὁ Δημήτριος Τσαμαδός, ὁ Ἀναστάσιος Κοκκίνης, ὁ Ἰωάννης Ὀρλάνδος, οἱ δύο ἀδελφοὶ Ν. καὶ Ἀ. Οἰκονόμοι, ὁ Ἐμμανουὴλ Τομπάζης καὶ ὁ Λ. Ὀρλώφ, (α) οἵτινες, ἀποκαλοῦντες τοὺς τῆς πρώτης Τουρκολάτρας, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπέμμενον σὺν τοῖς ἄλλοις νὰ καταβιβασθῶσιν ἐκ τοῦ διοικητηρίου τὰ Τουρκικὰ σήματα καὶ ν' ἀναρτηθῇ πομπωδῶς ἢ πρὸ μικροῦ ὑπὸ τῶν πλείστων σχεδὸν πλοίων χαίρετηθεῖσα Ρωσικὴ σημαία, ἀκολουθῶντες δέ, ἰδόντες διὰ τῶν φωνασκιῶν αὐτῶν αὐδὲν κατῴρθουν, ἀπεφάσισαν νὰ πράξωσιν αὐτοὶ τοῦτο διὰ τῶν θπλων· διακρίσει δὲν ἔνοπλοι ὑπὸ τὸν Λάζαρον Κοκκίνην, υἱὸν τοῦ ἀντιπροξένου τῆς Ῥωσσίας, ἀνεδέχθησαν νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιχείρημα. Ἀλλ' ὁ Βούλγαρης, πληροφορηθεὶς τοῦτο, ἐξηγέρθη πάραυτα, καίπερ ἀπομεικρυσμένος τῆς τῶν κοινῶν διευθύνσεως, διέταξε δ' ἐντόνως τὸν πολιτάρχην νὰ ὑπερασπισθῇ μέχρι τελευταίας τοῦ αἵματος βανίδος, μετὰ τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ εἶκοσι πολιτοφυλάκων, τὴν σημαίαν, φρονῶν διὰ τοῦ μέτρου τούτου, καὶ ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας, ἢ Τουρκία ἤθελε πάντως πιστεύσει καθ' ὁλοκληρίαν τὰς

(α). Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 126.

πρὸ μικροῦ ἐξ Ἀθηνῶν διαδιδασθείσας παρ' αὐτοῦ πληροφορίας, ὅτι δηλ. δὲν διατελοῦσιν ἐν ἐπαναστάσει ἅπαντες οἱ τῆς νήσου κάτοικοι, ἀλλὰ μόνον φατριαστικῆς μερίς, καταπνίγνῃς τὸ φρόνημα τῆς ὀρθῆς πλειονοψηφίας.

«Τὴν πρώτην τῆς ἐπιούσης — λέγει ὁ Κριεζῆς (α) — »τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα. Ἡ Καγκελλαρία εἶχεν ὀχυρωθῆ, »ὡς κατὰ ἐφόδου, διτε περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἐκ »τοῦ καρφενείου τοῦ Φράγκου, ὥρμησαν οἱ ἐπαναστάται »εὐθὺ κατ' αὐτῆς. Ἡ Ὑδρα ἤδη ἐκυμαίνετο, τὸ αἶμα »τῶν τέκνων τῆς μετ' ὀλίγον θὰ ἤρχιζεν τὴν ἀπαίσιον »βροχὴν του. Μόνη ἡ θεία πρόνοια ἦτον ἱκανὴ νὰ διασκε- »δάσῃ τὴν θύελλαν.

«Οἱ πολιορκηταὶ προσεκάλεσαν τοὺς πολιτοφύλακας »νὰ παραδοθῶσιν. Ἡ πρόσκλησις ἐπαναλαμβάνεται μα- »ταίως, καὶ τὸ σημεῖον τῆς προσβολῆς δίδεται. Αἱ κλι- »μακες καὶ οἱ ἐξῴσται τῆς Καγκελλαρίας μεταβάλλονται »εἰς προμαχῶνας, καὶ τὰ πλατύστομα τρυμπόνια βλέ- »πουσιν εὐθὺ κατὰ τῶν πολιορκητῶν. Ἡ ἀποφασιστικὴ »θέσις των, ἡ ὑπερβάλλουσα τόλμη των, καὶ μάλιστα »ἐνὸς ἐξ αὐτῶν ὀνομαζομένου Φρατζ. Πετροπετζιώτου, »ὅστις ἀψηφῶν πιθανὴν τινα ἐχθρικὴν σφαῖραν, ὀψώνει »μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τὴν σημαίαν, ἐν ᾧ μὲ τὴν δε- »ξιὰν κρατεῖ εἰς θέσιν ἀμύνῃς τὸ ὄπλον του, κλονίζει »τὰς τάξεις τῶν πολιορκητῶν. Αἱ διαδοθεῖσαι φῆμαι διτε »ἔρχεται ἐπικουρία εἰς τοὺς πολιτοφύλακας ἀναγκάζει »τοὺς ἐπαναστάτας ν' ἀσφαλισθῶσιν εἰς ὀχυρώματα, »ἐξ ὧν μετ' ὀλίγον αἱ ἐνέργειαι τῶν μετριοφρόνων τοὺς »διαλύουσιν.

«Ἦτον ἤδη δευτέρα ὥρα μ. μ. καὶ ἡ σημαία ἐκυμά- »τιζεν ἐπὶ τῆς Καγκελλαρίας. Ὁ Βούλγαρης διπῆρξεν

αὐτόπτης τῆς ἀνδρείας τῶν πολιτοφυλάκων καὶ τῶν
 ἡρωιστῶν. Μανθάνει ὁμως ὅτι ἐνέργειαι ἄλλαι καταβά-
 λονται περὶ νέας συστηματικωτέρας στάσεως, καὶ μα-
 κταίως προσπαθεῖ νὰ τὰς ἀναχαιτίσῃ. Αὐθωρεὶ πρόσκα-
 κλεῖ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συμδούλιον τῶν φίλων του, ἐν ᾧ
 οἱ μὲν θέλουσι ν' ἀνισταθῶσιν εἰ δὲ φοβοῦνται τὸν ἐμ-
 φύλιον πόλεμον. Ἐπὶ τέλους ὁ Βούλγαρης συμφωνεῖ
 μὲ τοὺς τελευταίους. Ὁ πατριωτισμὸς ἠνάγκασεν ὅλους
 νὰ ὀποχωρήσῃσι, καὶ τὸ μεσονύκτιον κατὰβαίνουσιν
 εἰς τι σπήλαιον λεγόμενον τοῦ Β α τ ρ ά μ η (α), ὅθεν
 ἐκκλύουσι καὶ προσορμίζονται εἰς Πόρον.»

Ἀναχωρήσαντος τοῦ Βούλγαρη μετὰ τῶν δημοφρο-
 νούντων αὐτῷ οἰκοκυραίων, οἱ Ῥωσσίζοντες κατ' ἀρχὰς
 μὲν ἀνέθεντο τὴν διοίκησιν τῆς νήσου τῷ παρὰ τοῦ Σι-
 νιάδιν πρὸς τοῦτο ἀποσταλέντι Ῥώσῳ ἀξιωματικῷ
 Βρετῶ, ἀκολούθως δέ, ἰδόντες ὅτι οἱ Ῥώσσοι δὲν ἠδου-
 νήθησαν, ὥς ἐπίστευον, νὰ ἐπαναστατήσῃσι τοὺς λοι-
 ποὺς Ἑλληνας καί, θέλοντες, διὰ τὸν φόβον τῶν Τούρ-
 κων, νὰ καλύψῃσι τὴν εἰς τὴν ὁλως ἄκαιρον ἐπανάστα-
 σιν ἐνοχλὴν αὐτῶν, συνέταξαν κ' ἐπέμφαν πρὸς τὸν τότε
 στέλαρχον τῆς Τουρκίας Γαζῆ Σεΐδῃ Ἀλῆ πασσαῖν, διὰ
 μέσου τοῦ συμπολίτου των Ἰω. Καραντάνη, πλοιάρχου
 τῆς Ὀθωμανικῆς ναυαρχίδος, ἀναφορὰν κατὰ τοῦ Βούλ-
 γαρη, διαμαρτυρόμενοι ὅτι μόνον κατ' αὐτοῦ ἐπανεστή-
 σαν. Ἀλλ' ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, ἐν πλήρει γνώσει οὕσα τῶν
 διατρεξάντων, οὐ μόνον μετ' ἀγανακτήσεως ἀπερρίψεν
 αὐτὴν ἀλλὰ καὶ διέταξε τὸν τῆς Πελοποννήσου σατρά-

(α) Τὸ σπήλαιον τοῦτο, πρὸς τὴν δεξιὰν ἄκραν τοῦ λιμέ-
 νος καὶ κάτωθι τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου μεγάρου τοῦ ἀειμνή-
 στου Γεωργίου Κουντουριώτου κείμενον, δὲν καλεῖται Β α-
 τ ρ ά μ η, ὥς ἐσφαλμένως ὁ Κριεζῆς ἀναφέρει, ἀλλὰ Μ π α-
 ρ ρ ά μ η. Ἀδελφον δὲ διατὶ ἐκλήθη οὕτω.

τὴν Βελῇ πασσᾶν νὰ στρατολογήσῃ πέντε χιλιάδας ἐκλεκτῶν Ἀλθανῶν, νὰ διεκπεραιωθῇ μετ' αὐτῶν διὰ πλοιαρίων εἰς Ὑδραν καὶ νὰ σωφρονήσῃ τοὺς ἀποστατήσαντας κατοίκους αὐτῆς.

Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίστασιν ὁ φιλόπατρις Βούλγαρης, καίπερ μακρὰν τῆς πατρίδος του διατελῶν, ἔσωσε μ' ὅλα ταῦτα καὶ αὐθις αὐτὴν ἐκ τοῦ μεγάλου κινδύνου, ὃν διέτρεχε, διότι, μόλις μαθὼν τὴν μέλλουσαν τῶν Ἀλθανῶν ἐπιδρομὴν καὶ ἀμέσως, παραλαβὼν τοὺς σὺν αὐτῷ φυγάδας οἰκοκυραίους, μετέβη κατεσπευσμένως εἰς Τρίπολιν· ἐκεῖ δ' ἐντυχὼν τῷ Βελῇ πασσᾶ προσεπάθησε παντὶ σθένει ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν τοῦ σκοποῦ του, τοῦθ' ὅπερ κατορθώσας ἐπανεκάμφεν λίαν εὐχαριστημένος εἰς Πόρον.

Καὶ ὁ μὲν Βούλγαρης τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς φίλης αὐτοῦ πατρίδος ἐνήργει, οἱ δὲ Ῥωσσιζόντες οἰκοκυραῖοι, ἰδόντες ὅτι ἅπασαι αἱ περὶ καταστροφῆς τῆς Τούρκικας καὶ ἐλευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος κομπορρημοσύναι τοῦ Σινιάδιν καὶ τοῦ Παλατίνου ἀπέβησαν φροῦδαι, ἀπεφάσισαν νὰ μετοικήσωσιν εἰς Εὐρώπην, φοβούμενοι τὴν ἐκ μέρους τῶν Τούρκων ἐκδίκησιν δι' ὃ, καταθέσαντες εἰς τέσσαρα βρίκια ἅπασαν τὴν κινητὴν αὐτῶν περιουσίαν, ἡτοιμάζοντο ν' ἀποπλεύσωσι τῆς νήσου. Ὁ κίνδυνος ἦν καὶ πάλιν δμολογουμένως μέγας, καθ' ὅτι, διασκορπιζομένων τῶν πλουσιωτέρων τῆς Ὑδρας κατοίκων, ἐξ ἅπαντος θὰ διεμελίζετο ἕκτοτε ἡ Ὑδραϊκὴ πολιτεία. Ἀλλ' ὁ Βούλγαρης, ὥς συνετὸς καὶ φιλόπατρις ἀνὴρ, προενόησε καὶ περὶ τούτου, ἀπέστειλε δὲ εἰς Ὑδραν, τῇ κοινῇ τῶν φυγάδων οἰκοκυραίων συναινέσει, τὴν μεγάλην ἐπιτρόχην ἐν αὐτῇ ἔχοντα Ἀνδρέαν τὸν Μιαούλην, ὅπως κωλύσῃ τὴν μετοίκησιν τῶν Ῥωσσιζόντων οἰκοκυραίων.

Ἡ αἰφνιδία τοῦ Μιαούλη ἄφριξις ἐνέβαλεν, ὥς εἶκός,

εἰς πολυειδεῖς ὑπονοίας τὴν διοίκησιν τῆς Ὑδρας, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπετῆρει ἐνδελεχῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἅπαντα τὰ βήματα αὐτοῦ, ἀκολούθως ὅμως, ἰδοῦσα ὅτι οὗτος ἡσύχαζεν οἴκοι καὶ ὅτι οὐδόλως ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ τότε ἐν τῇ νήσῳ διαδραματιζόμενα, ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ἐπιτηρῆσεως καὶ τῷ παρέσχεν ἀνεπαισθήτως τὴν εὐκαιρίαν νὰ συγκεντρώσῃ εὐχερῶς τοὺς φίλους τῆς μερίδος του καὶ νὰ πείσῃ αὐτοὺς λίαν ἐπιδεξιῶς καὶ ὑπὸ ἄκραν ἐχεμύθειαν ὅτι πρέπει διὰ παντὸς τρόπου ν' ἀναχαϊτισθῇ ἢ τῶν Ῥωσσιζόντων ἀναχώρησις, ὑπ' εὐθύνην αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐν Πόρῳ φυγάδων οἰκοκυραίων.

Ἡ συνωμοσία τοῦ Μιαούλη, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς διοικήσεως ταχέως μεγάλας διαστάσεις λαβοῦσα, ἐξεδηλώθη τέλος τῇ πρωτῇ τῆς 24 Ἰουνίου 1807, καθ' ἣν οἱ περιδεεῖς Ῥωσσολάτραι, ἀπελπισθέντες ἐκ τῶν διαδιδομένων ἀλλεπαλλήλων ἀποτυχιῶν τοῦ Ῥωστικοῦ στόλου, ἔμμελον ὀριστικῶς ν' ἀναχωρήσωσι. Τῇ πρωτῇ ταύτῃ, βαθέως ἔτι ὄρθρου ὄντος, ἐσήμανεν ἡχηρῶς ὁ τοῦ κινδύνου κώδων, πᾶσαυτα δὲ οἱ πολυάριθμοι συνωμῶνται μετὰ θορύβου συνηθροίσθησαν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὑπὸ τὴν εἰδησίαν τοῦ μεγαλοτόλμου Μιαούλη· ἐκεῖ δέ, προσελκύσαντες εἰς ἑαυτοὺς διαφόρους ἄλλους πολίτας, φοβούμενους μὴ διὰ τῆς ἀπελεύσεως τῶν ἀρχηγῶν τῆς στάσεως πέσῃ ἡ τιμωρία ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τοῦ δυστήνου λαοῦ, κατέλαβον ἐν ἄκαρῃ ἅπαντα τὰ παράλια τῆς νήσου καί, κατασχόντες τὰ τέσσαρα βρῖκια, ἐν αἷς ἦσαν κατατεθειμέναι αἱ περικοπταὶ τῶν μελλόντων ν' ἀποδράσωσιν οἰκοκυραίων, ὠδήγησαν αὐτὰ εἰς τὸν λιμένα, ἔνθ' ἀφήρεσαν, πρὸς μείζον ἀσφάλειαν, τὰ πηδάλια των.

Μετὰ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο γεγονός ἅπαντες οἱ Ῥωσσιζόντες οἰκοκυραῖοι, ἰδόντες ματαιωθέντα τὰ σχέδια αὐτῶν, ἐκρύβησαν ἔντρομοι ἐν διαφόροις οἴκοις, φοβούμενοι

ἀντεκδίκησιν. Ὅτε δὲ τῇ ἐπαύριον ὁ προσωρινῶς, χάριν τῆς τάξεως, ἀναλαβὼν τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως Μιαούλης προσεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ δώσωσι λόγον τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων τῆς κοινότητος, ἐκρύβησαν ἔτι μᾶλλον, τινὲς δὲ καὶ ἀπέδρασαν εἰς Σπέτσας.

Δυστυχῶς ἡ παρά τοῦ Μιαούλη ἀποκατασταθεῖσα ἐν Ὑδρᾷ τάξις δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μόνων ἡμερῶν Ῥωσικὸν πλοῖον, καταπλεῦσαν εἰς Ὑδραν, ἀνήγγειλε ψευδῶς τοῖς κατοικοῖς αὐτῆς ὅτι ὁ Ῥωσικὸς στόλος, ναυμαχῆσας μετὰ τοῦ Ὑθωμανικοῦ, κατετρόπωσε καὶ κατέστρεψεν ὁλοσχερῶς αὐτόν, Ἡ ἀγγελία αὕτη ἐνεθάρρυνεν, ὥς εἰκός, μεγάλως τοὺς Ῥωσίζοντας οἰκοκυράλους, οἵτινες δίκην μελισσῶν ἐκ τῶν κυψελῶν αὐτῶν ἐξεληθόντες, διήγειραν αὐτοῖς τὸν λαὸν κατὰ τῶν ὁπαδῶν τῆς ἀντιπάλου φατρίας. Ἡ διοίκησις τοῦ Μιαούλη κατέπεσεν, ἡ δὲ διαδεχθεῖσα αὐτήν, ἐκ φανατικῶν ὅπως Ῥωσσολατρῶν συνισταμένη, ἐπεχείρησε νὰ συλλάβῃ τοὺς πρωταίτιους τῆς ἀντιθέτου δημεγερείας· ἀλλ' ἐκ τούτων μόνος ὁ Νικόλαος Ῥούσος, συλληφθεὶς, ἀπεστάλη εἰς τὰς εἰρκτὰς τοῦ φρουρίου τῆς Κερκύρας, ἐξ ἧς ὁμως ἐδραπέτευσε μετ' ὀλίγον, πεσὼν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τοῦ κολύμβου διασωθεὶς εἰς τὴν Ἡπειρον, ἧς ἐσατράπευσεν, ὥς γνωστόν, τότε ὁ ἐκ Τεπελενίου περιδότης Ἀλῆς.

Συνθηκολογησάσης βραδύτερον τῆς Ῥωσσίας μετὰ τῆς Τουρκίας, ὁ Σινιάδιν διετάχθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ ν' ἀπέλθῃ ἔριστικῶς ἐκ τοῦ Αἰγαίου· ἀποπλεύσας δὲ μετὰ τοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ στόλου ἐκ τῆς Τενέδου, ἐλλιμενίσθη αἴφνης εἰς τὸν ἀπ' ἑναντι τῆς Ὑδρας λιμένα τῆς Περιβόλας κατὰ μὲν Κριεζῆν τῇ 20 Αὐγούστου 1807, κατὰ δὲ Μιαούλην τῇ 25 (α).

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 137, καὶ

Ἐν τῷ λιμένι τούτῳ ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν οἱ διὰ τὴν ἀναχώρησίν του βαρέως φέροντες Ὑδραῖοι οἰκοκυραῖοι καὶ τὸν ἠρώτησαν τί ἔπρεπε νὰ πράξωσιν ὅπως σωθῶσιν ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως τῶν Τούρκων· οὗτος δὲ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν, ἥ, ἐὰν ἡδυνάτουν νὰ πράξωσι τοῦτο, νὰ μετοικήσωσιν εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἡ προτροπὴ αὕτη ἀπήλπισεν αὐτοὺς ἐντελῶς ἐνεθυμήθησαν τὸν Βούλγαρην, ἀλλὰ πολὺ βραδέως· ἐπὶ τέλους δὲ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιβῶσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Κυριάκου Σκούρτη καὶ νὰ παρακολουθήσωσι τὸν Ῥωσικὸν στόλον, ὃν ὁμως μόνον μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα παρηκολούθησαν, διότι «τὰ δάκρυα τῶν γυναικῶν,» ὡς λέγει ὁ Κριεζῆς (α) «ἡ νοσταλγία ἥτις ἐξηγέρθη τρομερὰ τόσο διὰ τὴν στέρησιν τῶν συγγενῶν» καὶ καθὼς καὶ διὰ τὴν ἀβεβαιότητα τῆς εἰς τὰ ξένα τύχης των, τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ὑδραν». Ἀλλ' ὁ φόβος τῶν Τούρκων ἐθίασεν αὐτοὺς βραδύτερον ν' ἀπέλθωσιν εἰς Τήνον καὶ ἐκεῖθεν εἰς διαφόρους τῶν Κυκλάδων νήσους.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ῥωσισζόντων οἰκοκυραίων συναισθανόμενοι οἱ Ὑδραῖοι ὑπὲρ ποτε τὴν ἔλθειψιν τοῦ Βούλγαρη ἀπέστειλαν εἰς αὐτὸν ἐπιτροπὴν, δι' ἧς τὸν παρεκάλουν θερμῶς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ὑδραν καὶ ν' ἀναλάβῃ τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως, ὑπισχνόμενοι αὐτῷ μεγίστην εὐπειθειαν. Ἀλλ' οὗτος, ἀηδιάσας, φαίνεται, τὰ δημόσια πράγματα ἔμενεν ἰδιωτεύων ἐν Πόρῳ, οὐδόλως ὑπὸ τῶν θελήτρων τῆς ἀρχῆς δελεαζόμενος. Τότε οἱ Ὑδραῖοι, ἐν μεγίστῃ ἀμηχανίᾳ περιελθόντες, ἔπεμψαν αὐτῷ καὶ ἄλλην ἐπιτροπὴν, ἧς αἱ θερμαὶ πα-

Ἱπομνήματος τῆς αὐτῆς νήσου ὑπὸ Α. Μιαούλη σελ. 38.

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας σελ. 137.

ρακλήσεις πρὸ πάντων δὲ ἡ συγκινητικωτάτη φράσις ὅτι ἀφίνει τὴν προσφιλῇ αὐτῷ Ὑδραν ὀρφανὴν καὶ ἔρημον, ἠνάγκασαν αὐτόν, καίπερ ἄκοντα, νὰ ἐνδώσῃ.

Ἐπανελθὼν ὁ Βούλγαρης εἰς Ὑδραν ὑπεδέχθη ὑπὸ τῶν πλείστων μετὰ ζωηροτάτων ζητωκραυγῶν, ἀμέσως δέ, θέλων νὰ συγκεντρώσῃ αὐθις εἰς αὐτὴν τοὺς ἀπὸ νῆσου εἰς νῆσον περιπλανωμένους δυστυχεῖς οἰκοκυραίους, ἔγραψε περὶ αὐτῶν τὰ εἰκότα εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ μετ' οὐ πολὺ τῷ ἐξάδελφῳ ἄδελφῳ νὰ χορηγήσῃ αὐτοῖς ἀμνηστειάν· οὖν τῇ ἀδελφῇ δὲ τούτῃ ἐστάλη αὐτῇ ἐπ' ἴσης καὶ «ἀνανέωσις» τῆς ἡγεμονίας τοῦ διὰ νέου Μπουγιουρ-
»δίου φέροντος τὰ σήματα τοῦ νέου Μεγάλου Βεζύρου
»καὶ καπετὰν πασσᾶ Γαζῆ Σεϊδῆ Ἀλῆ (α).»

Διακηρυχθείσης μετ' ὀλίγον τῆς ἀμνηστειας, ἅπαντες οἱ φυγάδες οἰκοκυραῖοι ἐπανεκάμφαν πλήρεις μετανόιας εἰς Ὑδραν (β). ἐκ τούτων ὁμοως τρεῖς, ὁ Ἀ. Κοκκίνης, ὁ Α. Κουντουριώτης καὶ ὁ Δ. Τσαμαδῆς, ἠναγκάσθησαν

(α). Βίων παραλλήλων τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεφάντων ἀνδρῶν ὑπὸ Ἀ. Γούδα τόμον ΣΤ'. σελ. 102.

(β). Μόνοι οἱ πλοίαρχοι Ἀ. Βαλῆς, Ἀ. Χ. Τούκας καὶ Κ. Σκούρτης, αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς βαρέως ἐνοχοποιηθέντας, ἅτε λαβόντες μέρος, ὡς ἀνωτέρω εἶδον, εἰς τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, δὲν ἐπίστευσαν τῇ χορηγηθείσῃ ἀμνηστείᾳ ἀλλὰ παρηκολούθησαν, ἀνοήτως φερόμενοι, τὸν Ῥωσικὸν στόλον. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκ τῶν πλοιάρχων τούτων ὁ μὲν ἦρως Ἀ. Βαλῆς, συλληφθεὶς πρὸ τῆς Τενέδου ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ἐπυρπολήθη ζῶν, ἀφ' οὗ προηγουμένως πίσση περιεχρίσθη καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλειτέρας τοῦ πλοίου κεραίας ἐκρεμάσθη· ὁ δὲ ἀνδρεῖος Ἀ. Χ. Τούκας, ἐλθὼν μετὰ τινα χρόνον λαθραίως εἰς Ὑδραν καὶ κρυπτόμενος ἐν τῇ ἐν Ἐπισκοπῇ κειμένῃ ἀγροικίᾳ αὐτοῦ, συνελήφθη, ἄκοντος τοῦ Βούλγαρη, ὑπὸ τινος ἐπίτηδες παρὰ τοῦ καπετὰν πασσᾶ ἀποστα-

βραδύτερον ν' ἀπέλθωσιν αὐθις αὐτῆς ἕνεκα τοῦ ἐπομέ-
νου γεγονότος:

Γάλλος τις ἔμπειρος, Κουντουριᾶ καλούμενος, εἶχε φορ-
τώσει φορτίῳ διακοσίων εἴκοσι χιλιάδων γροσίων δύω
Ἑδραϊκὰ πλοῖα· ἐπειδὴ δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα, Ὀθωμανικὴν
φέροντα σημαίαν, κατεσχέθησαν, ἐν ᾧ διηυθύνοντο εἰς
τὴν Εὐρώπην, ὑπὸ τοῦ Ῥωσικοῦ στόλου, ὁ Κουντουριᾶς
κατέφυγε πρὸς ἀποζημίωσιν εἰς τὴν Πύλην, ἥτις, κατ' ἰδι-
αίτερον περὶ τῶν ἀμοιβαίων λειῶν ἄρθρον τῆς μετὰ τῆς
Ῥωσίας συνομολογηθείσης συνθήκης, εἶχεν ἀποζημιωθῆ-
ναι δι' ἀπάσας τὰς ζημίας τῆς σημαίας αὐτῆς. Ἀλλ' αὕτη,
μὴ δυναμένη ἀφ' ἐνὸς ἕνεκα σεβασμοῦ πρὸς τὴν Γαλ-
λίαν ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀποζημίωσιν, μὴ θέλῃσα δ' ἀφ' ἐτέρου
ν' ἀποτίσῃ αὐτὴν ἐξ ἰδίων, ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐπιβαρύνῃ
διὰ ταύτης τοὺς πλουσιωτέρους τῶν ἀποστατησαντων
Ἑδραίων οἰκοκυραίων, ἥτοι τοὺς Ἀ. Κοκκίνην, Λ. Κουν-
τουριώτην καὶ Δ. Τσαμαδόν· δι' ὃ, πέμψασα εἰς Ἑδραν
τὸν Τήνιον ἐξωμότην Σαλαχόραγαν, ἐνετείλατο αὐτῷ νὰ
συλλεθῇ καὶ ἀποστείλῃ αὐτοὺς σιδηροδεσμίους εἰς Κ/πο-
λιν ἐάν τυχον ἤθελον δυστροπήσῃ εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς
ἀποζημιώσεως. Ἀλλ' οὗτοι, προλαθόντες, ἀπῆλθον ἀσφα-
λείας ἕνεκεν εἰς Κύθηρα.

Ἀφικόμενος δὲ Σαλαχόραγας μεθ' ἱκανῆς στρατιωτι-
κῆς δυνάμεως εἰς Ἑδραν καὶ μὴ εὐρών ἐν αὐτῇ τοὺς

λέντος καθάσῃ καί, ὁδηγηθεὶς σιδηροδέσμιος εἰς τὸν ναύσταθ-
μον τῆς Κων/πόλεως ἐτέθη ἐν σάκκῳ καὶ κατεποντίσθη εἰς
τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἐν τινὶ θέσει, «Σαραϊ—μπουρνᾶ» καλου-
μένῃ· ὁ δὲ Κ. Σκούρτης τέλας, συλληφθεὶς καὶ αὐτὸς κατὰ
τὸ 1814 παρὰ τοῦ Ὀθωμαν. στόλου πρὸ τῆς Τενέδου, ἐξ
ἄπαντος θ' ἀπεκεφαλίζετο, εἰ μὴ ἐμεσίτευσεν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ
τῷ Γαζῇ Σεϊδῇ Ἀλῇ πασᾶ ὁ μεγίστην ἐπιβρόχην ἔχων παρ'
αὐτῷ πλοίαρχος τῆς ναυαρχίδος Ἰ. Καραντάνης.

ῥηθέντας τρεῖς οἰκοκυραίους, κατ' ἀρχάς μὲν ἐσφράγισαι τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἀκολουθῶν δέ, κατασχέσας αὐθαιρέτως ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ Κουντουριέ τὸ ἀρτίως καταπλεῦσαν εἰς τὸν λιμένα πλοῖον τοῦ Ἀ. Κοκκίνῃ, τιμώμενον περὶ τὰς 20 χιλιάδας διστήλων, ἤρξατο αὐτοχρόνως καταπιέζων ἀνγλεῶς. ἅπαντας τοὺς πολίτας ὑπὲρ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ βαλαντίου. Ἀλλ' ὁ Βούλγαρης, μετ' ἀγανακτήσεως πληροφορηθεὶς ταῦτα, τὸ μὲν πρῶτον προέτρεψεν αὐτὸν ἵνα παύσῃται τῶν παρανόμων καταπιέσεών του, εἰτα ὁμως, ἰδὼν ὅτι ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀπέβαινε, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῃ, κατώρθωσε δι' ἐπανελημμένων πρὸς τὸν καπετὰν πασσᾶν διαμαρτυρήσεων νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάκλησίν του καὶ ν' ἀπαλλάξῃ τοιοῦτω τρόπῳ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τῆς ἀνιλάστου ταύτης μάστιγος, ἣτις πρώτην ἤδη φορὰν ἐπεσχέφθη τὴν Ὑδραν, χάρις εἰς τὰς προτέρας ἐργασίας τῆς Ῥωσσιζύσης φατρίας. Πλὴν δὲ τούτου κατώρθωσεν ἐπ' ἴσης νὰ ἐξασφαλίσῃ ταχέως τὴν εἰς Ὑδραν ἐπάνοδον τῶν τριῶν φυγάδων οἰκοκυραίων, οἵτινες, καταφυγόντες, ὡς προεῖρηται, εἰς τὴν νῆσον τῶν Κυθῆρων καὶ περιερισθέντες ἐκεῖ, τῇ αἰτίσει τοῦ Κουντουριέ, ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ Γαλλικῆς ἀρχῆς, ἡναγκάσθησαν, ὅπως ἀπαλλαγῶσι τοῦ περιορισμοῦ, νὰ μετρήσωσι τῷ Γάλλῳ ἐμπόρῳ τριάκοντα δύο χιλιάδας γροσίων, ἐξαιρέσει τῆς ἀξίας τοῦ κατασχεθέντος πλοίου τοῦ Ἀ. Κοκκίνῃ.

Αἱ προεκτεθεῖσαι ταραχαί, τὰ πάντα, ὡς ἦν ἐπόμενον, καταστρέψασαι ἐν Ὑδρᾷ, κατεχρέωσαν εἰς μέγαν βαθμὸν καὶ αὐτὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον· ἀλλὰ χάρις εἰς τὰ συνετὰ καὶ δραστήρια μέτρα τοῦ Βούλγαρη τὰ πάντα ἐπανῆλθον ταχέως εἰς τάξιν. «Μετ' οὐ πολὺ δέ,» λέγει

δ Γούδας (α), «καὶ τὸ δημόσιον ταμεῖον, οὐ μόνον ἀπηλ-
λάγη τῶν χρεῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπλούτισεν εἰς τοσοῦτον,
ὥστε οἰκοθεν ὁ Βούλγαρης κατεδίθασε τὸν φόρον, ὡς
μη' ἔχων ποῦ νὰ ἐπασχολήσῃ τὰ χρήματα.»

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ὑπῆρξεν ἡ διοίκησις τοῦ Βούλ-
γαρη καὶ τοιαῦτα περίπου τὰ κυριώτερα γεγονότα, τὰ
κατ' αὐτὴν διαδραματισθέντα. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
μεγαθύμου τούτου ἀνδρός, ἐπισυμβάντα τῇ 23. Αὐγού-
στου 1812 καὶ καταθλίψαντα ἅπαντας ἐν γένει τοὺς κα-
τοίκους τῆς νήσου, οἱ ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφα-
λείας μεγάλως μεριμνῶντες οἰκοκυραῖοι, συνελθόντες,
ἐξητήσαντο παρὰ τοῦ καπετὰν πασσαῶ, δι' ἀναφορᾶς, ὡς
διοικητὴν αὐτῶν τὸν τότε διευθυντὴν τῆς Ὑθμανικῆς
ναυαρχίδος Νιχόλαον τὸν Κοκοβίλαν, ἄνδρα
καλὸν μὲν καγαθόν, πλὴν στερούμενον δυστυχῶς τοῦ
δημιουργικοῦ πνεύματος καὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ
Βούλγαρη, τούτου δ' ἔνεκεν ἐκτελεστὴν μόνον τῶν ἀπο-
φάσεων τῶν προκρίτων χρηματίσαντα.

Ἀφικόμενου τοῦ νέου διοικητοῦ εἰς Ἰῶραν, συνεχρο-
τήθη ἐν τῇ μονῇ τῆς Θεομήτορος γενικὴ συνέλευσις
τῶν τε οἰκοκυραίων καὶ τῶν πλοιάρχων, ἐν ᾗ ἐξελέχθη
αὐθις τὸ γνωστὸν ἡμῖν συμβούλιον τῶν προκρίτων, συγ-
κείμενον ὁμως ἤδη οὐχὶ ἐξ εἴκοσιν, ἀλλ' ἐξ εἴκοσι τεσ-
σάρων ἀνδρῶν, ἐξ ὧν δώδεκα ἐνήργουν κατ' ἔτος. «Ἐ-
πειδὴ δέ, λέγει ὁ Τρικούπης,» εὐρέθη καὶ περιττὸν καὶ
ἐπιζήμιον ὡς πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις των νὰ
συνέρχωνται καθ' ἡμέραν καὶ οἱ δώδεκα, ὑποδιηροῦντο
εἰς τρία, ὥστε τὸ τρίτον μόνον, ὃ ἐστὶ, τέσσαρες εἰργά-
ζοντο μετὰ τοῦ διοικητοῦ κατὰ τετραμηνίαν διὰ τὰς

(α). Βίων παραλλήλων τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλ-
λάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν τόμον ΣΤ'. σελ. 106.

»συνήθεις ὑποθέσεις· δσάκις δὲ συνέπιπτον σπουδαιότε-
ραι, ἐκαλοῦντο καὶ οἱ δώδεκα, πολλάκις καὶ οἱ εἴκοσι
»τέσσαρες, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ πλοίαρχοι, κατὰ τὴν φύσιν
»καὶ δεινότητα τῶν πραγμάτων.» (α)

Ἡ διοίκησις τῆς Ὑδρας παρέμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ
Κοκοβίλα μέχρι τῆς 28 Μαρτίου 1821· κατὰ τὴν ἡμέ-
ραν δὲ ταύτην περιῆλθεν εἰς πλοίαρχόν τινα ἄεργον
καὶ φίλαρχον, Ἀντώνιον Οἰκονόμου κα-
λούμενον, ὅστις, διεγείρας κατ' ἀρχὰς ὑπο τὸ πρόσχημα
τοῦ πατριωτισμοῦ τὸν ὄχλον κατὰ τῶν καθεστῶτων καὶ
καταδιβάσας ἐκ τῆς διοικητικῆς ἔδρας τὸν Κοκοβίλαν,
ἐξηνάγκασεν ἀκολούθως, τῇ 31 Μαρτίου, τοὺς πλεί-
στους τῶν οἰκοκυραίων, νὰ νομιμοποιήσωσιν αὐτῷ τὴν
διὰ τῆς μαχαίρας ἀρπαγεῖσαν ἐξουσίαν καὶ νὰ τῷ παρά-
σχωσιν ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγ-
γράφου, ὅπερ οἱ περὶ αὐτὸν πάντως συνέταξαν·

«Δηλοποιεῖται διὰ τοῦ παρόντος κοινοῦ ἐνσφραγίστου τε
»καὶ ἐνυπογράφου γράμματος ὅτι, συνελεύσεως κοινῆς γε-
»νομένης διὰ τὴν καλὴν σύστασιν τῆς πατρίδος μας, ἐκρίνα-
»μεν ἄξιον διὰ νὰ ἀναδεχθῇ τὴν φροντίδα τῆς τοπικῆς διοι-
»κήσεως τὸν τιμιώτατον πατριώτην μας κύριον καπετὰν
»Αντώνιον Οἰκονόμου, τῷ ὁποίῳ δίδομεν πᾶσαν πληρεξου-
»σιότητα εἰς τὸ νὰ διοικῇ μετὰ τῶν κατὰ καιρὸν συμφηφι-
»σθέντων προεστωτων προκρίτων, κάτωθεν ὑποσημειωμέ-
»νων, τὴν πολιτείαν ταύτην, κρίνων καὶ ἀνακρίνων πᾶσαν
»ἐπιτυχοῦσαν ὑπόθεσιν πολιτικὴν τε καὶ ἐμπορικὴν.

«Ο ἀναγορευθεὶς κοινῇ ψήφῳ διοικητὴς κύριος καπετὰν
»Αντώνιος Οἰκονόμου θέλει ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τέσσαρας
»συμβούλους ἐκλελεγμένους ὑπ' αὐτοῦ· οἱ μὲν δύο θέλει
»ἔχουσιν εἰς πᾶσαν συνέλευσιν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον καὶ
»τὴν ψῆφον ἰσοδύναμον τοῖς κατὰ καιρὸν προεστῶσι προκρί-

(α). Ἱστορίας τῆς Ἑλλην. ἐπαναστάσεως ὑπὸ Σ. Τρικούπη
τόμον Α. σελ. 172.

«τοῖς· οἱ δὲ δὴ μόνην τὴν αὐτοπρόσωπον παράστασιν πρὸς
ἐξουσίαν τοῦ λαοῦ.

«Ὁ ῥηθεὶς διοικητὴς καπετὰν Ἀντώνιος ἔχει ἀπόλυτον
ἐξουσίαν, χρείας τυχούσης, νὰ ἐκστρατεύσῃ διὰ ξηρᾶς τε
καὶ θαλάσσης κατ' ἀρέσκειαν πᾶσαν ἀναγκαιοῦσαν δύνα-
μιν, ἐπὶ κεφαλῇς τῆς ὁποίας δύναται ν' ἀπέλθῃ καὶ ὁ ἴδιος,
ὁψέποτε βουλευθῇ· ἡμεῖς δὲ οἱ κάτωθεν γεγραμμένοι προε-
στῶτες, οἱ φέροντες τὸ πρόσωπον τοῦ κοινοῦ τούτου, ὑπο-
σχόμεθα ἐτοιμῶς καὶ ἀναντιρρήτως προμηθεῦσαι τὴν τοι-
αύτην δύναμιν καὶ τὴν ἔξοδον (ἴσως τὰ ἔξοδα) τῆς τοιαύ-
της ἐκστρατείας.

«Ἡ ἀναγκαία χουστωδία τῆς πατρίδος θέλει ᾗνε ὑπὸ
τὴν ἐξουσίαν τοῦ διοικητοῦ κυρίου καπετὰν Ἀντωνίου καὶ
θέλει ᾗνε εἰς χρέος δι' αὐτῆς νὰ διατηρῶνται ἡ εἰρήνη, δι-
καισύνη καὶ καλὴ διαγωγή πάντων τῶν κατοίκων χωρὶς
νὰ παραβλέπεται ἡ παραικρὰ ἀταξία.

«Οἱ κατὰ καιρὸν προεστῶτες θέλουν ᾗνε ἀνεξάρτητοι ἀπὸ
τοῦ διοικητοῦ κυρίου καπετὰν Ἀντωνίου.

«Οὕτως εὐχαριστῆσαι ἡμῶν τελεία συνεφωνήθη δι' ὃ καὶ
εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν ὑπογραφόμεθα αὐτοχειρὶ
πάντες.

«Υῶρα, 31 Μαρτίου 1821.»

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ ἐξήκοντα περίπου ἐκλεκτῶν οἰκο-
κυραίων) (α).

Μικρὸν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ γράμματος τούτου ἡ
τέως ἀριστοκρατικὴ τῆς νήσου διοίκησις μετεβλήθη εἰς
δημοκρατικὴν, ἅπασαι δ' αἱ πράξεις αὐτῆς ὑπεγρά-
φοντο ἤδη οὐχὶ διὰ τοῦ συνήθους, ὥς πρότερον «Οἱ
πρόκριτοι τῆς νήσου Ὑδρας,» ἀλλὰ διὰ τῆς
γενικοῦ ὀνόματος «Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου
Ὑδρας.» Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ δημοκρατικὴ αὕτη
διοίκησις δὲν διετηρήθη ἐπὶ πολὺ, καθ' ὅτι, ἀποπεμ-
φθέντος τῇ 12 Μαΐου τοῦ Οἰκονόμου ἐκ τῆς Ὑδρας, ἁ-

(α) Ἱστορικὸν δοκιμίου περὶ τῆς Ἑλλην. ἐπαναστάσεως παρὰ
Ι. Φιλήμονος τόμον Γ'. σελ. 425—426.

πασα ἡ ἐξουσία τῆς νήσου περιῆλθε μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς συνετοὺς αὐθις καὶ φιλοπάτριδας οἰκοκυράλους, οἵτινες μετεχειρίσθησαν αὐτὴν ἀφιλοκερδῶς εἰς πρόοδον καὶ εὐόδωσιν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ ἀγῶνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Κατ' ἀρχὰς οἱ Ὑδραῖοι, ἄγνωστοι ὄντες τῇ Ὀθωμανικῇ κυβερνήσει, διετέλουν τὸ παράπαν ἀφορολόγητοι· κατὰ τὸ ἔτος ὁμως 1667 καθυπεβλήθησαν καὶ οὗτοι εἰς τὸ φορολογικὸν σύστημα, τελοῦντες ἑτησίως ἑπτακόσια εἴκοσιν ἐν συνόλῳ γρόσια, ἧτοι ἑκατὸν εἴκοσι δ α σ μ ό ν , τριακόσια δ έ κ α τ α καὶ τριακόσια ν ό μ ι τ ρ α (χορτονομήν) (α).

Προϊόντος τοῦ χρόνου ἤρξαντο καὶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν νὰ φορολογῶνται, τελοῦσα ἑκάστη δύο γρόσια καὶ τριάκοντα παράδας ἑτησίως· κατὰ δὲ τὸ 1770 τὸ σύνολον τοῦ κατ' ἔτος τελουμένου φόρου ὠρίσθη εἰς τρισχίλια γρόσια, χορηγούμενα, κατὰ τὸ Τουρκικὸν ἔθος, εἰς δύο δόσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν περιελάμβανε χίλια γρόσια, ἡ δὲ δύο χιλιάδας. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἑκαλεῖτο Μ α χ τ ο ὕ (Machtou), τοῦτ' ἔστιν α ἄ π ο κ ο π ῆ ἄ π α δ ε κ α τ ῶ σ ε ω ς », καί, λογιζομένη ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου, ἡγοράζετο παρὰ τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἡ δὲ δευτέρα ἑκαλεῖτο Χ ε δ ι έ μ π α χ ἄ ρ (Hédiex bahar) κατ' ἐδήλου οὐχὶ α σ υ γ κ α τ α θ α τ ι κ ῆ ν τ ι μ ῆ ν », ὡς βεβαβαιμένως δ Κριεζῆς (δ) διατείνεται, ἀλλ' α έ α ρ ι ν ό ν

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ, σελ. 160.

(β) Αὐτόθι, σελ. 161.

ὅσοι μὲν. Ἐδὲ ποσὸν τῆτο τοῦ φόρου ἐπεκράτησεν ἐφ' ἑ-
κανὰ ἔτη, ἀκολούθως δὲ ἠϋΐζησε τοιοῦτω τρόπῳ ὥστε
μικρὸν πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλλην. ἐπαναστάσεως
συνεπεσοῦτο εἰς πέντε χιλιάδας γροσίων, ἅτινα ὅμως
δὲν ἐδίδοντο πλέον εἰς μετρητὰ ἀλλ' ἐδαπανῶντο παρὰ
τῆς κοινότητος πρὸς ἐφόπλισιν 10 ἕως 15 λατιναδί-
κων, μετακομιζόντων ὕδωρ εἰς τὸν Τουρκικὸν στόλον.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ φόρου, ὃν οἱ Ὑδραῖοι ἐτέλουν
τῷ Σουλτάνῳ· ἐξετάσωμεν δὲ νῦν ἀπὸ ποίας περιόδου
ἐποχῆς ἐπεβλήθη αὐτοῖς ἡ ὑποχρέωσις νὰ παρέχωσι τῷ
στόλῳ αὐτοῦ ναύτας καὶ τίνα ἐν συντόμῳ τὰ παρακο-
λουθήσαντα αὐτὴν ἀγαθὰ.

Πρῶτον ἐν ἔτει 1745, λέγει ὁ Κριεζῆς, ἀπέστειλαν
οἱ Ὑδραῖοι εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ Ὁθωμαν. στόλου δέκα
ναύτας, οἷτινες κατὰ μὲν τὸ 1760 ἐδιπλασιάσθησαν,
κατὰ δὲ τὸ 1770 ἐπενταπλασιάσθησαν (α). Ἀκολούθως,
ἐκπεμφθέντος ἐν ἔτει 1778 τοῦ Χασάν πασᾶ, τοῦ
καὶ Μουσταῆα ἐπικληθέντος, πρὸς ἀνάγκησιν τῆς Ταυ-
ρικῆς Χερσονήσου, παρηκολούθησαν διαταγῇ τούτου τὸν
Ὁθωμαν. στόλον τριάκοντα δύο Ὑδραϊκὰ λατινάδικα
μετὰ τῶν ναυτῶν αὐτῶν, ὧν ἡ μισθοδοσία ἐπληριύθη
ἐκ τοῦ Σουλτανικοῦ ταμείου (β). Τοσοῦτον δ' ὁ πασᾶς
ἠῤῥχορίσθη ἐκ τῆς ἀνδρείας, γενναιότητος, καρτερίας,
ἐμπειρίας καὶ δεξιότητος τῶν ναυτικῶν τούτων, ὥστε οὐ
μόνον ἀπένειμεν αὐτοῖς κατὰ τὴν εἰς Κωνσταντινούπο-
λιν ἐπάνοδόν του πλουσιοπάροχα δῶρα, πολλὰς προνο-
μίας καὶ τὴν ἄδειαν νὰ ἐνδύωνται ἐλευθέρως ὡς οἱ Τοῦρ-
κοὶ αὐτοὶ (γ), ἀλλὰ καὶ ναυπηγησάμενος ἐν Ὑδρᾷ, πρὸς

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 161.

(β) Ὑπομνήματος περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Ἀ. Μιαούλη
σελ. 23.

(γ) Παράδοξον ἴσως θέλει φανῇ τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώ-

ἔνδειξιν μεζονος εὐνοίας, Καρλαγκίτζιον, ἐπέβαινεν ἀείποτε αὐτοῦ ἔχων τὸ πλεῖστον τοῦ πληρώματος Ὑδραϊκόν, πρὸς δὲ καὶ πλοίαρχον Ὑδραϊόν (α).

Τὴν πρὸς τοὺς Ὑδραίους ἰδιάζουσαν εὐνοίαν διειτήρησε καὶ ὁ τοῦ Χασάν διάδοχος Χουσεῖν πασσᾶς, ὅστις μάλιστα, καταλιπὼν ἐν ἔτει 1800 τὸ ῥηθὲν Καρλαγκίτζιον, μετεβίβασε τοὺς ἐν αὐτῷ εἰς 100 ἀνερχομένους ἐκλεπτοὺς Ὑδραίους ναύτας εἰς τὴν ναυαρχίδα, κεκτημένην, κατὰ Κριεζήν (β), πλήρωμα ὀκτακοσίων Ὀθωμανῶν καὶ ἐπτακοσίων Ἑλλήνων νησιωτῶν, πολλοὺς ἐξ Ὑδρας ἀξιωματικοὺς καὶ δύο πλοιάρχους, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦν Ὀθωμανός, ὁ δὲ Ὑδραῖος. Καίτοι δὲ ὁ βαθμὸς τοῦ Ὑδραίου πλοιάρχου ἦν κατώτερος τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ὀθωμανοῦ, ὡς κατέχοντος τούτου μὲν τὴν πρύμνην ἐκείνου δὲ τὴν πρῶραν, μ' ὅλα ταῦτα ἡ πραγματικὴ τῆς ναυαρχίδος διεύθυνσις ἀνῆκεν ἀείποτε κατὰ προτίμησιν τῷ Ὑδραίῳ, ὡς ἱκανοτέρῳ καὶ τολμηροτέρῳ.

Πολλὰ γεγονότα, δικαιολογοῦντα τὴν προτίμησιν ταύ.

σταις τὸ νὰ λογίζηται ὡς προνομία ἡ ἄδεια τοῦ νὰ δύνатаί τις νὰ ἐνδύηται κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ δεσποτισμὸς τῶν χρόνων ἐκείνων ἀπηγόρευεν αὐστηρῶς τοῖς Ἑλλήσι τὴν χρῆσιν ἐνδυμάτων καὶ χρωμάτων τινῶν.

(α) Τῇ ἱκανότητι καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ στόλῳ ὑπηρετούντων Ὑδραίων ναυτικῶν, ἄνευ τῶν ὁποίων ὁ στόλος τοῦ ἰσχυροῦ τῆς Ἑλλάδος κατακτητοῦ καὶ δυνάστου κατήντησε βραδύτερον νὰ μὴ ἐξέρχεται ποτὲ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὀφειλόνται κατὰ μέγα μέρος ἅπασαι αἱ ἐξαιρετικαὶ προνομίαι, ἃς ἡ Ὑδρα ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἔχαιρε, πρὸς δὲ καὶ ἡ παράδοξος ἀνοχὴ ἣν ἡ Πύλη ἔδειξεν, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἶδομεν, ἐπὶ τῶν μικρῶν πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως καὶ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Βούλγαρη διαδραματισθέντων ἐν αὐτῇ γεγονότων.

(β) Ἱστορ. τῆς νήσου Ὑδρας σελ. 163.

την, ἡδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα· χάριν ὁμῶς συντομίας περιοριζόμεθα εἰς μόνον τὸ ἐξῆς, ὅπερ αὐταῖς λέξεσιν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Κριεζῆ ἐραυζόμεθα :

«Ὅτε κατὰ τὸ 1807, ἐν τινι πρὸς τοὺς Ῥώσους ναυμαχίᾳ, πεπορακτωμένη ἐχθρική σφαῖρα, κτυπήσασα τὸ ἡμεσῶν ἱστίον τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος, ἠπέλπει τὴν ἡμετέραν τοῦ πυρός εἰς τὸ ἱστίον, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἤδη νὰ ὑποκαίηται, οὐδείς τῶν Τούρκων ἐκινήθη πρὸς ἀπόσβεσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἴσταντο κελινοῖτες, ἐν ᾧ ἡ σωτηρία καὶ τῆς ναυαρχίδος καὶ τῆς ζωῆς των ἐκινδύνευε. Μόνος δ' Ὑδραῖος πλοίαρχος Ἰωάννης Καραντάνης, προσηλωμένος εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἀποσπασθεὶς ἐκ τῶν φωνῶν τῆς ἀπελπισίας τόσων σωμάτων Τουρκικῶν πρὸς τὸ κινδυνῶδες θέαμα, ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ, ὁδρατιόμενος πέλεκον τινά, ἀναρρίχόμενος ἐπὶ τοῦ ἱστίου καὶ προσκαλῶν διὰ τοῦ ἀνδρείου συνθήματος «τί καὶ θες θεπαλληχάρια» τοὺς Ὑδραῖους· ὁδοήκοντα ἐξ αὐτῶν ὤρμησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν φλογῶν καὶ τῆς ἡχολαλίας τῶν Ῥωσικῶν σφαιρῶν, καὶ μετὰ πληγὰς καὶ κινδύνους κατῴρθωσαν τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ πυρός, πνίγοντες τὰς φλόγας μετὰ μουςαμάδες καὶ πᾶν τὸ προστυχόν. Οἱ Τούρκοι, ἐννοεῖται, ὅτι ἐξεπλήχθησαν, ἀλλ' ἔμειναν οἱ ἴδιοι. Ὁ πασσαὶς ὁμῶς, θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν των, εἰς μὲν τὸν Καραντάνην προσέφερε πολύτιμον χατζάριον, γούναν πολυτελῆ καὶ ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων· εἰς δὲ τοὺς ὁδοήκοντα ναύτας μίαν ἐνδυμασίαν καὶ χίλια γρόσια εἰς ἕκαστον διὰ τὸν ἀνέλπιστον ἥρωϊσμόν των.» (α)

Οἱ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης κατ' ἔτος πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἀποστελλόμενοι Ὑδραῖοι

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ.Κριεζῆ σελ.163—164.

ναυτικοί, σεφερλίδες κοινῶς καλούμενοι, ἀνήρχοντο εἰς τετρακοσίους καὶ ἐμισθοδοτοῦντο παρὰ τῆς Ὑδραϊκῆς κοινότητος (β). Ὅσακίς δὲ ὁ στόλος ἐδεῖτο πλειόνων, ἀπεστέλλοντο μὲν καὶ ἕτεροι, πλὴν ἐμισθοδοτοῦντο παρὰ τῆς Ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως. Ὅσακίς δὲ αὐτὸις συνέπιπτε νὰ μὴ ἔχῃ αὐτοὶ ἀνάγκην τῶν ὑποχρεωτικῶς στελλομένων ἀνδρῶν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀπεζημιοῦτο ὁ καπετὰν πασσᾶς πρὸς ὕψους αὐτοῦ, λαμβάνων τὸ ἰσότιμον τῆς μισθοδοσίας των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Τὰ ἦθη, εἴτε ἀδιάφθορα εἴτε διεφθαρμένα καὶ ἂν ᾧσι, τὰ μέγιστα ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τὸν ἀνθρώπον, καθ' ὅτι τὰ μὲν, ἐξευγενίζοντα τὴν καρδίαν καὶ ἐξαίροντα τὸ φρόνημα, καθιστῶσιν αὐτὸν εὐαίσθητον καὶ εὐσπλαγχνον, φιλεργον καὶ δίκαιον, μεγαλόφρονα καὶ ἀνδρεῖον, τὰ δὲ ἐξαχρειοῦντα τοῦναντίον ταῦτα, τὸν καθιστῶσιν ἀναίσθητον καὶ ἄσπλαγχνον, φυγόπονον καὶ ἄδικον, ταπεινόφρονα καὶ δειλόν. Ἰνα κοινωνία τις δυνηθῇ ἀληθῶς νὰ προοδεύσῃ καὶ εὐημερήσῃ δέον παντὶ σθένει νὰ προσπαθήσῃ ὅπως τ' ἀπο-

(β) Ἡ μηνιαία μισθοδοσία τοῦ μὲν πλοιάρχου συνέκειτο ἐκ χιλίων γροσίων, τῶν ἀξιωματικῶν ἐκ πεντακοσίων, τῶν ὑπαξιωματικῶν ἐκ τετρακοσίων καὶ τῶν ναυτῶν ἐξ 60, 80, 100, 120 καὶ 150, ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος ἐκάστου. Ἐκτὸς δὲ τῆς μισθοδοσίας ταύτης ἐλάμβανον ἅπαντες ἐκ τοῦ ναυαρχικοῦ ταμείου καὶ ἐπιμίσιον δέκα τεσσάρων γροσίων κατὰ μῆνα. Ὑπηρέτουν δ' ἐν τῇ στόλῃ ἐπὶ ἑξ ἑκὼν μῆνας, καθ' ὅτι, ἀφοπλιζομένου κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀπῆρχοντο καὶ οἱ ἐν αὐτῇ Ὑδραῖοι εἰς τὰ ἴδια, ἐξαιρέσει εἴκοσιν ἀξιωματικῶν καὶ ὀγδοήκοντα ναυτῶν, διατελούντων πάντοτε ἐν τῇ ὑπερείῳ.

τελοῦντά αὐτὴν μέλη ἀποκτήσωσιν ὅσον ἔνεστιν ἀγνὰ καὶ ἀδιάφθορα ἦθη. Εὐδαίμων ἐκείνη, ἣτις δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, κακοδαίμων δὲ μυριάκις ἐκείνη, ἣτις ἀδυνατήσῃ, διότι βέβαιος ὁλεθρος ἀναμένει αὐτήν !

Εὐτυχῶς οἱ Ὑδραῖοι ἔκπαλαι ἐκέκτηντο χρηστότατα ἦθη, εἰς τὴν ἐνδελεχῇ καλλιέργειαν τῶν ὁποίων ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ καταπληκτικὴ ἐκείνη ἀκμή, ἐν ἧ οὗτοι διετέλουν, περὶ τὰ τέλη ἰδίως τῆς γῆς. ἑκατονταετηρίδος. Ἡ περὶ τὰς συναλλαγὰς εὐθύτης τοσοῦτον ἀκμαία ἦν παρὰ τοῖς νησιώταις τούτοις, ὥστε ἄγνωστοι ἦσαν παρ' αὐτοῖς αἱ φορτωτικαὶ καὶ λοιπαὶ προφυλάξεις, δι' ὧν ματαίως πολλάκις προσπαθεῖ νῦν ἡ ἐμπόρια νὰ προλάβῃ τὴν ὑπεξαίρεσιν ἢ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐμπορευμάτων. Ἐπ' ἴσης δ' ὅλως ἄγνωστος ἦν παρ' αὐτοῖς ἡ χρῆσις τῶν συμβολαίων καὶ συναλλαγματικῶν· ἀῖρκει μόνον — λέγει δὲ Γούδας — νὰ ὑπῆρχε ἐγγεγραμμένον ἐν πτῷ καταστήχῳ δανειστοῦ τινος, καὶ ἰδίᾳ χειρὶ αὐτοῦ μάστιγας, ὅτι αὗτος ἐδάνεισε τὸν δεῖνα ποσόν τι χρημάτων, καὶ ἐπιστεύετο τοῦτο παρὰ πάντων· ἦρκει κατ' ἐναντι τοῦ χρέους νὰ ὑπῆρχε σταυρὸς τις ἢ ἀριθμός, καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐθεωρεῖτο ὡς τεκμήριον ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ χρέος ἐπληρώθη, αὗτος δὲ, ὡς σημεῖον, ὅτι ἐπληρώθη ἐκ τοῦ ὅλου ποσοῦ τοσοῦτον, ὅσον ἐσήμενον οἱ ἀριθμοὶ (α).» Τοσοῦτον δὲ μεγάλη ἦν ἡ ἐκ τῆς περὶ τὰς συναλλαγὰς εὐθύτητος ἀναπτυχθεῖσα καλὴ πίστις ὥστε λέγεται ὅτι οἱ τε δανείζοντες καὶ οἱ δανειζόμενοι παρέδιδόν καὶ παρελάμβανον πάντοτε τὰ χρήματα ἐν ἐσφραγισμένοις σάκκοις, χωρὶς ποτὶς ν' ἀνοίξωσιν αὐτοὺς ὅπως βεβαιωθῶσι περὶ τῆς ἀκριθείας τοῦ περιεχομένου.

(α) Βίων παραλλήλων τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγέννησεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν, ὑπὸ Α. Γούδα, τόμ. Δ'. σελ. μέν.

Τῆς καλῆς δὲ ταύτης πίστεως ἔχαιρον οἱ Ὑδραῖοι οὐ μόνον παρ' ἀλλήλοις ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς Εὐρωπαϊοῖς μεγαλεμπόροις, οἵτινες πολλάκις ἐδάνειζον αὐτοὺς μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας, οὐδεμίαν ἀπόδειξιν λαμβάνοντες ἀλλ' ἀπλῶς ἐπὶ τῆς παροιμιώδους τιμότητος των ἐπαναπαυόμενοι.

Ἰνα δ' ἐναργέστερον οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται κατανοήσωσι τὸ μέγεθος τῆς Ὑδραϊκῆς τιμότητος παρατίθεμεν ἑνταῦθα τὰ ἐπόμενα δύω, ἄξια λόγου, γεγονότα:

Ὁ Ἑμμ. Χατζῆ Μιχάλης, ναυλωθεὶς κατὰ τὸ 1812 διὰ Σμύρνην καὶ ἔχων ἐν τῷ πλοίῳ αὐτοῦ μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διαφόρων Σμυρναίων ἐμπόρων, ἠναγκάσθη ὑπὸ κακοκαιρίας νὰ προσορμισθῇ εἰς τὴν νῆσον Σκῦρον. Οἱ τότε ἀνὰ τὰς Σποράδας ἀναστροφόμενοι διαδόητοι καὶ φυθεροὶ πειραταὶ Κατραμάδος καὶ Λόλιος δὲν ἐβράδυναν ν' ἀνακαλύψωσι καὶ τὸ ἐν τῷ λιμένι τῆς νήσου ταύτης προσορμισθὲν Ὑδραϊκὸν πλοῖον, ἐναντίον τοῦ ὁποῖα ὥρμησαν μετὰ δύω καλῶς ὥπλισμένων λιθουρνίδων. Ἀλλ' ὁ μὲν Χατζῆ Μιχάλης, προῖδὼν ὅτι πᾶσα ἀντίστασις κατὰ τῶν ἀγρίων ἐκείνων πειρατῶν ἦθελεν εἶσθαι ἀνωφελής, κατέλιπε τὸ πλοῖον εἰς τὴν διάθεσίν των, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὰ τῶν ἐμπόρων χρήματα καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο τιμαλφές ἐκέκτητο καὶ κρυβεῖς ἐν τινι κρυφίᾳ τῆς νήσου σκεπιᾶ· οἱ δὲ Κατραμάδος καὶ Λόλιος, λαβόντες ἐκ τῆς ἀποσκευῆς τῆς πλοῖα πᾶν ὅ,τι ἐχρειάζοντο, ἀπῆλθον.

Ἡ τῆς ληΐσεως τοῦ Ὑδραϊκοῦ πλοίου ἀπαισία ἀγγελία, ταχέως εἰς Σμύρνην ἀφικομένη, εἰς μεγίστην ἀθυμίαν ἐνέβαλε τοὺς ἐκεῖ ἐμπόρους, ὧν τὰ συμφέροντα καιρίως ἐβλάπτοντο. Μετ' ὀλίγας ὁμοως ἡμέρας, κοπάσαντος τοῦ ἀνέμου, ἡ ὑπερβολικὴ ἀθυμία των μετεβλήθη εἰς ἀνεκδιήγητον χαράν, καθ' ὅτι καταπλεύσας ὁ Χατζῆ Μιχάλης εἰς Σμύρνην τοῖς ἀπέδωκε σῶα καὶ ἀνελλιπῇ

ἔλα τὰ παρὰ πάντων ὡς ἀπολωλότα νομιζόμενα χρήμα-
τά των, διηγηθεῖς συνάμα αὐτοῖς καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ
διεσώθησαν αὐτά.

Ἄλλοτε πάλιν δ' Ἰω. Ὀρλάνδος, εἰς τῶν πρωτίστων
τῆς Ὑδρας οἰκοκυραίων, φορτώσας ἐν Μιτυλήνῃ τὰ δύο
αὐτοῦ πλοῖα ἐλαίῳ καὶ λαβὼν ἀνάγκην εἴκοσι πέντε χι-
λιάδων διστήλων, ἔγραψε περὶ τούτου τῷ ἐν Σμύρνῃ
ἀνταποκριτῇ αὐτοῦ Π. Ῥοδοκανάκῃ, ὅστις ὁμως κατὰ
λάθος τῷ ἔπεμψεν ἀντὶ τῶν εἴκοσι πέντε 'χιλιάδων εἴκο-
σιν ὀκτὼ χιλιάδας διστήλα, εἰς δούπιας Ἰσπανικάς. Ἀλ-
λ' ὁ τίμιος Ὀρλάνδος, κατανοήσας τὸ λάθος, ἐπέστρεψε
πάραυτα αὐτῷ μεγάλως ἐκπλαγέντι, τὸ περιπλέον (α).

Ἐκτὸς τῆς τιμιότητος οἱ Ὑδραῖοι ἐκέκτηντο καὶ δια-
φόρους ἄλλους, δυσσευρέτους νῦν, ἀρετάς. Οὕτως οὐδέ-
ποτε παρηνόχλουν ἢ ἡδίκουν τοὺς πλησίον αὐτῶν, ἀλ-
λ' αἰείποτε προήγαγον, ὅσον ἡδύναντο, τὴν εὐδαιμονίαν
των διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν. Ἦσαν δ' οὐ μόνον οἰκτίρμο-
νες καὶ ἐλεήμονες, ἀλλὰ καὶ φιλόξενοι καὶ δὴ καὶ λίαν γεν-
ναϊόδωροι τοῖς πιστῶς ὑπηρετοῦσιν αὐτοῖς. Τούτου δ' ἔ-
νεκεν ὅσοι ἄποροι ἱερεῖς, διδάσκαλοι ἢ ἱατροὶ μετέβαινον
τότε εἰς Ὑδραν, ἵνα ἐξασκήσωσιν ἐν αὐτῇ τὸ ἐπάγγελμά
των, τοσοῦτον ὠφελοῦντο, ὥστε ἀπέρχοντο μετὰ παρέ-
λευσιν ἐτῶν τινῶν ἔχοντες τὰ βαλάντια αὐτῶν πλήρη
χιλιάδων διστήλων!

Τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας ἦν ὄντως παροιμιῶδες
παρὰ τοῖς Ὑδραῖοις· μέγιστον ἀμάρτημα καὶ ὕπατος ἡθι-
κῆς ἐξαχρειώσεως βαθμὸς ἐθεωρεῖτο οὐ μόνον τὸ νὰ
δωρίξῃ ἢ νὰ χλευάζῃ νέος τις γέροντα, τοῦθ' ὅπερ σπα-
νιώτατα συνέβαιnen, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ ν' ἀντιλέγῃ
εἰς αὐτὸν ἢ νὰ καπνίζῃ, νὰ οἰνοποτῇ καὶ ἀσχημόνως νὰ

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 85 — 86.

καυηται παρουσία αὐτοῦ. Ὅσακις γέρων εἰσῆρχετο εἰς οἰκίαν τινὰ ἔπρεπε πάραυτα ὁ τυχὼν ἐν αὐτῇ καθήμενος νέος νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ παράσχη αὐτῷ τὸ κάθισμά του· ὁσακις δ' αὖθις συνέπιπτε νέος νὰ συναντηθῇ ἐν στενῇ ἐδῶ μετὰ γέροντος, ἔστω καὶ πνευστάτου, ὥφειλεν ἐξ ἅπαντος νὰ ὑποχωρήσῃ κοσμίως καὶ ν' ἀφήσῃ αὐτῷ ἐλευθέραν τὴν δίοδον, ἅφ' οὗ προηγουμένως τὸν ἔχαιρέτα μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

Ἄπαντες οἱ Ὑδραῖοι ἦσαν λίαν εὐσεβεῖς, ἰδίᾳ δ' αἱ γυναῖκες, αἵτινες, ἐν ἀπυσίᾳ τῶν πατέρων, ἀδελφῶν, συζύγων ἢ μνηστῆρων αὐτῶν, κατὰ πεντάδας καὶ δεκάδας συνεχῶς συνέβρεον σὺν θυμιάμασι καὶ κηροῖς εἰς τὰ ἐπὶ τῶν ἀποκρήμνων ὀρέων ὑποδομημένα πολυπληθῇ ναῖδια, ἔνθα γονυκλιτεῖς καὶ ἐν μεγάλῃ κατανύξει ἐδέοντο ὑπὲρ αὐτῶν καὶ παρεκάλων τὸν Παντοκράτορα ὅπως καθ' ἅπαντα τὸν πλὴν τοὺς διαφυλάττῃ ὑπὸ τὴν ἀγίαν πτέρυγάν Του. Τοσοῦτον δὲ καλῶς ἦν ἐρρίζωμένη ἡ εὐσέβεια παρὰ τοῖς νησιώταις τούτοις καὶ τοσοῦτον ἀμόλυντος διετηρήθη ἐκ τῆς ἐπικρατησάσης· μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀσεβείας, ὥστε ἅπαντες οὐδὲν ἐπεχείρουν πρὶν ἢ ἐπικαλεσθῶσι τὴν θεῖαν ἀντίληψιν, ἣ καὶ μόνῃ ἀπέδιδον δλας τὰς ἐπιτυχίας αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὅσω ἐπλούτουν οὗτοι τόσω καὶ οἱ ναὶ αὐτῶν ἐθησαύριζον χρυσόν, ἄργυρον καὶ ποικίλα ἄλλα βαρύτιμα ἀναθήματα· καὶ ἦν σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ τοῦ πλοῦ, πλοίαρχος ἢ ναύτης χωρὶς νὰ φέρῃ καὶ ἀνάθημά τι εἰς τὸν ναὸν τοῦ προστατεύσαντος αὐτὸν ἀγίου.

Πάντῃ ἄγνωστα ἦσαν παρὰ τοῖς Ὑδραῖοις τὰ κακοήθειαν ἐμφαίνοντα ἐγκλήματα ἢ κακουργήματα· κλοπῇ, δόλος, ψευδορκία κλπ. ἦσαν λέξεις διαγεγραμμέναι ἐκ τοῦ λεῖξικοῦ αὐτῶν. Μόνον δὲ τὰ ἐμφαίνοντα ἀνδρείαν, ἢ καὶ ἄκρατον ἐπιθυμίαν πρὸς ἐπίδειξιν ταύτης ἐγκλήματα, κα-

πηγγέλλοντο εἰς τὴν ἐπιτόπιον διοίκησιν καὶ ἐκολάζοντο τὰ μὲν μικρὰ παρὰ ταύτης κατὰ τὰ πάτρια ἔθιμα, τὰ δὲ μεγάλα παρὰ τοῦ καπετὰν πασσᾶ.

Περὶ ἐργείας δ' ἄξιον ἵνα ὅτι ὅσῳ θαφιλέστερα πλοῦτη συνεσωρεύοντο ἐν Ὑδρᾷ, «τόσῳ ἰσχυρότερον ἐκρατύνετο ἡ ἡθικὴ καὶ τόσῳ ἐπιζηλότερον ἐστρεφεῖντο τὰ πάτρια ἡθῆ καὶ ἔθιμα. Οἱ εὐπορώτεροι κατὰ τοῦτο μόνον διεκρίνοντο τῶν ἀπορωτέρων, καθ' ὅσον καλλιεργοῦντες ἠναιετώτερόν πως τὰ ἡθῆ των, εἵλκουον καὶ εὐκολώτερον τὸ σέβας τῆς κοινωνίας· ἄλλως οἷον εἶδος ἐνδυμασίας ἔφερεν ὁ ἀπλοῦς καὶ μὴ λίαν εὐπορος ναύτης, τὸ αὐτὸ ἔφερε καὶ ὁ πλοίαρχος, ὅστις διεκρίνετο τοῦ ἀπόρου μόνον κατὰ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν ἀπαράμιλλον φιλοτιμίαν εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν πατρίων ἀρετῶν (α).»

Ἡ περὶ τὴν δόλαιαν λιτότητος ἦν Σπαρτιατικὴ· τὰ πολυποίκιλα φαγητά, ἡ χρῆσις τοῦ καφφέ καὶ τινων ἄλλων περιπτῶν, κατὰ Κριεζῆν (β), πραγμάτων ἦσαν ὅλως ἄγνωστα παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ὑδραίοις. Μόλις δὲ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1769 ἐκραγεῖσαν πολυθρόλλητον Γαλλικὴν ἐπανάστασιν ἤρξαντο οὗτοι ν' ἀπολαύσει τῶν παρὰ τοῖς λοιποῖς Εὐρωπαίοις λαοῖς ἡδονῶν, ἐξ ὧν ὁμοως, ὥς συνετοὶ ἄνδρες, μετεκόμιζον οἴκοι μόνον ἐκεῖνας, αἷτινες ἐνίσχουον τὰ χρηστά αὐτῶν ἡθῆ· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπέκδύοντο ἅμα ὥς εἰσέρχοντο ἐν τοῖς πλοίοις· τοῦτου ὁ ἔνεκα ὁ πλοῦτος αὐτῶν συνετέλει μόνον εἰς τὴν καλῶς ἐννοουμένην εὐημερίαν καὶ οὐχὶ εἰς τρυφὰς καὶ ἡδονὰς καὶ εἰς ἐκφραυλισμόν. Οἴκους μόνον λαμπροὺς ἔδλεπέ τις τότε καὶ ἀδάμαντας καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον

(α) Βίων παραλλήλων τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεφάντων ἀνδρῶν, ὑπὸ Α. Γούδα, τόμον Δ'. σελ. μέ.

(β) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ, σελ. 187.

»εἰς σχεύη ἢ εἰς κόσμον καὶ τὸ πλεῖστον εἰς νομίσματα
 »ἐν δεξαμεναῖς ἐναποταμιευμένα, ἀλλ' οὐχὶ τρίχαπτα
 »(dantelles), οὐχὶ βαρυτίμους μηλωτὰς (γούνας), οὐχὶ
 »ἐπιπροσθέτους κόμας (perouques), οὐχὶ χρυσοῦφαν-
 »τα ἐνδύματα, οὐχὶ περὰ ἐπὶ τε τῶν γυναικείων καλυμ-
 »μάτων, καὶ ἐν ταῖς στρωμναῖς καὶ προσκεφάλοις· οὔτε
 »μόσχους καὶ ἀρώματα μετεχειρίζοντο εἰς τὰ ἐνδύματα
 »αἱ γυναῖκες τότε, οὔτε φυμμίθιον εἰς τὸ πρόσωπον. Ἡ
 »μὲν χάρις ἦν ἐπεδίωκον εἰς ἀμφοτέρα ταῦτα ἥτο ἡ
 »καθαριότης, ἡ εὐπρέπεια καὶ ἡ σεμνότης.

«Πολλοὶ μὲν γυναῖκες ἔπαθον ἕνεκα ὑπερμέτρου ἐπι-
 »μελείας αὐτῶν εἰς τὴν καθαριότητα τῶν τε οἰκῶν καὶ
 »τῶν ἐνδυμάτων ἑαυτῶν τε καὶ τῶν συζύγων καὶ τῶν
 »τέκνων, οὐδεμία δὲ μὴ ἕνεκα φυμμιθίσματος, ἢ στηθό-
 »δέσμου ἢ στενῆς ζώνης, ἢ ἕνεκα ἐνδύματος εἴτε μὴ
 »καλύπτοντος τὸ στηθος καὶ τὰς ἀγκάλας (decolté) εἴτε
 »συρομένου ὅπισθεν ὡς οὐρὰ τῶν ταῶν, καὶ σαρώνον-
 »τος τὰς ἀκαθαρσίας τῶν ὀδῶν. Πολλοὶ δὲ ἄνδρες ἔπα-
 »θον μὲν ἕνεκα παραβόλων καὶ ριφοκινδύνων ἐπιχειρή-
 »σεων αὐτῶν ἐν τοῖς πλοίοις, οὐδεὶς δ' ἕνεκα νωθρότη-
 »τητος καὶ μαλθακοῦ βίου οἴκοι· πολλοὶ μὲν ἀπώλεσαν
 »καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ δακτύλους καὶ χεῖρας καὶ ὀδόντας
 »ἕνεκεν ἐκπυρσοκροτήσεως ὀπλων, ἢ δυσεκτελέστου ἢ
 »ἀπροσέκτου ἐργασίας· οὐδεὶς δὲ ἴσως τοὺς μύστακας καὶ
 »τὰς ὀφρῦς, ἢ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, ἢ τὴν θρᾶσιν καὶ
 »τὴν φωνὴν ἕνεκα ἀλωπεκιάσεως ἢ ἀφροδισίων παθῶν,
 »καὶ οὐδεὶς ἀπώλεσε τὰς φρένας ἢ ἀπεκτηνῶθη ἕνεκα
 »ἄλλου εἵδους παρὰ φύσιν ἀκολασίας (α.)»

(α) Βίων παραλλήλων τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλ-
 λάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν, ὑπὸ Α. Γούδα, τόμον Α'.
 σελ. μζ'.—μή.

Ὡς οἱ Ὑδραῖοι, οἵτινες, κατὰ τὸν Rouqueville (α), ἦσαν οἱ ὠραιότατοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἄνδρες, οὕτω καὶ αἱ Ὑδραῖαι, κατὰ γενικὸν κανόνα, ἦσαν τὸ πάλοι μεγαλόσωμοι, εὐεοεῖς καὶ εὐρωστοί, ἀληθεῖς ἐν ἄλλαις λέξεσιν Ἀμαζόνες, κινεῦσαι τὸν θαυμασμὸν τῶν περιηγητῶν (β), πλὴν λίαν εὐσχήμονες καὶ εὐπρεπεῖς. Ἐν οὐδεμιᾷ τῆς Ἑλλάδος χώρᾳ ἐβίου αἱ γυναῖκες μετὰ τοσαύτης σεμνότητος ὥς ἐν Ὑδρᾷ, ἔνθα ἐν ὅσῳ μὲν ἦσαν ἄγαμοι κατεγίνοντο ἐνδελεχῶς καὶ ἐπιμελῶς περὶ διαφόρους οἰκιακὰς ἀσχολίας, σπανίως εἰς τοὺς ἄνδρας ἐμφανιζόμεναι καὶ οὐδέποτε ἐκ τῶν θυρίδων προκύπτουσαι, ὅπως τῶν διαβαινόντων θεῶνται, ὁπόταν δ' ἐνυμφεύοντο ἀφωσιοῦντο ψυχῇ τε καὶ σώματι τῷ ἰδίῳ αὐτῶν συζύγῳ, ὃν ὑπερηγάπων καὶ ἐσέβοντο.

Ἡ παράδοσις τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως ἦν σχεδὸν ἄγνωστος τότε ἐν Ὑδρᾷ· εἰ δέ ποτε γυνή τις ἐφωρᾷτο ὥς μοιχαλὶς, τοῦθ' ὅπερ σπανιώτατα συνέβαινε, ἐτιμωρεῖτο παραδειγματικῶς κατὰ τὸν ἐπόμενον ἀξιοπερίεργον τρόπον : Ἀναβιβαζομένη ἐπὶ ὄνου κατ' ἀρχὰς μὲν περιήγετο, μελαίνῃ βαφῇ τὸ πρόσωπον μεμολυσμένη, εἰς τὰς διαφόρους τῆς πόλεως ἀγυιάς, παρακολουθουμένη ὑπ' ἀπειραρίθμων μ ο σ χ ο μ α γ γ ῶ ν, διαπρυσίως γιμχαρίζόντων καὶ σαπροῖς λεμονίοις τυπτόντων αὐτήν, ἀκολούθως δὲ παρεδίδετο ὥς ἄτιμος τοῖς γονεῦσιν, ἧ, ἐν ἐλλείψει τούτων, τοῖς ἐγγυτέροις συγγενεῦσιν αὐτῆς, οἵτινες ὥφειλον νὰ τὴν δεχθῶσιν.

(α) Voyage de la Grèce, VI. 304.

(β) Ὁ Emerson ὑπερεπαινῶν τὰς Ὑδραίας, ἀναφέρει ὅτι αὐταὶ ἦσαν αἱ ἐπαγωγότεραι τῶν γυναικῶν, ἀς ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶδε. (Tableau de la Grèce en 1825, ou récit des voyages de M. J. Emerson etc. traduit de l'Anglais par Jean Cohen p. 104.)

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ παλαιαὶ τῆς Ὑδρας γυναῖκες ἦσαν λίαν πολυτοχοὶ τοιουτοτρόπῳ ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατήντησαν νὰ τέξωσιν 20—24 τέκνα· ἦσαν δὲ πρὸς τί- τοις καὶ πολλοὶ φίλεργοι, καθ' ὅτι ἀκαταπαύστως κατεγίνοντο περὶ τὸ νήθειν καὶ ὑφαίνειν τὰ ἱμάτια οὐ μόνον αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἀπάσης τῆς οἰκογενείας των. Ἡ τῶν θεραπει- νίδων χρῆσις ἦν τότε ἄγνωστος· ἐκάστη δ' οἰκογένεια ἔ- πλυνε μόνη ἅπαντα τὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς οἴκου ἱμάτια εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μετέφερε τὸ πρὸς πόσιν ἀναγκαιοῦν ὕδωρ, φέρουσα ἐπ' ὤμων μὲν τὸ βαρέλιον, ἐν ταῖς χερ- σὶ δὲ τὸ ἐργόχειρον. Τοῦ ἀπλοῦ τοῦτου ἐθίμου λεί- ψανα διετηροῦντο μέχρι τοῦ ἔτους 1795· ἀπὸ τῆς ἐπο- χῆς ὅμως ταύτης ἐξηλείφθησαν παντελῶς, διότι ἅπασαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι ἐκέκτηντο ἤδη δεξαμενὰς πρὸς ἐναπο- ταμίευσιν τοῦ πρὸς πόσιν καὶ πλύσιν ἀπαιτουμένου ὑε- τίου ὕδατος.

Οἱ Ὑδραῖοι ἠγάπων, περιεποιοῦντο καὶ ἐνέδουον με- γαλοπρεπέστατα τοὺς συντρόφους τοῦ βίου αὐτῶν, τοῦ- του δ' ἕνεκα ἀκαμμία—κατὰ τὸν Γάσπαριν (α)—Νιδρι- ώτισσαν δὲν ἐφαίνετο αἰεὶ ξένον τόπον ὅτι ἔνε μαγεῖρις- σα ἢ βυζάστρα. » (β) Νῦν ὅμως ἡ μεγάλη πενία, ἡ κα- τατρύχουσα ἀνηλεῶς, ὥς μὴ ὤφειλε, τοὺς πλείστους κα- τοίκους τῆς ἡρωϊκῆς μὲν πλὴν ἀτυχοῦς Ὑδρας, ἀναγ- κάζει αὐτὰς ν' ἀποδημῶσι συνεχῶς κατὰ πεντάδας καὶ δεκάδας εἰς διαφόρους πόλεις, ἰδίᾳ δ' εἰς Πειραιᾶ καὶ Ἀθήνας, ἔνθα αἱ πρῶην ἀγέρωχοι δέσποναι γίνονται थे- ραπεινίδες, ῥάπτριαι καὶ τροφοί, ὅπως τὰ πρὸς τὸ ζῆν

(α) Γεωγραφίας Ἀδάμ. Γασπάρεως σελ. 342.

(β) Κατὰ γενικὸν κανόνα αἱ παλαιαὶ Ὑδραῖαι οὐδέποτε ἀπῆρχοντο τῆς νήσου αὐτῶν· εἰδὲ ποτέ τις συνέβαινε διὰ κα- τεπείγουσαν ἀνάγκην νὰ πράξωσι τοῦτο, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλά- χιστον, ἐκινδύνευσεν ἀπολέσῃ τὴν ὑπόληψιν, ἣν πρῶτερον ἔχαιρε.

τοῦλάχιστον προσπορισθῶσιν, ἅφ' οὗ οἱ ἐπὶ τῆς ψάθης θανόντες καὶ διὰ συνεισφορᾶς ἐνταφιασθέντες μεγάθυμοι πατέρες καὶ σύζυγοι αὐτῶν προθύμως ἐθυσίασαν κατὰ τὸν ἱερὸν ἁγῶνα καὶ τὸν ὕστατον ὁδολόντων ὑπὲρ τῆς κοινῆς τοῦ γένους ἡμῶν σωτηρίας.

Οἱ παλαιοὶ τῆς Ὑδρας κάτοικοι συνειθίζον νὰ μνηστεύωσιν ἄνευ ἱεροπραξίας τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου καὶ δεκάτου τοῦ πολὺ ἔτους τῆς ἡλικίας· ὥς ἐκ τούτου δὲ πολλάκις διελύετο ἡ μνηστεία εὐθὺς ὥς οἱ μεμνηστευμένοι ἐνηλικιῶντο, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἀρμενοπούλου (α), εἰ μὲν ἡ διάλυσις ἐπῆρχετο ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ δόντος τῆς ἀρραβῶνας, οὗτος ἔστερεῖτο αὐτῶν, εἰ δ' ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ λαβόντος, οὗτος ἀπέδιδε τὸ διπλάσιον.

Ὡς δὲ λίαν πρωίμως ἐμνηστεύοντο οἱ Ὑδραῖοι, οὕτω καὶ λίαν ἐνωρίς ἐνυμφεύοντο, καθ' ὅτι νόμιμος τότε πρὸς γάμον ἡλικία ἦν διὰ μὲν τὰ ἄρρενα ἡ συμπλήρωσις τοῦ 18 ἔτους, διὰ δὲ τὰ θῆλυ ἡ τοῦ 12. Ἐτελεῖτο δ' ὁ γάμος κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους, καθ' ὃν δῆλα δὴ χρόνον ἡ μικρὰ τῆς Ὑδρας πόλις ἦν ἔτι περιορισμένη ἐν τῇ Κιόφᾳ κατὰ τὸν ἐπόμενον ἀξιοπερίεργόν τε καὶ μεστὸν ἀπειραρίθμων δεισιδαίμονιων τρόπον.

«Ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες τὴν Κυριακὴν τὸ πρωτὶ συνηθροίζοντο, οἱ μὲν νῆμίσεις εἰς τὸν οἶκον τοῦ νυμφίου, οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸν ντῆς νύμφης, διὰ νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ γάμου, πλὴν μετημφιεσμένοι οἱ μὲν ἄνδρες μὲ γυναικεῖα φορέματα, αἱ δὲ γυναῖκες ὡσαύτως, καθὼς νσυνειθίζουν σήμερον τὴν ἀποκρέω, οἵτινες περιϊστάμενοι εἰς τὸν στολισμὸν τῶν μελλονύμφων, ἐτραγῶδουν

(α) Ἐξαβίθλου Ἀρμενοπούλου Δ'. β' 1.

ἡμὲ τὸν ἦχον τῶν λυρῶν· ἐγένετο δὲ ὁ στολισμὸς αὐτῶν οὕτω πως.

■ Ὁ νυμφίος, ἄφ' οὗ ἐνεδύετο τὰ καλλίτερά του φορέματα, τὸν περιέβαλλον ἐπ' αὐτῶν ἐν ἔνδυμα μακρὸν, μπινίσι λεγόμενον Τουρκιστί, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐτύλιον σερβέτιαν ποικιλόχρουν, καταστολισμένην ἡμὲ διαφόρων εἰδῶν λουλούδια· ἀκολούθως ἐκρέμνων εἰς ἡτὸν δεξιὸν ὤμὸν του ὑπερμεγέθη κουλούραν, κατεσκευασμένην ἀπὸ τὴν προτεραίαν μετὰ μέλιτος καὶ ἀλεύρου, εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν πλευρὸν τὸν ἐζώννουν σπαθίον, ὁπερ ἐσήμαινε τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἐξουσίαν, ἣν εἶχεν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῆς γυναικός.

■ Τὸ αὐτὸ ἐποιοῦν συγχρόνως καὶ οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης περιϊστάμενοι, τῆς ὁποίας τὴν κεφαλὴν ἄφ' οὗ ἐκτένιζον καὶ εὐτρέπιζον αἱ γυναῖκες, τὴν περιέβαλλον ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων της ἐν μπινίσι, ὅμοιον σχεδὸν μὲς τὸ τοῦ νυμφίου. Ἀκολούθως ἐσκέπαζον τὴν κεφαλὴν της μὲς μίαν καλύπτραν λευκὴν, ἐμπολίαν ὀνομαζομένην, κεντημένην μὲς μαῦρα στίγματα εἰς τὰς δύο ἄκρας αὐτῆς, ἔχουσαν ἐπ' ἑσῆς χροσσοὺς (φούντας) καὶ κλώσια, εἰς τρόπον ὥστε ἡ μὲν μία ἄκρα ἐδένετο εἰς τὴν κεφαλὴν της, ἡ δὲ ἄλλη κατέβαινε διὰ τῶν ὤμων καὶ ἐκρέματο εἰς τὰ ὀπίσθιά της. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐμπολία καὶ τὰ δύο μπινίσια, κατεσκευασμένα ἐπίτηδες ἀπὸ τοῦ κοινὸν τῆς χώρας, ἐβάλλοντο κατὰ μέρος μετὰ τὸν γάμον, διὰ νὰ χρησιμεύσουν καὶ ἄλλοτε δι' ἄλλους μελλονόμφοις.

■ Ἐπάνω δὲ τῆς ἐμπολίας ἐπέβαλλον τὰ τρία πτερὰ τοῦ παγωνίου, σεργούτζια καλούμενα Τουρκιστί, καὶ ἐπὶ τέλους καλύπτουσαι τὸ πρόσωπόν της μὲς ἐρυθρὰν σκέρπην, κατερχομένην μέχρι τοῦ ἐδάφους, τὴν ἐκάθιζον ἐπὶ ῥακῇ κλας, καὶ οὕτω κρατοῦσα τὰς χεῖρας ἡνωμένας

ἔσθωθεν τῆς σκέπης χωρὶς νὰ κινῆται, οὔτε νὰ λαλῇ
 »διόλου, ἀλλ' ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς προσηλωμέ-
 »νους κατὰ γῆς, ἐπερίμενεν ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ μέλλων νυμ-
 »φίος τῆς· αἱ δὲ περιϊστάμεναι γυναῖκες τῆς ἐσφόγγιζον
 »τὸν ἰδρώτα. Τῶν προπαρασκευῶν τελειωθείσων, εἶδο-
 »ποιούμενος ὁ νυμφίος ἐξήρχετο τῆς πατρικῆς οἰκίας
 »μεθ' ὅλης τῆς συνοδίας του, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ παρα-
 »λάβῃ τὴν μελλόνυμφον καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐκ-
 »κλησίαν, ἣ δὲ τελετὴ ἐγίνετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

»Προηγούμενοι ἔμπροσθεν διάφοροι σημαῖαι καί, προ-
 »πορευομένων τῶν ἱερέων, ἡκολούθει κατόπιν ὁ νυμφίος
 »μεθ' ὅλης τῆς συνοδίας του σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις,
 »οἷτινες καθ' ὅλην τὴν βακχικὴν πορείαν των συνεχρό-
 »τουν χοροὺς, τραγωδοῦντες μὲ συγκεχυμένας φωνάς,
 »συνωδευμένας ἀπὸ τὸν ἦχον τῶν λυρῶν, εἰς τρόπον
 »ὥστε ἀντήχουν ὅλοι οἱ δρόμοι ἀπὸ τὰς φωνάς των καὶ
 »τὴν πυροσφύρησιν τῶν πυροδόλων, ἕως οὗ προσήγγι-
 »ζον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης.

»Ἄμα δὲ ὁ ἦχος τῶν προπορευομένων λυρῶν ἀνήγ-
 »γελλε τὴν ἔλευσιν τοῦ γαμβροῦ, αἱ περιϊστάμεναι γυ-
 »ναῖκες ἐσῆκωναν τὴν νύμφην ἀπὸ τὴν καθήκλαν καὶ
 »ἵστατο ὀρθία, ἕως οὗ παρουσιαζόμενος ὁ νυμφίος πρὸ
 »τῆς εἰσόδου καὶ προσεγγίζων τὴν θύραν, ἔσυρεν ἀμέ-
 »σως τὸ σπαθίον του, καὶ ἐκτύπα σταυροειδῶς τρεῖς τοὺς
 »παραστάτας τῆς θύρας· εἶτα ὀράττων εἰς χεῖρας του
 »τὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου του κρεμαμένην κουλούραν, τὴν διε-
 »μέλιζε μὲ τὸ σπαθίον εἰς τέσσαρα τεμάχια, τὰ ὅποια
 »ἔρριπτεν ἄνδον τῆς οἰκίας καὶ τὰ διανοοῦντο οἱ περιϊ-
 »στάμενοι. Ἄφ' οὗ ὁ γαμβρὸς ἐτελείωνε τὴν πρᾶξιν ταύ-
 »την, ἀπεσύρετο καὶ ἵστατο ὀρθίος ἔξωθεν τῆς θύρας.
 »Τότε ὁ ἀδελφὸς τοῦ γαμβροῦ, ἣ ἐν ἐλλείψει τούτου ὁ
 »πλησιέστερος συγγενής, πρῶτος πρὸ πάντων εἰσῆρχετο,

»δοῦν εὐρίσκων τὴν νόμφην ἱσταμένην καὶ κρατοῦσαν εἰς χεῖρας τῆς ἀγγεῖον, ἀφ' οὗ τὴν ἡσπάζετο τῆς ἐφόρει »δακτύλιον ἀργυροῦν· κατόπιν αὐτοῦ εἰσῆρχοντο καὶ ὀλοὶ »οὶ συνοδεύοντες αὐτήν, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἔρριπτον εἰς »τὸ ἀγγεῖον ἀπὸ ἑν νόμισμα ἀργυροῦν, ἐξήρχοντο τῆς »οἰκίας.

»Μετὰ τὸ φιλοδώρημα τοῦτο, ὅπερ συνέτεινε πολὺ εἰς »τὴν αὖξιν τῆς περιουσίας τοῦ νυμφίου, διότι ἐσυνά- »ζετο ἀρκετὴ ποσότης ἀργυρίου, ἐπαρουσιάζετο εἰς τὴν »θύραν ἡ μήτηρ τῆς νύμφης, ἥτις, ἀσπαζομένη τὸν »γαμβρὸν τρίς, τοῦ ἐφόρει πρῶτον δακτύλιον, δεύτερον »ἔρριπτεν ἔνδον τοῦ ὑποδήματός του ἐν ἀργυροῦν νόμι- »σμα, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε νὰ πατῇ πάντοτε ἐπ' ἀργυρίου, »τοῦτ' ἔστι νὰ ἀποκατασταθῇ πλούσιος, καὶ τρίτον τὸν »ἐφιλοδώρει ἑν ῥινόμακτρον μεταξωτόν, συνωδευμένον »ὁμως μὲ ἑν ῥάπισμα τόσον σφοδρόν, ὥστε ἐκκοκίνιζεν ἡ »παρεῖά του. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἦτο καὶ ἀστεία, πλὴν ἐλ- »λογίζετο τότε καὶ ὡς σημεῖον φιλοστοργίας· τὸ αὐτὸ ἐ- »ποιοῦν καὶ αἱ προσερχόμενοι ἄλλαι γυναῖκες, φιλοδω- »ροῦντες αὐτὸν μὲ τὸ ῥάπισμα καὶ τὸ χειρόμακτρον, τὸ »ὁποῖον ἔρριπτον ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ἄς φαντασθῇ ὁ »ἀναγνώστης εἰς ποίαν δυσάρεστον θέσιν διέκειτο ὁ δυ- »στυχὴς γαμβρὸς μετὰ τόσα ῥάπισματα, καὶ ὁμως ἦτον »ὑποχρεωμένος νὰ στέκῃ ἀκλόνητος, διότι ἡ ἐθιμοταξία »τὸν ὑπεχρέωνε νὰ μὴ κινῆται διόλου, καὶ νὰ τὰ ὑποφέ- »ρῃ μετὰ μεγίστης ὑπομονῆς· πλὴν εἶχε καὶ πα- »ρηγορίαν, διότι αἱ δύο εἰς τὰ πλάγια τοῦ ἱστάμεναι γυ- »ναῖκες εἶχον τὴν φροντίδα ὅταν αὐτὸς ἰδρῶνεν, ἡ μὲν »μία νὰ σπογγίζῃ τὸν ἰδρῶτά του, ἡ δὲ ἄλλη νὰ συνάζῃ »τὰ ἐπὶ τοῦ ὤμου τε χειρόμακτρα, ἅτινα, τυλίσσουσα εἰς »ἕτερον, ἐβάστα καθ' ὁδὸν μέχρι τῆς εἰς τὸν οἶκον ἐπι- »στροφῆς τοῦ νυμφίου. Ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα ἐγίνοντο εἰς

τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἐνούμεναι αἱ δύο συνοδαὶ τῶν
 »μελλονύμφων, ἤρχοντο εἰς τὸν ναόν, ὅπου ἐτελεῖτο ἡ
 »συνήθης τελετὴ τοῦ στεφανώματος.

» Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἱεροπραξίας, προηγουμένου
 »τοῦ νυμφίου μετὰ τῆς συνοδίας, ἐξήρχοντο τοῦ ναοῦ
 »βαδίζοντες μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς προανεφέραμεν.
 » Παρηκολούθει δὲ τὸ κατόπιν καὶ ὅλη ἡ συνοδία τῆς
 »νύμφης, ἥτις ἔχουσα τὰς χεῖρας ἡνωμένας ἐπὶ τῆς κοι-
 »νίας, καὶ στηριζομένη εἰς τοὺς βραχίονας τῶν δύο νυμ-
 »φαγωγῶν, ὄντων ἐκ τῶν στενωτέρων συγγενῶν αὐτῆς,
 »ὠδήγετο παρ' αὐτῶν· ἐδάδιζε δὲ τόσον βραδέως, καθό-
 »τι τὸ σῶμά της κλίνουσα εἰς τὰ ἔμπροσθεν, τὴν δὲ κε-
 »φαλὴν εἰς τὰ ὀπίσθεν ἔχουσαν, ὥστε μετὰ βίας ἐν δια-
 »στήματι ἑνὸς λεπτοῦ ἔκαμνε πέντε βήματα, ἐπειδὴ
 »οὕτως ἀπῆτει ἡ ἐθιμοταξία καὶ οὕτως ἔπρεπε νὰ βαδί-
 »ζῃ, ἵνα μὴ κατηγορηθῇ.

» Ἀφ' οὗ δὲ τοιοῦτοτρόπως περιφέρετο καθ' ὅλον τὸ
 »χωρίον διὰ νὰ δέχεται ὅλων τῶν κατοίκων τὰς εὐχάς,
 »προσπελάζουσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νυμφίου, ἐκράτει εἰς
 »χεῖρας ῥῶδι, ὅπερ ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς, καὶ ἀφ' οὗ ἐκτύ-
 »πα μὲ αὐτὸ σταυροειδῶς τοὺς τέσσαρας παραστάτας
 »τῆς θύρας τρίς, τὸ ἔρριπτε κατὰ γῆς ἑνδον τῆς οἰκίας
 »μὲ δύναμιν διὰ νὰ σκορπίσῃ. Σημειωτέον, ὅτι μεταξὺ
 »τῶν ἄλλων προλήψεων ἐξελάμβανον τὸ ῥῶδι, ὡς σύμ-
 »βολον πολυτεχνίας.

» Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἐξήρχοντο τῆς οἰκίας οἱ γο-
 »νεῖς τοῦ νυμφίου πρὸς ὑποδοχὴν τῆς νύμφης, καὶ ἐναγ-
 »καλιζόμενοι πρῶτον τὴν νύμφην ἔπειτα τὸν υἱὸν τῶν,
 »ἡσπάζοντο ἀμφοτέρους τρίς· ἐπομένως ὁ πατὴρ κρα-
 »τῶν ἀνὰ χεῖρας μίαν πῆτταν, ἓν τεμάχιον τυροῦ καὶ
 »ἕτερον ἀπὸ ὀξύγγιον προβάτου, ἐπέθετεν αὐτὰ ἐπ' ὤ-
 »μων τῶν νεονύμφων· συγχρόνως δὲ περιβάλλων ἀμφο-

»τέρους μὲ ἐν χειρομάνδυλον καὶ σύρων αὐτούς, τοὺς
»εἰσῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν. Τὰ ἀνωτέρω τρία εἶδη ἐδήλουν
»τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν μακροδιότητα, δῆλα δὴ νὰ ζή-
»σῃσι τόσον, ὥστε νὰ λευκανθῶσιν αἱ τρίχες αὐτῶν, ὡς
»τὸ τυρίον καὶ τὸ ὀξύγγιον, τὸ δὲ χειρόμακτρον, τὸ δ-
»ποῖον ἦτο βαμβάκερον καὶ ὠνομάζετο παρὰ τῶν κατοί-
»κων Μεσσάλα, εἶχε μάκρος εἴκοσιν ἕως τριάκοντα πή-
»χεων.

»Μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν νεονύμφων εἰσῆρχοντο παρα-
»χρῆμα σωρηδὸν καὶ ὅλοι οἱ παρακολουθοῦντες αὐτούς,
»ὥθουντες καὶ ὠθούμενοι, ἐπευχόμενοι αὐτοὺς μὲ ἀλ-
»λαλαγμοὺς καὶ εὐφημίας· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τρύτῳ αἱ
»γυναῖκες ἔρρανον τοὺς νεονύμφους, ἄλλαι μὲν μὲ βαμ-
»βακόσπορον, ἄλλαι δὲ μὲ λεπτοκάρυα, καὶ ἄλλα σύμ-
»βολα οἰκιακῆς εὐπορίας, ἕτεραι δὲ μὲ παράδας· ἐπομέ-
»ανως ἢ μήτηρ, κρατοῦσα ποτήριον πλήρες μέλιτος μετ' ἁ-
»μυγδάλων, προσέφερε καὶ ἐγεύοντο οἱ νεόνυμφοι, τὸ
»δοποῖον ἦτο σύμβολον ἡδέως καὶ τερπνοῦ βίου· εἰς δὲ τὴν
»λοιπὴν συνοδίαν προσέφερον σῦκα καὶ σταφίδας μετὰ
»βραχίου, ἐπειδὴ τότε δὲν ἐγνώριζον τὴν χρῆσιν τῶν
»πλακουντίων καὶ ἄλλων γλυκισμάτων.

»Τούτων γενομένων ἐκάθηντο μετ' ὀλίγον εἰς τὸ γεῦ-
»μα, ὅπερ διήρκει μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Κατὰ δὲ τὸ
»διάστημα τοῦτο ἡτοιμάζετο ἡ γαμήλιος κλίνη, ὅπου
»μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν συνανακειμένων ὠδηγεῖτο ἡ
»νύμφη παρὰ τῆς πενθερᾶς μὲ λαμπάδα, καὶ τὴν ἔθε-
»τεν ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἀποσιωπῶ ἦδη τὰς ἐπὶ λεπτοῦ
»συνηθείας τοῦ γάμου ὡς περιττάς· χρεωστῶ ὁμως ν' ἁ-
»ναφέρω ἄλλας περιεργότερας, αἵτινες εἰσὶν αἱ ἐξῆς :

α' Ὁ γάμος διήρκει ὀκτὼ ἡμέρας κατὰ συνέχειαν, καὶ
»εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἀνεβάλλοντο ὅλαι αἱ ἐργα-
»σίαι τῶν κατοίκων, χωρὶς νὰ καταγίνωνται, εἰμὴ εἰς

»τὴν εὐθυμίαν. Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν τοῦ γάμου μετὰ τῷ
 »γεῦμα ἡ νύμφη, φέρουσα εἰς χεῖρας ὑδρίαν οἶνον, ἀπήρχε-
 »το μεθ' ὄλων τῶν συγγενῶν, ἐκτὸς τοῦ νυμφίου ὁμοως,
 »(ἐπειδὴ ἦτον ὑποχρεωμένος νὰ διαμένη εἰς τὴν οἰκίαν
 »μὲ τοὺς γονεῖς του, διότι δὲν τοῦ ἦτο συγχωρημένον νὰ
 »ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του, ἐὰν δὲν συνεπληροῦντο αἱ ὁκτώ
 »ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος,) καὶ οὕτως ἤρχοντο εἰς τὰ κα-
 »λὰ πηγὰς μετὰ τὴν ἰδίαν προπομπὴν, ἣν ἔκαμνον
 »καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ γάμου.

»Φθάνοντες ἐκεῖ, ἴσταντο ἅπαντες, κάμνοντες ἕνα κύ-
 »κλον γύρωθεν τοῦ φρέατος. Ἡ δὲ νύμφη, πλησιάζουσα
 »παρὰ τὸ φρέαρ, ἔθετεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἕνα παρᾶν, νο-
 »μισμάτιον Τουρκικὸν ἀντίστοιχον τοῦ λεπτοῦ, τὸν ὁποι-
 »ον ἀφ' οὗ ἤγγιζεν εἰς τὸν δάκτυλόν της τρίς, ἀπαριθμοῦ-
 »σα 1, 2, 3, μετὰ τὸν τρίτον ἀριθμὸν τὸν ἔρριπτεν ἐνδον
 »τοῦ φρέατος· τί δὲ ἐσήμαινον οἱ τρεῖς ἀριθμοὶ οὗτοι
 »δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν. Ἀκολούθως, περι-
 »φερομένη μὲ τὴν ὑδρίαν ἀνὰ χεῖρας γύρωθεν αὐτοῦ τρεῖς
 »φοράς, εὐκαίρωνεν ὅλον τὸν ἐν αὐτῇ οἶνον ἐντὸς τοῦ
 »φρέατος.

»Μετὰ δὲ τὴν δεισιδαίμονα ταύτην πράξιν ἐγίνοντο
 »διάφορα παιγνίδια γελοιώδη· ἀκολούθως, ἐνόνοντες εἰς
 »τὰ ἄσματα τοὺς χοροὺς τριγύρω τοῦ φρέατος, πρῶτος
 »πάντων ἤρχετο ὁ κουμπάρος καὶ ἐχόρευε τὴν νύμφην·
 »τὸ αὐτὸ ἐποιοῦν καὶ οἱ ἐπίλοιποι κατὰ σειρὰν μέχρι τοῦ
 »ἐσχάτου. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ χοροῦ περὶ τὴν δύσιν
 »τοῦ ἡλίου προσήρχετο αὐθις ἡ νύμφη πρὸς τὸ φρέαρ,
 »ἥτις, ἀντλοῦσα ὕδωρ, ἐγέμιζε τὴν ὑδρίαν, καὶ, φέρουσα
 »εἰς χεῖρας, ἐπέστρεψε, συνωδευμένη ὑπὸ πάντων εἰς
 »τὴν οἰκίαν, ὅπου τοὺς ἐπερίμενεν ὁ νυμφίος, ἱστάμενος
 »εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας του.

»Ἀμα ἡ νύμφη προσήγγιζεν εἰς τὴν οἰκίαν ἦτον ὑπο-

»χρεωμένη νὰ χύσῃ ἀπὸ τὴν ὑδρίαν ὕδωρ διὰ νὰ νύφη
 »ὁ νυμφίος τὰς χεῖράς του. Ἡ πρᾶξις ἐγένετο εἰς σημεῖον
 »τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποταγῆς, καὶ περίπλεον νὰ μά-
 »θῃ ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὑπέκειτο εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός
 »της. Μετὰ τὸ νύμφιον ἐδίδετο εἰς αὐτὸν καὶ ἕτερον ἀγ-
 »γεῖον κενόν, τὸ ὁποῖον ἐγέμιζεν ἡ νύμφη ὕδωρ ἀπὸ τὴν
 »ὑδρίαν της. Ἔπειτα, ἰστάμενοι ἀμφότεροι, ὁ μὲν ἔσωθεν
 »τῆς οἰκίας, ἡ δὲ ἔξωθεν, ἐδρέχοντο ἀμοιβαίως διὰ τινὰς
 »σοιγμὰς χάριν ἀστεϊσμοῦ. Παυσάσης δὲ καὶ τῆς γελοι-
 »ώδους ταύτης πράξεως, εἰσήρχοντο ἅπαντες ἔνδον τῆς
 »οἰκίας, ὠθοῦντες καὶ ὠθούμενοι μὲ ἀλλαλαγμὸν, εὐοῖ,
 »εὐάν.

»Τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἐγένετο ὁ ἀντίγαμος ἀπὸ τὸν πα-
 »τέρα τῆς νύμφης, ὅστις ἔκχμνε τράπεζαν καὶ ἐφίλευεν
 »δμοῦ μὲ τοὺς νεονύμφους δλους τοὺς συγγενεῖς καὶ φί-
 »λους. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου παρέδιδε τὴν
 »ὑποσχεθεῖσαν προῖκα εἰς τὸν γαμβρὸν του, ἥτις δὲν ὑπε-
 »ρέδαινε ποτὲ τὰ πεντήκοντα γρόσια, καὶ ἔπειτα ἀπῆρ-
 »χοντο ἅπαντες συνοδεύοντες τοὺς νεονύμφους εἰς τὴν
 »νεύκτιστον οἰκίαν του. Ἐπεκράτει συνήθεια παλαιά, ὁ
 »νυμφίος νὰ οἰκοδομῇ πρῶτον τὴν οἰκίαν του καὶ ἔπειτα
 »νὰ νυμφευθῇ. Ὅλοι δὲ οἱ προσκεκλημένοι τοῦ γάμου ἀ-
 »νεξαίρετως ἔφερον δῶρα ἐν ἔπιπλυν, ἢ ἄλλο τι σκεῦος
 »χρήσιμον. Ἡ συνήθεια αὕτη ἦτον ἐξαίρετος καὶ συνέ-
 »τεινε πολὺ εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, διότι αὐθημε-
 »ρὸν ἡ οἰκία ἐφωδιάζετο ἀπὸ ὅλα τὰ χρειώδη. Σημειω-
 »τέον ὅμως, ὅτι τὰ δωρήματα ταῦτα ἦσαν ἀμοιβαία, τὰ
 »ὁποῖα ἐναλλὰξ ἕκαστος ἐχρεώσται ν' ἀνταποδίδῃ.

»Ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ γάμου ἔπαυσε πρὸ πολλοῦ
 »καιροῦ, διότι ὅσον ὁ πολιτισμὸς προεχώρει, τόσον παρή-
 »κμαζε καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο, καὶ τέλος ἐξέλιπεν ὀλοτελῶς
 »κατὰ τὸ 1780. Ἐπ' ἴσης καὶ ὅλαι αἱ δεισιδαιμονικαὶ

πραξεις των. Δὲν πρέπει ὁμως ν' ἀπορήσωσιν οἱ ἀναγνώσται διὰ τὰς εἰρημένους συνηθείας, διότι οἱ χρόνοι ἐκείνοι ἦσαν διωρισμένοι εἰς τοιαῦτα αἰσθηήματα καὶ τοιαύτας παραξένους πράξεις. Τοῦτο δὲ μόνον παρατηροῦμεν, ὅτι καίτοι γελοιώδεις αἱ δεισιδαιμονίαι αὐταί, πλὴν ὅλαι εἶχον τὴν προσφυῇ καὶ κατάλληλον σημασίαν των. (α)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ὅτε κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1821 ἔτους ἡ θεὰ ἐλευθερία, ἐξεγερθεῖσα ἀπὸ τῶν προγονικῶν τάφων λαμπρὰ καὶ ἀκτινοδόλος ὡς οὐράνιος ἄγγελος, βροντώδῃ τῇ φωνῇ ἐκάλεσε περὶ ἑαυτὴν ἐν Ἑλλάδι τὰ τέκνα τῆς, ἅπαντες οἱ μεγάθυμοι τῆς Ὑδρας οἰκοκυραῖοι καὶ πλοίαρχοι, ὑπὸ τῆς θείας ἐκείνης φωνῆς κατενθουσιασθέντες, ἀθρόοι συνῆλθον εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεομήτορος ὅπως περὶ τοῦ πρακτέου σκεφθῶσι· μετὰ πολύωρον δὲ συνδιάσκεψιν ὁμοφώνως ἀπεφάσισαν νὰ ὑψώσωσι τὴν ἱερὰν τῆς ἐλευθερίας σημαίαν καὶ νὰ συναγωνισθῶσιν ἀπὸ κοινῆ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἀφ' οὗ ὁμως προηγουμένως πληροφορηθῶσι, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ἂν τὸ μέγα καὶ παράδολον τῆς ἐθνεγεραίας ἐπιχείρημα, τὸ ἐν ταῖς παριστρίοις ἡγεμονίαις πολυκρότως κατ' αὐτὰς ἐκδηλωθῇ, ἦν ὄντως ἐθνικὸν καὶ ἐπὶ ἐδραίων βάσεων ἐρείδετο.

Ἐν τούτοις ἄσ η μ ο ς τις καὶ μ έ θ υ σ ο ς πλοίαρχος, Ἀντώνιος Οἰκονόμου καλούμενος, δη μα γ ω γ ῶ ς

(α) Ἱστορίας τῆς νήσου Ὑδρας ὑπὸ Γ. Κριεζῆ σελ. 201 — 209.

δεινότατος, ναυαγῆσας ἐν τῷ στενῷ τῶν Ἑρακλείων στηλῶν καὶ μὴ δυνάμενος ἔνεκεν ἑλλείψεως χρημάτων νὰ ναυπηγήσῃ ἕτερον πλοῖον, ἐπεχείρησε, χωρὶς νὰ περιμείνῃ ποσῶς τὴν ὀριστικὴν τῶν συνετῶν οἰκοκυραίων ἀπόφασιν, ν' ἀναστατώσῃ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ πατριωτισμοῦ τὴν νῆσον, ὅπως ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς ἀναστατώσεως ταύτης· δι' ὃ, συγκεντρώσας ἀφ' ἐνὸς περὶ ἑαυτὸν δι' ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων πλείστους ἀέργους ναύτας, βαρέως φέροντας ἐπὶ τῇ ἀπό τινος, ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως, ἐπικρατούσῃ μεγάλῃ ἐμπορικῇ ἀπραξίᾳ, παρασύρας δ' ἀφ' ἑτέρου τὸν ζωηρότατον νεανίαν Γκίκαν, υἱὸν τοῦ πλουσίου εὐπατρίδου Θεοδώρου Γκίκα, καὶ τινας ἐν Ὑδρᾷ ἐμπορευομένους Πελοποννησίους, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐσρατολόγει δῆθεν ὑπὲρ τῆς μελλούσης νὰ ἐπαναστατήσῃ Πελοποννήσου, ἀκολούθως ὁμως, ἀφικομένου εἰς Ὑδραν περὶ τὴν δεῖλην τῆς 27 Μαρτίου διὰ πλοιαρίου τοῦ Π. Βαφειοπούλου, ἀγγελλαντος ὅτι ἐν Καλαβρύτοις ἐξερῖράγη ἡ ἐπανάστασις καὶ ὅτι οἱ Ὀθωμανοί, ἀποκλεισθέντες ὑπὸ τῶν Πετιμεζαίων, τοῦ Ἀνδρέα Ζαῖμη καὶ τινων ἄλλων ἐν τρισὶ πύργοις, ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσι, παρήτησε τὴν στρατολογίαν καὶ ἀπεφάσισε νὰ διεγείρῃ αὐθημερὸν τοὺς ἐκ τῆς ἀγγελίας ταύτης μεγάλως κατενθουσιασθέντας συμπολίτας αὐτοῦ εἰς ἐπανάστασιν, τοῦθ' ὅπερ κατώρθωσεν ὡς ἐξῆς:

Ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ κειμένου οἰνοπωλείου τοῦ Κουτσογεώργη, ἔνθα ἐπὶ τινὰ ὄραν συνωμίλει ἐν ἀπορρήτῳ μετὰ τοῦ συνεταίρου αὐτοῦ Γκίκα καὶ ἔνθα «κατέλιπε» κατὰ τὸν ὑποστράτηγον κ. Κριεζῆν «μίαν γενναίαν δόσιν ρουμίου (α),» ἀνέκραγε Στεντορεία τῇ φωνῇ

(α) Δημητρίου Ἰω. Κριεζῆ, ὑποστράτηγου, ἐπανόρθωσις ἐσφαλμένων τινῶν ἐκ τῶν περὶ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως ἀπομνημονευμάτων τοῦ Φωτάκου, σελ. 29.

τάδε, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ ἐν τῇ πλατείᾳ συνωθούμενον τότε σμήνος τῶν φιλοπραγμόνων. «Οἱ ἄδελοιφοί μας Πελοποννήσιοι ἐσῆκωσαν τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ σαπιζόμεθα εἰς τὴν ἀργίαν, διότι οἱ Τουρκοπροεστοί μας μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ κινήσωμεν τὴν ἐπανάστασιν.» ἐρωτησάντων δέ τι νῦν «τί πρόκειται νὰ κάμωμεν;» καὶ ἀποκριθέντος τούτου μετ' ὀργῆς «νὰ πᾶμε νὰ τοὺς σκοτώσωμεν,» πάραυτα δ' ὄχλος, ὀρμήσας πολυάριθμος εἰς τὴν παραλίαν, ἐν ᾗ συνείθιζον νὰ τοποθετῶσι κατὰ σωροὺς τὰ πρὸς πώλησιν καυσόξυλα, καὶ ἐφοδιασθεὶς διὰ καλῶν ῥοπάλων, περιέτρεχε μετὰ θορύβου τὴν ἀγορὰν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο (α), ἀπειλῶν τοὺς ἐκ τοῦ φόβου ἐν διαφόροις οἴκοις κρυθέντας οἰκοκυραίους καὶ ζητοκραυγάζων ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, ὅστις, καταλαβὼν ἀφ' ἐσπέρας τὸ διοικητήριον καὶ ὀχυρώσας αὐτὸ διὰ τεσσάρων πυροβόλων, ἐγκατέστη ἐν αὐτῷ, ἀναλαβὼν αὐθαιρέτως τὴν τοπικὴν τῆς νήσου διοίκησιν.

Μὴ ἀρκεσθεὶς δ' εἰς ταῦτα μόνον διφιλόπατρις Οἰκονόμου, ἠθέλησε διὰ τῶν ξένων χρημάτων ν' ἀνταμείψῃ καὶ νὰ κολακεύσῃ ἔτι μᾶλλον τὸ ἀπερίσκεπτον πλῆθος· δι' οὗ, προκαλέσας τῇ πρωΐᾳ τῆς ἐπαύριον νέαν ὀχλαγωγίαν, ἔπεμψε πρὸς τοὺς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ, συνελθόντας καὶ ἐν αὐτῇ συνδιασκεπτομένους προκρίτους, τετραμελῆ ἐπιτροπὴν, δι' ἧς ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι πρὸς κατάπαυσιν

(α) Δ. Ι. Κριεζῆ, ὑποστρατήγου, ἐπανόρθωσις ἐσφαλμένων τινῶν ἐκ τῶν περὶ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως ἀπομνημονευμάτων τοῦ Φωτάκου σελ. 29.

τοῦ θορύβου καὶ ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἔπρεπεν ἔξ
ἅπαντος νὰ οἰκονομήσωσιν οἱ εὐκατάστατοι τῶν οἰκοκυ-
ραίων τὸν πενόμενον ὄχλον. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐκ
τῶν τριάκοντα χιλιάδων διιστήλων, αἵτινα οὗτοι μετὰ πολ-
λὰς διαπραγματεύσεις ἀπέστειλαν πρὸς διανομήν, μόνον
τὰς εἰκοσιν ἑξ χιλιάδας διένειμεν ὁ ἀφελοκερδῆς
καπετὰν Ἀντώνης εἰς τὸ ἀλαλάζον καὶ ἐπευφη-
μοῦν αὐτὸν πλῆθος, τὰς δὲ λοιπὰς τέσσαρας ἔσυρε
κρυφίως «μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ τινων στενῶν συγγενῶν
»τι κατὰ μέρος καὶ ἰδοποιήθη πρὸς ἰδίαν τε χρῆσιν(α)»

Μετὰ τὴν διανομήν τῶν χρημάτων ἤρξατο ὁ Οἰκονό-
μου νὰ φέρηται ἀγερῶχος καὶ ἱταμῶς· ἔχων ἤδη ὑπὲρ
ἑαυτοῦ τὸν λαόν, προσέειπε τῷ Λαζάρῳ Κουντουριώτῃ
νὰ ἐνωθῇ μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ διαμοιρασθῶσιν ἀπὸ κοινοῦ
τὴν ἀρχήν· μὴ συγκατανεύσαντος δὲ τούτου, ἐξηνάγκασε
τοὺς πλείους τῶν ἐκλεκτοτέρων οἰκοκυραίων νὰ νομιμο-
ποιήσωσιν αὐτῷ καὶ μόνῳ αὐτῇ τῇ 31 Μαρτίου καὶ νὰ
τιῇ παράτχωσιν ἀπύλυτον πληρεξουσιότητα διὰ τοῦ πε-
ριέργου ἐκείνου ἐγγράφου, ὃπερ ἐν σελ. 92—93 τῆς
παρούσης συγγραφῆς παρεθέσαμεν.

Καὶ ὁ μὲν φιλόπατρις Οἰκονόμου τοιαῦτα ἐν
Ὑδρᾷ ἀσυστόλως τότε διέπραττεν· οἱ δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς
ἀπάτριδες κατηγορούμενοι οἰκοκυραῖοι καὶ πλοίαρχοι,
συνεχῶς εἰς διαφόρους οἴκους ἡσύχως καὶ ἄνευ τῆς ἐλα-
χίστης ἐπιδείξεως συνερχόμενοι, συνδιεσχέπτοντο μετὰ
μεγάλου τοῦ ἐνδιαφέροντος περὶ τοῦ παραδόλου τῆς ἐ-
θνεγεροσίας ἐπιχειρήματος. Ὀλίγα δὲ μετὰ τὴν στάσιν
τοῦ ὄχλου ἡμέρας, ἦτοι Τῇ 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, ἰδόντες
ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα καὶ πῶς εὐνοϊκά, διὰ πανδῆ-

(α) Δ. Ι, Κριεζῆ, ὑποστρατήγου, ἐπανόρθωσις ἐσφαλμένων
τινῶν ἐκ τῶν περὶ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως ἀπομνημονευ-
μάτων τοῦ Φωτάκου, σελ. 34.

μου ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου παρακλήσεως καὶ δοξολογίας ὑπὲρ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, κατεβίβασαν ἐκ τοῦ διοικητηρίου, διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιεπισκόπου τῆς νήσου Γερασίμου, ἀνδρὸς λίαν ἐλευθερόφρονος, τὴν Ὀθωμανικὴν σημαίαν καὶ ἀνέβιβασαν τὴν τῆς πολυποθῆτου ἐλευθερίας ἐν μεγίστῃ πομπῇ καὶ ὑπὸ τὸν ἀκατάπαυστον κανονοβελισμὸν ἀπάντων τῶν ἐν τῷ λιμένι πλοίων (α).

«Ὁμόθυμος δ' Ἑλληνικὸς κόσμος» λέγει ὁ Φιλήμων «ἐχειροκρότησε τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ὑδρας. Διὰ τῆς Ὑδρας, προεξαρχούσης πάντοτε, συνεκροτήθη ὁ ἐκ τῶν νησιῶν νήσων Ἑλληνικὸς στόλος. Διὰ τῆς Ὑδρας ἀντεπισταθμίσθη ὁ τρόμος, ὃν ἐνέσπειρον ἔνθεν μὲν ὁ Κεχαγιά βελῆς κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἔνθεν δὲ ὁ Κιοσσὲ Μεχμέτ πασσᾶς καὶ Ὁμέρ Βρυώνης κατὰ τὴν ἀνατολικὴν χερσονῶν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τὸ σοδαρὸν τοῦ κινήματος αὐτῆς ἐμφαίνεται καὶ διὰ τῶν μέτρων, ὧν ἔκαμεν ἄμεσον πρὸς τὴν διάδοσιν τῆς ἐπαναστάσεως, τὴν τιμὴν τῆς ἐπαναστατικῆς σημαίας, τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀγῶνος (β)». Διότι κατ' ἀρχὰς

(α) Τὰ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως διαδοξατισθέντα ἐν Ὑδρᾷ μεταξύ Οἰκονόμου καὶ οἰκοκυραίων, γλαφυρῶς καὶ ἐκτενῶς παρὰ διαφόρων ἱστορικῶν, ἡμετέρων τε καὶ Εὐρωπαίων, ἱστορηθέντα, παραλείπομεν. Περιοριζόμεθα δὲ μόνον εἰς τὸ ἐξῆς, ὅτι ὁ λαὸς, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρει τὸν φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας ἔνεκον ἐξεγείραντα αὐτὸν κατὰ τῶν συνετῶν οἰκοκυραίων Ἀντώνιον Οἰκονόμου, τῇ δωδεκάτῃ μὲν Μαΐου ἀπέπεμψεν αὐτὸν διὰ τρόπου ἀρμόζοντος ἐκ τῆς Ὑδρας, μετὰ ταῦτα δὲ κατώρθωσε νὰ τὸν περιορίσῃ, ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν Πελοποννησίων, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, πάντοτε δικαίως φοβούμενος μὴ ἐπανελθὼν εἰς Ὑδραν διαταράξῃ αὐτὴς τὴν τάξιν.

(β) Δοκιμίου ἱστορικοῦ περὶ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως παρὰ Ι. Φιλήμονος τόμον Γ', σελ. 111.

μὲν ἐξέδοτο ἔγγραφον (6), δι' οὗ ἐφωδίασε τὴν ὑπὸ τὸν

(6) Ἰδοὺ τοῦτο.

• *Ἐν ὀνόματι Θεοῦ Παντοκράτορος*

• Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, βεβαρυμένον πλέον νὰ ἀναστενάξῃ ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τέσσαρας περίπου αἰῶνας καταθλίβεται ἐπονειδιστικῶς, τρέχει μὲ γενικὴν καὶ ὁμόφωνον ὁρμὴν εἰς τὰ ὄπλα, διὰ νὰ κατασυντρίψῃ τὰς βαρβαρίας ἀλύσεις τὰς ὑπὸ τῶν βαρβαρῶν Μωαμεθανῶν περιτεθείσας εἰς αὐτό. Τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς ἐλευθερίας ἀντηχεῖ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ πᾶσα ἑλληνικὴ καρδιά ἀναφλέγεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πολυτίμητον τοῦτο δῶρον τοῦ Θεοῦ, ἢ νὰ ἀπολεσθῇ εἰς τὸν ὑπὲρ τούτου ἀγῶνα.

• Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ὑδρας δὲν θέλουσι μείνει ὀλιγώτερον πρόθυμοι εἰς τὸν εὐγενῆ τοῦτον ἀγῶνα, ἀλλὰ καταφρονοῦντες πάντα κίνδυνον διὰ νὰ καταστρέψωσι τοὺς τυράννους των, θέλουν μεταχειρισθῇ τοῦτο τὸ μόνον μέσον, τὸ ὁποῖον ἡ φύσις τῆς τοπικῆς αὐτῶν θέσεως δίδει εἰς αὐτοὺς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

• Ἡμεῖς οἱ προὔχοντες, οἱ συγχροτοῦντες τὴν διοίκησιν τῆς νήσου ταύτης ἐπιτρέπομεν εἰς τὸν Καπετὰν Γιακουμάκη Νικολάου Τουμπάζη τοῦ πλοίου ὁ Θεμιστοκλῆς, τὸ ὁποῖον ἔχει κανόνια δεκαεξί, καὶ ἄλλα πολεμικὰ ξύλα ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ πλοίου τούτου, ὅπου ἤθελε κρίνει ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα, καὶ νὰ ἐνεργῇ κατὰ τῶν θωμανικῶν δυνάμεων διὰ ξηρᾶς τε καὶ θαλάσσης πᾶν ὅ,τι συγχωρεῖται εἰς νόμιμον πόλεμον, ἕως οὗ ἡ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους νὰ ἀποκατασταθῇ μὲ στερέωσιν.

• Παρακαλοῦμεν τοὺς ἄρχοντας τῶν θαλασσίων καὶ ἡπειρωτικῶν δυνάμεων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐξουσιῶν, ὅχι μόνον νὰ μὴν ἐπιφέρωσι κανένα ἐμπόδιον εἰς τὸ πλοῖον τοῦτο καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ προσφέρωσι πᾶσαν βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν συγχωρημένην ἀπὸ τὴν οὐδετερότητα αὐτῶν. Τοῦτο ἐλπίζομεν ἐκ μέρους τῆς γγενναϊότητος τῶν πολιτευμένων ἔθνων· καὶ ἤθελεν εἶσθαι

Τομπάζην τὸ πρῶτον τότε ἐκστρατεύσασαν μοῖραν καὶ ἐν ᾧ ἐξετίθει τοὺς λόγους καὶ τὸν σκοπὸν τῆς κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν ἐξεγέρσεώς της, ἐξαιτουμένη συγχρόνως καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν οὐδετέρων δυνάμεων· ἀκολούθως δὲ ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἀκινήτους ἔτι λαοὺς τῆς ἡπείρου καὶ τῶν νήσων τὸ ἐπόμενον προκήρυγμα, ὅπερ καταλλήλως ἐθνικὸν ἀπεκάλεσε.

«Προκήρυγμα ἐθνικόν.»

«Γενναῖοι ἀδελφοί! φιλελεύθεροι Ἕλληνες! ἔφθασε πτὸ τέλος τῶν στεναγμῶν σας διὰ τὰς ἀδικίας, τὰς ὕ-
»βρεις, τὰς ἀτιμίας καὶ τ' ἄλλα ἄπειρα κακὰ, ὅπου ἐπά-
»σχετε. Ἄπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σω-
»τὴρ ἡμῶν» Εἰς ὅλους ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς ἀμετά-
»στρεπτον ἐνθουσιασμὸν τοῦ νὰ ἀποτινάξωμεν τὸν σκλη-
»ρότατον καὶ ἀνυπόφορον ζυγὸν τῶν βαρβάρων καὶ ἀσε-
»θῶν τυράννων μας. Χιλιάδες ἀνδρεῖοι ἀδελφοί μας μὲ
»τὸν ἀρχιστράτηγον πρίγκηπα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην

»ὕβρις πρὸς αὐτούς, ἐὰν ἀμφιβάλαμεν καὶ μίαν στιγμὴν περὶ
»τῆς προθύμου αὐτῶν εὐνοίας εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνά μας, ὅ-
»στις γίνεται ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος.

»Οἱ ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐτίμη-
»σαν τὸ ἀνθρώπινον γένος μὲ τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν ἀρετὰς καὶ
»ἐφώτισαν τὸν κόσμον, μάχονται ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐναν-
»τίον εἰς τοὺς τυράννους των, βαρβάρους ἀπογόνους τοῦ βαρ-
»βάρου Ὀσμάνου, τοὺς ἐξολοθρευτὰς τῶν ἐπιστημῶν καὶ τε-
»χνῶν, καὶ ἐχθροὺς τῆς ἱερᾶς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
»Τίς θέλει εἶσθαι ποτε τοσοῦτον ἀπάνθρωπος, ὥστε νὰ γίνῃ ὁ-
»χληρὸς εἰς τὴν φοβερὰν ταύτην περίστασίν μας, ἢ νὰ μὴν εὐ-
»χεται ὑπὲρ ἡμῶν;

»Ἐξεδόθη εἰς τὴν Καγκελλαρίαν τῆς νήσου Ὑδρας τῇ 16
Ἀπριλίου 1821.

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ὑδρας.

ἀποχωροῦν καὶ καταβαίνουσιν μὲ γιγαντιαῖα βήματα ἀπὸ
 τοῦ Δούναβι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διὰ νὰ κατα-
 βάλλωσιν ἐκ θεμελίων τὸν τύραννον, ὁποῦ ἤδη κλονεῖ-
 ται. Ἡ Πελοπόννησος καὶ ὅλη ἡ Ἑλλὰς ἐσώκωσαν τὴν
 σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὁ Σταυρὸς τώρα βασιλεύει.
 Εὐσεβεῖς ἀπόγονοι ἀνδρειοτάτων προγόνων, κάτοικοι
 νήσων καὶ τῆς ξηρᾶς, ὅσοι μένετε ἀκόμη εἰς τὸν
 Τουρκικὸν ζυγόν, σηκωθῆτε, πιάσατε τὰ ὅπλα διὰ τὴν
 κοινὴν ἐλευθερίαν! Ὅσοι ἔχετε καράβια μικρὰ καὶ με-
 γάλα, ἀρματώσατέ τα καὶ ἐνωθῆτε μὲ τὸν Ἑλληνικὸν
 στόλον, ὁποῦ συγκροτεῖται ἀπὸ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις
 τῶν Ὑδριωτῶν, Σπειασιωτῶν καὶ Ψαριανῶν. καὶ οἷς δ-
 ῶσκειται τὴν ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ Ἀρχιεπαρχοῦς. Μὴ
 διδιστάσῃτε, ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους,
 μὴ φανῇτε ἀνάξιτοι τῆς ἐλευθερίας σας! Ὁ πόλεμος γί-
 νεται διὰ τὴν Πίστιν καὶ τὴν Πατρίδα. Συλλογισθῆτε,
 πόσα κακά, πόσας τυραννίας ὑποφέρετε ἀπὸ τοὺς Τούρ-
 κους· συλλογισθῆτε πόσα κακά θέλουν κάμει, ἐὰν (ὅπερ
 μὴ γένοιτο!) ξαναπιάσωσι τὰ ἄρματα. Δὲν πρέπει νὰ
 πλυνηθῇτε μῆτε ἄσπρα, μῆτε κορμιά, μῆτε κἀνὲν ἄλλο
 πρᾶγμα, διὰ νὰ κερδίσῃτε καὶ ζωὴν καὶ ἐλευθερίαν. Τώ-
 ρα ἵνα καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον, εἰς τὴν θύραν νὰ
 εἰσέλθῃ τὴν ψυχὴν τοῦ πρέπει νὰ τὴν
 ἀπολέσῃ. Ὅποιοι, ἡμπορῶν νὰ συναγωνισθῇ καὶ
 νὰ συντρέξῃ, μὲ ὅποιον τρόπον ἡμπορεῖ, ἤθελεν ἢ νε
 ἀδιάφορος εἰς τὸν κοινὸν πόλεμον τοῦ ἔθνους, ὁ τοιοῦ-
 τος ἵνα ἐθνοκατάρματος, ἐβδέλυγμα ἀνθρώπων
 καὶ ἐξοθυήμα λαοῦ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο νὰ
 φανῇ κἀνένας τοιοῦτος! Ἀνδρίζεσθε λοιπὸν ἀδελφοί
 σηκωθῆτε ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας! πιάσατε τὰ ὅ-
 πλα καὶ κατακόψετε τοὺς τυράννους, διὰ νὰ λάβῃτε

»τὴν ἐλευθερίαν ὅπου ὅλοι κοινῶς ἐπιθυμοῦμεν.

»Διαδίδεται διὰ μέσου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου.»

Σὺν τῷ ἐθνικῷ τούτῳ προκηρύγματι, τῷ πρὸς τοὺς Ἑλληνας τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος ἀπειθυνομένῳ, ἐξέδοντο οἱ Ὑδραῖοι καὶ ἕτερον πρὸς τοὺς ἔντισι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους οἰκοῦντας Ἑλληνας τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ὥσπερ προσιθανόμενοι τὴν ἐπονείδιστον διαγωγὴν, ἣν ἐκ παραλόγου θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ἔδειξαν οὗτοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροτέρου καὶ δικαιοτέρου τῶν ἀγώνων. Ἰδοὺ τοῦτο.

«Πρὸς τοὺς Δυτικούς Χριστιανούς.»

«Χριστιανοὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς διδάσκει καὶ μᾶς προσιτάττει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον. Τίς πλησιέστερος παρὰ τοὺς ὁμογενεῖς, ὅποιονδήποτε θρησκευματος καὶ ἥ νε, συνδεδεμένους μὲ τὰ αὐτὰ συμφέροντα, ἀπὸ τὰ ὅποια κρέμονται καὶ τὰ μερικά, συνδεδεμένους εἰς ἀγάπην ἀπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ἀπὸ τὴν αὐτὴν πατρίδα; Ἡμεῖς δὲ οἱ ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοὶ χριστιανοὶ εἴμεθα συνδεδεμένοι μὲ τὸν αὐτὸν πανάγιον Σταυρόν, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἠπλωσε τὰς ἀχράντους χεῖράς του ὁ θεάνθρωπος ἡμῶν Κύριος.

«Ἐγέρθητε λοιπὸν συμφώνως μὲ τοὺς ἀνατολικούς ἀδελφούς σας. Ὁ αὐτὸς ἥλιος διέρχεται καὶ συνέχει τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν. Καὶ οἷς καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ καὶ ὁμογενεῖς. Ἄς κινηθῶμεν ὅλοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημαίαν μὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Κοινῇ ἡ ἐλευθερία, κοινὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἀγαθὰ. Δείξατε εἰς ὅλα τὰ φωτισμένα ἔθνη, ὅτι εἰς τὴν φωνὴν τῆς κοινῆς πατρίδος ἐφάνητε ἐξ Ἰσοῦ τέκνα εὐπειθοῦ. Τὰ

προχωροῦν καὶ καταβαίνουσι μὲ γιγαντιαῖα βήματα ἀπὸ
 τοῦ Δούναβι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διὰ νὰ κατα-
 πιάλῃσιν ἐκ θεμελίων τὸν τύραννον, ὅπου ἤδη κλονεῖ-
 ται. Ἡ Πελοπόννησος καὶ ὅλη ἡ Ἑλλὰς ἐσώκωσαν τὴν
 σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὁ Σταυρὸς τῶρα βασιλεύει.
 Εὐσεβεῖς ἀπόγονοι ἀνδρειοτάτων προγόνων, κάτοικοι
 νήσων καὶ τῆς ξηρᾶς, ὅσοι μένετε ἀκόμῃ εἰς τὸν
 Τουρκικὸν ζυγόν, σηκωθῆτε, πιάσατε τὰ ὅπλα διὰ τὴν
 κοινὴν ἐλευθερίαν! Ὅσοι ἔχετε καράβια μικρὰ καὶ με-
 γάλα, ἀρματώσατέ τα καὶ ἐνωθῆτε μὲ τὸν Ἑλληνικὸν
 στόλον, ὅπου συγκροτεῖται ἀπὸ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις
 τῶν Ὑδριωτῶν, Σπετσιωτῶν καὶ Ψαριανῶν. καὶ οἱ ὅ-
 πόσχοι τὴν ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ Ἀρχιπελάγους. Μὴ
 διδιστάσῃτε, ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους,
 μὴ φανῇτε ἀνάξιοι τῆς ἐλευθερίας σας! Ὁ πόλεμος γί-
 νεται διὰ τὴν Πίστιν καὶ τὴν Πατρίδα. Συλλογισθῆτε,
 πόσα κακὰ, πόσας τυραννίας ὑποφέρετε ἀπὸ τοὺς Τούρ-
 κους· συλλογισθῆτε πόσα κακὰ θέλουν κάμει, ἐὰν (ὅπερ
 μὴ γένοιτο!) ξαναπιάσωσι τὰ ὄρματα. Δὲν πρέπει νὰ
 κλυπηθῇτε μῆτε ἄσπρα, μῆτε κορμιά, μῆτε κἀνὲν ἄλλο
 πρᾶγμα, διὰ νὰ κερδίσῃτε καὶ ζωὴν καὶ ἐλευθερίαν. Τώ-
 ρα ἵνε καὶρός, εἰς τὸν ὅποιον, ὅστις θέλει νὰ
 σώσῃ τὴν ψυχὴν του πρέπει νὰ τὴν
 ἀπολέσῃ. Ὅποιος, ἡμπορῶν νὰ συναγωνισθῇ καὶ
 νὰ συντρέξῃ, μὲ ὅποιον τρόπον ἡμπορεῖ, ἤθελεν ἢ νε
 ἀδιάφορος εἰς τὸν κοινὸν πόλεμον τοῦ ἔθνους, ὁ τοιοῦ-
 τος ἵνε ἐθνοκατάρματος, ἀβδέλυγμα ἀνθρώπων
 καὶ ἐξοθυήμα λαοῦ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο νὰ
 φανῇ κἀνένας τοιοῦτος! Ἀνδρίζεσθε λοιπὸν ἀδελφοί
 σηκωθῆτε ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας! πιάσατε τὰ ὅ-
 πλα καὶ κατακόψετε τοὺς τυράννους, διὰ νὰ λάβῃτε

πτὴν ἐλευθερίαν ὅπου ὅλοι κοινῶς ἐπιθυμοῦμεν.

» Διαδίδεται διὰ μέσου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου. »

Σὺν τῷ ἐθνικῷ τούτῳ προκηρύγματι, τῷ πρὸς τοὺς Ἑλληνας τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος ἀπευθυνομένῳ, ἐξέδοντο οἱ Ὑδραῖοι καὶ ἕτερον πρὸς τοὺς ἔντισι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους οἰκοῦντας Ἑλληνας τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ὥστε προαισθανόμενοι τὴν ἐπονείδιστον διαγωγὴν, ἣν ἐκ παραλόγου θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ἔδειξαν οὗτοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροτέρου καὶ δικαιοτέρου τῶν ἀγώνων. Ἰδοὺ τοῦτο.

« Πρὸς τοῦς Δυτικοὺς Χριστιανοὺς. »

« Χριστιανοὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς διδάσκει καὶ μᾶς προστάττει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον. Τίς πλησιέστερος παρὰ τοὺς ὁμογενεῖς, ὁποιοῦδήποτε θρησκείας καὶ ἥνε, συνδεδεμένους μὲ τὰ αὐτὰ συμφέροντα, ἀπὸ τὰ ὅποια κρέμονται καὶ τὰ μερικά, συνδεδεμένους εἰς ἀγάπην ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ γένους, ἀπὸ τὴν αὐτὴν πατρίδα; Ἡμεῖς δὲ οἱ ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοὶ χριστιανοὶ εἴμεθα συνδεδεμένοι μὲ τὸν αὐτὸν πανάγιον Σταυρόν, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἤπλωσε τὰς ἀχράντους χεῖράς του ὁ θεάνθρωπος ἡμῶν Κύριος.

« Ἐγέρθητε λοιπὸν συμφῶνως μὲ τοὺς ἀνατολικοὺς ἀδελφούς σας. Ὁ αὐτὸς ἥλιος διέρχεται καὶ συνέχει τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν. Καὶ σεῖς καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ καὶ ὁμογενεῖς. Ἀς κινηθῶμεν ὅλοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημαίαν μὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Κοινὴ ἡ ἐλευθερία, κοινὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἀγαθὰ. Δεῖξατε εἰς ὅλα τὰ φωτισμένα ἔθνη, ὅτι εἰς τὴν φωνὴν τῆς κοινῆς πατρίδος ἐφάνητε ἐξ Ἰσοῦ τέκνα εὐπειθῆ. Τὰ

»ὀνόματά σας ἄς συνταχθῶσι μετὰ τὰ εἰδικά μας εἰς τὴν
»ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν.

«Υἱοὶ, 18 Ἀπριλίου 1821.

(Γ. Σ.) Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ὑδρας.

Ἐκτὸς τῶν προκηρυγμάτων τούτων, τῶν ἀποδεικνυ-
όντων ἐν μέρει τρανώτατα τὰ φιλελεύθερα καὶ πατριω-
τικὰ τῆς Ὑδρας αἰσθήματα, ἐξέδοτο αὕτη καὶ ἐγκύκλιον(α)

(α) Ἰδοὺ αὕτη.

«Ἐντιμότετοι κύριοι καπετάνοι τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου!»

»Ἡ ἔγερσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τῶν τυράννων
»του καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ στόλου μας γίνεται μόνον ἐπὶ σκο-
»πῷ νὰ βλάψωμεν τὸν κοινὸν ἐχθρόν. Ἐως οὗ νὰ ἀποκτή-
»σωμεν τὰ δίκαιά μας καὶ τὴν ἐλευθερίαν μας, ὅλαι αἱ φρον-
»τίδες μας πρέπει νὰ ᾗ νῆ προσηλωμένοι εἰς τοῦτο τὸ τέλος,
»τοῦ ὁποίου τὴν ἔκθασιν ἐπιθυμοῦμεν καὶ βέβαια θέλομεν ἀ-
»πολαύσει, ἐὰν ὁδηγηθῶμεν μετὰ φρονήματα ἄξια ἐλευθέρων
»ἀνδρῶν.

»Τὰ πολιτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης θέλουν βέβαια εὐφη-
»μήσει τὴν ἀπόφασίν μας· πρέπει ὅμως καὶ ἡμεῖς νὰ πορευ-
»θῶμεν πρὸς αὐτὰ μετὰ ὅλην τὴν ὑπόκλινσιν, σεβόμενοι τὰ δι-
»καιώματά των καὶ προσφέροντες ἀνήκουσαν εὐλάβειαν εἰς
»τὴν οὐδετερότητα των.

»Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ σᾶς ἐνθυμίσωμεν, ὅτι ἡ οὐδετέρα ση-
»μαία σκεπάζει καὶ διαφυλάττει τὰς ἐχθρικὰς πραγματείας·
»μάλιστα δὲ σᾶς διορίζομεν νὰ ἀπέχγητε ἀπὸ κάθε πρᾶξιν, ἥ
»ἡποία ἤθελεν ἐπιφέρει σύγχυσιν ἢ δυσἀρέσκειαν εἰς τοὺς κα-
»πετάνους τῶν ἐμπορικῶν караβίων, φερόντων σημαίαν τινὸς
»τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων· νὰ μὴ συγχωρήσητε νὰ τοὺς γί-
»νηται βίζιτα βιαστικῶς, οὔτε νὰ τοὺς ζητῇτε τὰ χαρτία
»των, διὰ νὰ τὰ ἐξετάσητε. Ἡ μόνη προσοχὴ σας θέλει πε-
»ριορίζεται νὰ βεβαιωθῇτε, ἐὰν τοιαῦτα καράβια μετακομί-
»ζουν πολεμικὰ ἐφόδια καὶ στρατεύματα ἐχθρικά· καὶ εἰς αὐ-
»τὴν μόνον τὴν περίστασιν θέλετε ἐμποδίσει τὴν πρόοδόν των,
»καὶ θέλετε παραλάβει τὰ ἐφόδια πληρόνγοντες τὸν ναῦλον· ἢ,

δι' ἧς διέταττε τοὺς πλοιάρχους τοῦ στόλου εἶν' ἀπέχων-
 »σαι πάσης βιαίας ἐξετάσεως καὶ σκανδαλώδους πράξεως
 »κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνά-
 »μεων, οὐδὲ προσθάλλωσιν ἐχθρικὰς πραγματείας, κα-
 »λυπτομένας ὑπὸ σημαίαν οὐδετέραν, μόνον δὲ κωλύωσι
 »τὴν μεταφορὰν ἐχθρικῶν στρατῶν καὶ μόνον ἀφαιρῶσι
 »τὰ ἐχθρικὰ ἐφόδια ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ ναύλου. Παρὰ
 »ταῦτα δὲ πάντα προενόησε μετ' οὐ πολὺ διὰ διατάξεως
 »καταλλήλου περὶ τε τῆς θρησκευτικῆς εὐλογίας τῶν πι-
 »πτόντων ναυτικῶν, περὶ τῆς δημοσίας διατροφῆς τῶν
 »οὕτω γινομένων ὀρφανῶν καὶ χηρῶν, περὶ τῶν τραυ-
 »ματιζομένων, ὥς καὶ περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀναθέ-
 »ματος καὶ τοῦ ποινικοῦ καταδιωγμοῦ τῶν ἐνδεχομένων
 »προδοτῶν καὶ ἐπιθούλων τῆς πατρίδος (α).» Ἰδοὺ ἡ ἐν
 λόγῳ διάταξις.

«Ὅποιος πολεμεῖ διὰ τὴν πίστιν καὶ διὰ τὴν ἐλευθε-
 »ρίαν τῆς πατρίδος καὶ τοῦ γένους, θέλει λάθῃ ἀπὸ τὸν
 »θεὸν αἰώνιον δόξαν καὶ ἀμάραντον στέφανον· ὅμως ἵνε
 »δικαίον καὶ ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον νὰ τιμᾶται καὶ νὰ ἀντι-
 »πληρῶνῃται. Διὰ τοῦτο ἀποφασίζομεν καὶ ἐπισφραγι-
 »ζομεν μὲ τὴν βούλλαν τοῦ Κοινοῦ τοὺς ἀκολούθους
 »νόμους.

»Α'. Ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅποιος συμ-
 »πατριώτης (ὃ μὴ γένοιτο!) θανατωθῇ εἰς τὸν πόλεμον,
 »ὁποῦ κάμνομεν ἐναντίον εἰς τοὺς Ἀγαρηνοὺς, ἡ φαμη-
 »λία του ἔχει νὰ τρέφῃται ἀπὸ τὴν κάσσαν τῆς πατρί-

»ἐὰν φέρουν στρατεύματα, νὰ διορίσῃτε νὰ ἐπιστραφῶν εἰς
 »τὸν τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὰ ἐπαράλαβαν. Ὑγιαίνετε!

Ἰδρᾶ, 19 Ἀπριλίου 1821.

«Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ὑδρας.»

(α) Δοκιμίου ἱστορικοῦ περὶ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως παρὰ
 Ι. Φιλήμονος τόμον Γ'. σελ. 115.

»δος μας, ἐν ὧσιν ἡ χηρευμένη γυναῖκα του μένει ἀνύπανδρος, καὶ τὸ ὄνομά του ἔχει νὰ μνημονεύηται παρρησίᾳ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας. Ἄν πληρωθῇ εἰς τὸν ἐπάλεμον, ἔχει νὰ ἰατρεύηται μετ' ἔξοδα τῆς χάσας τῆς πατρίδος· καί, ἐὰν (ὃ μὴ γένοιτο) ! σακατευθῇ καὶ δὲν πῇ νε πλέον εἰς κατάστασιν νὰ δουλεύῃ, ἡ φραμῆλιά του πῇ ἔχει ὁμοίως νὰ τρέφηται ἀπὸ τὴν κοινὴν χάσσαν. Ἡ πατρίς θέλει δώσει εἰς τὰ ἀρσενικά τὰ παιδιὰ ἐν γράμμα ἀποδεικτικὸν τῆς πατρικῆς ἀνδραγαθίας του.

»Β'. Ἄν ἐκεῖνος, ὅπου ἤθελε θανατωθῇ εἰς τὸν ἐπάλεμον, ἢ νε ἀνύπανδρος, καὶ ἔχῃ πατέρα ἢ μητέρα, οἱ γονεῖς του ἔχουν νὰ τρέφονται μετ' ἔξοδα τῆς κοινῆς χάσας.

»Γ'. Κάθε χρόνον θέλει γίνεται τὴν τρίτην Κυριακὴν τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς μνημόσυνον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μοναστηρίου μετ' τὸν ἀρχιερέα καὶ ὅλους τοὺς ἱερεῖς διὰ τοὺς ἀποθανόντας εἰς τὸν πόλεμον.

»Δ'. Ὅποιος πιασθῇ ἢ φανερωθῇ προδότης καὶ ἐπίβουλος τῆς πατρίδος ν' ἀναθεματίζεται ἐκκλησιαστικῶς καὶ νὰ κατατρέχεται ὡς ἀσεβοῦς καὶ ἐχθρὸς τῆς κοινῆς ἀσφαλείας καὶ σωτηρίας.

»Ε'. Κάθε καπετάνος νὰ γράφῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός, ὃ ὅποιος ἤθελε κάμει κἀνένα ἡρωϊκὸν ἔργον, ἢ εἰς τὴν ξηρὰν ἢ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἡ πατρίς νὰ δίδῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν ναύτην ἀποδεικτικὸν τοῦ ἡρωϊσμοῦ του, ὃ υπογεγραμμένον ἀπὸ τὸν καπετάνον καὶ βουλλωμένον μετ' τὴν βούλλαν τοῦ Κοινοῦ, διὰ νὰ παρῶρησιασθῇ μίαν ἡμέραν εἰς τὸν ὁρθόδοξον βασιλέα μας καὶ νὰ λάβῃ τὴν πρέπουσαν τιμὴν καὶ δόξαν.

»Οἱ ἀνωτέρω νόμοι ἔχουν ν' ἀπεράσουν εἰς τὸν κώδικα τῆς πατρίδος.

»Υἱὸς, 16 Μαΐου 1821.

(Τ. Σ.) Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ὑδρας.»

Τόμοι δολόκληροι δὲν ἤθελον ἐξαρκέσει ἐὰν ἐπέχειρο-
 μεν νὰ περιγράψωμεν, ἔγωγε καὶ συλλήβδην, τὰ ὅσα οἱ
 Ὑδραῖοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
 ἱεροῦ ἀγῶνος διεπράξαντο. Ἀρκεῖ μόνον ἐνταῦθα νὰ
 ὑπομνήσωμεν οὗτοι, καίπερ καὶ πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς
 Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐκέκτηντο ἀπεριόριστον ἐσω-
 τερικὴν ἐλευθερίαν καὶ πλείστας οὐκ εὐκαταφρονήτους
 προνομίας, ὧν μάλιστα πολλοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Ὀθω-
 μανῶν δὲν ἀπελάμβανον, καίπερ τὸ πλείστον τῆς περιου-
 σίας αὐτῶν συνίστατο ἐκ κινήτων, μ' ὅλα ταῦτα οὐ μόνον
 προθύμως ἐδράζαντο τὰ ὅπλα κατὰ τῶν κοινῶν τῆς Ἑλ-
 λάδος ἐχθρῶν καὶ ἐκουσίως προσήνεγκον τῷ βωμῷ τῆς
 ἐλευθερίας πλοῖα, χρήματα καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ μέσα τῆς δια-
 τηρήσεως τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῆς τῶν τέκνων των
 διατρέψεως, ἀλλὰ καί, ἀντὶ νὰ περιορισθῶσι πρὸς ὑπερά-
 σπισιν τῆς ἐστίας των, διέπλεον ἀκαταπαύστως ἅπαντα
 τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα, ἵνα παράσχωσιν ἄρωγὴν τοῖς ἀδελ-
 φοῖς αὐτῶν καὶ ματαιώσῃσι διὰ παντός τρόπον τὰ κα-
 ταστρεπτικὰ τοῦ ἐχθροῦ σχέδια. Ναὶ οὐδενὸς ἀληθῶς οἱ
 φιλοπάτριδες καὶ μεγάλόφρονες Ὑδραῖοι ὑπὲρ τῆς κοινῆς
 τοῦ γένους ἡμῶν σωτηρίας ἐφείσθησαν τότε· «ἀλλ' αὐ-
 » τοὶ ἀντέτασσον εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐν ταῖς μάχαις τὰ στή-
 » θη των, ἔχοντες ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ παραστάτας καὶ συμ-
 » μετόχους τῶν κινδύνων τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰ τέκνα
 » των, αὐτοὶ παρεῖχον τὰ πλοῖα, αὐτοὶ ἰδίᾳ δαπάνη ὤ-
 » πλιζον αὐτὰ καὶ ἐπεσκεύαζον, αὐτοὶ παρσκεύαζον τὰ
 » πρὸς πόλεμον ἀναγκαῖα, αὐτοὶ ἔτρεφον καὶ ἐμίσθουν τὸ
 » πλήρωμα. Οὐδένα δὲ οὐδέποτε κατὰ τὸν ἀγῶνα ἠθέ-
 » λησαν νὰ λάθωσι μισθὸν τῆς ὑπηρεσίας των, ἀλλὰ φι-
 » λοτίμως ἡρνήθησαν πᾶσαν μισθοφοράν, καὶ ὅτε τοιαύ-
 » τη ἐν ἐποχῇ τινι τοῦ ἀγῶνος εὐπορωτέρᾳ ἐκ τοῦ ἐξω-
 » τερικοῦ δανείου τοῖς προσεφέρετο. Πρὸς τὴν πατρίδα

ἔπειπον οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι, ὡς κοινὴν ἡμῶν μητέρα δεῖ-
 ονῶς πάσχουσιν καὶ τὰ μέγιστα κινδυνεύουσιν, ὀφειλομεν
 πάντες ἄνευ ὑπολογισμοῦ ἰδιωφελείας τινός, νὰ πα-
 ρώσωμεν προθύμως πᾶσαν δυνατὴν περιποίησιν καὶ βοή-
 θειαν. Ὅταν δὲ σωθῇ ἀπὸ τοῦ κινδύνου, ἀπόκειται εἰς
 αὐτὴν νὰ ἀναμνησθῇ τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου τῶν τέ-
 ρνων τῆς, νὰ ἐκλογισθῇ ἐκ τούτων τὸ μέτρον τῆς πρὸς
 αὐτὴν ἀγάπης ἐκάστου καὶ νὰ ἀμείψῃ ἕκαστον μὲ ἴσην
 στοργήν (α). »

Δυστυχῶς ὁμως αἱ περὶ ἀναμνήσεως τῶν ὑπηρεσιῶν
 καὶ περὶ ἀμοιβῆς ἐλπίδες των ἀπέθνησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
 στον φροῦδαι, καθ' ὅτι, ἐλευθερωθείσης τῆς πατρίδος, οἱ
 κατὰ καιροῦς κληθέντες ὅπως διοικήσωσιν αὐτὴν οὐ
 μόνον ὅλως ἠδιαφόρησαν περὶ αὐτῶν ἀλλὰ καὶ οὐδόλως
 οὐδέποτε συνεκινήθησαν, βλέποντες ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς ἐ-
 λευθερίας ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀσμένως θυσιά-
 σαντας ἀπέθνησκον ἐν μεγίστῃ πενίᾳ, ἀφ' οὗ προηγου-
 μένως ἱκανὰς χώρας περιήρχοντο βραχένδοιτο μὲν πλην
 ἀγέρωχοι (διότι χάριν τῆς πατρίδος ἐπένοντο) πρὸς ἐξεύ-
 ρεσιν πόρου ζωῆς !

Μεγάλως λυπούμεθα διότι συντομίας ἔνεκεν ἀδυνα-
 τοῦμεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὰ ἐν Ὑδρᾷ ἐν πρω-
 τοτύπῳ τωζόμενα ἐπίσημα καὶ ἰδιωτικά ἔγγραφα(β),
 ἵνα καταδείξωμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταῖς ὅποια ὑ-

(α) Λόγου ἐπικηδείου εἰς τὸν αἰοίδιμον ὑποναύαρχον Γεώρ-
 γιον Σαχίνην, ἐκφωνηθέντος ὑπὸ Φιλίππου Ἰωάννου, σελ. 8—9

(β) Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, μέρος τῶν ὁποίων ἐξεδόθη ἐν Ἀ-
 θήναις κατὰ τὸ 1844 ἔτος, δαπάνῃ τοῦ δήμου Ὑδρας, ὑπὸ
 τὸν τίτλον « Ὑδραϊκά », θέλομεν παραθέσει ἐν τῇ « Ἐπιτομῇ
 τῶν ὑπὸ τῆς νήσου Ὑδρας καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τοῦ
 ἱεροῦ ἀγῶνος πεπραγμένων, » ἣν ἀκολούθως, Θεοῦ θέλοντος,
 θέλομεν δημοσιεύσει.

πῆρξεν ἡ θέσις τῆς νήσου ταύτης καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ὁποῖαι αἱ θυσίαι καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν Ὑδραίων, ὁποῖος δὲ μέγας καὶ ἅγιος ἐκεῖνος σκοπός, χάριν τοῦ ὁποῦ ἐθυσίασαν συμπάσας τὰς περιουσίας αὐτῶν, καὶ πῶς οὗτοι, οἱ σήμερον λιμώττοντες καὶ παρά τινων περιφρονούμενοι, ἐθεωροῦντο καὶ ἐκαλοῦντο τότε ὑπὸ ἰδιωτῶν, κοινοτήτων, πόλεων, ἐπαρχιῶν καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν κυβερνήσεων καὶ συνελεύσεων τοῦ ἔθνους. Ἐν τοῖς ἐγγράφοις τούτοις ἤθελον οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται παρατηρήσει ὅτι πολλοὶ καὶ διάσημοι τῆς Ἑλλάδος δπλαρχηγοί, ὥς δὲ Θ. Κολοκοτρώνης, δὲ Ὁδ. Ἀνδροῦτζος, δὲ Π. Γεωργιάδης, οἱ Μαυρομιχάλοι, οἱ Δηλιγιάνναοι κλπ. ἐξητῶντο τότε βοήθειαν παρὰ τῶν Ὑδραίων, ὥς παρὰ Θεσίων, ὑπισχνοῦντο αὐτοῖς γαίλας καὶ ἀπεκάλουν φιλογενεστὰς τοὺς ἀρχοντας καὶ πανγενεστὰς τοὺς ἀδελφοὺς ἐκείνους, οὓς πολλοὶ τῶν καταφρονούντων δυστυχῶς τὸ παρελθὸν νεωτέρων εὐπατριδῶν καταχλευάζουσι καὶ ἀποκαλοῦσιν ἀχորέστους ἀπαιτητάς, καίπερ οὐδέν, ἀναλόγως τῶν ἀμυθήτων θυσιῶν των, παρὰ τῆς πατρίδος λαβόντας.

Ἄλλ' οὐδὲν δεινόν! Ὅσῳ καὶ ἂν περιορῶνται, ὅσῳ καὶ ἂν λησμονῶνται ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπὸ τινων τ' ἀνδραγαθήματα καὶ αἱ θυσίαι τῶν Ὑδραίων, ἡ ἱστορία μὲν ὅλα ταῦτα χρυσοῖς καὶ ἀνεξιτήλοις γράμμασι θὰ περισώσῃ τοῖς μεταγενεστέροις τὸ ὄνομα τῶν ἐνδόξων τούτων
ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Ἐν σελίδι 3 στίχῳ 5 ἀντὶ εἰς τῆς δουλείας ἀνάγνωθι ἐκ τῆς δουλείας

» 9	» 2	» ἐπιχειρίσωμεν	» ἐπιχειρήσωμεν
» 10	» 31	» ἐπεχειρήσαντο	» ἐπεχειρήσαντο
» 23	» 29	» Κοκοσμημένα	» Κεκοσμημένα
» 28	» 31	» δλέθριος	» δλέθριος
» 28	» 29	» τὴν μεγάλην	» τὸν μεγάλην
» 94	» 23	» Hédiek	» Hédieh
» 106	» 31	» νὰ πράξῳσι	» νὰ πράξῃ
» 106	» 32	» πρύτερον	» πρότερον
» 107	» 19	» καθ' ὃν δῆλα δὴ χρόνον	» καθ' ὅς δῆλα δὴ χρόνους
» 123	» 6 κλπ.	»	» Ἑλλήνας τοῦ

δυτικοῦ δόγματος, ὥσει προαισθανόμενοι τὴν ἐπονείδιστον διαγωγὴν κτλ.

Ἐν σελίδι 128 στίχῳ 16 ἀντὶ θυσιάσαντας ἀνάγνωθι θυσιάσαντες

HAPOAMATA

Table with 2 columns and 10 rows of text, likely a list or index.

1	1000
2	1000
3	1000
4	1000
5	1000
6	1000
7	1000
8	1000
9	1000
10	1000

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ Κ. Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΑΘΗΝΩΝ.		Σώμ.
† 'Ο Σ. Μητροπολίτης		Κ. Α. Κριεζής
'Αθηνών Προκόπιος	2	Α. Κουμπάρης
† 'Ο Ύδρας Νεόφυτος	2	Α. Κρασσάς
† 'Ο Ναυπακτίας Αν-		Α. Παπαφράγκος
θιμος		Δ. Δημητρακόπουλος
Δ. Ι. Κριεζής υποστρ.		Α. Πετσάλης
Επ. 'Α Κριεζής	3	Α. Κλεώπας
Φίλιππος 'Ιωάννου	5	Ι. Λάσκαρης
Ι. Γ. Παπαδάκης	2	Γ. Α. Οικονόμου
Β. Λάκων		Σ. Παγανέλης
Ν. Ι. Σαρίπολος		Γ. Βενιζέλος
Π. Παπαρρήγόπουλος		Λ. Ν. Τζάντας
Κ. Παπαρρήγόπουλος		Π. Τραμουντάνας
Σωκρ. Τσιθανόπουλος		Ι. Σαχίνης
Θεόδ. Γ. Ορφανίδης		Γ. Α. 'Ορλώφ
Π. 'Ρομπότης		Β. 'Εργαστηριάδης
Ν. Μ. Δαμαλᾶς		Π. Χρυσανθόπουλος
Α. Διομήδης Κυριακός		Χ. Ζαΐμης
Dr. Miek Deffner		Γ. Κριεζής
Γ. Δοκός	2	Κ. 'Ρήγας
Γ. Δαμιανοῦ	2	Σ. Δέδης.
Ι. Ιατρίδης		Ανδρέας 'Αποστόλης
Α. Ι. 'Αντωνιάδης		Γ. Ν. Βόμβας
Α. Τζαννής		Α. Γαλασιδης
Κ. 'Αγγελος		Εμμ. Χαλαράκης
Σ. Σκαραμίχλης		Κ. Νικολόπουλος
Σ. Κ. Μπουρνάζος		Α. Παπαπάνος
Μ. Γ. Φραγκάτος		Ζ. 'Ιερώνυμος
Π. Β. Κούμπας		Δ. Κριεζώτης
Σ. Μ. Ζερλέντης		Αλέξανδρος Ζῶτος
Γ. Π. Βαδθανάκος		Σταμάτιος Α. 'Αντωνόπουλος
Ν. Ι. 'Ολύμπιος		Εμμ. Βουδούρης
Γ. Χ. Ζιτθρας		Θ. Σαχτούρης
Π. Κράδιγκερ		Δ. Φωτόπουλος
Γ. Μολοχάδης		Α. Βυζάντιος
Αδριανός Στ. Μήτσας		Γ. Τσάκος
		'Αγίς Κλεομένης

N. Κυπριάδης	Σώμ.	Σ. Σταυριανόπουλος	Σώμ.
Θ. Α. Κανάρης		Γ. Φ. Λέλης	
N. Γ. Πολίτης		Θ. Θ. Βῶκος, ἀρειοπαγίτης	
M. Ταταράκης		K. Κριεμάδης	
A. Μαλασπίνας	20	Θ. Τορολόπουλος,	
Γρηγόριος Μαλασπίνας		δήμαρχος Μεθώνης	
N. Πεταλᾶς		Αντώνιος Έμμ. Κριεζῆς	
Θ. Μαρκεζίνης.		A. Έλ. Ραφαήλ	
I. Ραΐσης		E. Ραφαήλ	
Π. Λαγουδάκης		A. Σ. Ρόζης	
Γεώργιος A. Δεσποτιδης	2	N. Τσιγκάρης	2
Αθανάσιος Μηλίγγης		K. Καλογεράς	
Σ. Μηλιαράκης		Δ. Λατήρας	
Γ. Κυρίτζης		Δ. I. Καρακατσάνης	
Γ. Άβραμίδης		K. Θ. Καρπατσόπουλος	
Γεώργιος Παναγιωτίδης		Συμεών N. Κτενίδης	
Ευάγ. Άμαξόπουλος	2	Π. Μεταξᾶς	
Μιλτιάδης Τζιρᾶς		B. Άποστολίδης	
B. A. Μάντζαρης		A. Ρ. Ραφαήλ	
A. Λιγούρας		Ιω. Ραφαήλ	
Π. Μ. Λιάκος		Ελευθέριος Ά. Ραφαήλ	
K. Λιζόπουλος		Γ. Πλάγος	
Γ. Δ. Σπανολιανός		I. Χαρχαλάμπης	
M. Πάγκαλος		Ανδρέας Δηλιγιάννης	
Σ. Μαραγκός		Αναστ. A. Διαμαντόπουλος	
N. A. Γκουγκούλης		Γ. Ζερβας	
Γ. Μαργαρίτης		Θ. K. Λιγκουνός	
K. Κοινόπουλος		Δ. Αύλωνίτης	
Γ. I. Δράκος		I. Μιχαλοπετράκης	
M. Μαρίνου		I. Δημακόπουλος.	
Α. Παπαρβηγόπουλος		Εμμ. K. Περδικάρης.	
A. Ίωαννίδης		Θεόδ. A. Παπαγεωργόπουλος	
Π. Μανούσος		B. Κυρκουμέλης	
Δ. Κρισίγγινος		Αριστείδης Πετρίνης	
Αχ. Πελλεργρίνος		Δ. Λαδόπουλος	
I. Άθανασάκης		N. Φρόνιμος	
Κίμων Ίω. Γκύλλης	5	K. Πρίγκος	
Σωκράτης Ίω. Γκύλλης		Ιωάννης Οικονομίδης	
Γρηγόριος Γ. Κυτρίδης		I. Ψυχούλης	
Ανας. X. K. Κυτρίδης		Δ. E. Παπαγεωργίου	
Ιορδάνης Πασαγιάννης		K. Ρηγόπουλος	
Επαμ. Γαροφαλίδης		K. Χρυσοχοϊδης	
I. N. Χρυσανθόπουλος.		Δ. Παπαγεωργίου	
Σ. A. Ναουμίδης		Ευάγγελος Χρυσοχόου	

Π. Ζησάκης
Θεόδωρος Βαλέττας
Ευάγγελος Σταμούλης
Ευάγγελος Χέλμης
Ν. Ἀμοιραδάκης
Μ. Μπέλλος
Πάτροκλος Στουραίτης
Περικλῆς Ν. Κελαϊδίτης
Α. Πανᾶς
Χ. Κ. Τσάλλης
Αλ. Δ. Μαρινόπουλος
Γ. Ξάνθης
Δ. Κωλέττης
Κ. Σταμπολῆς
Ν. Μομφεράτος
Φωκίων Δ. Φωτιάδης
Ν. Καρατζᾶς
Π. Παυλίδης
Αργύριος Χαδούλης
Γ. Βενθύλος
Γεώργιος Χατζηδάκης
Χασαλάμπης Καραμιχάλης
Ι. Βαρδύκας
Θ. Παπαδόπουλος
Π. Σακελλαρόπουλος
Ν. Μανακίδης
Ι. Βελέντσας
Εμμ. Βενιός
Π. Καρίντζης
Ιπποκράτης Κωστήκης
Γεώργιος Γεωργιάδης
Πέτρος Κομπάνης
Ἰωάννης Δ. Κυριαζῆς
Ἰωάννης Γ. Βλέττας
Σπύρος Πέβρος
Γ. Α. Γερασίμου
Γεώργιος Β. Βωΐλας
Β. Δημητριάδης
Γ. Ἀνδρόνικος, Σάμιος
Α. Ι. Ρίζος, Μακεδών
Δημήτριος Α. Χ. Κώστας Φ. Ι.
Ἰωάννης Δ. Τσιόγκας
Ἰωάννης Χ. Γρηγοριάδης

Σώμ.

Δ. Ι. Λέκας, Ἀχαρνεὺς Σώμ
Ι. Τσακόπουλος
Β. Παπανικολάου
Γεώργιος Καλοδοῦκας
Αθανάσιος Παποκυρίτης
Ζ. Σαρρόπουλος
Λάζαρος Ι. Χάνουζας
Αγγελίλαος Κ. Βραχνός
Νικόλαος Γ. Οἰκονόμου
Θεόδωρος Καλμούχος
Βασίλειος Πετρόπουλος
Γ. Δεγαρόπουλος, ἰατρός
Αλέξανδρος Πανᾶς
Γεώργιος Πάτσας
Ηλίας Ψαρίδης
Ηρακλῆς Ἀλεξάνδρου
Επ. Σχινᾶς
Π. Κ. Ναούμ
Ν. Σ. Τσάμης Φ. Ι.
Λεονάρδος Ἀποστολίδης
Κ. Χούλης
Κονδύλω Αθ. Μισούλη 5
Ἀσπασία Ν. Μισούλη 3
Καλλιόπη Πέρκινς

ΠΕΙΡΑΙΩΣ.

Δημήτριος Δ. Μισούλης 5
Λουκάς Ῥάλλης
Β. Α. Κατσυφός
Ν. Ι. Ζυγομολᾶς
Ιάκωβος Σαποῦνος
Πέτρος Ἰω. Βούλγαρης
Αντών. Χατζῆ Φρατζέσκος
Νικόλαος Κισσᾶς
Α. Βῶκος
Σόλων Κριεζῆς
Δ. Στ. Καρπούσης
Λάζαρος Ζάκας
Σωκράτης Βαρβαρέσσος
Α. Γκιούλης
Μ. Π. Ζῶτος
Παντελῆς Κριεζῆς

Π. Δημητριάδης Σώμ.
 Λάζαρος Ν. Καραγιάννης
 Μιχαήλ Ι. Στελλάκης
 Θεόδωρος Γ. Λιμπεράκης
 Νικόλαος Γ. Σίμος
 Αλέξανδρ. Ν. Μελετόπουλος
 Σταμάτης Ή. Καστριώτης
 Ηλίας Κούτσος
 Γκίκας Σ. Δοκός
 Ιωάννης Γ. Ἀρμυράνης
 Ιωάννης Γ. Καλογιάννης
 Κ. Ι. Σάντος
 Μαριγώ Ἐργαστηριάη
 Αμαλία Σταματοπούλου

ΥΔΡΑΣ.

Δῆμος Ὑδρας 10
 Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμε-
 νος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ
 κ. Ἱερόθεος 3
 Αρχιμ. Μωϋσῆς Κοκκα-
 λιάρης
 Γεράσιμ. Κουλάτσης ἱερομ.
 Ἱερεὺς Γεώργιος Μιλίσσιος,
 χαρτοφύλαξ
 Εὐαγγέλης Μπενάκης, ἱερεὺς
 Γεώργιος Κουρῆς, ἱερεὺς
 Δωρόθεος, ἱεροδιάκονος
 Αρσένιος Χρόνης, ἱεροδιάκ.
 Αναστάσιος Ἰω. Οἰκονόμης 5
 Αντώνιος Α. Τσαμαδός 5
 Β. Παπᾶ Βασιλεῖς, ἔμπορος
 Αλέξανδρος Χ. Δριτσάκης
 Κ. Καλαματιανάκης, ἔμπορος
 Σπύρος Ἰω. Γκοζογιάννης, »
 Γεώργιος Παπανικολάου »
 Ι. Ζαχαρίας
 Μιχ. Οἰκονόμου, ἑλληνοδ.
 Παναγῆς Π. Ἀρμυράνης
 Εμμ. Μωραΐτης
 Κ. Ἰγγλέσης
 Ἰω. Χατζηφρατζέσκος
 Λάζαρος Ἰω. Βατζαξῆς

Π. Δ. Φοίτηρος Σώμ.
 Δ. Μουσταῖζης
 Κ. Παπαπάνος, ἀξιωματικός
 Αναστάς. Δ. Τσαμαδός
 Α. Θεοχάρης
 Αλέξανδρ. Κριεζῆς
 Λάζαρος Θ. Νέγκας
 Νικόλαος Α. Ῥήγας
 Αντώνιος Σαχίνης 2
 Θ. Ποριώτης
 Ἰω. Ν. Βότσης
 Εμμ. Ν. Ξανθός
 Α. Γ. Ἀναστασάκης
 Γ. Γεώρτζου
 Λάζαρος Π. Κουντουριώτης
 Ιάκωβος Χαλικιόπουλος
 Αθανάσιος Παρασκευᾶς
 Δαμιανός Κ. Δαμιανοῦ
 Σπυρίδων Κυριαζόπουλος
 Θεόδωρος Γ. Χρόνης
 Δ. Α. Λαλεχός
 Γ. Π. Βούλγαρης
 Δ. Μ. Θερεσιακόπουλος
 Ανδρέας Α. Κριεζῆς
 Ἰω. Κ. Τζάθας, δημοδιδά,
 Κοσμάς Δοῦσκος
 Ανδρέας Ὁρλάνδος
 Ἰω. Ν. Φρούτας
 Κ. Δ. Γχορογιάννης
 Ν. Μ. Βερδενιώτης
 Ανδρέας Θ. Σακτούρης
 Κ. Μπροῦσκος
 Γ. Ἰω. Βατζαξῆς
 Γ. Ἰω. Ἀρμυράνης
 Ἰωάννης Ἐμμ. Μιαούλης 2
 Κυριάκος Σ. Καρπούσης
 Σταῦρος Σαχίνης 2
 Δ. Δ. Ἀγριανίτης
 Α. Α. Νέγκας ἡ Μπιατάβερης
 Ι. Α. Νέγκας ἡ Μπιατάβερης
 Γεώρ. Ἀντ. Μπαρμπαρῆς 2
 Ἰω. Ἀντ. Μπαρμπαρῆς
 Κυριάκος Βούλγαρης
 Γ. Ν. Βατζαξῆς, ἔμποροπλ.

Χ. Στρατούληκας Σώμ.
 Ανδ. Καραντώνης, έμπορ.
 Γκίκας Γκοτζογιάννης
 Δ. Λιχάκης
 Μανώλης Κουρής
 Μανώλης Μπούκης
 Νικόλαος 'Αγανατής
 Μ. Γ. Μαύρου
 Σταμ. Μπασταλές
 Σταμ. Βανός
 Παρασκ. Ν. Ποαγματάρη
 Βασιλική Α. Καραντώνη
 Μπήλιω 'Αντ. Μπαρμπαρή

ΠΟΡΟΥ.

Αλάζαρος Τομπάζης
 Δ. Δ. Λαζαρίμος
 Ανδρέας Γ. Κοκκονέζης
 Ιάκωβος Τομπάζης
 Αναστάσιος Τσαμαδός
 Ι. Α. Παντελάκης
 Αθ. Σαραδάκος
 Σ. Βώκος
 Δ. Γ. Γκιώνης
 Χρήστος Κ. Τσίμπης
 Α. Ν. 'Ρεβίδης, πλωτάρχης
 του Β. ναυτικού
 Εύαγγελος 'Αναστασόπουλος
 Κ. Ι. Δομεστίνης, εκ Ψαρών
 Χ. Μπερδόπουλος
 Αντώνιος Δ. Μεθενίτης
 Ν. Τσουβάλης, εκ 'Υδρας
 Ιω. Δ. Δοντάς
 Ανδ. Γ. Κοκκωνέζης
 Α. Ν. Παναγιώτης, Μηχανικός του Β. ναυτικού
 Ευστάθιος Γ. Ευσταθίου
 Φ. Η. Βούλγαρης, εκ 'Υδρας
 Σ. Χ. Σωτηγιόπουλος
 Θ. Οικονόμου
 Ν. Γ. Κουρής
 'Ραφαήλ Ν. Κοκορέλης
 Δ. Γ. Μαργχόνης

Κ. Α. Παντελάκης Σώμ.
 Γ. Δ. Μόσχος
 Π. Α. Καλικούνης
 Μ. Εδθαμίου, χύτης Β.
 Ναυστάθμου
 Αθ. Σ. Καραμάνος
 Γ. Λογοθέτου
 Τζώρτζης Κ. Τζώρτζης
 Σ. Γ. Μάνεσης
 Ξ. 'Ιωαννίδης

ΣΠΕΤΣΩΝ.

'Ο 'Ιεροδιάκονος 'Ιωσήφ
 Γεωργιάδης
 Ιωάν. Γ. Κατσούφρης
 Ιωάν. Κ. Μπερτοσδητής
 Σωτήρ. ιερέυς Τραϊφόρος
 Ανδρέας Χατζόπουλος
 Κ. Δ. Τσαμόπουλος,
 τελωνοφύλαξ
 Ι. Κουλούρης, έμπορος
 Η. Χοτζόπουλος
 Κ. Π. Κωνσταντόπουλος
 Ι. Ν. Λιώσης
 Χριστόφιλος Η. Συμεών
 Αγαθάγγελος ιερέυς Σκλιιά
 Α. Βάλληγδας, σχολάρχης
 Αναστάσιος 'Ι. Θεοχάρης
 Γρηγόριος Τσικνόπουλος 2
 Παύλος Μ. Κουφός
 Η. Ν. Ψαρούδας
 Σ. Γ. Καλκανδής
 Εμμ. Οικονόμου
 Γ. Καρατζάς
 Εμμ. Μαρμπαρέσος
 Δ. Ν. Ευσταθίου

ΝΑΥΠΛΙΟΥ.

Β. Μπογαφήν
 Αδελφοί Μπαλῆδες

ΣΥΡΟΥ.

Σώμ.

Παῦλος Στελόνοβιτς 10
 Πέτρος Μ. Καμάρας 10
 Γ. Α. Καλαποδόπουλος 5
 Εμμ. Δ. Κοτταράς ὑποπλ.
 Γ. Η. Θερμιαϊώτης ἀνθυπ.
 Ν. Λιούδης, λογιστής
 Κ. Μ. Κανάρης, δόκιμος
 Ι. Κ. Κεχαγιᾶς »
 Ν. Ί. Ἀποστόλης
 Θ. Δ. Καρυστινός
 Γ. Ιω. Κοντογιάννης
 Γ. Σ. Θέρμιος
 Ι. Αθ. Τήτας
 Ι. Ἀ. Ἀγγελίνης
 Χ. Κανέλου
 Γ. Ι. Κλείνας
 Αθ. Ἀχτιαπόδης
 Ἀνδρ. Α. Παγώνης
 Σπυρίδων Θ. Καλῆς
 Γ. Κ. Σαλέπης
 Σταμάτης Φ. Μπαρλαβᾶς
 Αθ. Π. Πρωτόπαπας
 Ν. Παναγιώτας
 Κυριάκ. Π. Γουναρίδης
 Π. Μητάρας
 Εὐστ. Κεχαγιᾶς
 Παντελῆς Δαμιανοῦ
 Ι. Α. Ποριώτης
 Εμμ. Σάρπας
 Ι. Βῶκος, ναύκλ. ἑλλ. ἑταιρ.
 Χ. Κ. Μιαούλης
 Ν. Καμίνης
 Α. Μαρίνος
 Ι. Κουλουρίδης, ναύκλ.
 Ι. Κ. Κόλιζας
 Ν. Μακρῆς
 Γ. Ίω. Κостоβήλης
 Π. Μπούμης
 Γ. Π. Πατινοδάκης
 Δ. Κατσάβης
 Π. Κ. Κολιόπουλος
 Γ. Τέτσης, ὑποκελευστής

Ι. Α. Μολωνᾶς

Π. Μπαποῦσκος, ναύκλ.
 Ι. Σκοπελίτης, ναύκληρος
 Αθανάσ. Κόγκινος
 Οθων Δ. Καρυστινός
 Π. Κολέτσης, ναύκληρος
 Γ. Δαμαλίτης »
 Ιω. Τσερεμές »
 Ν. Ἰρίδας
 Ι. Σίδερης, ναύτης
 Πέτρος Μπούμης, ναυπηγός
 Ι. Καραλῆς, ναύκληρος
 Χαράλαμ. Κόζης »
 Κώστας Γ. Σμύρος
 Μ. Λαλεπούκουρης
 Ν. Καραμητσοῦς, ναύκληρ.
 Κωνστ. Μπούζης »
 Νικόλ. Φρούτας, θερμαστής
 Εὐσταθίος Εὐσταθίου, ναύτης
 Σταμάτης Σ. Λάλλας
 Π. Παπαδόπουλος ναύκλ.
 Ζαχαρὼ Νικολάου.

ΠΑΤΡΩΝ.

Αθ. Λ. Πινότσης, ὑποπλ.
 Ν. Α. Τσαμαδός, ἀνθυπ.
 Εὐσταθίος Θ. Εὐσταθίου

ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ

Γεώργιος Σαχίνης 4
 Στυλιαν. Α. Σταυρούδης 2
 Ν. Ιω. Σαρρίωννης
 Π. Κανακᾶς 2
 Γ. Κ. Καλαντζόπουλος
 Β. Ελευθεριάδης
 Θεόφιλος Γεωργίου
 Ν. Παπαναργύρου
 Π. Αντζουλίνος
 Θεόδωρος Χριστοδούλου
 Αντ. Β. Βελλόπουλος
 Ν. Δ. Μαῦρος, δικηγόρος
 Αναστάσιος Α. Δάρας

Σ. Πετρίδης

Σώμ.

Α. Κεσίσογλους

Σώμ.

ΑΜΟΡΓΟΥ.

Νικήτας Α. Δεσποτιδης
Δημήτριος Α. Δεσποτιδης
Π. Κριεζής

ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ.

Ιω. Γ. Σαυρής
Γ. Ν. Πασχάλης
Δ. Ξυδιᾶς
Αλ. Σ. Βοζάντιος 2
Σ. Ξυλάκης
Δ. Εὐλάμπιος
Κ. Ἡλιαδης
Ν. Γ. Παντος
Κ. Τζιτζεκλής
Δ. Γ. Ἀδσμ
Διονύσιος Χρυσανθόπουλος
Ν. Μ. Κουβελάς
Α. Κουβελάς
Γ. Ν. Καρθούνης
Μ. Σπηλιόπουλος

Ι. Γ. Πάντος
Τέρπανδρος Δ. Ζερβοῦ
Αριστ. Τζιτζεκλής
Ε. Α. Μαλόπουλος
Δημ. Ι. Καπότζορης
Ξενοφῶν Σεκληστίνου
Θεόφιλος Ἰ. Κουτρούλης
Νικόλαος Γ. Καρέκλης
Α. Ῥοδοκανάκης
Χ. Α. Σιδερικούδης
Εμμ. Μελιγγός
Αθαν. Πασχάλης
Δ. Κυρίτσης
Ν. Βεντουράκης
Δ. Καμπέας
Ἀδελφοὶ Σταμπουλιτζή
Ν. Α. Μουτζόπουλος
Κανέλλος Ι. Πιπίνος
Δ. Γαλαντῆς
Χατζῆ Νικηταρίδης
Ιω. Γ. Καραθουκυρός
Σταμάτης Πασελάρης
Γ. Α. Κισμάς

Αἰτοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κ. κ. συνδρομητῶν ἐ-
κείνων, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν κατεχωρήθησαν ἐν τῇ βίβλῳ
διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον τῶν ἀγγελιῶν ἐπιστροφὴν.

4

1

